

**GMINNY PROGRAM
REWITALIZACJI
MIASTA KRAKOWA**

**Szczegółowa diagnoza
podobszarów rewitalizacji**

Urząd Miasta Krakowa
Wydział ds. Przedsiębiorczości i Innowacji
30-701 Kraków, ul. Zabłocie 22,
www.rewitalizacja.krakow.pl

 Find us on
Facebook
facebook.com/RewitalizacjaKrakow

Współpraca ekspercka:
INSTYTUT EKONOMIKI PRZESTRZENI Sp. z o. o.
ul. Na Błonie 15a/22
30-150 Kraków
iep@iep.krakow.pl

Spis treści

1.	Wstęp.....	5
2.	Zarys metodyczny	7
2.1.	Analizy ilościowe	7
2.2.	Analizy jakościowe	12
3.	Analiza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych	13
3.1.	Sytuacja demograficzna.....	13
3.2.	Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu bezrobocia	25
3.3.	Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu ubóstwa	33
3.4.	Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu dysfunkcji rodzin.....	41
3.5.	Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu złego stanu zdrowia	43
3.6.	Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu alkoholizmu	45
3.7.	Koncentracja osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności.....	48
3.8.	Zagrożenie bezpieczeństwa	59
3.9.	Poziom edukacji	68
3.10.	Uczestnictwo w życiu publicznym i kapitał społeczny	72
3.11.	Aktywność obywatelska.....	89
4.	Analiza koncentracji negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej.....	98
4.1.	Stopień przedsiębiorczości.....	98
4.1.1.	Przedsiębiorstwa zarejestrowane w CEIDG	98
4.1.2.	Usługi rynkowe	100
4.1.3.	Aktywność nowych przedsiębiorstw.....	102
4.2.	Działalność gospodarcza uznawana za niekorzystną ze społecznego punktu widzenia	103
4.2.1.	Zezwolenia/koncesje na sprzedaż detaliczną alkoholu.....	103
4.2.2.	Zakwaterowanie i najem krótkoterminowy	104
4.3.	Kondycja lokalnych przedsiębiorców	105
4.3.1.	Zobowiązania kredytowe podmiotów gospodarczych	105
4.3.2.	Zawieszanie działalności gospodarczej	106
4.3.3.	Działalności wykreślone.....	107
4.4.	Siła nabywcza	107
5.	Analiza koncentracji negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej	111
5.1.	Jakość powietrza	111
5.2.	Hałas	116
5.3.	Adaptacja do zmian klimatu i miejska wyspa ciepła.....	117
5.4.	Zagrożenie powodziowe	125
5.5.	Ochrona przyrody	128
6.	Analiza koncentracji negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.....	135
6.1.	Charakterystyka przestrzenno-funkcjonalna podobszarów	135
6.2.	Niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru	143
6.3.	Niedobór lub niska jakość przestrzeni publicznych	149
6.4.	Brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość	159
7.	Analiza koncentracji negatywnych zjawisk technicznych.....	186
7.1.	Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym	187
7.2.	Niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w tym w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.	195
	Spis ilustracji	203
	Spis Tabel	205
	Bibliografia.....	205

1. Wstęp

21 grudnia 2022 r. Rada Miasta Krakowa podjęła uchwałę NR CII/2780/22 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Krakowa.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji (dalej: u. r.) gminny program rewitalizacji powinien zawierać szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji. Diagnoza ta ma na celu pogłębienie wiedzy o obszarze rewitalizacji, tak aby zaplanowana na obszarze rewitalizacji interwencja była „skrojona na miarę”, tj. aby w jak największym stopniu była dopasowana do specyfiki miejsca, odpowiadała na jego potrzeby i rozwijała jego potencjały.

Diagnoza ta nazywana jest często diagnozą pogłębioną, jako że jej istotą jest identyfikowanie zależności między poszczególnymi zjawiskami, tak aby, w miarę możliwości, dotrzeć do pierwotnych źródeł kryzysu. Od ich zrozumienia zależy bowiem skuteczność działania, a zatem powodzenie całego procesu rewitalizacji.

Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji stanowi rozwinięcie diagnozy delimitacyjnej, która posłużyła do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Obejmuje jednak swym zasięgiem sam wyznaczony obszar rewitalizacji z podziałem na podobszary. Odnosi się do takiego samego zakresu zjawisk kryzysowych, który był przedmiotem analizy delimitacyjnej i które wprost wynikają z art. 9 ust. 1 u. r., z zastrzeżeniem, iż pogłębiona diagnoza dotyczy wyłącznie obszaru rewitalizacji (a nie całej gminy). Jej zakres można dowolnie modyfikować (uzupełniać o inne zjawiska), tak aby uzyskać pełniejszy obraz sytuacji na obszarze rewitalizacji, a także – co jest kluczowe – diagnoza pogłębiona powinna dawać odpowiedź nie tylko na pytanie *co się dzieje*, ale także *dlaczego*.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, zjawiska społeczne stanowiące podstawę stwierdzenia stanu kryzysowego na danym obszarze, to w szczególności: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, wysoka liczba mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Zakres szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji poszerzono, w stosunku do katalogu ustawowego, o analizę sytuacji demograficznej w mieście, kondycji zdrowotnej jego mieszkańców, a także innych niż przestępczość czynników mających wpływ na poczucie bezpieczeństwa użytkowników miasta.

Znaczenie trendów demograficznych dla polityk publicznych wynika z faktu, iż oddziałują one na niemal wszystkie sfery życia – wpływają na kształt struktury gospodarki, wymuszają przeobrażenia na rynku pracy oraz zmianę profilu usług publicznych.

Innymi słowy, pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji powinna nie tylko identyfikować zjawiska kryzysowe, ale także zachodzące między nimi związki przyczynowo-skutkowe. Aby to osiągnąć konieczne jest wykorzystanie nie tylko ilościowych, ale także jakościowych metod badawczych.

Ze względu na charakter pogłębionej diagnozy, dla trafności wywodu fundamentalne znaczenie ma udział w procesie diagnostycznym różnych grup interesariuszy rewitalizacji, których potrzeby i oczekiwania, a przede wszystkim dogłębna znajomość lokalnych problemów, pozwalają na weryfikację obrazu sytuacji na obszarze rewitalizacji wynikającego ze statystyk i analiz ilościowych.

Diagnoza podzielona została na rozdziały odnoszące się do poszczególnych zjawisk i sfer problemowych. W ramach każdego rozdziału przytoczono dane ilościowe charakteryzujące badane zjawiska i ewentualnie zaobserwowane trendy, następnie zestawiono wyniki badań

jakościowych prezentujące subiektywne odczucia interesariuszy procesu rewitalizacji, a następnie całość materiału podsumowano zestawiając kluczowe problemy i potencjały występujące na każdym z podobszarów rewitalizacji. Badane zagadnienia opisano odnosząc się do każdego z wyznaczonych podobszarów rewitalizacji tj.: „stara” Nowa Huta, Kazimierz-Stradom oraz Grzegórzki - Wesoła. Niniejszy dokument stanowi podsumowanie tego procesu. Jego układ odwołuje się do zakresu zjawisk kryzysowych wskazanych w ustawie o rewitalizacji w odniesieniu do problemów społecznych.

2. Zarys metodyczny

2.1. Analizy ilościowe

Metody zastosowane w opracowaniu niniejszej diagnozy, wykorzystujące analizy przestrzenne¹, umożliwią badanie zjawisk, procesów i trendów w skali lokalnej oraz ich korelacje w skali ogólnomiejskiej.

Analiza przestrzenna jest często określana jako modelowanie danych przestrzennych, czyli statystyczna i strukturalna charakterystyka geometrii przestrzennej i topologicznych relacji zjawisk (danych), w celu identyfikacji właściwości i wzorców. Analiza taka ma na celu ujawnienie lub uzyskanie nowej informacji przestrzennej z danych przestrzennych; umożliwia modelowanie złożonych zjawisk, relacji i procesów geograficznych, służąc później ich monitorowaniu i prognozowaniu.

Analiza danych przestrzennych odnosi się do określonego położenia lub obszaru geograficznego występowania zjawisk opisanych danymi. Zastosowanie narzędzi systemu informacji geograficznej GIS¹, umożliwia prawidłową analizę danych przestrzennych i wizualizację przestrzennego zróżnicowania badanych zjawisk. Ta wizualna natura pomaga szybciej zrozumieć dane i występujące pomiędzy nimi relacje oraz wyciągnąć i zinterpretować wnioski, które trudno sformułować za pomocą prostych danych liczbowych. Podstawowym celem analiz przestrzennych jest wyodrębnienie w przestrzeni miasta obszarów o konkretnej charakterystyce, zdefiniowanej przez wartości danych. W rezultacie analizy przestrzenne pozwalają na bezpośrednią wizualizację wyników geoprzetwarzania, w których, prócz wartości lokalnych, uzyskuje się kartogram ilustrujący rozkład przestrzenny zjawiska według przyjętych wcześniej parametrów.

W diagnozie wykorzystano dane tematyczne przekształcone do formatu danych przestrzennych **wektorowych**. Do systematycznego opisu i analizy danych przestrzennych wykorzystano następujące metody modelowania i wizualizacji.

Analizy wskaźnikowe

Pozyskane dane tematyczne dotyczące poszczególnych zjawisk analizowano w obrębie obszaru rewitalizacji, w podziale na referencyjne jednostki funkcjonalne. Wskaźniki i ich wartości opracowane na podstawie danych jednostkowych, zagregowanych do tych jednostek, obrazują zróżnicowanie wewnętrzne poszczególnych podobszarów. Stosowano zazwyczaj wizualizację wyników analizy za pomocą prostego kartogramu, a klasy metodą kwantyli.

Analizy koncentracji

Dane tematyczne punktowe reprezentujące występowanie zjawiska poddane zostały analizie koncentracji (lub gęstości zjawiska) w przestrzeni, w postaci rozkładu przestrzennego ich lokalizacji uwzględniającego skalę i intensywność ich występowania. Zastosowano metodę wizualizacji tzw. mapy ciepła (ang. *heatmap*), która za pomocą ciągłego gradientu barwnego ilustruje natężenie określonego zjawiska.

Analizy sieciowe – dostępności przestrzennej

Jednym z kryteriów kryzysu w sferze przestrzenno-funkcjonalnej jest niedostateczna dostępność usług, w szczególności publicznych. Mowa tu o dostępności przestrzennej, czyli łatwości dotarcia od miejsca zamieszkania do miejsca świadczenia usług. Dostępność pieszą określa się jako najkrótszy dystans konieczny do pokonania pieszo, pomiędzy miejscem

¹ Analizy przestrzenne zostały przeprowadzone z wykorzystaniem narzędzi GIS, które zapewniło oprogramowanie ArcGis® Pro firmy ESRI®.

zamieszkania (adresem) a lokalizacją w przestrzeni (adresem) danej usługi. Brak jest szczegółowych standardów dostępności pieszej. Najczęściej stosowanym jest odległość 15-minutowa (ok. 800 m) charakteryzująca tzw. „miasto 15-minutowe”.

Przestrzenną analizę sieciową (ang. *Network Analyst - Closest Facility*) wykonano metodą tzw. najbliższego sąsiada (np. apteki – meldunkowe punkty adresowe), na podstawie zinwentaryzowanej sieci pieszej. Wytworzono w tym celu wektorowy model sieci ciągów pieszych, składający się z odcinków łączących się topologicznie od węzła do węzła. Obliczone i określone zostały średnie i maksymalne długości tras dojścia z punktów adresowych zameldowania populacji, do najbliższej placówki usługowej.

Dane w analizach przestrzennych

Pierwotnym źródłem informacji w analizach przestrzennych były dane tematyczne o określonych cechach, którym przypisane zostały atrybuty przestrzenne (lokalizacja). Ponadto charakteryzować je powinny następujące cechy:

- jednorodność (pomiar zjawiska w identycznej skali pomiarowej dla całego zbioru danych),
- kompletność (występowanie danych dla całego obszaru opracowania),
- dokładność (wykonanie pomiaru z identyczną precyzją),
- aktualność (dane dotyczą sytuacji w określonym czasie lub przedziale czasowym – dynamika zmian).

Wykorzystano dane tematyczne przekształcone do formatu danych przestrzennych wektorowych.

Źródła danych

Urząd Miasta Krakowa posiada niezbędne dane do przeprowadzenia szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji na terenie Krakowa. W ujęciu, jakie zakłada ustawa o rewitalizacji istniejące zasoby, zarówno danych georeferencyjnych (geoprzestrzennych) jak i danych opisowych, wymagały jednak uzupełnienia i adaptacji w znacznym zakresie. Konieczne stało się stworzenie, wyodrębnionej na potrzeby gminnego programu rewitalizacji bazy danych, gromadzącej komplet niezbędnych danych oraz danych agregowanych, powstałych na podstawie wykonywanych analiz.

Dane w zasobach miejskich

Podstawowym źródłem danych w zasobie jednostek Gminy Miejskiej Kraków i Urzędu Miasta Krakowa wykorzystanych dla przeprowadzenia analiz do diagnozy były:

- rejestry publiczne prowadzone przez UMK na podstawie obowiązujących przepisów, a w przypadku zadań zleconych z zakresu administracji państwowej, prowadzone w dostarczonych przez instytucje administracji centralnej aplikacjach i bazach danych (np. rejestr mieszkańców, ewidencja gruntów i budynków i inne),
- bazy danych i eksperckie analizy prowadzone przez wybrane komórki organizacyjne UMK – np. baza lokalizacji zgłoszonych przestępstw i wykroczeń, kompozycje mapowe Miejskiego Systemu Informacji Przestrzennej, zagadnienia budżetu obywatelskiego,
- bazy danych i zasoby danych prowadzone przez poszczególne miejskie jednostki organizacyjne (np. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Grodzki Urząd Pracy, Biblioteka Kraków) oraz gminne jednostki budżetowe (np. Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie), jako element ich działań statutowych.

Dane zewnętrzne:

Dodatkowymi źródłami, z których pozyskano dane do analiz, były instytucje zewnętrzne, takie jak np.: Główny Urząd Statystyczny (rejestr REGON), rejestr CEIDG (Centralna Ewidencja i

Informacja o Działalności Gospodarczej), Główny Urząd Geodezji i Kartografii (baza BDOT10k), Urząd Dozoru Technicznego. Dodatkowo odpłatnie pozyskano dane od dostawców komercyjnych takich, jak Biuro Informacji Kredytowej S. A., GfK Polonia sp. z o. o. Kolejnym źródłem były publicznie dostępne zbiory i rejestry danych, takie jak np.: Państwowa Komisja Wyborcza – Krajowe Biuro Wyborcze, Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą, dane Małopolskiego Kuratorium Oświaty, dane Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, czy też Open Street Map.

Dane wyjściowe

Źródłowe dane pozyskiwane w różnych formatach:

- tekstowe (txt, docx, csv)
- tabelaryczne (xlsx)
- wektorowe (shp, gml, gdb)
- rastrowe (tif).

były przetwarzane i przekształcane jako dane tematyczne, opisujące wybrane mierniki sfer diagnostycznych (w ujęciu zjawisk, jakie zakłada ustawa o rewitalizacji) w nawiązaniu do danych georeferencyjnych, którymi były: punkty adresowe, współrzędne XY, lub inne specyficzne obiekty w przestrzeni (np. jednostki obszarowe), do których odnosiły się dane tematyczne.

Dane źródłowe zostały przetworzone do postaci wektorowych warstw obiektowych stanowiących dane wyjściowe do analiz. Przetworzenie polegało na przekształceniu danych źródłowych, za pomocą narzędzi analiz geoprzestrzennych, bezpośrednio do docelowej (wyjściowej) warstwy obiektowej (geokodowanie), bądź poprzez uprzednie ich dodatkowe formatowanie: selekcję, weryfikację, filtrowanie, klasyfikację i agregację do postaci wymaganej dla potrzeb danej analizy.

Pod względem reprezentatywności czasowej, dane odnoszą w większości do roku 2021 i 2020 (stan na koniec roku) chyba, że w poszczególnych analizach zjawisk oznaczono inaczej.

Jednostki funkcjonalne

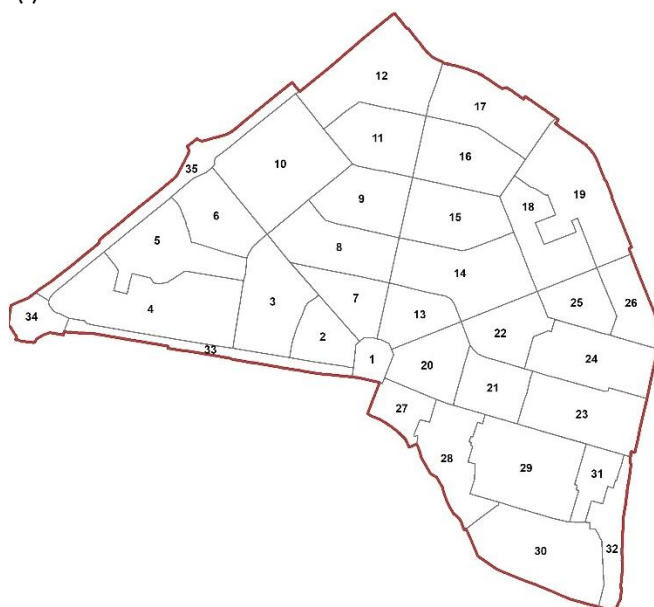
Dla potrzeb oceny zróżnicowania przestrzennego badanych zjawisk, poszczególne podobszary rewitalizacji zostały wewnętrznie podzielone na „siatkę” jednostek funkcjonalnych, którym przypisany został numer oraz nazwa. Na tle takiego podziału geograficznego analizowane były zróżnicowanie i koncentracja wybranych zjawisk. Tak więc pełnią one funkcję jednostek agregacji danych, względnie jednostek referencji przestrzennej.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

1	Plac Centralny	19	Osiedle Szkolne (II)
2	Osiedle Centrum D	20	Osiedle Centrum A
3	Osiedle Handlowe	21	Osiedle Ogrodowe
4	Osiedle Kolorowe (I)	22	Osiedle Hutnicze
5	Osiedle Kolorowe (II)	23	Osiedle Wandy
6	Osiedle Spółdzielcze	24	Osiedle Willowe
7	Osiedle Centrum C	25	Osiedle Stalowe (I)
8	Osiedle Zgody	26	Osiedle Stalowe (II)
9	Osiedle Uroczę	27	Osiedle Centrum E (I)
10	Osiedle Teatralne	28	Osiedle. Centrum E (II) / Osiedle Na Skarpie (II)
11	Osiedle Górali	29	Osiedle Na Skarpie (I)
12	Osiedle Krakowiaków	30	Szpital
13	Osiedle Centrum B	31	Osiedle Młodości

- 14 Osiedle Szklane Domy
- 15 Osiedle Słoneczne
- 16 Osiedle Zielone
- 17 Osiedle Sportowe
- 18 Osiedle Szkolne (I)

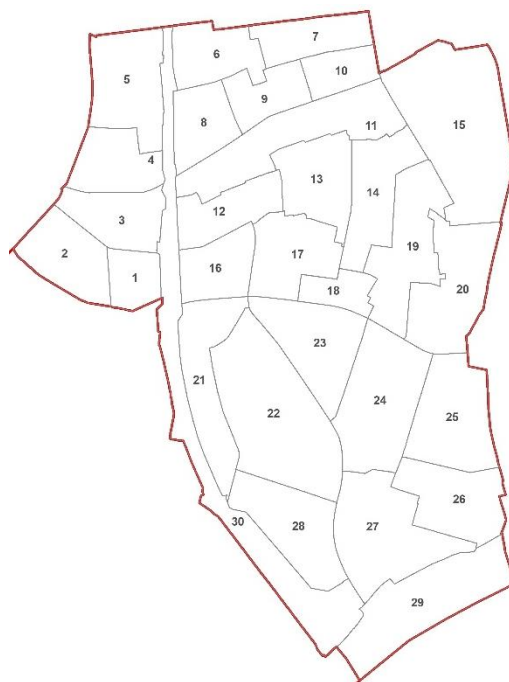
- 32 rejon ul. Klasztornej
- 33 Aleja Jana Pawła II
- 34 Rondo Czyżyńskie
- 35 ul. Bieńczycka i Kocmyrzowska

Rys. 1. podział podobszaru „stara” Nowa Huta na jednostki funkcjonalne (numer porządkowy zgodnie z wykazem)

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki – Wesola

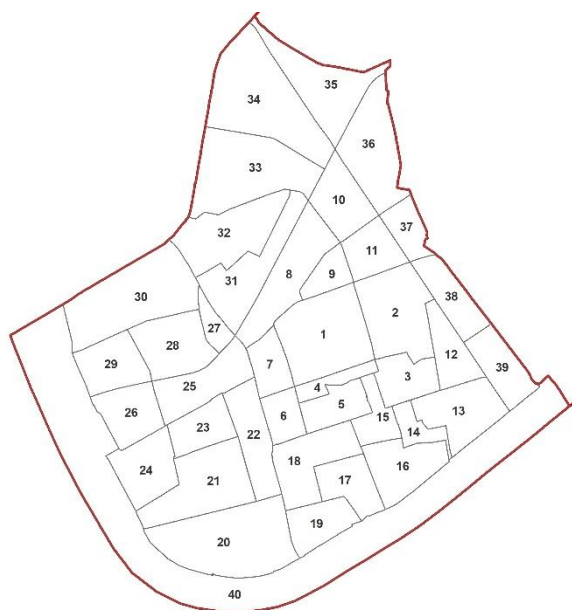
1 rejon ul. Bonerowskiej	16 rejon ul. Grzegórzeckiej, św. Łazarza i Blich
2 ul. Westerplatte - Poczta Główna	17 ul. Grzegórzecka - CMUJ, Krakowskie Pogotowie Ratunkowe
3 ul. Westerplatte - Hotel Wyspiański, CMUJ	18 rejon ul Grzegórzeckiej i J.J. Śniadeckich
4 ul. Westerplatte - CMUJ	19 ul. Grzegórzecka - liceum, Klub Sportowy AWF
5 rejon ul. Westerplatte i Radziwiłłowskiej	20 Rondo Grzegórzeckie - rejon ul. hetm. Żółkiewskiego
6 rejon ul. Lubicz i Strzeleckiej	21 Hala Targowa i rejon ul. M. Siedleckiego
7 ul. Lubicz - Instytut Nafty i Gazu	22 rejon Al. Daszyńskiego i ul. Blachnickiego
8 ul. Kopernika - kolegium oo. Jezuitów	23 rejon ul. W. Pola
9 ul. Kopernika - Woj. Szpital Dziecięcy	24 rejon ul Prochowej
10 ul. Kopernika - klasztor	25 Rondo Grzegórzeckie - rejon ul. Rzeźniczej
11 ul. Kopernika - zespół szpitala uniwersyteckiego	26 rejon ul. Masarskiej i Gęsiej
12 rejon ul. H. Kołłątaja i O. Bujwida	27 Galeria Kazimierz
13 ul. J. J. Śniadeckich - zespół szpitala uniwersyteckiego (1)	28 cmentarz Żydowski
14 ul. J. J. Śniadeckich - zespół szpitala uniwersyteckiego (2)	29 ul. Podgórska - bulwary
15 Ogród Botaniczny UJ	30 linia kolejowa

Rys. 2. Grzegórzki-Wesoła: podział podobszaru na jednostki funkcjonalne (numer porządkowy zgodnie z wykazem)

Podobszar rewitalizacji Kazimierz – Stradom

1 rejon Placu Nowego	21 rejon ul. Skątecznej i Piekarskiej
2 rejon ul. Szerokiej	22 rejon ul. Węglowej i Skątecznej
3 rejon ul. Wąskiej i Plac Bawół	23 ul. Augustiańska - klasztor
4 ul. Józefa	24 ul. Skąteczna - klasztor
5 ul. Bożego Ciała - klasztor	25 rejon ul. J. Dietla i Paulińskiej
6 ul. Bożego Ciała i Plac Wolnica	26 rejon ul. J. Dietla i A. Kordeckiego
7 rejon ul. Krakowskiej i B. Meiselsa	27 ul. Stradomska
8 ul. J. Dietla	28 rejon ul. Koletek i św. Agnieszki
9 ul. Miodowa i Brzozowa	29 ul. J. Dietla - klub sportowy
10 ul. J. Dietla i Starowiślna	30 rejon ul. Bernardyńskiej i Smoczej
11 ul. Miodowa i Starowiślna	31 rejon ul. J. Dietla i Stradomskiej
12 Ul. Dajwór i Starowiślna	32 rejon ul. Stradomskiej i św. Gertrudy
rejon ul. św. Sebastiana i W.
13 zakłady elektroenergetyczne	33 Bogusławskiego
14 rejon ul. Św. Wawrzyńca i Pogórskiej	34 rejon ul. J. Sarego i Starowiślniej
15 Muzeum Inżynierii Miejskiej	35 rejon ul. Wielopole
16 zakłady gazownicze	36 rejon ul. J. Dietla i Wrzesińskiej
17 rejon ul. Mostowej i Gazowej	37 rejon ul. B. Joselewicza i Miodowej
18 rejon Placu Wolnica
ul. Trynitarzka - szpital	38 rejon ul. Rzeszowskiej i Halickiej
19 o.o. Bonifratrów	39 rejon ul. Przemyskiej i Halickiej
20 rejon ul. Skawińskiej i H. Wietora	40 ul. Podgórska, bulwary

Rys. 3. Kazimierz-Stradom: podział podobszaru na jednostki funkcjonalne (numer porządkowy zgodnie z wykazem)

W dalszej części opracowania, na większości map naniesiono jednostki funkcjonalne oraz oznaczono ich numer porządkowy, zgodnie z wykazem.

2.2. Analizy jakościowe

Badania jakościowe, w przeciwieństwie do analizy statystyk, dotyczą opisu, charakteru analizowanych zjawisk, uzupełniając je o odpowiedzi na pytania: co?, ile?, dlaczego?. Pozwalają na głębszą analizę konkretnego zjawiska i pozwalają na lepsze zrozumienie rzeczywistości, podczas gdy metody ilościowe koncentrują się na pomiarze i ilościowych uogólnieniach. W ramach badań dla celów diagnozy szczegółowej wykorzystano narzędzia wynikające z art. 6 ust. 3 u.r.: spotkania otwarte z mieszkańcami, z grupami interesariuszy oraz badania wtórne dokumentów z wcześniejszych konsultacji społecznych dotyczących obszaru rewitalizacji.

W ramach Tygodnia z rewitalizacją w Krakowie, w dniach od 15 do 18 maja 2023 roku odbyły się dwa spotkania otwarte dla mieszkańców, liderów lokalnych i organizacji pozarządowych oraz sześć spotkań dedykowanych przedstawicielom wybranych grup interesariuszy zaangażowanych w szeroki zakres działań i polityk społecznych procesu rewitalizacji Krakowa, w tym:

- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie,
- Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia UMK,
- Pełnomocnika Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób z Niepełnosprawnościami,
- Przewodniczącego Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
- Dyrektorów szkół podstawowych i pedagogów
- Komendy Miejskiej Policji w Krakowie (dzielnicowych z obszaru rewitalizacji),
- Straży Miejskiej Miasta Krakowa,
- Komisji Bezpieczeństwa i Porządku,
- Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego UMK.

W uzupełnieniu badań przytoczono także:

- wnioski z konsultacji społecznych, które odbyły się w dniach od 21.09 do 15.10.2021 r. w ramach projektu pn. Klimatyczny Kwartał² Projekt realizowany jest przez Zarząd Transportu Publicznego i stanowi próbę wdrożenia koncepcji miasta 15-minutowego w Krakowie. Wnioski zawarte w raporcie z tych konsultacji dotyczyły podobszaru rewitalizacji Kazimierz-Stradom oraz w pewnej części podobszaru rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła.
- wnioski z raportu z konsultacji społecznych dotyczących zagospodarowania przestrzennego obszaru „Wesoła – rejon ulicy Kopernika” przeprowadzonych w dniach od 26.11.2020 r. do 26.02. 2021 r.
- wyniki badania społecznego jakości życia oraz jakości usług publicznych w Krakowie pn. Barometr Krakowski (edycja 2022).

3. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych

3.1. Sytuacja demograficzna

Analiza ilościowa

Według danych GUS na koniec 2021 r. Kraków był zamieszkiwany przez 782 137 osób (53,4% kobiet i 46,6 % mężczyzn). Według rejestru mieszkańców, w Krakowie zameldowanych na pobyt stały było 707 727 osób (prawie 54% kobiet oraz około 46% mężczyzn) oraz 59 378 osób zameldowanych na pobyt czasowy. Z roku na rok liczba mieszkańców w mieście nieznacznie rośnie, lecz według prognoz w kolejnych latach przyrost ludności wyhamuje.

Tej tendencji odpowiada sytuacja w Dzielnicy I Stare Miasto oraz Dzielnicy XVIII Nowa Huta. Prognoza demograficzna³ wskazuje, że do 2030 r. ich populacja zmniejszy się o niemal 22% dla Dzielnicy I i ponad 6% w przypadku Dzielnicy XVIII, a do 2050 r. o około 60% dla Dzielnicy I oraz prawie 23% w przypadku Dzielnicy XVIII. Z kolei prognoza dla Dzielnicy II Grzegórzki wskazuje niewielkie wahania liczby mieszkańców, a nawet nieznaczny jej wzrost do 2050 r.

Na koniec 2021 r. cały obszar rewitalizacji zamieszkiwało 56 582 osoby (zameldowani na pobyt stały, co stanowi blisko 90% wszystkich osób zameldowanych), z czego ponad 54% stanowiły kobiety, a niemal 46% mężczyźni. W dalszej części raportu, analizy demograficzne oraz inne wskaźniki dotyczące ludności, odnoszą się wyłącznie do liczby osób zameldowanych na pobyt stały.⁴

W latach 2010-2021 odnotowano spadek liczby zameldowanych mieszkańców obszaru rewitalizacji o ponad 21%. Negatywny trend związany z depopulacją obserwuje się już od kilku lat.

Wnioski te wyprowadzono na podstawie analizy zmian w rejestrach publicznych. Należy mieć jednak na względzie, że doświadczenia wielu miast wskazują, że rzeczywista skala depopulacji jest zdecydowania wyższa i wynika z braku obowiązku wymeldowania osób wskazanych w rejestrach pod określonym adresem. Drugą stroną tego zjawiska jest bez wątpienia napływ osób najmujących lokale mieszkalne, a nie zameldowanych. Takie zjawisko przybrało na sile, zwłaszcza po wybuchu wojny w Ukrainie. Trudno jednak dzisiaj oszacować, jak duży jest odsetek osób, które zamieszkują obszar analizy, a nie są wskazane w rejestrze mieszkańców.

² Raport z konsultacji społecznych do projektu Klimatyczny Kwartał, Wolański, A2P2 Architecture and planning, Kraków 2021 r., materiał udostępniony przez Zarząd Transportu Publicznego

³ J. Paradysz, „Hybrydowa prognoza demograficzna dla Krakowa na lata 2020-2050 według 18 pomocniczych dzielnic”, Opracowanie na zlecenie Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji Urzędu Miasta Krakowa, Kraków 2020

⁴ Na koniec 2021 r. wszystkie podobszary rewitalizacji zamieszkiwało łącznie 6 446 osób zameldowanych na pobyt czasowy, co stanowi nieco ponad 10% wszystkich osób zameldowanych.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Podobszar „stara” Nowa Huta obejmuje powierzchnię 3,2 km², stanowiąc tym samym ponad połowę wyznaczonego obszaru rewitalizacji. W 2021 r. był on zamieszkiwany przez 40 156 osób zameldowanych na stałe i 2 747 osób zameldowanych czasowo. W latach 2010-2021 liczba mieszkańców podobszaru systematycznie spadała, zmniejszając się o ponad 18%. Dla porównania, populacja Krakowa w tym samym okresie nieznacznie wzrosła. Z uwagi na proces depopulacji podobszaru, gęstość zaludnienia w 2021 r. była już niemal sześciokrotnie większa niż w całym mieście, osiągając wartość 12 533 os/km². W 2010 r. wartość wskaźnika gęstości zaludnienia wynosiła 15 329 os/km² (siedmiokrotnie wyższa niż wartość dla całego miasta).

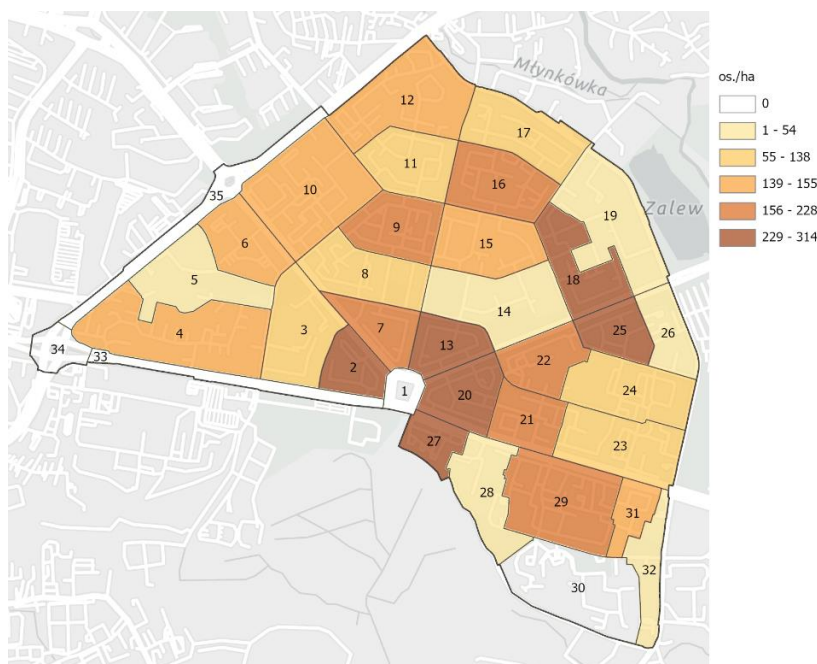
Zdecydowanie największą gęstość zaludnienia w 2021 r. odnotowano w jednostce 13 - Osiedle Centrum B (niemal 3-krotność wartości dla podobszaru), 18 - Osiedle Szkolne (I) oraz 25. Osiedle Stalowe (I) (w obu ponad 2-krotność wartości dla podobszaru).

W granicach podobszaru występuje pięć niezamieszkałych jednostek funkcjonalnych o funkcji usługowej (szpital) oraz transportowej (tereny komunikacji).

Z uwagi na charakter zagospodarowania oraz pełnione funkcje, podobszar charakteryzuje się bardzo wysoką gęstością zaludnienia, stąd wyróżnia się na tle pozostałych podobszarów.

Spadek liczby mieszkańców podobszaru potwierdzają dane dotyczące liczby dzieci objętych obowiązkiem szkolnym. W latach 2010-2021 wartość ta zmniejszyła się z 4 558 do 3 851 uczniów. Oznacza to spadek o niemal 16%, przy jednoczesnym wzroście wartości dla Krakowa o prawie 15%. Porównując jednak liczbę dzieci objętych obowiązkiem szkolnym w latach 2010 - 2021 (w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców podobszaru), można dostrzec nieznacznie zwiększający się udział liczby dzieci objętych obowiązkiem szkolnym w całej populacji podobszaru.

W tym samym okresie zmniejszyła się liczba dzieci do lat 3 (z poziomu 1 287 do 933 dzieci). Oznacza to, że w kolejnych latach należy spodziewać się mniejszej liczby uczniów uczęszczających do szkół położonych w granicach podobszaru rewitalizacji.

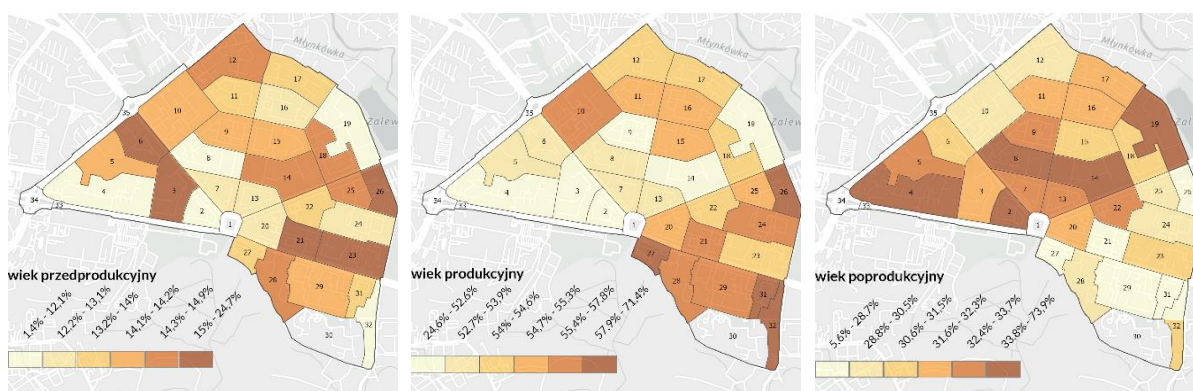
Rys. 4. Gęstość zaludnienia na podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta – koniec 2021 roku.

Źródło: opracowanie PI UMK

Miarę starzenia się społeczeństwa podobszaru ukazuje również zmiana udziału poszczególnych grup ekonomicznych ludności w latach 2010-2021.

Podobszar „stara” Nowa Huta charakteryzuje się zdecydowanym wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W 2021 r. ponad 31 % mieszkańców stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym. W analizowanym okresie udział liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności wzrósł o niemal 7 p.p. Nieznacznie zwiększył się również udział liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w liczbie mieszkańców ogółem. Z kolei, z uwagi na przejście znacznej grupy ludności w wieku produkcyjnym w wiek poprodukcyjny, udział ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się o ponad 7 p.p.

Analizując zróżnicowanie tego zjawiska można dostrzec wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym w kilku jednostkach funkcjonalnych podobszaru rewitalizacji. Największym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym wyróżniała się jednostka 19 Osiedle Szkolne (II). W 28 na 31 zamieszkałych jednostek, wartość wskaźnika udziału osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem, była wyższa niż średnia dla całego Krakowa.

Rys. 5 Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym na podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta – koniec 2021 roku.
Źródło: opracowanie PI UMK

W latach 2010 - 2021 nastąpił spadek udziału osób w wieku niemobilnym w populacji osób w wieku produkcyjnym⁵. W 2010 r. wartość wskaźnika dla podobszaru wynosiła powyżej 43%, przy wartości ponad 38% dla całego miasta. Z kolei w 2021 r. odnotowano wartość niemal 40% dla podobszaru rewitalizacji oraz prawie 38% dla Krakowa. Oznacza to wyraźnie wyższą dynamikę spadku wskaźnika udziału osób w wieku niemobilnym w populacji osób w wieku produkcyjnym w przypadku podobszaru „stara” Nowa Huta, niż w przypadku całego miasta. Spadek wartości analizowanego wskaźnika wynika z przejścia w wiek emerytalny przedstawicieli najliczniejszej demograficznej grupy wiekowej (według podziału z 2011 r.).

W latach 2010-2021 wzrosła liczba osób w wieku 60 lat i więcej zamieszkujących podobszar. Na początku tego okresu było ich 13 368, jednak w kolejnych 11 latach liczba ta wzrosła do 14 121. Wzrosła również liczba osób w wieku 60 lat i więcej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. W 2010 r. wartość tego wskaźnika wynosiła około 272 (przy średniej dla Krakowa wynoszącej niemal 253), natomiast w 2021 r. wartość dla podobszaru wynosiła prawie 352 (przy średniej dla całego miasta również niemal 292). Dynamika wzrostu tego wskaźnika dla podobszaru „stara” Nowa Huta była zatem zdecydowanie większa niż dla całego Krakowa, co oznacza, że populacja podobszaru starzeje się szybciej, niż reszta miasta.

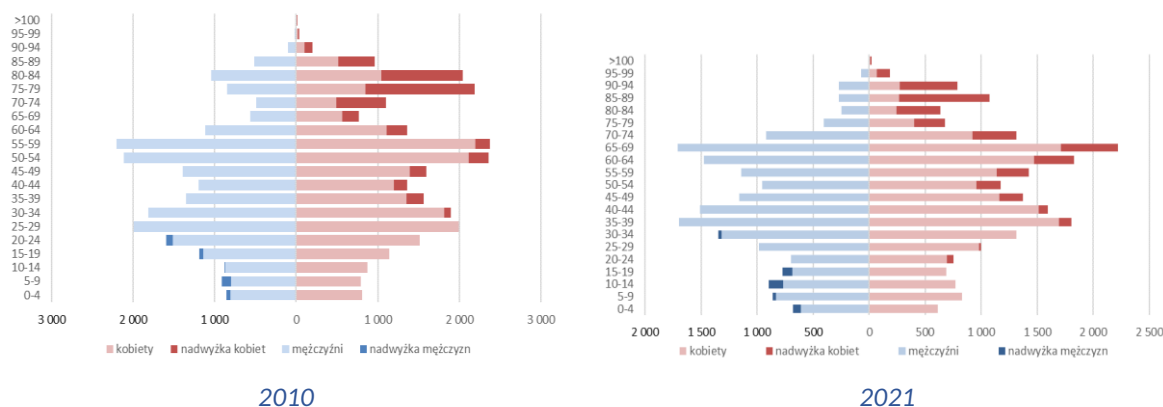
⁵ Mieszkańcy w wieku niemobilnym to kobiety w wieku 45-59 lat oraz mężczyźni w wieku 45-64 lat, którzy nie są chętni do przekwalifikowania się lub zmiany pracy.

Podobszar rewitalizacji charakteryzuje się również znacznym wzrostem średniego wieku mieszkańców. W 2010 r. wartość tego wskaźnika wynosiła ponad 45 lat, natomiast w 2021 r. już powyżej 47 lat. Dla porównania, średnia wieku dla całego miasta wynosiła w 2010 r. ponad 42 lata, a w 2021 r. osiągnęła wartość niemal 44 lat, co oznacza, że w okresie 11 lat średnia wieku wśród mieszkańców podobszaru wzrosła bardziej niż w przypadku całego miasta.

Pod względem proporcji grup wiekowych, cechy ludności zamieszkującej podobszar wskazują na regresywny typ społeczeństwa. W strukturze wieku i płci na początku 2011 r. wyraźnie wyróżniały się trzy wyże demograficzne, których szczyt dostrzegalny jest w grupach wiekowych: 25-29, 55-59 oraz 80-84 lata. Należy zauważyć, że najliczniejszą kohortę podobszaru „stara” Nowa Huta w podziale na grupy wiekowe odnotowano w grupie 55-59 lat, co wskazuje, że w perspektywie kilku kolejnych lat jej przedstawiciele osiągną wiek poprodukcyjny.

W strukturze płci mieszkańców podobszaru dominowały kobiety. Nadwyżka liczby kobiet występowała w grupach wiekowych, które obejmowały mieszkańców w wieku 30 lat i więcej. Maksymalną różnicę pomiędzy liczbą kobiet a liczbą mężczyzn, odnotowano w przedziale wiekowym 75-79 lat. Z kolei niewielką nadwyżkę mężczyzn zaobserwowano wśród mieszkańców w wieku 24 lat i poniżej, z której największa występowała w grupie wiekowej 5-9 lat.

Według danych z początku 2022 r. tendencja starzenia się społeczeństwa podobszaru postępuje dalej. Najliczniejsza populacja podobszaru „stara” Nowa Huta w podziale na grupy wiekowe występowała w grupie wiekowej 65-69 lat. W strukturze płci w zdecydowanej większości grup wiekowych dominowały kobiety, szczególnie wśród osób w wieku 85-89 lat. Nadwyżka liczby mężczyzn występowała w grupach obejmujących mieszkańców w wieku 30-34 lat oraz poniżej 20 roku życia, osiągając wartość maksymalną w grupie 10-14 lat.

Rys. 6 Piramida wieku i płci dla podobszaru rewitalizacji „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Podobszar Grzegórzki-Wesoła zajmuje powierzchnię 1,35 km², co stanowi niemal 23% wyznaczonego obszaru rewitalizacji. W 2021 roku liczba mieszkańców podobszaru wynosiła 6 665 osób zameldowanych na stałe i 1557 osób zameldowanych czasowo.

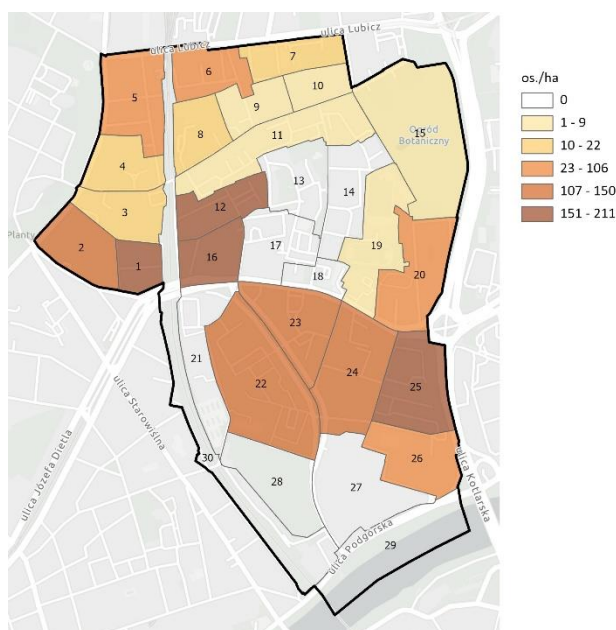
W 2010 r. gęstość zaludnienia wynosiła 5 924 os/km². Była zatem niemal 3-krotnie wyższa niż wartość dla Krakowa. Z kolei w 2021 r., z uwagi na malejącą liczbę mieszkańców podobszaru, gęstość zaludnienia była ponad 2-krotnie większa niż w całym mieście, osiągając wartość 4 930 os/km².

Jednostki funkcjonalne o najwyższej wartości wskaźnika gęstości zaludnienia to: 1 -rejon ul. Bonerowskiej (ponad 4-krotność wartości dla podobszaru), 25 - Rondo Grzegórzeckie - rejon ul. Rzeźniczej oraz 12 - rejon ul. H. Kołłątaja i O. Bujwida (obie niemal 4-krotność wartości dla podobszaru).

W granicach podobszaru występuje dziewięć niezamieszkałych jednostek funkcjonalnych, które pełnią między innymi funkcje usługowo-handlowe i transportowe (tereny komunikacji, bulwary wiślane).

Liczba ludności podobszaru rewitalizacji spadła o niemal 17% w latach 2010-2021 przy niewielkim wzroście populacji całego Krakowa w tym okresie. Liczba dzieci objętych obowiązkiem szkolnym uległa zmniejszeniu z poziomu 616 do 580 uczniów, czyli o niemal 6%, przy jednoczesnym wzroście dla Krakowa na poziomie prawie 15%.

Porównując liczbę dzieci objętych obowiązkiem szkolnym w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2010 oraz 2021 r., można zauważyć wzrost udziału tej grupy w populacji podobszaru z poziomu 77 do 87 dzieci. Oznacza to zatem, że mimo postępującego procesu depopulacji podobszaru, rodziny posiadające dzieci w wieku szkolnym rzadziej niżeli inne decydują się na zmianę miejsca zamieszkania. Zmniejszyła się natomiast liczba dzieci do lat 3, która spadła z poziomu 196 do 141 dzieci, co przełoży się na spadek liczby uczniów uczęszczających do szkół w kolejnych latach.

Rys. 7. Gęstość zaludnienia na podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła – koniec 2021 roku.

Źródło: opracowanie PI UMK

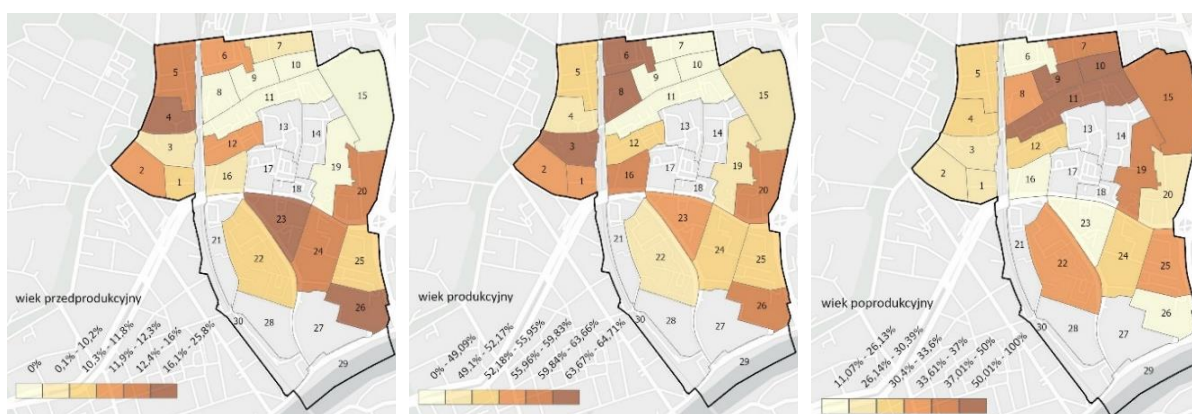
Starzenie się społeczności podobszaru Grzegórzki-Wesoła potwierdza się w zmianie udziału poszczególnych grup ekonomicznych ludności w latach 2010-2021. W 2021 r. ponad 31% mieszkańców stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym. Udział mieszkańców w tym wieku w ogólnej liczbie ludności we wskazanym okresie wzrósł o ponad 5 p.p. Stan ten jest konsekwencją przechodzenia wyżu demograficznego w wiek poprodukcyjny. Nieznacznie wzrósł również udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w ludności podobszaru ogółem. Z kolei udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców zmniejszył się o niemal 7 p.p.

W granicach podobszaru znajdują się jednostki funkcjonalne, które były zamieszkiwane wyłącznie przez osoby w wieku poprodukcyjnym tj.: 11 - ul. Kopernika - zespół szpitala uniwersyteckiego oraz 9 - ul. Kopernika - Wojewódzki Szpital Dziecięcy. W 17 z 21 zamieszkałych jednostek wartość wskaźnika udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem była wyższa niż średnia dla całego miasta.

W okresie między rokiem 2010 a 2021 nastąpił spadek udziału osób w wieku niemobilnym w populacji osób w wieku produkcyjnym. W 2010 r. wartość tego wskaźnika dla podobszaru wynosiła niemal 44 % (38% dla Krakowa). W 2021 r. wartość ta spadła do poziomu prawie 39% (38% dla Krakowa). Spadek wartości wskaźnika wynika z przejścia w wiek emerytalny przedstawicieli największej populacji w podziale na grupy wiekowe z 2011 r.

W latach 2010-2021 zmalała również liczba mieszkańców podobszaru w wieku powyżej 60 r.ż. Na początku tego okresu była równa 2 328 osób, natomiast na koniec spadła do 2 297. Wzrósł natomiast wskaźnik liczby osób w wieku 60 lat i więcej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W 2010 r. wynosił niemal 291 osób, natomiast w 2021 r. osiągnął wartość prawie 345. Należy zauważyć, że dynamika wzrostu tego wskaźnika jest najniższa ze wszystkich podobszarów, co świadczy o mniejszym natężeniu starzenia się mieszkańców Grzegórzek-Wesołej.

Potwierdzają to również dane dotyczące średniej wieku mieszkańców podobszaru, która wzrosła najmniej spośród wszystkich podobszarów. W latach 2010-2021 jej wartość zwiększyła się o 1,2 roku, przy średniej dla Krakowa równej 1,4.

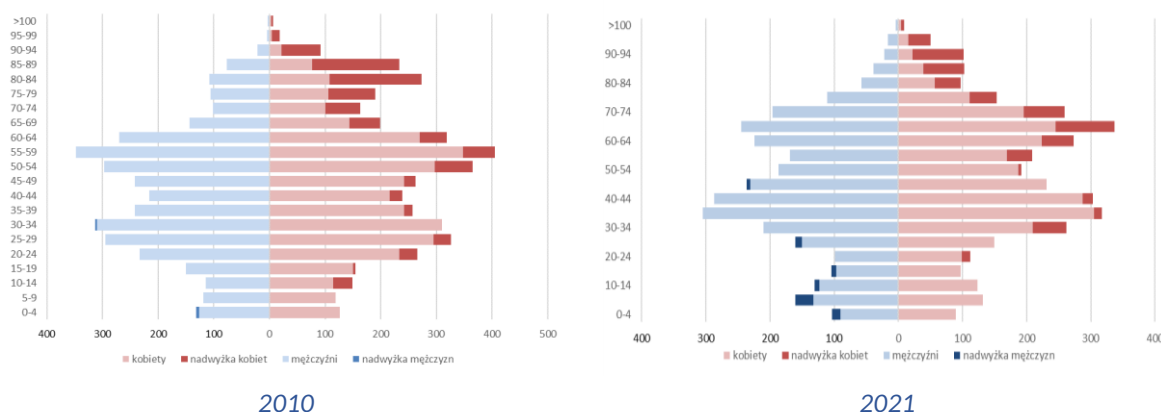

Rys. 8. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w granicach podobszaru rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła – koniec 2021 roku.

Źródło: opracowanie PI UMK

Pod względem proporcji grup wiekowych, cechy populacji podobszaru wskazują na regresywny typ społeczeństwa. W strukturze wieku i płci na początku 2011 r. wyróżniały się trzy wyże demograficzne, których szczyt przypadł w grupach wiekowych: 30-34, 55-59 oraz 80-84 lata. Najlicniejsza demograficzna grupa wiekowa podobszaru Grzegórzki-Wesoła występowała w przedziale 55-59 lat, co sygnalizowało, że w perspektywie kilku kolejnych lat jej przedstawiciele osiągną wiek poprodukcyjny.

W strukturze płci mieszkańców podobszaru dominowały kobiety. Nadwyżka ich liczby występowała w grupach wiekowych, które obejmowały mieszkańców w wieku 10-29 oraz 35 lat i więcej. Maksymalną nadwyżkę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn zaobserwowano w przedziale wiekowym 80-84 lat. Niewielką nadwyżkę mężczyzn odnotowano wśród mieszkańców w wieku 0-4 lat oraz 30-34, z której największa występowała w grupie wiekowej 0-4 lat.

Rys. 9 Piramida wieku i płci dla podobszaru rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła.
Źródło: opracowanie PI UMK

Dane z początku 2022 r. świadczą o znacznych zmianach w strukturze wieku i płci mieszkańców podobszaru Grzegórzki-Wesoła. Najlicniejsza populacja w podziale na grupy wiekowe z początku roku 2011 osiągnęła z początkiem roku 2022 r. w wiek poprodukcyjny, jednak najlicniejszą grupą wiekową w 2021 r. byli mieszkańcy w wieku 35-39 lat. W strukturze płci w znacznej większości grup wiekowych dominowały kobiety, w szczególności wśród mieszkańców w wieku 65-69 lat. Nadwyżka liczby mężczyzn występowała w grupach obejmujących mieszkańców w wieku 0-19, 25-29 oraz 45-49 lat, osiągając najwyższą wartość w grupie 5-9 lat.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Podobszar Kazimierz-Stradom zajmuje powierzchnię 1,38 km², tj. ponad 23% wyznaczonego obszaru rewitalizacji. W 2021 r. liczba mieszkańców podobszaru wynosiła 9 761 osób zameldowanych na stałe i 2 142 osób zameldowanych czasowo. W 2010 r. gęstość zaludnienia dla podobszaru wynosiła 10 608 os/km², czyli niemal pięciokrotnie więcej niż wartość dla Krakowa. Natomiast w 2021 r., z uwagi na malejącą liczbę mieszkańców podobszaru, wartość tego wskaźnika była już tylko ponad trzykrotnie wyższa niż w całym mieście, osiągając poziom 7 063 os/km².

Dane dotyczące zmiany liczby mieszkańców w latach 2010-2021 wskazują na intensywne zmniejszanie się populacji podobszaru. W analizowanym okresie liczba mieszkańców spadła aż o ponad 33%, czyli najwięcej ze wszystkich wyznaczonych podobszarów rewitalizacji, przy jednoczesnym niewielkim wzroście liczby ludności całego miasta.

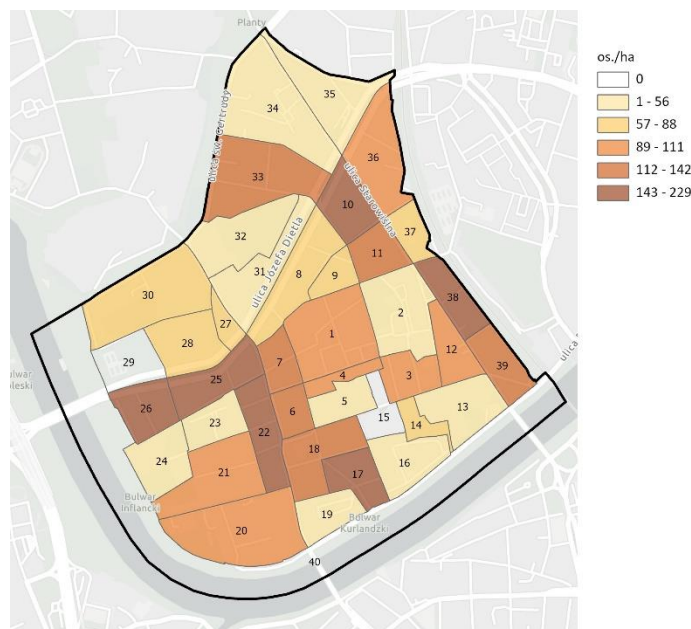
Na proces postępującej depopulacji podobszaru wskazują dane dotyczące liczby dzieci objętych obowiązkiem szkolnym, zameldowanych w granicach podobszaru. W latach 2010-2021 liczba uczniów zmniejszyła się z 1 369 do 820 (spadek o ponad 40%), w sytuacji gdy średnio w Krakowie nastąpił wzrost liczby uczniów o niemal 15%. Jest to największy odnotowany spadek spośród analizowanych podobszarów rewitalizacji.

Porównując liczbę dzieci objętych obowiązkiem szkolnym w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców podobszaru w 2010 oraz 2021 r., można zaobserwować spadek wartości tego wskaźnika. Zmniejszyła się również o 171 liczba dzieci do lat 3 zamieszkujących podobszar, czego skutkiem będzie mniejsza liczba uczniów uczęszczających do szkół w kolejnych latach.

Analizując zróżnicowanie zaludnienia w granicach podobszaru, można dostrzec kilka jednostek funkcjonalnych o bardzo wysokich wartościach wskaźnika gęstości zaludnienia. Najwyższą wartość wskaźnika gęstości odnotowano w jednostkach funkcjonalnych nr: 26 - rejon ul. J. Dietla i A. Kordeckiego (ponad 3-krotność wartości dla podobszaru), 25 - rejon ul. J. Dietla i

Paulińskiej (niemal 3-krotność wartości dla podobszaru) oraz 10 - ul. J. Dietla i Starowiślna (ponad 2-krotność wartości dla podobszaru). Biorąc pod uwagę postępujące zmniejszanie się liczby mieszkańców, gęstość zaludnienia podobszaru będzie utrzymywała trend spadkowy.

W granicach podobszaru występują trzy niezamieszkałe jednostki funkcjonalne: bulwary wiślane, klub sportowy przy ul. Dietla i teren Muzeum Inżynierii i Techniki.

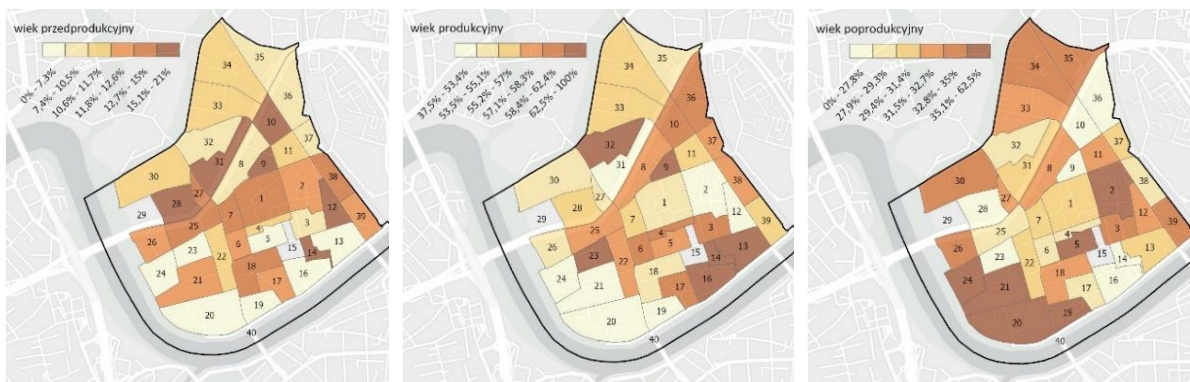

Rys. 10. Gęstość zaludnienia na podobszarze rewalidacji Kazimierz-Stradom – koniec 2021 roku.

Źródło: opracowanie PI UMK

Starzenie się społeczności potwierdza się w zmianie udziału poszczególnych grup ekonomicznych ludności w latach 2010-2021. Podobszar Kazimierz-Stradom charakteryzuje się najwyższym wzrostem udziału osób w wieku poprodukcyjnym w populacji spośród wszystkich podobszarów rewalidacji. W 2021 r. ponad 32% mieszkańców stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym. W analizowanym okresie udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności wzrósł o niemal 10 p.p. Stan ten jest konsekwencją przechodzenia wyżej demograficznego w wiek poprodukcyjny. Z kolei udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców spadł kolejno o ponad 1 p.p. oraz niemal 9 p.p.

Najwyższą wartość wskaźnika udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców odnotowano w jednostce funkcjonalnej 24 - ul. Skawieńska – klasztor (niemal 63% osób). Wysoki udział seniorów przekraczający 40% zaobserwowano w takich jednostkach funkcjonalnych jak: 20 - rejon ul. Skawieńskiej i H. Wietora, 19 - ul. Trynitarzka - szpital Bonifratrów oraz 5 - ul. Bożego Ciała – klasztor. W ponad 3/4 jednostek, w graniach podobszaru rewalidacji, wartość wskaźnika udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem była wyższa niż średnia dla całego miasta.

Rys. 11. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w granicach podobszaru rewitalizacji Kazimierz-Stradom – koniec 2021 roku.

Źródło: opracowanie PI UMK

W okresie między rokiem 2010 a 2021, nastąpił spadek udziału osób w wieku niemobilnym w populacji osób w wieku produkcyjnym. W 2010 r. wartość wskaźnika dla podobszaru wynosiła ponad 43%, przy wartości ponad 38% dla całego miasta. Natomiast w 2021 r. wartość ta uległa niewielkiemu zmniejszeniu do prawie 43% dla podobszaru oraz niemal 38% dla Krakowa. Spadek wartości wskaźnika wynika z przejścia w wiek emerytalny przedstawicieli największej populacji w podziale na grupy wiekowe z 2011 r.

W analizowanym okresie zmniejszyła się liczba mieszkańców podobszaru w wieku powyżej 60 r.ż. W 2010 r. było ich 3 804, jednak w kolejnych 11 latach liczba spadła do 3 499 osób. Wzrósł natomiast wskaźnik liczby osób w wieku 60 lat i więcej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W 2010 r. wskaźnik wynosił 259, by w 2021 r. osiągnąć wartość 358. Można zatem wnioskować, że osoby w wieku 60 lat i więcej rzadziej decydują się na zmianę miejsca zamieszkania, niż pozostali mieszkańcy. Dynamika wzrostu tego wskaźnika była zdecydowanie najwyższa spośród wszystkich podobszarów rewitalizacji, co oznacza, że populacja podobszaru starzeje się wyjątkowo szybko.

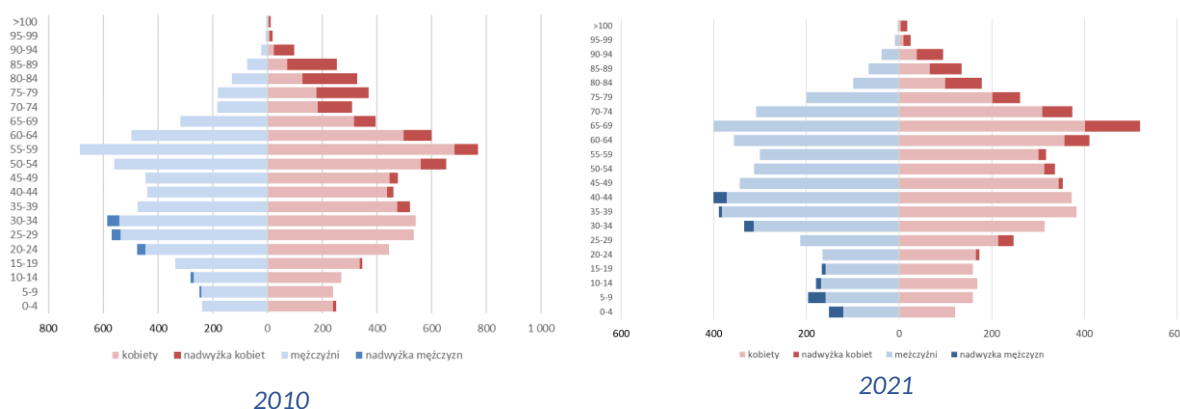
W 2010 r. Kazimierz-Stradom był „najmłodszym” demograficznie z podobszarów rewitalizacji. Jednak w 2021 r. średnia wieku jego mieszkańców była już najwyższa, osiągając wartość 48 lat, przy średniej dla miasta poniżej 44 lat. W latach 2010-2021 średnia wieku mieszkańców podobszaru wzrosła o 3,8 lat, natomiast całego miasta o 1,4.

Pod względem proporcji grup wiekowych, cechy populacji podobszaru wskazują na regresywny typ społeczeństwa. W strukturze wieku i płci na początku 2011 r. wyraźnie wyróżniały się dwa wyże demograficzne, których szczyt przypadł na grupy wiekowe: 30-34 oraz 55-59 lat. Najliczniejszą populację podobszaru Kazimierz-Stradom w podziale na grupy wiekowe zaobserwowano w grupie 55-59 lat, co wskazywało, że w perspektywie kilku kolejnych lat jej przedstawiciele osiągną wiek poprodukcyjny.

W strukturze płci mieszkańców podobszaru dominowały kobiety. Nadwyżka liczby kobiet występowała w grupach wiekowych, które obejmowały mieszkańców w wieku 0-4, 15-19 oraz 35 lat i więcej. Maksymalną nadwyżkę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn odnotowano w przedziale wiekowym 80-84 lat. Natomiast niewielką nadwyżkę mężczyzn zaobserwowano wśród mieszkańców w wieku 5-14 lat oraz 20-34, z której największa występowała w grupie wiekowej 30-34 lat.

Dane z początku 2022 r. świadczą o pogłębiającym się problemie starzenia się mieszkańców podobszaru. Najliczniejsza populacja podobszaru Kazimierz-Stradom w podziale na grupy wiekowe występowała w grupie wiekowej 65-69 lat. W strukturze płci w wyraźnej większości grup wiekowych dominowały kobiety, w szczególności wśród mieszkańców w wieku 65-69 lat.

Nadwyżka liczby mężczyzn występowała w grupach obejmujących mieszkańców w wieku 0-19 oraz 30-44 lat, osiągając najwyższą wartość w grupie 5-9 lat.

Rys. 12 Piramida wieku i płci dla podobszaru rewitalizacji Kazimierz-Stradom.
Źródło: opracowanie PI UMK

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W trakcie większości spotkań organizowanych w ramach analiz jakościowych, uczestnicy wskazywali na problem szybkiego starzenia się społeczności i dynamicznie postępującej depopulacji podobszaru.

Zdaniem przedstawicieli mieszkańców oraz organizacji działających na terenie podobszaru rewitalizacji, Nowa Huta zyskuje nowych mieszkańców. Według nich już ok. 30% populacji Nowej Huty stanowią osoby młode, które wprowadziły się do mieszkań po swoich rodzicach lub dziadkach. Pojawiają się również osoby dotychczas nie związane z dzielnicą (nowi nabywcy mieszkań). Ta wymiana ludności nie powoduje większych konfliktów społecznych.

Zdaniem miejskich służb publicznych w granicach podobszaru widoczny jest problem bezdomności. Zjawisko to nie jest szczególnie dostrzegalne w centralnej części Nowej Huty, lecz nasila się na obrzeżach podobszaru rewitalizacji. Sytuacja znacząco poprawiła się jednak w porównaniu z latami ubiegłymi. Analizując skalę tego zjawiska uczestnicy spotkań stwierdzili, że problem ten jest zdecydowanie mniej widoczny niż w Śródmieściu.

Niepokojąca, zdaniem uczestników spotkań, jest wzrastająca liczba pustostanów w Nowej Hucie, które z jednej strony stanowią potencjał możliwy do wykorzystania (wolne mieszkania), z drugiej zaś oznacza spadek liczby mieszkańców i zmiany w strukturze ludności wpływające na spójność wspólnoty lokalnej.

Zdaniem zebranych przedstawicieli instytucji działających na podobszarze rewitalizacji, mimo dynamicznie zachodzących zmian społecznych, jak na razie nie odnotowano problemu gentryfikacji.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Za istotny problem podobszaru rewitalizacji uznano starzenie się populacji. Na Grzegórkach zdaniem mieszkańców oraz pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (MOPS) w dalszym ciągu mieszka bardzo wielu seniorów. Uczestnicy spotkań dodatkowo zgłaszali narastające zagrożenie coraz większej depopulacji podobszaru rewitalizacji.

Jako jedną z przyczyn depopulacji, poza starzeniem się mieszkańców, wskazano atrakcyjne położenie podobszaru względem centrum i głównych atrakcji Krakowa, skłaniające właścicieli mieszkań do oferowania swoich mieszkań turystom w formule najmu krótkoterminowego.

Rozwój tej formy najmu, zdaniem uczestników dyskusji z mieszkańcami oraz instytucji działających na podobszarze rewitalizacji postępuje (podobszar staje się coraz bardziej popularny wśród osób wynajmujących mieszkania). W efekcie pojawia się zjawisko ekspatriacji stałych mieszkańców dzielnicy.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W trakcie spotkania z mieszkańcami podobszaru rewitalizacji niektórzy jego uczestnicy wskazywali, że Strategia Rozwoju Krakowa, której hasło przewodnie brzmi: „Tu chcę żyć. Kraków 2030.”, nie jest adekwatna do tego, co dzieje się w granicach podobszaru rewitalizacji. Uczestnikom dyskusji trudno uznać, że zapisy Strategii są stosowane w przypadku tej części Krakowa.

Ich zdaniem na podobszarze rewitalizacji występuje szereg czynników, które powodują, że trudno jest tu obecnie żyć stałym mieszkańcom (zwłaszcza w nocy i w weekendy). Punktem odniesienia dla wszystkich działań Urzędu Miasta Krakowa, powinni być przede wszystkim mieszkańcy podobszaru, a nie biznes (przedsiębiorcy). Uczestnicy spotkania wskazywali, że obecne działania podejmowane przez Urząd Miasta Krakowa są dokładnie odwrotne.

Zdaniem mieszkańców na podobszarze rewitalizacji występują nasilone zjawiska gentryfikacji oraz overtourismu⁶. Trudne warunki mieszkaniowe powodują wyprowadzkę stałych mieszkańców. Zmniejszająca się liczba mieszkańców powoduje ograniczenie inwestycji w infrastrukturę społeczną lub przenoszenie usług publicznych poza Kazimierz. W efekcie kolejni mieszkańcy wyprowadzają się poza podobszar rewitalizacji, co dodatkowo pogłębia występujący w tej części miasta problem depopulacji.

Problemem, zdaniem mieszkańców, jest również dynamiczny rozwój najmu krótkoterminowego, który wypiera stałych mieszkańców, a także osoby chcące zamieszkać w podobszarze rewitalizacji okresowo (studenci, młode małżeństwa, osoby poszukujące mieszkania na parę miesięcy).

Znaczna liczba mieszkań na Kazimierzu kupowanych jest na cele inwestycyjne (głównie przez osoby mieszkające poza podobszarem rewitalizacji), co sztucznie podnosi ich ceny. Wysokie ceny mieszkań ograniczają napływ nowych (młodych), stałych mieszkańców Kazimierza (tym samym pogłębia się depopulacja i proces starzenia się społeczności lokalnej).

W raporcie z konsultacji diagnozy do projektu pn. Klimatyczny Kwartal zwrócono uwagę, że usługi w podobszarze rewitalizacji występują zarówno w parterach kamienic jak i na piętrach. Powstawanie biur i obiektów usługowych na wyższych kondygnacjach kamienic tworzy dodatkowy czynnik wypierający stałych mieszkańców z podobszaru rewitalizacji. Występowanie lokali usługowych na wyższych kondygnacjach można rozumieć jako wadę, ze względu na zmniejszenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców - z klatki schodowej korzystają osoby postronne (klienci).

W trakcie dyskusji mieszkańców pojawił się głos, zgodnie z którym wśród młodszego pokolenia Kazimierz postrzegany jest przede wszystkim jako miejsce, w którym „można się napić i zjeść

⁶ Hipertrofia turystyki miejskiej – zwana także z języka angielskiego „overtourism” – oznacza jej przerost. Jest ona złożonym zjawiskiem, które silnie wpływa na jakość życia w mieście lub jego części, a także na doświadczenia mieszkańców i odwiedzających [McKinsey & Company, 2017]. Dotykała przed pandemią Covid-19 przede wszystkim miast posiadających ponadprzeciętne zasoby kulturowe.

W szerszym rozumieniu, hipertrofia dotyczy wszystkich negatywnych przejawów rozwoju turystyki w mieście. Zjawisko wiąże się, w skrajnych przypadkach, z błędnym kołem turystyki w miastach cennych kulturowo [Russo, 2002]. Dotyczy także bezpośredniego przekraczania progów pojemności turystycznej (optymalna liczba osób mogących jednocześnie przebywać na danym obszarze), nie powodując negatywnych konsekwencji w walorach turystycznych. Polityka zrównoważonej turystyki Krakowa na lata 2021-2028, s. 32-33

zapiekanki”. Taka perspektywa negatywnie wpływa na odbiór tego obszaru wśród mieszkańców Krakowa i ogranicza możliwości rozwojowe podobszaru rewitalizacji jako dzielnicy mieszkaniowej (miejsca przyjaznego dla mieszkańców).

Zdaniem mieszkańców problemem podobszaru rewitalizacji jest również niska jakość zasobu mieszkaniowego, szczególnie komunalnego. Niewątpliwie istotnym problemem są nieuregulowane kwestie własnościowe utrudniające realizację inwestycji mieszkaniowych lub wstrzymujące remonty istniejącego zasobu.

Zdaniem pracowników socjalnych MOPS problemem podobszaru jest starzenie się populacji oraz wzrastające zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze. Część kamienic położonych na Kazimierzu zaczyna się wyludniać, co dodatkowo pogłębia poczucie osamotnienia wśród pozostałych seniorów.

W trakcie spotkania z mieszkańcami wyrażono opinię, że realizacja nowej kładki nad Wisłą (kładka Kazimierz-Ludwinów) przyczyni się do pogłębienia problemu overtourismu (większa liczba barów, bawiących się w nich ludzi i turystów) i dalszego odpływu mieszkańców Kazimierza. W trakcie dyskusji w kontekście Kazimierza wskazano na potrzebę analizy społecznych kosztów turystyki w tej części miasta.

Trudną sytuację demograficzną (depopulację) podobszaru potwierdza diagnoza sporządzona na potrzeby projektu pn. Klimatyczny Kwartał, jak również *Polityka zrównoważonej turystyki Krakowa na lata 2021-2028*. Zdaniem autorów diagnozy rzeczywista liczba mieszkańców podobszaru może być zdecydowanie niższa od liczby osób figurujących w rejestrach publicznych.

Kluczowe problemy i potencjały w zakresie demografii

Do najważniejszych problemów występujących w każdym z podobszarów rewitalizacji wynikających z procesów demograficznych należy zaliczyć:

- regresywną strukturę demograficzną ludności;
- wysoki średni wiek mieszkańców;
- wysoki udział seniorów w strukturze populacji oraz ich dynamiczny wzrost;
- wysoki udział osób sędziwych w populacji osób starszych;
- duży odsetek osób w wieku niemobilnym;
- starzenie się populacji podobszarów;
- spadek liczby osób w wieku produkcyjnym;
- rosnące obciążenie demograficzne;
- mała liczba osób młodych z dziećmi;
- zmniejszająca się liczba dzieci do lat 3;
- spadek liczby dzieci objętych obowiązkiem szkolnym;
- wzrost wydatków publicznych na zapewnienie usług (głównie opiekuńczych i zdrowotnych) dla potrzeb rosnącej grupy osób starszych;
- nowe wyzwania w zakresie opieki i pomocy społecznej dla osób starszych;
- konieczność dostosowania infrastruktury społecznej do potrzeb zmieniającego się profilu użytkownika.

Do kluczowych potencjałów podobszarów należy zaliczyć:

- przywiązanie mieszkańców do swojej dzielnicy;
- patriotyzm lokalny.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- procesy depopulacji i wymiany ludności podobszaru;
- wzrastająca liczba pustostanów (mieszkań i lokali usługowych).

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- wciąż spora liczba mieszkańców obszaru;
- naturalna wymiana pokoleniowa oraz pojawianie się nowych mieszkańców, którzy częściowo wypełniają ubytek wynikający z procesu depopulacji obszaru;
- coraz lepsza opinia mieszkańców Krakowa o podobszarze jako miejscu do życia;
- wolne mieszkania możliwe do zasiedlenia;
- mimo dynamicznie zachodzących zmian społecznych oraz atrakcyjności turystycznej, odporność podobszaru na zjawisko gentryfikacji.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- gwałtowne procesy depopulacji podobszaru;
- malejąca liczba lokali handlowych i usługowych obsługujących mieszkańców.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- możliwe do wykorzystania zwalniające się przestrzenie po dawnych klinikach uniwersyteckich.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- gwałtowne procesy depopulacji podobszaru związane z wyludnianiem się centrum miasta;
- występujące jednostki o bardzo dużej koncentracji mieszkańców (gęstości zaludnienia);
- malejąca liczba lokali handlowych i usługowych obsługujących mieszkańców.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- możliwe do wykorzystania zwalniające się przestrzenie dawnych lokali usługowych i handlowych.

3.2. Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu bezrobocia

Bezrobocie stanowi jedną z najważniejszych barier rozwoju społeczno-gospodarczego. Zjawisko to wywołuje wiele następstw, np. pogłębiającą się niezaradność życiową, ubóstwo oraz marginalizację społeczną, stąd też istotne jest wdrażanie działań zmniejszających jego skalę.

Nie ulega wątpliwości, że rynek pracy jest obecnie w coraz większym stopniu nieprzewidywalny. Jak pokazały ostatnie lata, ulega on stałym przeobrażeniom. Druga dekada XXI wieku to okres, w którym warunki zatrudnienia stawały się coraz korzystniejsze. Osoby poszukujące pracy mogły wybierać z dużej liczby lepiej wynagradzanych ofert, a pracodawcy niejednokrotnie zmagali się z problemem dotyczącym zatrudnienia i utrzymania pracownika. Sytuacja ta uległa zmianie wraz z nadejściem pandemii COVID-19, która spowodowała spowolnienie działalności wielu przedsiębiorstw oraz zerwanie łańcuchów dostaw.

W czasie odbudowy po pandemii przedsiębiorcom i pracownikom przyszło zmagać się z konsekwencjami agresji Rosji na Ukrainę, która wywołała szereg negatywnych skutków

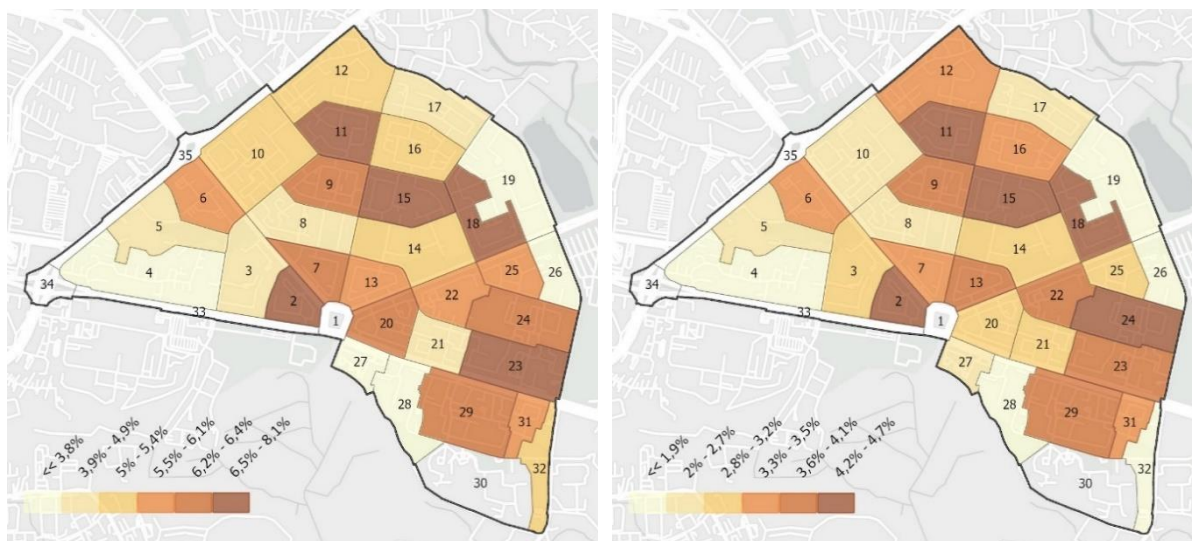
gospodarczych. Przedsiębiorstwa i zatrudnieni borykają się z wysokimi cenami, inflacją oraz wzrostem stóp procentowych. To z kolei pogłębia negatywne zjawiska społeczne, w tym wzrost ubóstwa.

Analizując sytuację na krakowskim rynku pracy można wnioskować, że jest on względnie odporny na występowanie opisanych kryzysów. Dane dla obszaru całego Krakowa z przełomu 2021 i 2022 r. potwierdzają, że zarejestrowanych było 14 500 bezrobotnych (w tym 6 888 kobiet i 7 612 mężczyzn). W latach 2019-2021 odsetek bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wzrósł o 1,2 p.p., osiągając wartość około 3,7%. Mimo to poziom bezrobocia w Krakowie jest bliski poziomowi bezrobocia naturalnego, czyli warunków równowagi na rynku pracy, gdy dobrowolnie bezrobotne pozostają jedynie osoby, które nie chcą podjąć pracy przy płacy realnej zapewniającej równowagę. Stopa bezrobocia rejestrowego dla Krakowa w roku 2021 wynosiła 2,9% i zmniejszyła się o 0,2 p.p. w porównaniu do roku 2020.

Analiza ilościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W 2019 r. odsetek bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wynosił jedynie 3,4%, czyli o 1 p.p. więcej niż wyniosła średnia dla miasta. W 2021 r. osiągnął on już wartość 5,6%, czyli o 2 p.p. więcej niż średnia wartość dla Krakowa. Wyższy niż w pozostałej części miasta poziom bezrobocia stanowi jeden z najistotniejszych problemów zdiagnozowanych na podobszarze.

Osoby bezrobotne wśród osób w wieku produkcyjnym

Osoby długotrwale bezrobotne wśród osób w wieku produkcyjnym

Rys. 13 Odsetek osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym zameldowanych na pobyt stały w podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta – koniec 2021.

Źródło: opracowanie PI UMK

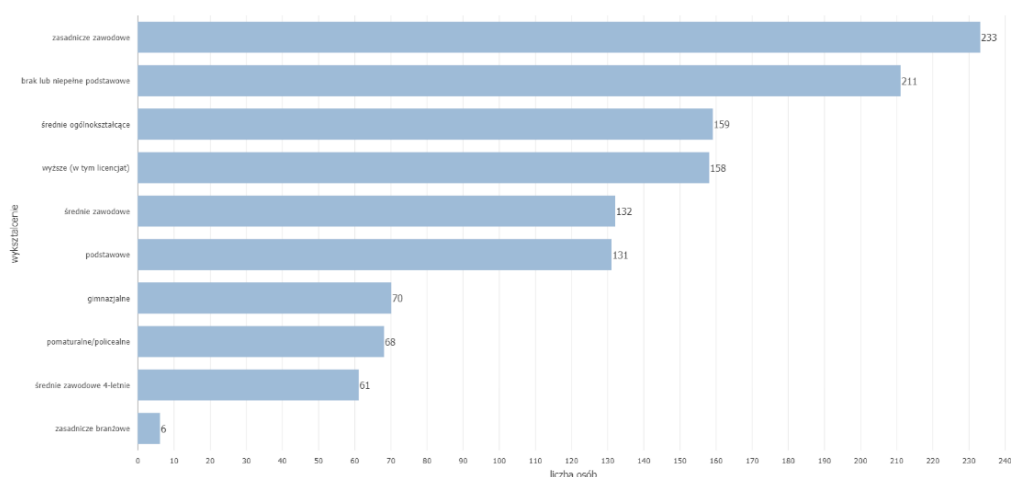
Wskazuje to na podatność bezrobotnych mieszkańców podobszaru na występujące kryzysy oraz problem z powrotem na rynek pracy. Na przełomie 2021 i 2022 r. w granicach podobszaru zamieszkiwało 1 231 zarejestrowanych bezrobotnych (w tym 550 kobiet i 681 mężczyzn).

Wysoki udział (na koniec 2021r.) osób bezrobotnych jest szczególnie widoczny w takich jednostkach funkcjonalnych jak: 2 - Osiedle Centrum D, 9 - Osiedle Uroczę, 11 - Osiedle Górali, 15 - Osiedle Słoneczne, 18 - Osiedle Szkolne (I) oraz 23 - Osiedle Wandy. Z kolei najniższe w skali podobszaru wartości odnotowano w jednostkach funkcjonalnych nr 4 - Osiedle Kolorowe (I), 17 - Osiedle Sportowe, 26 - Osiedle Stalowe (II), 27 - Osiedle Centrum E (I) oraz 28 - Os.

Centrum E (II) / Os. Na Skarpie (II). Zjawiska bezrobocia nie odnotowano w jednostce nr 19 - Osiedle Szkolne (II).

Zarówno w 2020 jak i w 2021 r. w strukturze bezrobotnych dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Wyróżniało to podobszar spośród pozostałych podobszarów rewitalizacji, gdzie bezrobotni najczęściej posiadali wykształcenie wyższe. W latach 2020-2021 średnia wieku bezrobotnych mieszkańców podobszaru nieznacznie wzrosła, osiągając wartość około 42 lat, przy podobnej średniej dla Krakowa.

Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w roku 2021 jest równa średniej dla całego obszaru rewitalizacji i wynosi 33, przy średniej dla miasta równiej 21. Świadczy to o występowaniu problemu bezrobotnych mieszkańców ze znalezieniem pracy w dłuższej perspektywie czasowej. Bezrobotni mieszkańcy podobszaru pozostają bez pracy dłużej niż wynosi średnia wartość dla miasta. Warto dodać, że latach 2019-2021 średni czas pozostawania bez pracy osób bezrobotnych zamieszkujących podobszar wydłużył się z ponad 4 do 5 miesięcy.

Rys. 14. Struktura wykształcenia osób bezrobotnych w podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta – koniec 2021 r.
Źródło: opracowanie PI UMK

Poziom wykształcenia zobrazowany odsetkiem bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych jest znacznie mniejszym problemem, choć w skali miasta wciąż istotnym. Dane z końca 2021 r. świadczą o poziomie tego wskaźnika sięgającym 33,5%, przy średniej dla Krakowa równej 27,1%.

Analizując średnią wieku mieszkańców podobszaru pozostających bez pracy na przełomie 2021 i 2022 r. należy zwrócić uwagę na jej najniższą spośród wszystkich podobszarów wartość wynoszącą 41,9 roku. Co więcej, zmniejszyła się ona w ciągu trzech lat o 1,6 roku. Problem bezrobocia wśród coraz młodszych mieszkańców podobszaru obrazuje wzrost udziału osób w wieku poniżej 25 r.ż. w ogólnej liczbie osób pozostającej bez pracy. W 2019 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 6,1%, a w 2021 r. 7,6%. Wartość wskaźnika była zatem najwyższa ze wszystkich podobszarów rewitalizacji. Zmniejszył się natomiast o 7,4% udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 r.ż. w ogólnej liczbie bezrobotnych, osiągając w 2021 roku wartość 28,8%.

Podobszar „stara” Nowa Huta charakteryzuje się zbliżoną, choć wyższą od średniej dla Krakowa, wartością odsetka osób niepełnosprawnych w liczbie bezrobotnych ogółem. W 2019 roku 10,8% bezrobotnych mieszkańców posiadało orzeczenie o niepełnosprawności, przy średniej dla miasta równej 8,4%. W 2021 r. odsetek ten spadł odpowiednio do 9% dla podobszaru i 7% dla miasta.

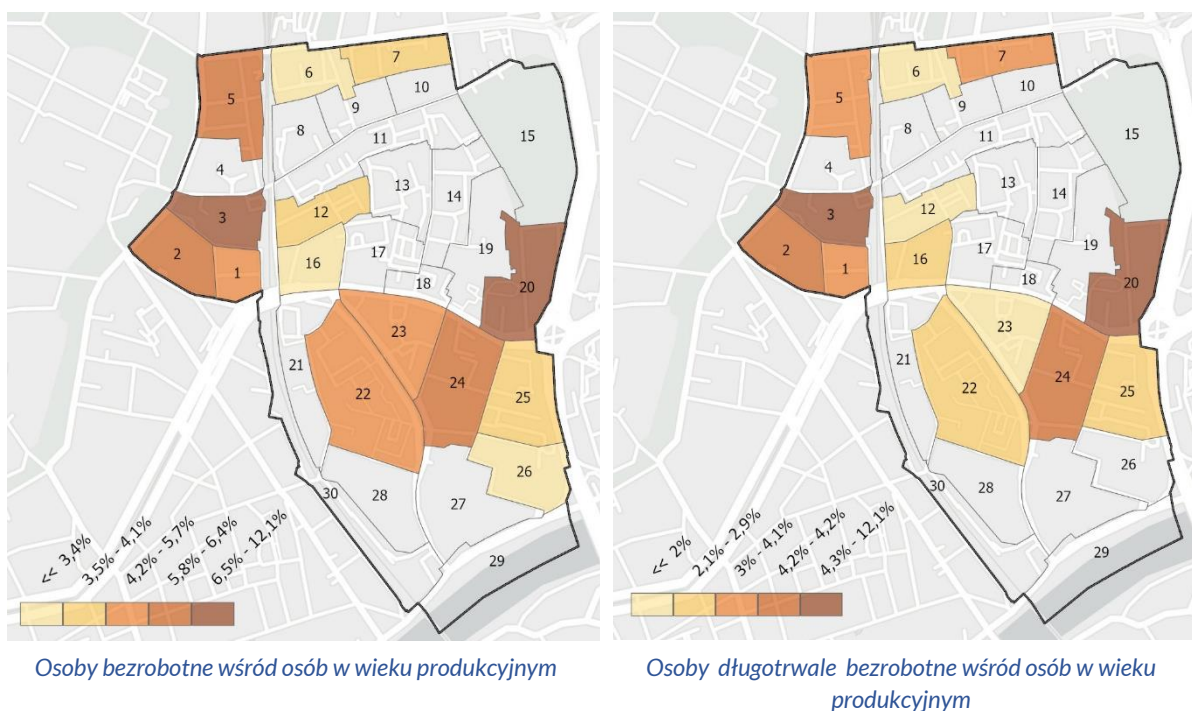
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Podobszar charakteryzuje się najniższym ze wszystkich podobszarów rewitalizacji poziomem bezrobocia liczonym odsetkiem bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym.

W 2019 r. było to 3,4% przy średniej wartości dla całego miasta równej 2,4%, natomiast w 2021 r. wskaźnik ten wynosił odpowiednio 4,8% oraz 3,7%.

Poziom bezrobocia wzrastał w analizowanym okresie w skali podobszaru w podobnym tempie jak dla całego miasta. Na koniec 2021 r. podobszar zamieszkiwany był przez 180 zarejestrowanych bezrobotnych (w tym 85 kobiet i 95 mężczyzn).

Terenami, w których udział osób bezrobotnych jest największy są jednostki: nr 3 - ul. Westerplatte - Hotel Wyspiański, CMUJ, 5 - rejon ul. Westerplatte i Radziwiłłowskiej oraz 20 - Rondo Grzegórzeckie - rejon ul. het. Żółkiewskiego. Natomiast zamieszkałe jednostki nr 4 - ul. Westerplatte - CMUJ, 8 - ul. Kopernika - kolegium oo. Jezuitów, 9 - ul. Kopernika-Woj. Szpital Dziecięcy, 10 - ul. Kopernika - klasztor, 11 - ul. Kopernika-zespół szpitala uniwersyteckiego, 15 - Ogród Botaniczny UJ i 19 - ul. Grzegórzecka - liceum, klub sportowy AWF, z uwagi na charakterystyczne funkcje, są wolne od zjawiska bezrobocia.

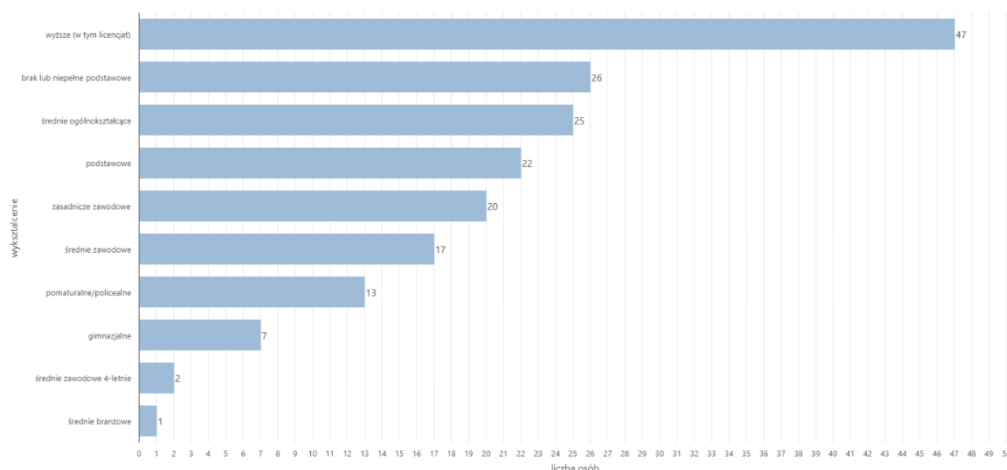
Rys. 15 Odsetek osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym zameldowanych na pobyt stały w podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła – koniec 2021.
Źródło: opracowanie PI UMK

W latach 2020-2021 w strukturze bezrobotnych wyraźnie dominowały osoby z wykształceniem wyższym. W badanym okresie średnia wieku bezrobotnych wzrosła o ponad rok, osiągając wartość ponad 44 lata, przy średniej dla Krakowa wynoszącej niemal 42 lata.

Problem długotrwałego bezrobocia w granicach podobszaru nie przyjmuje tak dużych rozmiarów, jak w pozostałych podobszarach rewitalizacji, jednak jest wciąż zauważalny. Podobszar zamieszkuje 29 osób długotrwale bezrobotnych na każdy 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (średnia dla Krakowa na koniec 2021 roku wynosi 21 osób).

Mieszkańcy podobszaru pozostają bez pracy dłużej niż wynosi średnia wartość dla miasta. Co więcej, w latach 2019-2021 średni czas pozostawania przez nich bez pracy wydłużył się z niemal 4 do ponad 5 miesięcy, co oznacza najwyższy ze wszystkich podobszarów wzrost.

Podobnej skali problemem jest niski poziom wykształcenia osób bez pracy przedstawiony w postaci odsetka bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych. Dane z końca 2021 r. świadczą o wartości tego wskaźnika dla podobszaru wynoszącej 30,6%. Oznacza to, że pod tym względem podobszar jest problemowy, bowiem średnia dla miasta jest równa 27,1%.

Rys. 16. Struktura wykształcenia osób bezrobotnych w podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła – koniec 2021 r.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar Grzegórzki-Wesoła wyróżnia się odwrotną, niż pozostałe podobszary, tendencją dotyczącą zmiany średniej wieku bezrobotnego w latach 2019-2021. W analizowanym okresie średnia wieku osoby pozostającej bez pracy wzrosła o 1,8 roku osiągając poziom 44,2 roku. Zwiększył się także odsetek osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 r.ż. w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy, osiągając wartość 39,4%, co świadczy o wzroście na poziomie 4,9 p.p. Podobnie wzrósł odsetek osób pozostających bez pracy poniżej 25 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych sięgając 6,1%, co oznacza wzrost o 1 p.p. Można zatem postawić tezę, że zarówno osoby wchodzące na rynek pracy, jak i mieszkańcy podobszaru bliscy osiągnięcia wieku emerytalnego mają największy problem ze znalezieniem pracy.

Kolejną cechą, która różni podobszar Grzegórzki-Wesoła od pozostałych podobszarów rewitalizacji jest pogłębiający się problem osób z niepełnosprawnościami ze znalezieniem zatrudnienia. W 2019 r. podobszar był zamieszkiwany przez 11,8% bezrobotnych będących osobami niepełnosprawnymi. Dla porównania, wartość wskaźnika bezrobotnych niepełnosprawnych w liczbie bezrobotnych ogółem dla całego miasta wynosiła 8,4%. Trzy lata później odsetek ten wzrósł do 12,2% w skali podobszaru, przy jednoczesnym spadku wartości dla Krakowa do poziomu 7%.

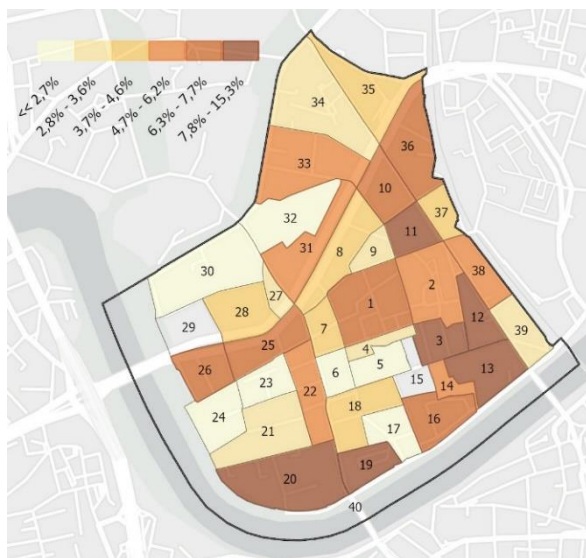
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Zjawisko bezrobocia nie jest powszechnym problemem podobszaru, choć odsetek bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym w latach 2019-2021 był wyższy niż średnia dla Krakowa. W 2019 nadwyżka ta wynosiła 1 p.p. przy wartości dla podobszaru równej 3,5%, a dwa lata później już 1,8 p.p. przy wartości dla podobszaru wynoszącej 5,5%.

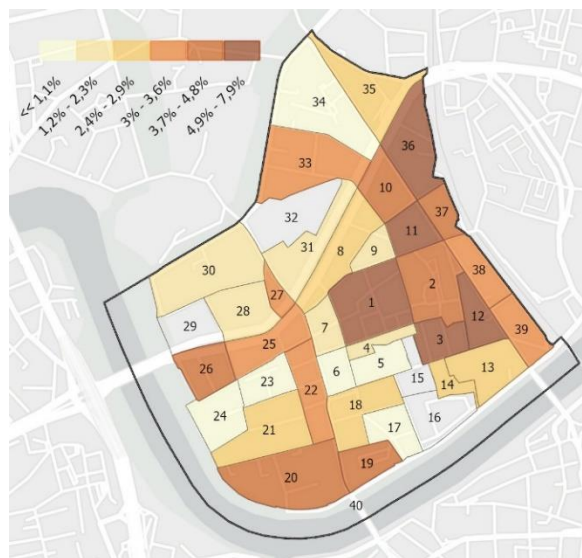
Kryzys na rynku pracy wpłynął mocniej na poziom zatrudnienia mieszkańców podobszaru niż na ludność całego miasta. Na przełomie 2021 i 2022 r. podobszar zamieszkiwało 297 zarejestrowanych bezrobotnych (w tym 131 kobiet i 166 mężczyzn).

Zdecydowanie największy udział osób bezrobotnych w skali podobszaru (na koniec 2021 r.) zaobserwowano w jednostce funkcjonalnej nr 3 -rejon ul. Wąskiej i Plac Bawół. Problem

zwiększonego bezrobocia dotyczy również jednostek: nr 11 - ul. Miodowa i Starowiślna, 12 - ul. Dajwór i Starowiślna, oraz 20 - rejon ul. Skawińskiej i H. Wietora. Z kolei w zamieszkałych jednostkach funkcjonalnych nr 5 - ul. Bożego Ciała - klasztor, 23 - ul. Augustiańska - klasztor i 24 - ul. Skałeczna - klasztor, z uwagi na pełnione funkcje, zjawisko bezrobocia nie występuje.

Osoby bezrobotne wśród osób w wieku produkcyjnym

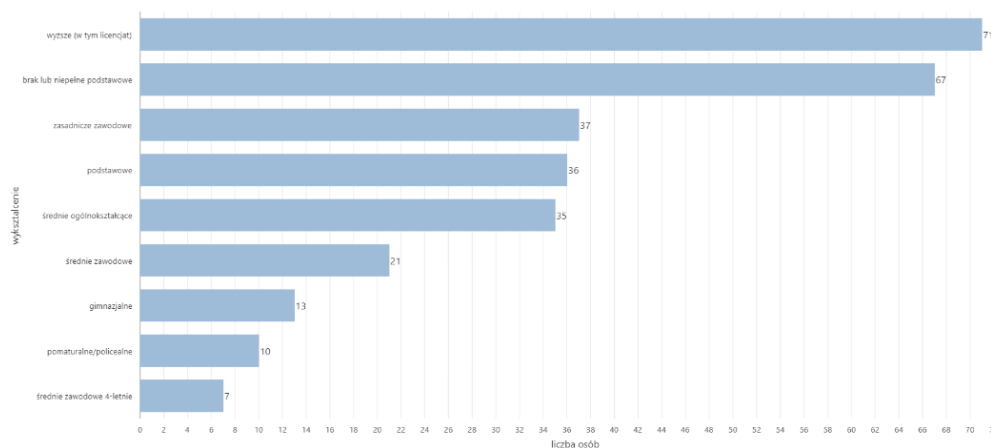
Osoby długotrwale bezrobotne wśród osób w wieku produkcyjnym

Rys. 17 Odsetek osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym zameldowanych na pobyt stały w podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom – koniec 2021.

Źródło: opracowanie PI UMK

Zarówno w 2020 jak i w 2021 r. w strukturze bezrobotnych dominowały osoby z wykształceniem wyższym. W latach 2020-2021 średnia wieku bezrobotnych nieznacznie spadła, osiągając wartość około 42,5 roku, przy średniej dla Krakowa wynoszącej poniżej 42 lat. Sytuacja ta była odmienna względem pozostałych podobszarów, na których średnia wieku bezrobotnych w badanym okresie wzrosła.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom wyróżnia się spośród pozostałych podobszarów rewitalizacji najwyższą liczbą długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, która wynosi 35 os. (średnia wartość tego wskaźnika dla całego miasta jest równa 21 os./1000 mieszkańców). Bezrobotni mieszkańcy podobszaru pozostają bez pracy dłużej niż wynosi średnia wartość dla całego Krakowa. Dodatkowo w ostatnich latach (przełom 2019/2020-2021/2022) średni czas pozostawania bez pracy bezrobotnych mieszkańców podobszaru wydłużył się z 4 do ponad 5 miesięcy. Może to wskazywać na pogłębiające się trudności z powrotem na rynek pracy.

*Rys. 18. Struktura wykształcenia osób bezrobotnych
w podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom – koniec 2021 r.*

Źródło: opracowanie PI UMK

Kolejnym niekorzystnym zjawiskiem, którego szczególna koncentracja jest widoczna w granicach podobszaru, jest niski poziom wykształcenia osób pozostających bez pracy mierzony jako odsetek bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych. Według danych na koniec 2021 r. wartość tego wskaźnika była równa 39,1% przy średniej dla wszystkich podobszarów rewitalizacji wynoszącej 34,1% oraz dla całego miasta równej 27,1%. Problem niskiego poziomu wykształcenia bezrobotnych mieszkańców podobszaru stanowi zatem istotną barierę rozwojową.

Problem bezrobocia dotyka coraz młodszych mieszkańców podobszaru. Średnia wieku osoby bezrobotnej zamieszkującej podobszar na koniec 2021 r. wynosiła 42,5 roku, malejąc tym samym w ciągu trzech lat o 1,6 roku. Tę niekorzystną tendencję potwierdza porównanie danych na temat udziału poszczególnych grup wiekowych w liczbie bezrobotnych ogółem z końca 2019 i 2021 r. W 2019 r. 3,4% bezrobotnych mieszkańców podobszaru było młodszych niż 25 lat, a 36,3% było starszych niż 50 lat. Trzy lata później odsetek bezrobotnych poniżej 25 r.ż. wzrósł do 7,4%, a powyżej 50 r.ż. spadł do 29,3%.

Z kolei, sytuacja osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy uległa stopniowej poprawie. Dane dla podobszaru z przełomu lat 2019/2020-2021/2022 wskazują na zmniejszający się odsetek bezrobotnych niepełnosprawnych w ogólnej liczbie bezrobotnych. Na początku tego okresu wskaźnik ten kształtował się na poziomie 12,3%, a trzy lata później osiągnął wartość 9,8%. Należy jednak podkreślić, że jego poziom jest wciąż wyższy, niż wartość średnia dla miasta, jednak różnica z roku na rok staje się coraz mniejsza (3,8% w 2019 r., 2,9% w 2020 r. oraz 2,8% w 2021 r.).

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Z uwagi na bardzo dobrą sytuację na rynku pracy w Krakowie, temat bezrobocia nie był szczególnie podnoszony przez uczestników spotkań. Uczestnicy wskazywali, że osoby pozostające bez pracy świadomie rezygnują z jej podjęcia, co oczywiście niesie szereg konsekwencji społecznych.

Problem osób pozostających bez pracy pojawiał się w kontekście innych poruszanych problemów, np. edukacyjnych.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Bardzo dobra sytuacja na krakowskim rynku pracy powoduje, że temat ten nie pojawił się w trakcie przeprowadzonych dyskusji.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Bardzo dobra sytuacja na krakowskim rynku pracy powoduje, że temat ten nie pojawił się w trakcie przeprowadzonych dyskusji.

Kluczowe problemy i potencjały w zakresie bezrobocia

Do najważniejszych problemów występujących w każdym z podobszarów w zakresie bezrobocia należy zaliczyć:

- czynniki makroekonomiczne, takie jak inflacja, brak transferów finansowych z UE, pogorszenie się sytuacji finansowej państwa w skutek wojny w Ukrainie, mogące wpłynąć na zasadniczą zmianę sytuacji na rynku pracy (szczególnie usługi, handel i gastronomia) oraz zwiększenie poziomu bezrobocia w tych branżach;
- pozostawanie w rejestrach bezrobotnych osób najgłębiej wykluczonych, najbardziej oddalonych od rynku pracy, których aktywizacja zawodowa wymaga ponadstandardowych działań;
- dość wysoki odsetek bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- niewystarczające działania na rzecz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Do kluczowych potencjałów podobszarów należy zaliczyć:

- stosunkowo niewielki odsetek bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców;
- niski odsetek osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym;
- dostęp do bardzo dużego rynku pracy aglomeracji krakowskiej.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- znaczna liczba osób bezrobotnych (bezrobocie strukturalne);
- istotna liczba osób długotrwale bezrobotnych;
- duża koncentracja osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych;
- wysoki poziom bezrobocia wśród osób z wykształceniem zawodowym;
- wzrost udziału osób w wieku poniżej 25 r.ż. w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy;
- trudności ze znalezieniem miejsca na rynku pracy przez osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami;
- duża liczba młodych kobiet narodowości ukraińskiej niezainteresowanych podjęciem pracy.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- sąsiedztwo dużego zakładu pracy jakim jest Huta im. T. Sendzimira;
- zmniejszający się udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 r.ż. w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- rozwijająca się w sąsiedztwie podobszaru strefa przedsiębiorczości w ramach projektu Nowa Huta Przyszłości;
- potencjał kulturowy dzielnicy Nowa Huta stanowiący szanse dla rozwoju turystyki kwalifikowanej.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- osoby niezainteresowane podjęciem pracy;
- koncentracja osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych;
- zauważalna liczba osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem;
- wysoki udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- wzrost udziału osób bezrobotnych w wieku 50 lat i więcej w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy;
- wzrost udziału osób w wieku poniżej 25 r.ż. w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy;
- trudności ze znalezieniem zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnościami.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- długoletnie tradycje w zakresie handlu, lokalizacja placu targowego, z którego korzystają klienci innych dzielnic;
- transformacja terenów po dawnych klinikach uniwersyteckich tworząca szansę na nowe miejsca pracy.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- osoby niezainteresowane podjęciem pracy;
- najwyższa liczba osób wśród długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym spośród wyznaczonych podobszarów rewitalizacji;
- wysoki udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- zauważalna liczba osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem;
- wzrost udziału osób w wieku poniżej 25 r.ż. w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- spadająca liczba osób bezrobotnych w wieku 50 lat i więcej;
- zmniejszający się odsetek bezrobotnych niepełnosprawnych w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- duży lokalny rynek pracy w obszarze gastronomii;
- duży rynek obsługi ruchu turystycznego.

3.3. Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu ubóstwa

Ubóstwo jest powszechnie definiowane jako brak wystarczających środków do życia. Należy jednak zaznaczyć, że problem ten niesie za sobą szereg zróżnicowanych, niekorzystnych zjawisk. Ubóstwo może wpływać m.in. na zwiększenie problemu bezdomności, obniżenie aktywności społecznej, pogorszenie stanu zdrowia oraz obniżenie możliwości kontynuowania edukacji. Ubóstwo jest zatem istotnym czynnikiem wykluczenia społecznego.

Ogólna sytuacja gospodarcza krakowian jest bardzo dobra. W badaniu GfK Polonia za rok 2021⁷ miasto znalazło się na 6. pozycji w Polsce wśród powiatów o najwyższej sile nabywczej. Siła nabywczą na mieszkańca stanowiła 129,5% średniej krajowej oraz 71,4% średniej europejskiej. Mimo tak dobrej ogólnej sytuacji w mieście, wg badania Barometr Krakowski blisko 13% ankietowanych wskazało, że przy aktualnym dochodzie netto gospodarstwa domowego z trudnością wiąże koniec z końcem. 17% mieszkańców pieniędzy starcza na

⁷ <https://www.gfk.com/pl/prasa/purchasing-power-2021>

najtańsze jedzenie, ubranie i opłatę za mieszkanie. W tej grupie części osób nie stać na opłatę za czynsz (1%), ubranie (1%), czy też spłatę kredytu (4%). Blisko 47% ankietowanych wskazało, że ich aktualna sytuacja finansowa pozwala na gospodarowanie z pewną trudnością.

Sytuacja ta odzwierciedla również stan finansowy gospodarstw domowych w granicach podobszarów rewitalizacji. Zdaniem pracowników socjalnych ubóstwo jest istotnym problemem osób zamieszkujących podobszary rewitalizacji.

Analiza ilościowa

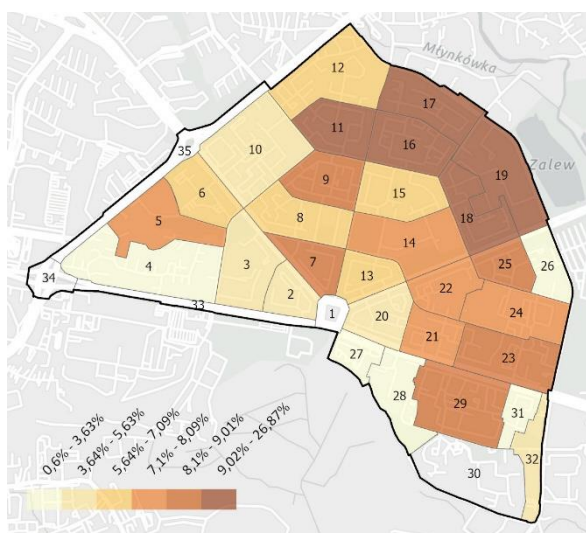
Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Z danych MOPS odnoszących się do rozpoznanych powodów wsparcia rodzin w latach 2020-2021 wynika, że mieszkańcy podobszaru w 2020 r. ubiegali się o pomoc z powodu ubóstwa w 25,8% przypadków, a rok później w 24,2% przypadków.

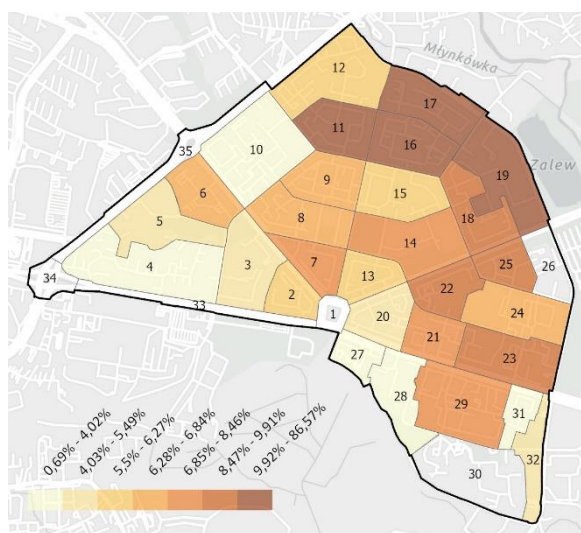
Na przełomie 2020 oraz 2021 r. 2 994 mieszkańców podobszaru „stara” Nowa Huta pobierało świadczenia z pomocy społecznej, co stanowiło 7,25% ogólnej liczby ludności podobszaru (przy średniej dla Krakowa równej 3,9%). Z kolei 2 870 osób zgłosiło się do MOPS o przyznanie pomocy, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy, co stanowiło 6,95% liczby mieszkańców podobszaru (przy średniej dla Krakowa równej 3,46%). Najczęściej o pomoc ubiegają się rodziny (gospodarstwa domowe) 1 osobowe (41%) oraz 3 – i 4-osobowe (29%).

Rok później liczba mieszkańców pobierających świadczenia z pomocy społecznej zmniejszyła się do 2 826 osób, tj. do 7,04% mieszkańców podobszaru (przy średniej dla Krakowa równej 3,62%), natomiast liczba mieszkańców zgłaszających się do MOPS spadła do 2 566 osób, czyli do 6,39% ludności podobszaru (przy średniej dla Krakowa równej 3,21%).

Zarówno w 2020, jak i 2021 r. największą liczbę osób z wydaną decyzją o przyznanej pomocy społecznej z MOPS odnotowano w jednostkach nr: 7 - Osiedle Centrum C, 11 - Osiedle Górali, 13 - Osiedle Centrum B, 16 - Osiedle Zielone, 21 - Osiedle Ogrodowe oraz 29 - Osiedle Na Skarpie, a ich szczególne natężenie w jednostkach funkcjonalnych nr: 18 - Osiedle Szkolne (I) oraz 25 - Osiedle Stalowe (I).

nabywcz.

Udział osób zgłaszających się do pomocy społecznej (wywiady MOPS) w ogólnej liczbie mieszkańców.

Rys. 19. Pomoc społeczna w podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta – koniec 2020 r.

Źródło: opracowanie PI UMK

Według danych dotyczących stanu zadłużenia mieszkańców podobszaru (indywidualnych klientów instytucji finansowych), w 2020 r. odnotowano 2 073 posiadaczy kredytów i/lub

pożyczek, którzy wykazywali znaczne opóźnienie terminowe (90 dni i więcej) w spłacie co najmniej jednego zobowiązania bankowego lub pożyczkowego. Stanowili oni 10,22% ogólnej liczby wszystkich osób, którym udzielono kredytów i pożyczek (przy średniej dla Krakowa równej 6,49%), natomiast w 2021 r. było ich 1 916, co stanowiło odpowiednio 9,82% (przy średniej dla Krakowa równej 6,03%). Odnotowano zatem spadek udziału kredytów i pożyczek „z opóźnieniem” w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i pożyczek o 3,89% rok do roku. Około 5,5% (2021 r.) i 5,8% (2020 r.) pełnoletnich mieszkańców podobszaru posiada zobowiązanie bankowe lub pozabankowe obciążone znacznym opóźnieniem w spłacie.

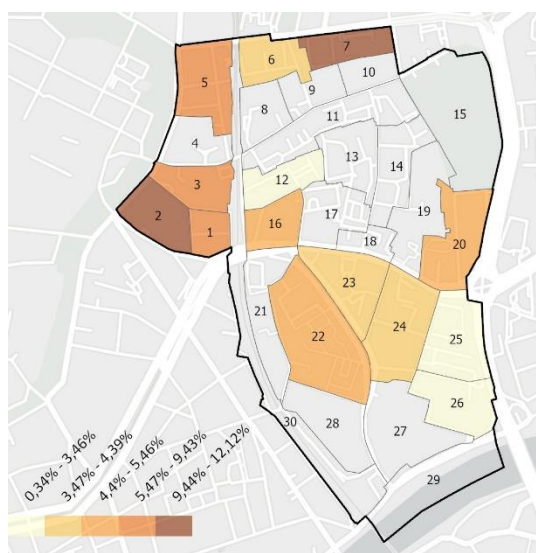
Dane dotyczące udziału klientów z opóźnieniem w spłacie kredytów i pożyczek w ogólnej liczbie osób ze zobowiązaniami, uzyskane dla najmniejszych możliwych jednostek statystycznych, nie wskazują jednoznacznych miejsc koncentracji wysokich wartości wskaźnika.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

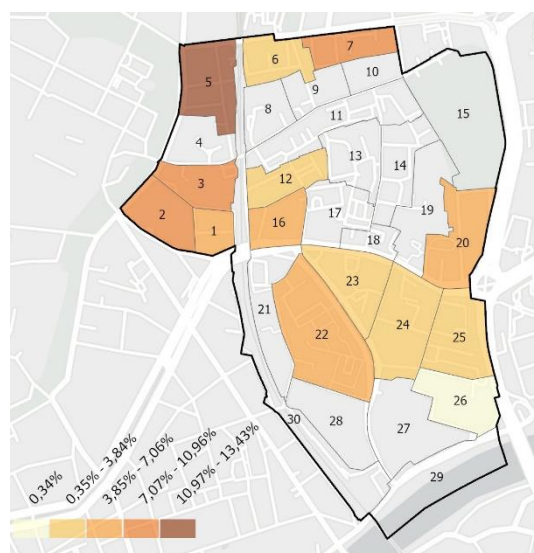
Według danych MOPS na temat powodów wsparcia rodzin w latach 2020-2021, ubóstwo należało do trzech najczęstszych powodów ubiegania się o pomoc. W 2020 r. doświadczało go 32,2% osób zgłaszających się o pomoc, natomiast w 2021 r. wartość ta wyraźnie spadła do 24,5%, co wyróżnia podobszar spośród pozostałych podobszarów rewitalizacji.

Na przełomie 2020 oraz 2021 r. liczba mieszkańców podobszaru Grzegórzki-Wesoła, którzy pobierali świadczenia z pomocy społecznej, była równa 361, co stanowiło 5,23 % ogólnej liczby ludności podobszaru (przy średniej dla Krakowa wynoszącej 3,9%), natomiast liczba osób zgłaszających się do MOPS o przyznanie pomocy była równa 379, czyli 5,49% mieszkańców podobszaru ogółem (przy średniej dla Krakowa wynoszącej 3,46%). Rok później liczba mieszkańców podobszaru Grzegórzki-Wesoła, którzy pobierali świadczenia z pomocy społecznej zmniejszyła się do 332 osób, tj. do 4,98% mieszkańców podobszaru (przy średniej dla Krakowa równej 3,62%), a liczba osób zgłaszających się do MOPS o przyznanie pomocy spadła do 306, co stanowiło 4,59% mieszkańców podobszaru (przy średniej dla Krakowa równej 3,21%). Najczęściej o pomoc ubiegają się rodziny (gospodarstwa domowe) 1 osobowe (59%) oraz 2 – i 3-osobowe (28%).

Zarówno w 2020, jak i 2021 r. największą liczbę osób z wydaną decyzją o przyznanej pomocy społecznej z MOPS odnotowano w jednostkach nr: 1 - rejon ul. Bonerowskiej, 2 - ul. Westerplatte - Poczta Główna oraz 3 - ul. Westerplatte - Hotel Wyspiański, CMUJ, a ponadto w 2021 r. dodatkowo w jednostkach nr: 5 - rejon ul. Westerplatte i Radziwiłłowskiej oraz 16 - rejon ul. Grzegórzeckiej, św. Łazarza i Blich.

Udział osób którym przyznano pomoc z MOPS w ogólnej liczbie mieszkańców.

Udział osób zgłaszających się do pomocy społecznej (wywiady MOPS) w ogólnej liczbie mieszkańców.

Rys. 20. Pomoc społeczna w podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła – koniec 2020 r.

Źródło: opracowanie PI UMK

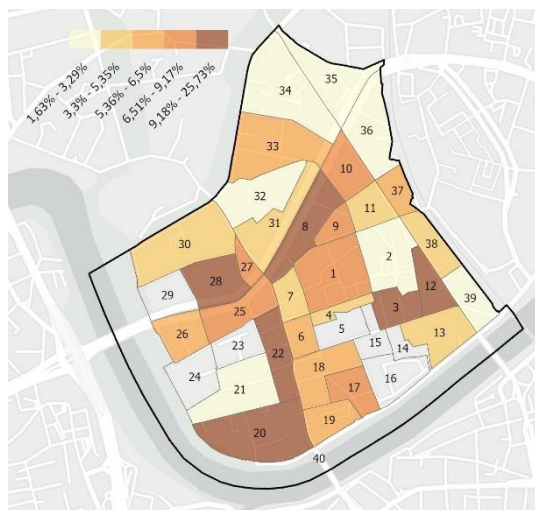
Dane na temat stanu zadłużenia mieszkańców podobszaru (indywidualnych klientów instytucji finansowych) wskazują, że w 2020 r. odnotowano 318 posiadaczy kredytów i/lub pożyczek, którzy wykazywali znaczne opóźnienie terminowe (90 dni i więcej) w spłacie co najmniej jednego zobowiązania bankowego lub pożyczkowego. Stanowili oni 8,3% ogólnej liczby wszystkich osób, którym udzielono kredytów i pożyczek (przy średniej dla Krakowa równej 6,49%). Z kolei w 2021 r. było ich 272, co stanowiło odpowiednio 7,39% (przy średniej dla Krakowa równej 6,03%). Świadczy to o największym spośród wszystkich podobszarów rewitalizacji spadku udziału kredytów i pożyczek „z opóźnieniem” w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i pożyczek o 11,05% rok do roku. Około 4,7% (2021 r.) i 5,3% (2020 r.) pełnoletnich mieszkańców podobszaru posiadało zobowiązanie obciążone znacznym opóźnieniem w spłacie. Biorąc pod uwagę rozmieszczenie ludności na podobszarze, dane dotyczące udziału klientów z opóźnieniem w spłacie kredytów i pożyczek w ogólnej liczbie osób ze zobowiązaniami, uzyskane dla najmniejszych możliwych jednostek statystycznych, nie wskazują jednoznacznych miejsc koncentracji wysokich wartości wskaźnika.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

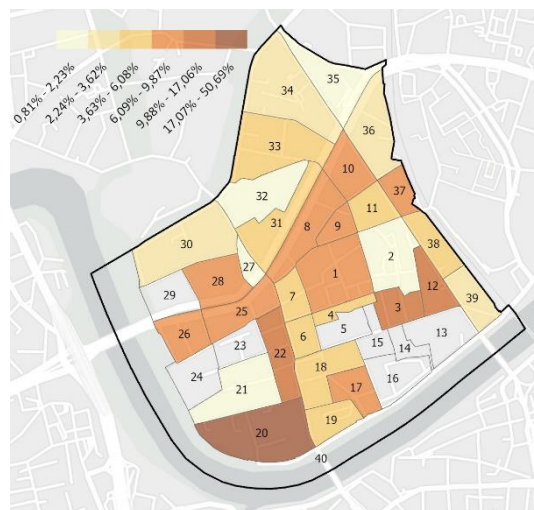
Dane MOPS dotyczące rozpoznanych powodów wsparcia rodzin w latach 2020-2021 wskazują, iż ubóstwo należało wówczas do trzech najczęstszych powodów ubiegania się o pomoc. W 2020 r. ubóstwo zostało wskazane w 28% przypadków, natomiast w 2021 r. już w 29,9% przypadków. Podobszar Kazimierz-Stradom jest jedynym z podobszarów rewitalizacji, dla którego w badanym okresie odnotowano wzrost udziału ubóstwa w strukturze powodów wsparcia.

Na przełomie 2020 oraz 2021 r. 787 mieszkańców podobszaru Kazimierz-Stradom pobierało świadczenia z pomocy społecznej, co stanowiło 7,8% ogólnej liczby ludności podobszaru (przy średniej dla Krakowa równej 3,9%). Z kolei 872 osoby zgłosiły się do MOPS o przyznanie pomocy, co stanowiło 8,64% liczby mieszkańców podobszaru (przy średniej dla Krakowa równej 3,46%). Najczęściej o pomoc ubiegają się rodziny (gospodarstwa domowe) 1 osobowe (68%) oraz 2-osobowe (13%).

Rok później liczba mieszkańców podobszaru Kazimierz-Stradom pobierających świadczenia z pomocy społecznej zmniejszyła się do 661 osób, tj. do 6,77% mieszkańców podobszaru (przy średniej dla Krakowa równej 3,62%), natomiast liczba mieszkańców zgłaszających się do MOPS o przyznanie pomocy spadła do 705 osób, czyli do 7,22% ludności podobszaru (przy średniej dla Krakowa równej 3,21%). Zarówno w 2020, jak i 2021 r. największą liczbę osób z wydaną decyzją o przyznanej pomocy społecznej z MOPS odnotowano w jednostkach nr: 20 - rejon ul. Skawińskiej i H. Wietora, 21 - rejon ul. Skątecznej i Piekarskiej oraz 22 - rejon ul. Węglowej i Skątecznej.

Udział osób którym przyznano pomoc z MOPS w ogólnej liczbie mieszkańców.

Udział osób zgłaszających się do pomocy społecznej (wywiady MOPS) w ogólnej liczbie mieszkańców.

Rys. 21. Pomoc społeczna w podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom – koniec 2020 r.

Źródło: opracowanie PI UMK

Według danych dotyczących stanu zadłużenia mieszkańców podobszaru (indywidualnych klientów instytucji finansowych), w 2020 r. odnotowano 636 posiadaczy kredytów i/lub pożyczek, którzy wykazywali znaczne opóźnienie terminowe (90 dni i więcej) w spłacie co najmniej jednego zobowiązania bankowego lub pożyczkowego. Stanowili oni 11,11% ogólnej liczby wszystkich osób, którym udzielono kredytów i pożyczek (przy średniej dla Krakowa równej 6,49%), natomiast w 2021 r. było ich 559, co stanowiło odpowiednio 10,69% (przy średniej dla Krakowa równej 6,03%). Oznacza to zatem spadek udziału kredytów i pożyczek „z opóźnieniem” w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i pożyczek o 3,74% rok do roku. Około 6,5% (2021 r.) i 7,2% (2020 r.) pełnoletnich mieszkańców podobszaru posiada zobowiązanie bankowe lub pozabankowe obciążone znacznym opóźnieniem w spłacie.

Podobszar Kazimierz-Stradom wyróżniał się w badanym okresie największym spośród wszystkich podobszarów rewitalizacji udziałem klientów z opóźnieniem w spłacie kredytów i pożyczek, w ogólnej liczbie osób ze zobowiązaniami.

Dane dotyczące udziału klientów z opóźnieniem w spłacie kredytów i pożyczek w ogólnej liczbie osób ze zobowiązaniami, uzyskane dla najmniejszych możliwych jednostek statystycznych, nie wskazują jednoznacznych miejsc koncentracji wysokich wartości wskaźnika.

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Zdaniem mieszkańców ubóstwo jest widoczne w Nowej Hucie, w szczególności widoczne są osoby poszukujące jedzenia w śmietnikach. Pracownicy socjalni za najbardziej problematyczne

uznali takie osiedla jak: Górali, Krakowiaków, Teatralne, Zielone oraz Szkolne (kumulacja problemów w pojedynczych blokach). Problem występuje również na tzw. „romskich osiedlach” (część osiedla Wandy, Willowego, Ogrodowego). Sytuacja, zdaniem służb odpowiedzialnych za pomoc społeczną, jednak zaczyna się poprawiać.

Zwracano uwagę na trudną sytuację materialną seniorów. Osoby te otrzymują emeryturę lub rentę, co sprawia, iż ze względu na jej wysokość, nie są uprawnione do korzystania z pomocy społecznej. Niemniej jednak koszty życia są obecnie na tyle wysokie, że środki z emerytury często okazują się niewystarczające do godnego życia.

Zdaniem przedstawicieli służb publicznych w Nowej Hucie występuje wielopokoleniowy problem życiowej bezradności (związany m.in. z nadużywaniem pomocy społecznej przez niektórych jej klientów). Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę, że w części przypadków pomoc społeczna (finansowa) jest źle adresowana. Konieczne jest prowadzenie przez władze samorządowe okresowych audytów w tym zakresie.

Szczególnym wymiarem tego problemu zdaniem uczestników spotkania jest system udzielania najmu socjalnego lokali z zasobu gminy. Obecnie funkcjonujący określony został przez nich jako „bezmyślny”. Skala tego problemu jest jednak w Nowej Hucie mniejsza niż w innych częściach miasta.

Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę, że wśród mieszkańców, z uwagi na starzenie się znacznej części populacji, istnieje duża potrzeba zamiany mieszkań (na położone na niższych piętrach lub na mniejsze lokale). Ze względu na możliwość oszustw (które już zdarzały się na tym obszarze) mechanizm ten powinien być wdrażany przez samorząd miejski. Nie jest jednak wykorzystywane na szerszą skalę rozwiązanie typu „bank mieszkań do wymiany”.

Trudna sytuacja materialna wielu mieszkańców, ale również ich wiek, wskazuje zdaniem przedstawicieli służb odpowiedzialnych za pomoc społeczną, organizacji pozarządowych, ale i mieszkańców, na potrzebę większego wsparcia prawnego mieszkańców oraz zwiększenia wsparcia w procesie wymiany mieszkań (bezpłatnych dyżurów radców prawnych/ prawników).

W kontekście osób ubogich zwrócono uwagę na potrzebę działań streetworkingowych. Tego typu działania pomogłyby przede wszystkim zidentyfikować osoby potrzebujące pomocy, a następnie umożliwiłyby działania zmierzające do ich aktywizacji.

Zdaniem osób uczestniczących w spotkaniu dotyczącym edukacji, do szkół uczęszczają dzieci z rodzin borykających się z ubóstwem lub brakiem pracy. Dzieci te często są pozbawione pozytywnych wzorców, brakuje nadzoru (opieki) nad nimi. Sytuacja ta przekłada się na zachowania dzieci, które obserwacje z domu przenoszą na relacje z rówieśnikami. Szkoła Podstawowa nr 80 współpracuje z MOPS zwłaszcza w kontekście dzieci zaniedbywanych przez rodziców. Uczestnicy spotkania podkreślali dużą skalę tego typu problemów. Sytuacja rodzinna istotnie przekłada się na wyniki w nauce dzieci.

W trakcie spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych zwrócono uwagę na zbyt małą ilość środków na prowadzenie zajęć (warsztatów) przez pracowników socjalnych, pomimo dużego zapotrzebowania i zainteresowania mieszkańców.

W trakcie spotkania z mieszkańcami zwracano uwagę na zasadność przeanalizowania projektu określanego jako „łodówka społeczna”. W sytuacji dużej liczby osób w kryzysie ubóstwa, a jednocześnie dużej ilości niewykorzystanego przez instytucje publiczne jedzenia, sugerowano m.in. lokalizację łodówek przy szkołach i przedszkolach (gdzie na stołówkach zostaje sporo jedzenia) lub stworzenie banku żywności w Nowej Hucie.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Zdaniem pracowników MOPS wśród mieszkańców podobszaru dostrzegalny jest problem ubóstwa (zwłaszcza wśród seniorów). Wskazano na szczególnie trudną sytuację materialną seniorów, której przyczyną zazwyczaj jest choroba (koszty leczenia i leków). Często występuje sytuacja, w której emeryt nie jest kwalifikowany do objęcia wsparciem przez pomoc społeczną z powodu kryteriów formalnych, niemniej jednak jego rzeczywista sytuacja materialna uzasadnia potrzebę udzielania tego typu wsparcia (wysokie opłaty mieszkaniowe, opłaty za media, koszty leków, rehabilitacji).

Na części podobszaru, gdzie zlokalizowane są stare kamienice, występuje zjawisko ubóstwa energetycznego. Ubodzy mieszkańcy ograniczają ogrzewanie mieszkań w celu uzyskania oszczędności. Skutkuje to szeregiem problemów. Wśród niektórych mieszkańców pojawiają się problemy z zadłużeniem (niezapłacone czynsze, alimenty, egzekucja komornicza).

Zwrócono również uwagę na fakt, że bezdomni z rejonu dworca kolejowego wykorzystują pustostan po restauracji Ermitaż na potrzeby noclegowe.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Podczas spotkań wskazano na szczególnie trudną sytuację materialną seniorów, której przyczyną często jest choroba (koszty leczenia i leków). Często występuje sytuacja, w której emeryt z powodów formalnych nie jest kwalifikowany do objęcia wsparciem przez pomoc społeczną, niemniej jednak jego rzeczywista sytuacja materialna uzasadnia potrzebę udzielania tego typu wsparcia (wysokie opłaty mieszkaniowe, opłaty za media, koszty leków, rehabilitacji).

Warto zwrócić uwagę, że ponad ¼ mieszkańców miasta ankietowanych w ramach badania Barometr Krakowski, nie jest skłonna ponosić kosztów finansowych związanych z opieką nad swoimi rodzicami. Aż 22% nie jest również skłonnych osobiście zaangażować się w opiekę nad swoimi rodzicami. Oznacza, to że część seniorów może liczyć tylko na pomoc sąsiadów, organizacji pozarządowych lub gminy.

Zdaniem pracowników socjalnych na obszarze Kazimierza (zwłaszcza w starych kamienicach) występuje zjawisko ubóstwa energetycznego. Ubodzy mieszkańcy ograniczają ogrzewanie mieszkań w celu uzyskania oszczędności. Skutkuje to szeregiem problemów. Wśród niektórych mieszkańców pojawiają się problemy z zadłużeniem (niezapłacone czynsze, alimenty, egzekucja komornicza).

Pomocna dla seniorów byłaby zamiana mieszkań na mniejsze. W obrębie prywatnych kamienic zdarzają się przypadki takich zamian (na podstawie porozumień zawieranych pomiędzy mieszkańcem a właścicielem). Niebezpieczeństwo tego typu rozwiązania polega jednak na tym, że seniorzy nie dysponują żadnym tytułem prawnym do nowego lokalu. Zamianę mieszkań utrudnia nieuregulowana sytuacja prawna (własnościowa) lokali. Czasem seniorzy nie chcą dokonać zamiany mieszkania, licząc na to że ich dzieci kiedyś tam się wprowadzą.

W MOPS nie ma obecnie pracowników socjalnych dedykowanych mieszkańcom Kazimierza-Stradomia. W trakcie spotkania przedstawiciele MOPS wskazywali zasadność wyodrębnienia tego typu stanowisk pracy.

Zdaniem mieszkańców, ale i instytucji, z którymi prowadzone były warsztaty, osoby bezdomne zasadniczo nie stanowią problemu dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji. Bezdomni widoczni są jednak w przestrzeni podobszaru rewitalizacji, np. na ul. Dietla, gdzie mogą liczyć na darmowy posiłek. Widuje się ich również śpiących na ławkach, na przystankach komunikacji publicznej, ale również pomieszkujących w częściach wspólnych pobliskich budynków (szczególnie w okresie zimowym). Nierzadko zdarza się sytuacja, w której osobą bezdomną pomieszkującą na klatce budynku jest były lokator, który stracił mieszkanie za długi.

Z uwagi na stan higieny osobistej, czy też obsceniczne zachowanie, stanowią oni zagrożenie dla dzieci i młodzieży, a z uwagi na zajmowanie ławek, są uciążliwi dla osób starszych. Niemniej zdaniem mieszkańców, nie są to osoby agresywne.

Zdaniem mieszkańców bezdomni widoczni są szczególnie w pewnych częściach Kazimierza, m.in. przy sklepie Kocyk, Klasztorze Albertynów (gdzie świadczona jest pomoc na rzecz bezdomnych) czy ul. Dietla. Do miasta ściągają bezdomni z całej Polski. Mieszkańcy biorący udział w spotkaniu uważają, że z perspektywy bezdomnych miejscem bardziej atrakcyjnym niż Kazimierz jest centrum miasta (większa liczba turystów, restauracji). Ich zdaniem brakuje działań streetworkingowych, które pozwoliłyby na wychwycenie osób zagrożonych kryzysem (bezdomności, alkoholizmu), objęcie ich wsparciem i pokazanie innych sposobów życia (pomoc w odcięciu się od toksycznego towarzystwa).

Kluczowe problemy i potencjały w zakresie ryzyka wykluczenia społecznego z powodu ubóstwa

Do najważniejszych problemów występujących w każdym z podobszarów w zakresie ubóstwa należy zaliczyć:

- duży udział osób pobierających świadczenia z pomocy społecznej;
- duży odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia;
- duża liczba osób zadłużonych zamieszkujących zasób komunalny;
- rosnący problem eksmisji;
- zwiększająca się liczba seniorów żyjących na granicy ubóstwa;
- konieczność zabezpieczenia różnego rodzaju usług publicznych (bezpłatnych) dla coraz większej liczby osób starszych, którym niskie dochody nie pozwalają na korzystanie z komercyjnej oferty czasu wolnego, usług opiekuńczych itp.;
- wzrost udziału osób pobierających świadczenia w sposób długotrwały, co bardzo utrudnia aktywizację społeczną i zawodową;
- nieefektywny, w opinii uczestników spotkań, system przyznawania przez Urząd Miasta Krakowa lokali socjalnych;
- nadmierne obciążenie kosztami czynszu osób, które posiadają zbyt duże, nieadekwatne do potrzeb i możliwości ekonomicznych, mieszkanie,
- niewydolny rynkowy system zamiany mieszkań oraz incydentalnie pojawiające się oszustwa zniechęcające seniorów do zamiany mieszkań, a tym samym racjonalizacji kosztów mieszkania.

Do kluczowych potencjałów podobszarów należy zaliczyć:

- doświadczone służby miejskie wspierające osoby w kryzysie ubóstwa.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- wysoki poziom koncentracji osób korzystających z pomocy MOPS, szczególnie z powodu ubóstwa;
- wysoka koncentracja rodzin otrzymujących wsparcie MOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- utrwalone i przekazywane na kolejne pokolenia negatywne wzorce w zakresie ubóstwa;
- występujący wielopokoleniowy problem życiowej bezradności (związany m.in. z nadużywaniem pomocy społecznej przez niektórych jej klientów);
- źle adresowana w części przypadków pomoc społeczna (finansowa);

- występowanie coraz większej liczby osób, dla których powodem ubóstwa nie jest brak pracy lecz zbyt niskie dochody, niepokrywające rosnących kosztów życia (zjawisko ubóstwa pracujących);
- niewielka liczba organizacji pozarządowych wspierających osoby ubogie, problemy z wolontariatem;
- brak działań streetworkingowych pozwalających zidentyfikować osoby potrzebujące pomocy;
- osoby z problemami alkoholowymi w przestrzeni publicznej;
- niewystarczające środki publiczne na prowadzenie zajęć dla mieszkańców w trudnej sytuacji ekonomicznej.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- samopomoc sąsiedzka;
- współpraca między szkołami a MOPS.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła występują ponadto takie problemy jak:

- osoby bezdomne w przestrzeni publicznej podobszaru;
- wysoki poziom koncentracji osób korzystających z pomocy MOPS, szczególnie z powodu ubóstwa;
- koncentracja osób w kryzysie ubóstwa w zasobie komunalnym;

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- największy spośród wszystkich podobszarów rewitalizacji spadek udziału "złych" kredytów i pożyczek w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i pożyczek;
- niskie natężenie problemów alkoholowych.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom występują ponadto takie problemy jak:

- osoby bezdomne w przestrzeni publicznej podobszaru;
- wysoki poziom koncentracji osób korzystających z pomocy MOPS, szczególnie z powodu ubóstwa;
- niska dynamika spadku udziału osób korzystających ze wsparcia MOPS z powodu bezrobocia;
- największy spośród wszystkich podobszarów rewitalizacji udział "złych" kredytów i pożyczek w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i pożyczek;
- występujące zjawisko ubóstwa energetycznego.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- samopomoc sąsiedzka.

3.4. Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu dysfunkcji rodzin

Współczesna rodzina, bez względu na miejsce zamieszkania, jest narażona na występowanie rozlicznych trudności. Zarówno globalne jak i wewnętrzne czynniki demograficzne oraz ekonomiczne wpływają na ujawnienie lub co więcej pogłębienie problemów dotyczących zdrowia, uzależnień, przemocy i niewystarczających środków na utrzymanie. Dorastanie w rodzinie dotkniętej powyższymi problemami może zwiększyć podatność na ich doświadczanie już w dorosłym życiu. Przeciwdziałanie problemom aktualnie dotyczącym rodziny jest zatem niezbędne dla ograniczenia ich negatywnego oddziaływania również w przyszłości.

Analiza ilościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Według danych MOPS dotyczących powodów wsparcia rodzin w latach 2020-2021, najpowszechniejszym motywem ubiegania się o pomoc była długotrwała lub ciężka choroba, którą wskazało 55,9% osób objętych wsparciem w 2020 r. oraz 57,1% w 2021 r. Często wskazywanymi powodami były także: niepełnosprawność (34,8% wskazań w 2020 r. oraz 33,3% w 2021 r.), bezrobocie (27,1% w 2020 r. oraz 31,3% w 2021 r.) oraz ubóstwo (25,8% w 2020 r. oraz 24,2% w 2021 r.).

Analiza wskazała istotny wzrost udziału rodzin potrzebujących wsparcia z powodu bezrobocia (o 15,6% rok do roku) w strukturze korzystających z pomocy oraz spadek (o 6,1% rok do roku) udziału w tej strukturze rodzin zmagających się z ubóstwem.

W 2020 r. Dzielnicę XVIII, w której położony jest podobszar, zamieszkiwały 344 osoby objęte procedurą Niebieskiej Karty. Szacuje się, że ta procedura dotyczyła wówczas 245 mieszkańców podobszaru.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Z danych MOPS odnoszących się do rozpoznanych powodów wsparcia rodzin w latach 2020-2021 wynika, że mieszkańcy podobszaru najczęściej ubiegali się o pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (69,7% wskazań w 2020 r. oraz 72,5% w 2021 r.). Kolejnymi istotnymi motywami były: niepełnosprawność (w 34% przypadków w 2020 r. i 34,3% w 2021 r.), ubóstwo (w 32,2% w 2020 r. i 24,5% w 2021 r.) oraz bezrobocie (w 24,8% w 2020 r. i 24,2% w 2021 r.).

Porównanie danych za 2020 r. oraz 2021 r. wskazuje, iż w 2021 r. długotrwałą lub ciężką chorobę uznawano za powód ubiegania się o wsparcie nieco częściej, niż rok wcześniej. Analiza wskazuje również na znaczny spadek (o 23,9% rok do roku) udziału rodzin, w których rozpoznano ubóstwo, w strukturze rodzin korzystających z pomocy.

W Dzielnicy I i Dzielnicy II (w granicach których jest położony podobszar Grzegórzki-Wesoła) w 2020 r. procedura Niebieskiej Karty obejmowała odpowiednio 94 i 68 osób. Szacuje się, że w tym czasie w podobszarze Grzegórzki-Wesoła zamieszkiwało około 20 osób, których dotyczyła ta procedura.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Dane MOPS dotyczące rozpoznanych powodów wsparcia rodzin w latach 2020-2021 wskazują na stałość głównych motywów ubiegania się o pomoc w badanym okresie. Zarówno w 2020, jak i w 2021 r. zdecydowanie najczęstszym powodem wsparcia rodzin była długotrwała lub ciężka choroba. W 2020 r. dotyczyło to 74,2% przypadków, natomiast rok później 69,6%.

Częstymi motywami ubiegania się o wsparcie były również: niepełnosprawność (36,2% przypadków w 2020 r. i 34,5% w 2021 r.), ubóstwo (28% w 2020 r. i 29,9% w 2021 r.) oraz bezrobocie (24,7% w 2020 r. i 29,4% w 2021 r.). Rzadziej, choć wciąż wielokrotnie wymienianymi powodami wsparcia były: bezdomność (12,3% przypadków w 2020 r. i 15,5% w 2021 r.) oraz alkoholizm (9,5% w 2020 r. i 11,3% w 2021 r.).

Analiza danych z lat 2020-2021 wskazuje na dynamiczny przyrost w strukturze korzystających z pomocy MOPS, udziału rodzin, w których rozpoznano bezdomność (wzrost o 26% rok do roku), alkoholizm (wzrost o 19,2% rok do roku) oraz bezrobocie (wzrost o 19,1% rok do roku).

W 2020 r. w Dzielnicy I, w której jest położony podobszar Kazimierz-Stradom, procedura Niebieskiej Karty została wszczęta wobec 94 osób. Szacuje się, że podobszar był zamieszkiwany przez 40 osób objętych tą procedurą.

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Zdaniem pracowników socjalnych oraz pedagogów, wśród rodzin zamieszkujących podobszar rewitalizacji pojawiają się problemy z wychowaniem dzieci przez rodziny dysfunkcyjne.

Coraz więcej dzieci pochodzących z tych rodzin nie widzi potrzeby kształcenia się, uznając zarabianie pieniędzy (nie zawsze w uczciwy sposób) za bardziej interesujące zajęcie. Zauważalny jest problem niewydolności wychowawczej rodzin, której przyczynę należy upatrywać m.in. w: chorobach (w tym alkoholizmie), niepełnosprawności, braku właściwych wzorców.

Zdaniem pracowników MOPS bardzo istotnym problemem obszaru jest niepełnosprawność dużej grupy mieszkańców (problem ten dotyczy nie tylko seniorów). Przyczyna złego stanu zdrowia mieszkańców zdaniem uczestników spotkania wynika z ciężkiej pracy, chorób genetycznych, braku ruchu, braku dbania o zdrowie, czy też ograniczonego dostępu do służby zdrowia.

W trakcie spotkań uczestnicy zwracali uwagę na coraz większą liczbę gospodarstw jednoosobowych w granicach podobszaru, co w szczególności dotyczy seniorów. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest coraz bardziej dostrzegalny problem braku wsparcia seniorów w codziennych obowiązkach oraz doskwierająca im samotność.

Zdaniem służb publicznych znaczny odsetek Niebieskich Kart nie wynika z realnie występującej przemocy w rodzinach, a raczej stanowi sposób na dowiedzenie winy partnera w procesie rozwodowym. Faktem jest jednak, że niezależnie od rzeczywistej sytuacji już sam rozwód tworzy trudną sytuację dla dzieci pozostających w rodzinie.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom oraz Grzegórzki-Wesoła

Zdaniem pracowników socjalnych wśród części mieszkańców podobszarów zauważalne jest zjawisko dziedziczenia bezradności życiowej. Ponadto z uwagi na dynamiczny proces starzenia się populacji podobszarów rewitalizacji, a także zjawisko depopulacji, wśród mieszkańców jest coraz mniej rodzin.

3.5. Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu złego stanu zdrowia

Zdrowie, powszechnie rozpatrywane w kategoriach wartości, jest uwarunkowane wieloma zróżnicowanymi czynnikami, m.in. społecznymi oraz ekonomicznymi. Stan zdrowia, zarówno fizycznego, jak i psychicznego, determinuje możliwości człowieka w zakresie pracy, nauki, spędzania wolnego czasu oraz udziału w życiu społecznym. Zły stan zdrowia może zatem zwiększać ryzyko wykluczenia społecznego.

Analiza ilościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Dane MOPS dowodzą, iż długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność to dominujące powody korzystania przez mieszkańców z pomocy społecznej. Dominowały jednak, choć nie tak znacznie jak w przypadku pozostałych podobszarów, osoby chore przewlekłe lub chore, których odsetek wynosił odpowiednio w 2020 r. 45,68% i 10,66%, natomiast w 2021 r.

47,04% oraz 10,72%. Z kolei w strukturze korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2021 nastąpił spadek udziału osób, które uzyskały orzeczenie o niepełnosprawności z 21,99% do 19,99%.

Wśród mieszkańców z niepełnosprawnościami korzystających z pomocy społecznej, dla których uzyskano dane zarówno w 2020 r., jak i 2021 r., zdecydowanie dominowały osoby z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności na czas nieokreślony (29,04% w 2020 r. i 31,24% w 2021 r.) oraz osoby z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności na czas określony (odpowiednio 18,87% oraz 18,54%).

Podobszar „stara” Nowa Huta, w odróżnieniu od pozostałych podobszarów rewitalizacji, wyróżnia się znacznym udziałem osób zdrowych w strukturze mieszkańców korzystających ze wsparcia pomocy społecznej, który w 2020 r. wynosił 43,66%, a rok później 42,24%.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Według danych MOPS długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność to najczęstsze motywy ubiegania się o pomoc społeczną w podobszarze. W latach 2020-2021 zaobserwowano nieznaczny wzrost osób zdrowych w strukturze mieszkańców korzystających z pomocy społecznej według ich stanu zdrowia z 25,86% do 27,78%, aczkolwiek bezwzględną większość stanowiły wówczas osoby dotknięte chorobą, tj. chore przewlekłe (59,1% w 2020 i 57,52% w 2021 r.) oraz chore (15,04% w 2020 i 14,71% w 2021 r.).

Dane wskazują także na niewielki wzrost udziału osób, które uzyskały orzeczenie o niepełnosprawności w strukturze korzystających ze wsparcia MOPS w latach 2020-2021 z 22,96% do 23,86%. Wśród nich wyraźnie dominowały osoby z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności na czas nieokreślony (32,48% w 2020 r. i 41,41% w 2021 r.) oraz osoby z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności na czas określony (odpowiednio 16,24% i 15,15%).

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność to najczęstsze powody ubiegania się o wsparcie MOPS. Z danych MOPS na temat struktury osób korzystających z pomocy społecznej według ich stanu zdrowia wynika, że w latach 2020-2021 nastąpił niewielki wzrost udziału osób zdrowych w tejże strukturze z 19,95% do 22,13%.

Należy jednak podkreślić zdecydowaną dominację osób chorych przewlekłe lub chorych, których odsetek wynosił odpowiednio w 2020 r. 68,46% i 11,58%, natomiast w 2021 r. 65,25% oraz 12,62%. Ponadto, w strukturze korzystających ze wsparcia MOPS w latach 2020-2021 nastąpił nieznaczny wzrost udziału osób, które uzyskały orzeczenie o niepełnosprawności z 24,2% do 25,25%. Z kolei wśród mieszkańców z niepełnosprawnościami korzystających z pomocy społecznej, dla których uzyskano dane, zarówno w 2020 r., jak i 2021 r., zdecydowanie dominowały osoby z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności na czas nieokreślony (28,93% w 2020 r. oraz 34,2% w 2021 r.) oraz osoby z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności na czas określony (odpowiednio 21,07% oraz 22,51%).

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta, Kazimierz-Stradom oraz Grzegórzki-Wesoła

Uczestnicy spotkań z mieszkańcami nie odnosili się wprost do tych zagadnień, niemniej nawiązywano do tematu niepełnosprawności w kontekście osób o szczególnych potrzebach oraz wzrastającej liczbie chorych seniorów, którzy z tego powodu wpadają w ubóstwo.

3.6. Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu alkoholizmu

Pomimo stale rosnącej świadomości społeczeństwa na temat konsekwencji uzależnienia od alkoholu, problem ten jest niezmiennie powszechny. Co więcej, staje się on coraz częściej dostrzegalny wśród ludzi młodych. Alkoholizm jest źródłem wielu problemów zdrowotnych, jak również społecznych.

Konsekwencje uzależnienia nie dotyczą wyłącznie osób nadużywających alkoholu, ale także ich rodzin oraz osób z otoczenia. Alkoholizm może niszczyć więzi rodzinne i negatywnie wpływać na kondycję finansową gospodarstw domowych, wywoływać konflikty społeczne oraz prowadzić do większej ilości przestępstw, zmniejszając tym samym poziom bezpieczeństwa. Mając na uwadze rozległe negatywne konsekwencje uzależnienia od alkoholu, można traktować go jako jeden z głównych problemów społecznych.

Analiza ilościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Z danych MOPS na temat struktury rozpoznanych powodów wsparcia rodzin w latach 2020-2021 wynika, że udział alkoholizmu w tejże strukturze pozostał na niemal jednakowym poziomie. W 2020 r. alkoholizm był rozpoznany w 3,9% przypadków, natomiast rok później w 4%.

Podobszar „stara” Nowa Huta charakteryzował się niską wartością wskaźnika udziału alkoholizmu w strukturze rozpoznanych powodów wsparcia rodzin oraz jego nieznacznym wzrostem, co odróżnia go od pozostałych podobszarów rewitalizacji.

Dane dotyczące liczby osób zgłoszonych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2020 r. wskazują na 55 osób zgłoszonych w zespole interwencyjnym, co stanowi 9,8% liczby osób zgłoszonych w całym Krakowie w roku 2020.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Według danych MOPS dotyczących powodów ubiegania się przez mieszkańców o pomoc społeczną, w latach 2020-2021 udział alkoholizmu w strukturze rozpoznanych powodów wsparcia rodzin wzrósł z poziomu około 6,1% do poziomu poniżej 6,9%, zatem o 13,1% rok do roku.

Dane dotyczące liczby osób zgłoszonych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2020 r. informują o pięciu osobach zgłoszonych w zespole interwencyjnym, co stanowiło 0,9% liczby osób zgłoszonych w całym mieście.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Dane MOPS z lat 2020-2021 wskazują na wzrost udziału alkoholizmu w strukturze rozpoznanych powodów wsparcia rodzin. We wskazanym okresie wartość wskaźnika uległa zwiększeniu z poziomu około 9,5% do ponad 11,3%, tj. o 19,2% rok do roku.

Zarówno wysoka wartość wskaźnika, jak również jej znaczny wzrost wyróżniały podobszar Kazimierz-Stradom spośród pozostałych podobszarów rewitalizacji.

Dane na temat liczby osób zgłoszonych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2020 r. mówią o 11 osobach zgłoszonych w zespole interwencyjnym, co stanowiło 2,0 % liczby osób zgłoszonych w całym Krakowie. w roku 2020.

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W trakcie spotkania z mieszkańcami uczestnicy zwrócili uwagę na dość widoczny w przestrzeni podobszaru problem alkoholizmu. Mieszkańcy widują osoby pijane w przestrzeni publicznej.

Na spotkaniu z pracownikami MOPS zwrócono uwagę na fakt, że duża dostępność alkoholu (m.in.: sklepy całodobowe) powoduje ciągłe pogłębianie się problemu alkoholizmu. Zdaniem uczestników spotkań problem dotyczy różnych grup społecznych, osób w różnym wieku. Konieczna jest intensyfikacja działań w zakresie profilaktyki alkoholizmu.

Pojawienie się punktu sprzedaży alkoholu zazwyczaj generuje dodatkowe problemy w jego otoczeniu, w przestrzeni publicznej. Jako dobry przykład skutków funkcjonowania punktu sprzedaży alkoholu uczestnicy spotkania z instytucjami działającymi na podobszarze rewitalizacji wskazali kiosk (sklep w którym sprzedawano alkohol) funkcjonujący do 2017 r. przed Szkołą Podstawową nr 80. Sprzedaż alkoholu skutkowała jego spożywaniem na terenie przyszkolnym, czemu często towarzyszyły zachowania obsceniczne, których świadkami bywały dzieci. Doświadczenie to sygnalizuje problemy, jakie niesie funkcjonowanie w sąsiedztwie instytucji publicznej sklepu sprzedającego alkohol. Jego zamknięcie doprowadziło do zmniejszenia skali tego typu problemów.

W trakcie dyskusji z przedstawicielami szkół zwrócono uwagę, że głównym problemem wśród uczniów klas 4-8 jest uzależnienie od papierosów (wg wyników ankiety prowadzonej wśród uczniów). Wskazano również na problem używania przez uczniów dopalaczy.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Zdaniem pracowników socjalnych na podobszarze rewitalizacji u części mieszkańców występują problemy z alkoholem, które często mają charakter wielopokoleniowy. Głównymi powodami sięgania po alkohol są: niemożność poradzenia sobie z problemami oraz złe wzorce.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Zdaniem pracowników MOPS na podobszarze rewitalizacji alkoholizm jest problemem, często o charakterze wielopokoleniowym. Istnieje wiele powodów tego zjawiska, najważniejszymi są jednak niemożność poradzenia sobie z problemami oraz złe wzorce rodzinne.

Zdaniem mieszkańców tani alkohol jest obecnie zbyt łatwo dostępny w tej części miasta. To już nie tylko duża liczba barów oraz ogródków, które działają do późnych godzin nocnych, ale również sklepów prowadzących całodobową sprzedaż. Wielokrotnie w trakcie dyskusji pojawiały się głosy wskazujące na nadmierną dostępność alkoholu („taniej wody”) w dzielnicy.

Problemy mieszkańców potęgowane są przez brak egzekwowania prawa przez policję i straż miejską wobec pijanych osób na ulicach. Wskazywano na „ciche przyzwolenie” na łamanie zakazów dotyczących sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym, czy też picia w miejscach publicznych. Zdaniem uczestników spotkania Urząd Miasta Krakowa nie reaguje na takie zdarzenia występujące w sąsiedztwie obiektów sprzedających alkohol, podczas gdy należałoby odbierać koncesję na sprzedaż alkoholu za łamanie przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości.

W opinii mieszkańców uczestniczących w spotkaniu dla poprawy sytuacji w dzielnicy konieczne jest znalezienie równowagi pomiędzy potrzebami mieszkańców i restauratorów. W trakcie spotkania z mieszkańcami pojawił się postulat ograniczenia dostępu (sprzedaży) alkoholu na Kazimierzu.

Problemem dzielnicy powiązanim z alkoholem są drobne kradzieże oraz nagabywanie przez bezdomnych i uzależnionych od alkoholu, którzy wieczorami gromadzą się wokół sklepów, gdzie całodobowo sprzedawany jest alkohol.

Stanowisko mieszkańców potwierdziły opinie osób uczestniczących w warsztacie zorganizowanym dla instytucji działających na terenie podobszaru. Uczestniczący w spotkaniu zwrócili też uwagę na uciążliwość osób spędzających czas wolny (bawiących się) na Kazimierzu. Osoby te zdaniem uczestników dyskusji piją alkohol, a następnie hałasują, pozostawiają śmieci lub zanieczyszczają chodniki, bramy, klatki schodowe, będąc w stanie upojenia alkoholowego.

Z raportu konsultacyjnego dotyczącego projektu pn. Klimatyczny Kwartał wynika, że pandemia i wprowadzane w związku z nią ograniczenia dotyczące przemieszczania się, pozwoliły zweryfikować niektóre z typowych opinii odnośnie turystyki w Krakowie. Zdaniem autorów raportu pomimo znacznego spadku ruchu turystycznego, część wcześniej przypisywanych mu uciążliwości (np. hałas) wciąż była obecna w przestrzeni miejskiej.

W dyskusji zwrócono uwagę, że pijani klienci stanowią również problem dla lokalnych restauratorów, z uwagi na swoją uciążliwość i zachowania odstraszaające innych klientów. Pojawił się postulat stworzenia bardziej wyszukanej oferty na Kazimierzu.

Zdaniem uczestników spotkania dedykowanego instytucjom edukacji, alkohol jest najczęściej wykorzystywaną używką przez młodzież, przede wszystkim z uwagi na jego bardzo dużą i łatwą dostępność. Wśród młodszych uczniów podstawową używką są papierosy oraz coraz popularniejsze e-papierosy. Na drugim miejscu wśród używek stosowanych przez młodzież znajduje się marihuana (również stosunkowo łatwo dostępna).

Kluczowe problemy i potencjały wynikające ze złego stanu zdrowia mieszkańców, alkoholizmu oraz dysfunkcji rodzin

Do najważniejszych problemów występujących w każdym z podobszarów w zakresie alkoholizmu oraz dysfunkcji rodzin należy zaliczyć:

- duży udział osób pobierających świadczenia z pomocy społecznej;
- duży odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.

Do kluczowych potencjałów podobszarów należy zaliczyć:

- doświadczane służby miejskie wspierające osoby ubogie.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta występują ponadto takie problemy jak:

- istotny wzrost udziału rodzin potrzebujących wsparcia z powodu bezrobocia;
- problem niewydolności wychowawczej rodzin, której przyczynę należy upatrywać w m.in.: chorobach (w tym alkoholizmie), niepełnosprawności, braku właściwych wzorców;
- niepełnosprawność dużej grupy mieszkańców (problem ten dotyczy nie tylko seniorów);
- coraz większa liczba gospodarstw jednoosobowych, szczególnie wśród seniorów;
- coraz większa liczba osób uwięzionych w swoich mieszkaniach z uwagi na chorobę lub niepełnosprawność;
- spora liczba osób objętych procedurą Niebieskiej Karty, wskazująca na problem rozpadu rodzin;
- dość widoczny w przestrzeni publicznej problem alkoholizmu części mieszkańców,
- duża liczba sklepów sprzedających alkohol;
- zagrożenie bezpieczeństwa oraz obsceniczne zachowania w sąsiedztwie punktów sprzedaży alkoholu;
- uzależnienie części dzieci od papierosów,

- używanie przez uczniów dopalaczy.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- istotny spadek udziału rodzin zmagających się z ubóstwem w strukturze rodzin wspomaganych przez MOPS;
- niski udział osób wskazujących alkoholizm jako powód wsparcia przez MOPS;
- dobrze działające służby pedagogiczne w szkołach, monitorujące zagrożenia i na bieżąco podejmujące działania;
- współpraca między szkołami a MOPS.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła występują ponadto takie problemy jak:

- długotrwała lub ciężka choroba blisko 70% osób ubiegających się o pomoc z MOPS, z tendencją wzrostową;
- znaczny spadek (o 23,9% rok do roku) udziału rodzin w strukturze rodzin korzystających z pomocy, w których rozpoznano ubóstwo;
- znaczny wzrost wskaźnika udziału osób wspieranych przez MOPS z powodu alkoholizmu (13,1%);
- koncentracja ubóstwa w zasobie komunalnym.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- niskie natężenie problemów alkoholowych.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom występują ponadto takie problemy jak:

- długotrwała lub ciężka choroba blisko ¾ osób ubiegających się o pomoc z MOPS;
- dynamiczny przyrost udziału rodzin (25%) w strukturze korzystających z pomocy MOPS, w których rozpoznano bezdomność;
- wysoka wartość wskaźnika udziału osób wspieranych przez MOPS z powodu alkoholizmu (11,3%) oraz jego znaczny wzrost (19,2%);
- występujące zjawisko ubóstwa energetycznego, dodatkowo komplikujące sytuację materialną najuboższych rodzin.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- samopomoc sąsiedzka.

3.7. Koncentracja osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, osobą ze szczególnymi potrzebami jest osoba, „która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami”. Przez dostępność, zgodnie z ustawą, rozumie się natomiast „dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną (...), będącą wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia” (art. 2 pkt 2 i 3 ustawy).

Bardziej precyzyjne definicje zawiera program rządowy Dostępność Plus 2018-2025, zgodnie z którym dostępność to właściwość środowiska (przestrzeni fizycznej, rzeczywistości cyfrowej, systemów informacyjno-komunikacyjnych, produktów, usług), która pozwala osobom z

trudnościami funkcjonalnymi (fizycznymi, poznawczymi) na korzystanie z niego na zasadzie równości z innymi. Katalog osób ze szczególnymi potrzebami wskazany w Programie Dostępność Plus jest bardzo szeroki i obejmuje:

- osoby poruszające się przy pomocy sprzętu wspomagającego (kul, balkoników, protez, wózków inwalidzkich itp.),
- osoby z uszkodzonym narządem słuchu lub wzroku,
- osoby z trudnościami manualnymi i poznawczymi (np. po udarze, cierpiący na chorobę Alzheimera),
- osoby starsze i osłabione chorobami, słabsze fizycznie, o ograniczonej sprawności,
- kobiety w ciąży,
- osoby z małymi dziećmi, w tym z wózkami dziecięcymi,
- osoby z ciężkim lub nieporęcznym bagażem.

Są to zatem wszystkie osoby o trwałym lub czasowym ograniczeniu w mobilności lub percepcji (nie tylko osoby starsze czy z niepełnosprawnościami). Ograniczenia takie, według autorów Programu Dostępność Plus, mogą dotyczyć nawet 30% społeczeństwa.

W polskich warunkach analiza dostępności możliwa jest poprzez ocenę koncentracji osób niepełnosprawnych, liczby osób w wieku do lat 3 oraz w wieku 60 lat i więcej. Wskaźnik liczby dzieci w wieku 3 lat i poniżej jest odpowiedni dlatego, iż bariery, jakich doświadczają w poruszaniu się osoby z małymi dziećmi, w tym z wózkami dziecięcymi, są po części wspólne z barierami, jakich doświadczają osoby poruszające się przy pomocy sprzętu wspomagającego (kul, balkoników, protez, wózków inwalidzkich itp.) czy osoby z ciężkim lub nieporęcznym bagażem. Uzasadnieniem dla użycia wskaźnika identyfikującego koncentrację osób starszych jest fakt, iż w miarę upływu lat zmniejsza się sprawność narządów zmysłu i ruchu, co wpływa na samodzielność w codziennym funkcjonowaniu, w tym w przemieszczaniu się.

Według badań GUS ponad 13% osób dorosłych ma trudności w przejściu 500 m bez użycia specjalnych pomocy i urządzeń (laski, kuli, balkoniku), z tego prawie co trzecia osoba przejdzie ten dystans, ale z dużą trudnością, a kolejne 2% nie jest w stanie tego zrobić⁸.

Analiza ilościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji w wieku 60 lat i więcej na koniec 2021 r. wyniosła 14 000 osób i choć była niższa o 500 osób od wartości odnotowanych w 2020 r., to wciąż obejmowała ponad 1/3 wszystkich mieszkańców obszaru. Liczba mieszkańców podobszaru w wieku do 3 r.ż. wynosiła w 2021 r. - 834 osoby. Bez wątpienia jest to grupa mniej liczna niż seniorzy, jednak jeśli dodać do niej opiekunów dzieci, wówczas liczba osób o szczególnych potrzebach w zakresie dostępności wzrośnie o kolejne 800 osób.

Procentowy udział mieszkańców w wieku powyżej 60 r.ż. w ogólnej liczbie ludności podobszaru wzrósł z poziomu ponad 35% w 2020 r. do niemal 36% w 2022 r. Porównując wartość wskaźnika dla podobszaru do jego wartości w skali całego Krakowa nasuwa się wniosek, iż w 2022 r. odsetek osób w wieku powyżej 60 r.ż. zamieszkujących podobszar był o ponad 6 p.p. wyższy niż wartość dla Krakowa.

Z kolei dane na temat zameldowanych mieszkańców podobszaru w wieku do 3 r.ż. w latach 2020-2022 wskazują na spadek liczebności tej grupy wiekowej z 1042 do 834 osób.

⁸ Stan zdrowia ludności Polski 2014, GUS, Warszawa 2015

Procentowy udział mieszkańców w tym wieku w ogólnej liczbie ludności podobszaru spadł z poziomu ponad 2,5% w 2020 r. do nieco powyżej 2% w 2022 r.

Sytuacja ta odzwierciedla trend zauważalny w skali całego Krakowa. W latach 2020-2022 procentowy udział zameldowanych mieszkańców Krakowa w wieku do 3 r.ż. w ogólnej liczbie ludności nieznacznie spadł osiągając w 2022 r. wartość niemal 3%, czyli o ponad 0,8 p.p. wyższą niż w podobszarze „stara” Nowa Huta.

Według danych Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z końca 2021 r. 10,01% mieszkańców podobszaru to osoby z niepełnosprawnościami, z czego ponad połowa to osoby niepełnosprawne ruchowo. Podobszar był wówczas zamieszkiwany przez 4 021 osób z niepełnosprawnościami, co stanowiło 6,6% liczby osób z niepełnosprawnościami zamieszkałych w Krakowie.

Najwyższą liczbą osób z niepełnosprawnościami, którym zostało wydane orzeczenie, wyróżniały się jednostki funkcjonalne: nr 13 - Osiedle Kolorowe, nr 23 - Osiedle Szkolne oraz nr 16 - Osiedle Na Skarpie.

W latach 2020-2021 wzrosła (z poziomu niemal 3 850 do prawie 5 300 osób) liczba niepełnosprawnych mieszkańców podobszaru (osób niepełnosprawnych ogółem, którym wypłacało się świadczenia emerytalno-rentowe i/lub które płatnik składek ubezpieczył w ZUS). W 2020 r. grupa ta stanowiła 9,3% ogólnej liczby mieszkańców podobszaru (przy średniej dla Krakowa wynoszącej 7,2%), natomiast rok później wzrosła do 13,2% (przy średniej dla miasta równej 10,3%). Podobszar „stara” Nowa Huta wyróżniał się wówczas najwyższym procentowym udziałem osób niepełnosprawnych (osób niepełnosprawnych ogółem, którym wypłacało się świadczenia emerytalno-rentowe i/lub które płatnik składek ubezpieczył w ZUS) spośród wszystkich podobszarów rewitalizacji.

Dane MOPS wskazują, iż niepełnosprawność była w latach 2020-2021 jednym z podstawowych powodów ubiegania się o wsparcie. Wskazano ją odpowiednio w 34,8% oraz 33,3% przypadków, co oznacza spadek odsetka osób z niepełnosprawnościami w strukturze osób korzystających z pomocy MOPS.

Wzrósł natomiast, z poziomu 44,4% do 47,7%, udział osób utrzymujących się z emerytury lub renty w strukturze beneficjentów MOPS. Podobszar „stara” Nowa Huta w 2021 r. odznaczał się spośród pozostałych podobszarów rewitalizacji wyższym udziałem osób, które wskazały wyżej wymienione świadczenia jako główne źródło swojego dochodu.

Na przełomie 2019 oraz 2020 r. podobszar „stara” Nowa Huta był zamieszkiwany przez 87 bezrobotnych z niepełnosprawnościami, co stanowiło 10,8% ogółu liczby bezrobotnych w podobszarze (przy średniej dla Krakowa równej 8,4%). Z kolei rok później było to 88 osób, czyli 6,8% ogółu liczby bezrobotnych w podobszarze (przy średniej dla Krakowa równej 5,8%). Odsetek bezrobotnych z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie bezrobotnych w podobszarze „stara” Nowa Huta był wówczas najbliższy średniej dla Krakowa spośród wszystkich podobszarów rewitalizacji.

Podobszar rewitalizacji Grzegorzki-Wesoła

Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji w wieku 60 lat i więcej na koniec 2021 r. wyniosła 2300. Liczba mieszkańców podobszaru w wieku do 3 r.ż. wynosiła w 2021 r. 144 osób. Bez wątpienia jest to grupa mniej liczna niż seniorzy, jednak jeśli dodać do niej opiekunów dzieci, wówczas liczba osób o szczególnych potrzebach w zakresie dostępności wzrośnie o kolejne 140 osób.

Liczba zameldowanych mieszkańców podobszaru w wieku powyżej 60 r.ż. w latach 2020-2022 spadła z poziomu powyżej do wartości poniżej 2 300 osób.

Procentowy udział mieszkańców w wieku powyżej 60 r.ż. w ogólnej liczbie ludności podobszaru zmienił się w badanym okresie o niemal 1 p.p., wzrastając z poziomu niemal 34% w 2020 r. do prawie 35% w 2022 r. W podobszarze Grzegórzki-Wesoła zaobserwowano najwyższy wzrost tejże wartości spośród wszystkich podobszarów.

W skali całego Krakowa udział mieszkańców w wieku powyżej 60 r.ż. w ogólnej liczbie ludności w latach 2020-2022 nieznacznie spadł osiągając w 2022 r. wartość nieco ponad 29%, czyli o ponad 5 p.p. niższą niż w podobszarze Grzegórzki-Wesoła.

Dane dotyczące zameldowanych mieszkańców Grzegórzki-Wesołej w wieku do 3 r.ż. w latach 2020-2022 wskazują na spadek liczebności tej grupy ze 158 do 144 osób. Procentowy udział ludności w tym wieku w ogólnej liczbie mieszkańców podobszaru zmniejszył się nieznacznie osiągając w 2022 r. wartość około 2,2%.

W podobszarze Grzegórzki-Wesoła zaobserwowano najniższy spadek tejże wartości w badanym okresie spośród wszystkich podobszarów. Porównując wartość wskaźnika dla podobszaru do jego wartości w skali całego Krakowa można wnioskować, iż w 2022 r. odsetek osób w wieku do 3 r.ż. zamieszkujących Grzegórzki-Wesołą był o niemal 0,8 p.p. niższy niż wartość dla Krakowa.

Z danych Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z końca 2021 r. wynika, że mieszkańcy z niepełnosprawnościami stanowili 6,7% ogólnej liczby mieszkańców podobszaru, z czego ponad połowa to osoby niepełnosprawne ruchowo. Podobszar był wtedy zamieszkiwany przez 446 mieszkańców z niepełnosprawnościami, co stanowiło 0,73% liczby osób z niepełnosprawnościami zamieszkałych w Krakowie.

Orzeczenia o niepełnosprawności były najczęściej wydawane w jednostkach funkcjonalnych: nr 23 - Mikołaja Żyblikiewicza, nr 8 - Grzegórzecka oraz nr 30 - Rzeźnicza.

W okresie od 2020 do 2021 wzrosła (z poziomu około 500 do ponad 700 osób) liczba niepełnosprawnych mieszkańców podobszaru (osób niepełnosprawnych ogółem, którym wypłacono świadczenia emerytalno-rentowe i/lub które płatnik składek ubezpieczył w ZUS). W 2020 r. grupa ta stanowiła 7,3% ogólnej liczby mieszkańców podobszaru (przy średniej dla Krakowa równej 7,2%). Z kolei w 2021 r. wzrosła do 10,8% (przy średniej dla Krakowa wynoszącej 10,3%).

Niepełnosprawność była w latach 2020-2021 jednym z najczęstszych powodów ubiegania się o wsparcie MOPS. Wskazano ją wówczas odpowiednio w 34% oraz 34,3% przypadków, co oznacza niewielki wzrost odsetka osób z niepełnosprawnościami w strukturze osób korzystających z pomocy MOPS. Sytuacja ta wyróżnia podobszar Grzegórzki-Wesoła spośród pozostałych podobszarów rewitalizacji, w których wskaźnik ten w badanym okresie nieznacznie spadł. Wzrósł również, z poziomu 41,2% do 43,1%, udział osób utrzymujących się z emerytury lub renty w strukturze beneficjentów MOPS. Wyżej wymienione świadczenia były wyraźnie najczęściej wskazywane jako główne źródło dochodu.

Dane z przełomu 2019 i 2020 r. informują, iż podobszar Grzegórzki-Wesoła zamieszkiwało 16 bezrobotnych z niepełnosprawnościami, co stanowiło 11,8% ogółu liczby bezrobotnych w podobszarze (przy średniej dla Krakowa równej 8,4%). Natomiast rok później liczba ta wzrosła do 21 osób, czyli 10,9% ogółu liczby bezrobotnych w podobszarze (przy średniej dla Krakowa równej 5,8%). Odsetek bezrobotnych z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie bezrobotnych w podobszarze Grzegórzki-Wesoła był wówczas najwyższy ze wszystkich podobszarów rewitalizacji.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji w wieku 60 lat i więcej na koniec 2021 r. wyniosła 3 400. Liczba mieszkańców podobszaru w wieku do 3 r.ż. wynosiła w 2021 r. 170 osób. Bez wątpienia jest to grupa mniej liczna niż seniorzy, jednak jeśli dodać do niej opiekunów dzieci, wówczas liczba osób o szczególnych potrzebach w zakresie dostępności wzrośnie o kolejne 160 osób.

Dane na temat zameldowanych na stałe mieszkańców podobszaru w wieku powyżej 60 r.ż. w latach 2020-2022 wskazują na spadek liczebności tej grupy wiekowej z poziomu około 3 600 do niemal 3 400 osób.

Procentowy udział mieszkańców w wieku powyżej 60 r.ż. w ogólnej liczbie ludności podobszaru nie zmienił się znacząco w badanym okresie, wzrastając z poziomu ponad 35% w 2020 r. do niemal 36% w 2022 r., osiągając tym samym najwyższą wartość ze wszystkich podobszarów rewitalizacji. Dla porównania, w skali całego Krakowa udział mieszkańców w wieku powyżej 60 r.ż. w ogólnej liczbie ludności w latach 2020-2022 nieznacznie spadł osiągając w 2022 r. wartość nieco ponad 29%, czyli o niemal 7 p.p. niższą, niż w podobszarze Kazimierz-Stradom. Z kolei liczba zameldowanych mieszkańców podobszaru w wieku do 3 r.ż. w latach 2020-2022 spadła z 216 do 170 osób. Procentowy udział mieszkańców w tym wieku w ogólnej liczbie ludności podobszaru zmniejszył się w badanym okresie o ponad 0,3 p.p., osiągając wartość 1,8%, (najniższą ze wszystkich podobszarów rewitalizacji) przy średniej wartości dla Krakowa wynoszącej około 3%.

Dane Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z końca 2021 r. wskazują na najwyższy spośród wszystkich podobszarów rewitalizacji udział osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie mieszkańców wynoszący około 11%, z czego nieco ponad połowa to osoby niepełnosprawne ruchowo. Podobszar był wówczas zamieszkiwany przez 1 073 osoby z niepełnosprawnościami, co stanowiło 1,75% liczby osób z niepełnosprawnościami zamieszkałych w Krakowie.

Najwyższą liczbą osób z niepełnosprawnościami, którym zostało wydane orzeczenie, wyróżniały się jednostki funkcjonalne: nr 42 - Starowiślna, nr 21 - Józefa Dietla oraz nr 24 - Krakowska.

W latach 2020-2021 wzrosła (z poziomu niemal 950 do ponad 1 200 osób) liczba niepełnosprawnych mieszkańców podobszaru (osób niepełnosprawnych ogółem, którym wypłacało się świadczenia emerytalno-rentowe i/lub które płatnik składek ubezpieczył w ZUS). W 2020 r. grupa ta stanowiła 9,4% ogólnej liczby mieszkańców podobszaru (przy średniej dla Krakowa równej 7,2%), natomiast rok później wzrosła do 12,6% (przy średniej dla Krakowa wynoszącej 10,3%).

Według danych MOPS niepełnosprawność była zarówno w 2020, jak i 2021 r. jednym z podstawowych powodów ubiegania się o wsparcie. Wskazano ją odpowiednio w 36,2% oraz 34,5% przypadków, co oznacza niewielki spadek odsetka osób z niepełnosprawnościami w strukturze osób korzystających z pomocy MOPS w badanym okresie. Ponadto z poziomu 44,8% do 43,3% zmniejszył się udział osób utrzymujących się głównie z emerytury lub renty w strukturze beneficjentów MOPS, choć ten rodzaj dochodu był niezmiennie najpowszechniejszy.

Na przełomie 2019 oraz 2020 r. podobszar Kazimierz-Stradom zamieszkiwało 25 bezrobotnych z niepełnosprawnościami, co stanowiło 12,3% ogółu liczby bezrobotnych w podobszarze (przy średniej dla Krakowa równej 8,4%). Z kolei rok później było to 28 osób, czyli 8,7% ogółu liczby bezrobotnych w podobszarze (przy średniej dla Krakowa równej 5,8%).

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Przedstawiciele organizacji pozarządowych zwrócili uwagę na duże wyzwanie, jakim jest dostosowanie przestrzeni oraz budynków Nowej Huty do potrzeb osób o szczególnych potrzebach (zwiększenie ich dostępności). W granicach podobszaru nie został dotychczas przeprowadzony audyt barier architektonicznych, pomimo iż występują one w przestrzeni i budynkach ulokowanych w tej części miasta (w których nierzadko świadczone są usługi publiczne). Wskazano np. na duże trudności z poruszaniem się na Osiedlu Sportowym.

W zasadzie niemal na każdym spotkaniu podkreślano występowanie zjawiska „więźniów IV piętra” i jego dużej skali. Dodatkowo w starej części Nowej Huty występujące w budynkach wysokie partery stanowią istotną barierę dla mieszkańców z ograniczeniami w poruszaniu. Znacząco wpływa to na liczbę mieszkań dostępnych bez konieczności instalacji windy lub podjazdu.

Za bardzo duży problem większość dyskutujących na spotkaniach uznała występujące bariery architektoniczne. Jako przykład podawano: wąskie i ciężkie drzwi do sklepów, które uniemożliwiają wjazd wózkami (inwalidzkim i dziecięcym), bariery architektoniczne utrudniające dostęp do usług gastronomicznych, niską jakość chodników, w tym klawiszujące płytki chodnikowe (zaś w okresie zimowym niewystarczające odśnieżanie chodników).

Szczególnie uciążliwy dla osób o szczególnych potrzebach, zdaniem uczestników spotkań, jest utrudniony dostęp do miejsc, w których świadczone są usługi publiczne (administracja, ochrona zdrowia w tym: zakłady opiekuńczo-lecznicze, domy pomocy społecznej, placówki edukacyjne) i komercyjne (sklepy, obiekty usługowe), poprzez wąskie chodniki, często o niskiej jakości, wysokie krawężniki czy bariery w postaci schodów. Niską dostępnością charakteryzują się również obiekty kulturalne.

Jako szczególny przykład miejsca nieprzyjaznego dla osób o szczególnych potrzebach wskazano położony poza podobszarem rewitalizacji Zalew Nowohucki. Uczestnicy spotkania dedykowanego osobom o szczególnych potrzebach zwracali uwagę m.in.: na brak rozwiązań (oznaczeń) ostrzegających przed wypadnięciem do wody (zwłaszcza osoby słabo widzące i niedowidzące).

Istotnym problemem, na który zwrócili również uwagę uczestnicy spotkania dedykowanego osobom o szczególnych potrzebach, jest infrastruktura komunikacyjna (przystanki komunikacji miejskiej) nie odpowiadająca w pełni na potrzeby osób z niepełnosprawnościami i seniorów. Zwrócono uwagę na niewłaściwe umiejscowienie przystanków, braki w małej architekturze, zbyt mała czcionka na rozkładach jazdy, tablicach informacyjnych, brak udźwiękowienia tablic. W trakcie spotkania z mieszkańcami podnoszono również problem złego wytrasowania linii autobusowych, które uniemożliwia efektywne przemieszczanie się osobom starszym po podobszarze rewitalizacji.

Osobnym problemem, na który zwracano uwagę, są szerokie ulice w Nowej Hucie powodujące, że ich przekroczenie wymaga od osób o szczególnych potrzebach dużego wysiłku i większej ilości czasu. Problemem jest brak rozdzielenia sygnalizacji, umożliwiający wzbudzenie zielonego światła po przejściu dwóch pierwszych pasów ruchu lub uruchomienia zielonego światła z nieco dłuższym okresem trwania dla osób o szczególnych potrzebach.

W trakcie spotkania zwracano uwagę na zasadność stosowania „wyniesionych” przejść dla pieszych/ przystanków, które ułatwiają poruszanie się osobom o szczególnych potrzebach,

choć zwracano uwagę na problematyczność takich rozwiązań w okolicach szpitali (m.in. ze względu na szybko poruszające się karetki).

Zdaniem uczestników spotkania bardzo dużym problemem jest brak miejsc do parkowania, który jest szczególnie dolegliwy dla osób o szczególnych potrzebach. Przy głównych ulicach występuje ograniczona dostępność miejsc parkingowych dedykowanych osobom o ograniczonej sprawności. Tego typu wyznaczonych miejsc brakuje również przy budynkach mieszkalnych (na podwórkach). W starej części Nowej Huty brakuje rozwiązań technicznych regulujących sposób parkowania (potrzeba uporządkowania miejsc parkowania).

Ogólny deficyt miejsc parkingowych powoduje zastawianie części lub całości chodników położonych wewnątrz osiedli, co utrudnia poruszanie się osób o szczególnych potrzebach.

Pomimo ewidentnego problemu dostrzegalna jest słaba egzekucja przez policję i straż miejską przepisów regulujących parkowanie. Wśród uczestników spotkania ścierały się dwie koncepcje rozwiązania problemu. Jedni sygnalizowali bardziej efektywne egzekwowanie przepisów przez służby, inni, świadomi olbrzymiego deficytu miejsc parkingowych, sugerowali konieczność przeznaczenia części trawników na parkingi. Takie rozwiązanie zdaniem niektórych dyskutujących prowadzi do konfliktów z grupą oczekującą ograniczenia ruchu samochodowego i ochrony terenów zielonych (bardzo często reprezentowaną przez starszą część mieszkańców podobszaru).

Zdaniem osób uczestniczących w spotkaniu dedykowanemu osobom o szczególnych potrzebach, brak balkonów w wielu budynkach położonych w granicach podobszaru nie stanowi problemu. Większym problemem jest brak wind w budynkach, co ogranicza poruszanie się, uniemożliwia podtrzymywanie kontaktów społecznych oraz nawiązywanie nowych relacji społecznych.

Mieszkańcy dostrzegają problem zwiększającej się grupy seniorów, którzy z uwagi na choroby stają się więźniami w swoich mieszkaniach. Brak wind w sytuacji poważnych kłopotów z krążeniem, wystąpienia chorób narządów ruchu, skazuje starsze, samotne osoby na pomoc sąsiadów lub MOPS.

W trakcie spotkania ze środowiskiem edukacyjnym zwracano uwagę na fakt, że szkoły nie są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (brak wind w wielu obiektach, wysokie partery). Poprawy tej sytuacji nie ułatwiają przepisy konserwatorskie stanowiące przeszkodę w ich instalacji (np. w XVI Liceum Ogólnokształcącym). Dyrektorzy szkół uczestniczący w spotkaniu zwracali uwagę, że ograniczona dostępność budynków stanowi problem również dla seniorów, którzy korzystają z nich, np. w związku z głosowaniem w wyborach.

Specyficzna sytuacja występuje wokół Zespołu Szkół Mechanicznych nr 3. Brak ogrodzenia powoduje, że bardzo wiele osób skraca sobie drogę przechodząc przez teren szkoły (zwłaszcza udając się nad Zalew Nowohucki). W sytuacji, gdy chodniki na terenie szkoły od lat nie były remontowane, stwarza to zagrożenie dla osób o szczególnych potrzebach. W sytuacji wypadku rodzi to również roszczenia poszkodowanych względem szkoły. Budynek ZSM nr 3 nie do końca jest również dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Sytuację poprawia winda będąca w dyspozycji Okręgowej Komisji Edukacyjnej mieszczącej się w tym samym budynku.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Mieszkańcy wskazywali na typowe problemy z dostępnością w przestrzeni podobszaru rewitalizacji zwłaszcza dla osób o szczególnych potrzebach. Problem dostępności dostrzegalny jest zarówno w przestrzeni publicznej podobszaru rewitalizacji, jak i w przestrzeniach prywatnych.

Uczestnicy spotkania dedykowanego problemom osób o szczególnych potrzebach odnosząc się do problemów występujących w przestrzeniach publicznych zwracali uwagę przede wszystkim na liczne bariery architektoniczne.

Istotnym zagrożeniem dla osób o szczególnych potrzebach stanowi duży ruch samochodowy na ul. Grzegórzeckiej, ul. Daszyńskiego, czy ul. Wielopole. Problemem, szczególnie w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej, są wąskie chodniki na ulicach lokalnych, często parkujące na tych chodnikach samochody. W efekcie przemieszczanie się osób o szczególnych potrzebach staje się trudne (osoby na wózkach, osoby z wózkiem dziecięcym, starsze osoby z balkonikiem). Potwierdzeniem tej tezy są wyniki geoankiety przeprowadzonej na potrzeby konsultacji projektu pn. Klimatyczny Kwartał. Ankietowani jako miejsca nieprzyjazne dla pieszych wskazali przejścia w rejonie tzw. Placu Grzegórzeckiego.

W trakcie spotkania dedykowanego osobom o szczególnych potrzebach uczestnicy zwracali uwagę, że nagromadzenie funkcji w okolicach Galerii Kazimierz (sklepy, Hotel Galaxy, strefa rekreacji na Bulwarze Kurlandzkim), przy dużym ruchu samochodowym i rowerowym (ulica Podgórska) i niewielkiej liczbie przejść dla pieszych, tworzy zagrożenia dla osób o szczególnych potrzebach. Potrzebę zwiększenia liczby przejść dla pieszych sygnalizowali mieszkańcy w geoankiecie przeprowadzonej na potrzeby wskazanych wcześniej konsultacji projektu pn. Klimatyczny Kwartał. Ankietowani chętnie widzieliby nowe przejścia dla pieszych w rejonie ulicy Grzegórzeckiej oraz Galerii Kazimierz.

W trakcie spotkania sygnalizowano, że wyniesienia, progi zwalniające na poszczególnych ulicach, a szczególnie na ulicy Daszyńskiego, mogą stanowić utrudnienie dla poruszających się w tej części miasta karetek (przy ulicy św. Łazarza znajduje się stacja Krakowskiego Pogotowia Ratunkowego). W związku z czym należałoby szukać innych rozwiązań uspakajających ruch samochodowy.

Jednym z zagrożeń dla osób o szczególnych potrzebach, zdaniem uczestników spotkań, jest zła organizacja ruchu szczególnie w sąsiedztwie Hali Targowej oraz placu handlowego.

W kontekście osób o szczególnych potrzebach problemem, na który zwracali uwagę niemal wszyscy uczestnicy spotkań, jest wysoka dekapitalizacja części budynków mieszkalnych (historyczne kamienice) oraz niski standard niektórych mieszkań. W niektórych brakuje łazienek czy też toalet.

Zwrócono również uwagę na nieprzystosowanie budynków poszpitalnych (dawny kompleks klinik Uniwersytetu Jagiellońskiego) do potrzeb osób o szczególnych potrzebach. Wejścia dla osób o szczególnych potrzebach na ogół zlokalizowane są od zaplecza, a nie od frontu budynków. W budynkach tych często funkcjonują stare windy towarowe, a nie osobowe, co oznaczać będzie konieczność ich dostosowania dla osób o szczególnych potrzebach.

Wysokie kondygnacje w kamienicach oraz brak wind powodują, że istnieje problem osób o ograniczonej mobilności uwięzionych w swoich mieszkaniach, tzw. „więźniów IV piętra”. Niektórzy seniorzy z uwagi na brak możliwości wydostania się ze swojego mieszkania skazani są na spędzanie tam reszty życia.

Istotnym problemem, na który zwracali uwagę mieszkańcy, pracownicy socjalni, ale i instytucje wspierające osoby o szczególnych potrzebach jest niska jakość infrastruktury społecznej, która bardzo często nie posiada rozwiązań umożliwiających swobodny dostęp każdej osobie (windy, podjazdy). Zdaniem przedstawicieli instytucji edukacyjnych, w szkołach położonych na podobszarze rewitalizacji zasadniczo występuje problem z ich dostępnością.

Na podobszarze brakuje infrastruktury (ławki), którą seniorzy mogliby wykorzystać w celu odpoczynku.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Mieszkańcy wskazywali na duże problemy z dostępnością w przestrzeni podobszaru rewitalizacji, zwłaszcza dla osób o szczególnych potrzebach. Poruszanie się w przestrzeni podobszaru jest zdaniem mieszkańców utrudnione z uwagi na rozkładanie na chodnikach ogródków gastronomicznych, czy też parkowanie samochodów. Biorąc pod uwagę występujące w dzielnicy wąskie ulice oraz duży ruch samochodowy, po rozłożeniu takich ogródków pozostaje niewiele miejsca dla pieszych, a przemieszczanie się osób o szczególnych potrzebach staje się wręcz niemożliwe (osoby na wózkach, osoby z wózkiem dziecięcym, starsze osoby z balkonikiem).

Dodatkowo zdaniem mieszkańców obecność osób pijanych negatywnie wpływa na bezpieczeństwo osób z niepełnosprawnościami i seniorów. Pojawił się postulat powołania instytucji asystenta osoby niepełnoprawnej na Kazimierzu.

Według badania Barometr Krakowski co dziesiąty mieszkaniec Krakowa deklaruje, że w przeciągu ostatnich 12 miesięcy był gorzej potraktowany ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, status materialny, orientację seksualną lub tożsamość płciową. 52% wskazało, że miało to miejsce w przestrzeni publicznej, a 14% gdy korzystali z usług ochrony zdrowia.

Problem dostępności dostrzegalny jest zarówno w przestrzeni publicznej podobszaru rewitalizacji, jak i przestrzeniach półpublicznych (bramy, podwórka) oraz prywatnych.

Uczestnicy spotkania dedykowanego problemom osób o szczególnych potrzebach, odnosząc się do problemów występujących w przestrzeniach publicznych, zwracali uwagę przede wszystkim na wąskie chodniki o niskiej jakości. Potwierdzali zgłaszane przez mieszkańców dodatkowe ograniczenia wynikające z rozstawionych ogródków gastronomicznych, wskazując również na problem wystawianych na chodnikach potykaczy, tworzących zagrożenie dla osób niedowidzących.

Istotnym zagrożeniem dla osób o szczególnych potrzebach, ale i licznych przecież w tej części miasta pieszych, stanowi zdaniem uczestników dyskusji wzmożony ruch rowerów i hulajnóg (w tym na Bulwarach Wiślanych).

Respondenci ankietowani w ramach projektu pn. Klimatyczny Kwartał wskazywali jako miejsca nieprzyjazne dla pieszych ulice Starowiślną i Miodową oraz place Nowy i Wolnica. Mieszkańcy częściej wybierali Plac Nowy, Plac Wolnica oraz ulice Szeroką i Miodową, a osoby spoza obszaru koncentrowały swoje wskazania na ulicy Starowiślniej.

Aż 34,5% uczestników geoankiety przeprowadzonej na potrzeby projektu pn. Klimatyczny Kwartał stwierdziło, że poruszanie się pieszo nie jest wygodne i bezpieczne w granicach podobszaru rewitalizacji. Wartości te są alarmujące, biorąc pod uwagę, że 97% mieszkańców i 70% pozostałych ankietowanych deklaruje, że porusza się po obszarze pieszo.

Część uczestników konsultacji w ramach projektu pn. Klimatyczny Kwartał wskazywała na niską kulturę jazdy rowerzystów, czyli zawłaszczanie przestrzeni nieprzeznaczoną jazdą po chodnikach i z nadmierną szybkością (hulajnogi i rowery niedostosowujące prędkości do okoliczności i względem innych uczestników ruchu), brak znajomości przepisów drogowych (przekraczanie przejść dla pieszych bez schodzenia z roweru, jazda chodnikiem, manewrowanie pomiędzy pieszymi).

Zdaniem mieszkańców nadmierna turystyfikacja i wynikające z niej zatłoczenie powodują trudności w poruszaniu się po podobszarze rewitalizacji. Miejsce staje się coraz mniej atrakcyjne do zamieszkania dla osób o szczególnych potrzebach.

Zwracano też uwagę na ograniczony dostęp do bulwarów Wisły z terenu podobszaru rewitalizacji. Występuje mała liczba zjazdów na bulwary, które dodatkowo są słabo oznaczone. Nawierzchnia tych zjazdów nie zawsze jest dostosowana do osób o szczególnych potrzebach (nierówności).

Z uwagi na charakter podobszaru (duży deficyt zieleni), zwracano uwagę na problemy występujące na Plantach Dietlowskich. Zdaniem uczestników spotkania dedykowanego osobom o szczególnych potrzebach, zastosowane rozwiązania techniczne i organizacja ruchu w tym miejscu utrudniają (uniemożliwiają) poruszanie się osób o szczególnych potrzebach.

Zła organizacja ruchu, zdaniem uczestników spotkań, w wielu miejscach stanowi istotny czynnik ograniczający ich dostępność dla osób o szczególnych potrzebach.

W przestrzeniach półpublicznych problemem są bariery architektoniczne, często wynikające z uwarunkowań historycznych. Przedostanie się na podwórko wielu kamienic warunkowane jest pokonaniem kilku schodów, które dla osób o szczególnych potrzebach często stanowią barierę nie do pokonania.

Istotnym problemem, na który zwracali uwagę mieszkańcy, pracownicy socjalni, ale i instytucje wspierające osoby o szczególnych potrzebach, jest niska jakość infrastruktury społecznej, która bardzo często nie posiada rozwiązań umożliwiających swobodny dostęp wszystkim osobom (windy, podjazdy). Zdaniem przedstawicieli instytucji edukacji, w szkołach położonych na podobszarze rewitalizacji zasadniczo występuje problem z dostępnością. Jako przykład wskazywano sytuację Szkoły Podstawowej nr 159, której budynek wymaga dostosowania do wymogów dostępności. Podobnie wygląda sytuacja w budynku Zespołu Szkół Mechanicznych nr 4.

Problemem, na który zwracali uwagę niemal wszyscy uczestnicy spotkań w kontekście osób o szczególnych potrzebach, jest wysoka dekapitalizacja budynków mieszkalnych oraz niski standard niektórych mieszkań. W wielu brakuje łazienek czy też toalet. Wysokie kondygnacje w kamienicach oraz brak wind powodują, że istnieje problem osób o ograniczonej mobilności uwieczonych w swoich mieszkaniach tzw. „więźniów IV piętra”. Niektórzy seniorzy z uwagi na brak możliwości wydostania się ze swojego mieszkania skazani są na spędzanie tam reszty swojego życia.

Kluczowe problemy i potencjały w zakresie koncentracji osób ze szczególnymi potrzebami oraz w zakresie dostępności

Do najważniejszych problemów występujących w każdym z podobszarów w zakresie koncentracji osób ze szczególnymi potrzebami oraz w zakresie dostępności należy zaliczyć:

- brak systemowych rozwiązań, które umożliwiłyby identyfikowanie oraz wspieranie osób najbardziej niesamodzielnych, a przez to wykluczonych;
- bardzo wysoki udział seniorów w ogóle populacji;
- wysoka dynamika procesów starzenia się populacji;
- liczne bariery przestrzenne i architektoniczne utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami przemieszczanie się po obszarze rewitalizacji (w poziomie i pionie), w tym brak wind w budynkach wielorodzinnych (do 4 kondygnacji);
- bardzo wysoki udział osób o szczególnych potrzebach (między 35 a 40%);
- bardzo wysoki i rosnący udział osób w wieku powyżej 60 r.ż. (między 34% a 36%);
- braki małej architektury w sąsiedztwie węzłów przesiadkowych (ławki, tzw. opieracze, zadane wiaty z miejscami do siedzenia), ułatwiające przemieszczanie się między miejscem zamieszkania a obiektami i miejscami usługowymi;
- brak standardów w zakresie małej architektury;

- utrudniony dostęp do miejsc, w których świadczone są usługi publiczne;
- brak wystarczającej ilości miejsc do parkowania dedykowanych osobom o szczególnych potrzebach.

Do kluczowych potencjałów podobszarów należy zaliczyć:

- sukcesywne prace prowadzone przez Urząd Miasta Krakowa zmierzające do ograniczenia barier architektonicznych w budynkach miejskich ;
- wzrost świadomości mieszkańców w zakresie lokalnych potrzeb odnoszących się do dostępności;
- przyjęcie przez Gminę Miejską Kraków standardów w zakresie dostępności.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- wysoka liczba osób niepełnosprawnych lub o ograniczonej sprawności ruchowej (ponad 4000);
- istotny wzrost liczby niepełnosprawnych mieszkańców podobszaru (osób niepełnosprawnych ogółem, którym wypłacano świadczenia emerytalno-rentowe i/lub które płatnik składek ubezpieczył w ZUS) - do poziomu 13,2%;
- wysoki poziom koncentracji osób pobierających świadczenia z MOPS z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- ponadprzeciętna liczba osób w rodzinach otrzymujących wsparcie z MOPS z powodu niepełnosprawności;
- ponadprzeciętna koncentracja osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- ograniczony dostęp do infrastruktury dedykowanej seniorom w sąsiedztwie miejsca zamieszkania (kluby seniora, dzienne domy pobytu);
- ograniczona funkcjonalność komunikacji publicznej z punktu widzenia potrzeb osób starszych (inne potrzeby komunikacyjne, inne kierunki przemieszczania się);
- nie w pełni odpowiadająca na potrzeby osób z niepełnosprawnościami i seniorów infrastruktura komunikacyjna (przystanki komunikacji);
- problem z dostępnością w socrealistycznej zabudowie wielorodzinnej (wysokie piętra, w większości budynków brak wind);
- wysokie partery występujące w budynkach w starej części Nowej Huty, znacząco ograniczające liczbę mieszkań dostępnych bez konieczności instalacji windy lub podjazdu;
- brak audytu barier architektonicznych;
- słaba egzekucja przepisów regulujących parkowanie przez policję i straż miejską;
- ograniczenia możliwości dostosowywania przestrzeni do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami wynikające z przepisów o ochronie zabytków i regulacjami dotyczącymi Parku Kulturowego Nowa Huta.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- istotny wzrost liczby niepełnosprawnych mieszkańców podobszaru (osób niepełnosprawnych ogółem, którym wypłacano świadczenia emerytalno-rentowe i/lub które płatnik składek ubezpieczył w ZUS) - do poziomu 10,8%;
- szczególny problem z pionowym przemieszczaniem się w kamienicach (wysokie piętra, w większości budynków brak wind).

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- dostateczna sieć infrastruktury społecznej z 15-minutową dostępnością.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- bardzo duża liczba osób z niepełnosprawnościami (co 10 osoba), z czego ponad połowa to osoby niepełnosprawne ruchowo;
- istotny wzrost liczby niepełnosprawnych mieszkańców podobszaru (osób niepełnosprawnych ogółem, którym wypłacano świadczenia emerytalno-rentowe i/lub które płatnik składek ubezpieczył w ZUS) - do poziomu 12,6%;
- bariery uniemożliwiające swobodny dostęp do podwórek (schody w przejściach);
- szczególny problem z pionowym przemieszczaniem się w kamienicach (wysokie piętra, w większości budynków brak wind);
- słaba egzekucja przepisów regulujących parkowanie przez policję i straż miejską;

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- dostateczna sieć infrastruktury społecznej z 15-minutową dostępnością.

3.8. Zagrożenie bezpieczeństwa

Bezpieczeństwo jest traktowane jako jedna z głównych potrzeb człowieka. Można je rozpatrywać w kontekście rodziny, pracy, czy przestrzeni publicznej. Miejsce, które jest powszechnie uważane za niebezpieczne, staje się nieatrakcyjne, co może przełożyć się na pogorszenie jakości życia mieszkańców oraz regres obszaru. Na obniżenie poczucia bezpieczeństwa wpływają niewątpliwie wykroczenia oraz przestępstwa.

Analiza ilościowa

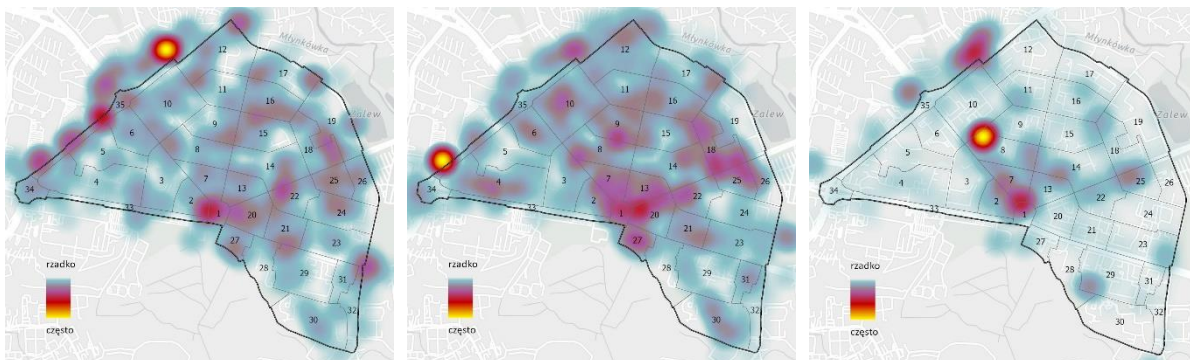
Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Zagrożenie bezpieczeństwa na podobszarze „stara” Nowa Huta jest mniejsze niż w skali całego obszaru rewitalizacji. Wartość wskaźników dotyczących przestępstw i wykroczeń na podobszarze jest jednak wyższa w porównaniu do całego Krakowa.

W latach 2020-2022 udział liczby przestępstw w przestrzeni publicznej stwierdzonych na podobszarze, w liczbie przestępstw popełnionych w skali całego Krakowa, wahał się w przedziale od 3,9% w 2021 r. do 4,62% w 2022 r.

Mając na uwadze udział powierzchni podobszaru w powierzchni Krakowa ogółem, który wynosi 0,98% można stwierdzić, iż w latach 2020-2022 do przestępstw w przestrzeni publicznej dochodziło na podobszarze średnio cztery razy częściej niż w skali całego miasta.

Największym natężeniem przestępstw w przestrzeni publicznej charakteryzowały się w badanym okresie jednostki funkcjonalne nr: 1 - plac Centralny, 2 - Osiedle Centrum D, 20 - Osiedle Centrum A, 22 - Osiedle Hutnicze oraz 35 - ul. Bieńczycka i Kocmyrzowska.

Przestępstwa w przestrzeni publicznej

Przestępstwa poza przestrzenią publiczną

wykroczenia (łącznie z komunikacyjnymi)

Rys. 22. Koncentracja zgłoszonych zdarzeń - przestępstw w przestrzeni publicznej na podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta popełnionych w latach 2020-2022.

Źródło: opracowanie PI UMK

W latach 2020-2022 do przestępstw poza miejscami publicznymi dochodziło na podobszarze średnio cztery razy częściej niż w skali całego Krakowa. Udział liczby tych przestępstw na podobszarze w ich sumie dla całego Krakowa wynosiła od 4,05% w 2020 r. do 4,61% w 2021 r. Koncentracja występowania przestępstw poza miejscami publicznymi w badanym okresie była szczególnie zauważalna w jednostkach funkcjonalnych nr: 1 - plac Centralny, 7 - Osiedle Centrum C, 9 - Osiedle Urocze, 13 - Osiedle Centrum B, 18 - Osiedle Szkolne (I), 20 - Osiedle Centrum A, 25 - Osiedle Stalowe (I), 27 - Osiedle Centrum E (I) oraz 35 - ul. Bieńczycka i Kocmyrzowska, gdzie koncentracja ta była wyjątkowo duża.

Zdecydowanie mniejszym problemem podobszaru w zakresie zagrożeń bezpieczeństwa były wykroczenia (łącznie z komunikacyjnymi). W latach 2020-2022 udział ich liczby odnotowanej na podobszarze w stosunku do ich liczby na obszarze całego Krakowa zmniejszył się. O ile w 2020 r. udział wynosił 3,21%, o tyle w 2022 r. było to już tylko 2,67%. Biorąc pod uwagę udział powierzchni podobszaru w powierzchni Krakowa ogółem, do wykroczeń w latach 2020-2022 dochodziło na podobszarze średnio trzy razy częściej niż w skali całego Krakowa.

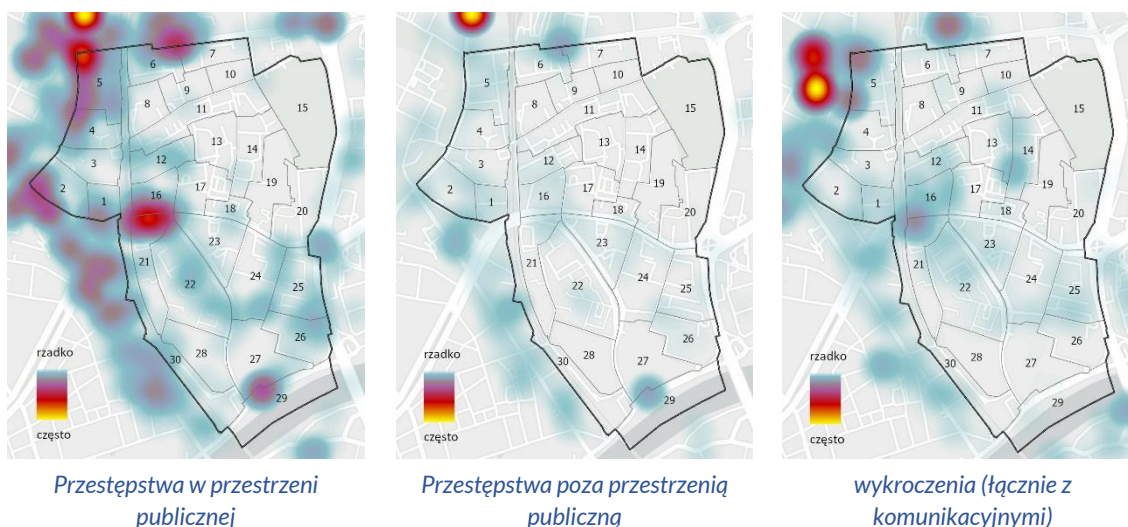
Dużym natężeniem wykroczeń charakteryzowały się w badanym okresie jednostki funkcjonalne nr: 1 - plac Centralny, 7 oraz Osiedle Centrum C, a ich szczególna koncentracja występowała w jednostce 8 - Osiedle Zgody.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Zagrożenie bezpieczeństwa na podobszarze Grzegórzki-Wesoła jest mniejsze, niż w skali obszaru rewitalizacji, jednak w stosunku do obszaru całego miasta wartość wskaźników dotyczących przestępstw i wykroczeń wskazuje na ich zwiększoną intensywność.

W latach 2020-2022 udział liczby przestępstw w przestrzeni publicznej stwierdzonych na podobszarze w sumie przestępstw w skali całego Krakowa wzrastał z poziomu 2,2% do 3,14%. Mając na uwadze udział powierzchni podobszaru w powierzchni Krakowa ogółem, który wynosi 0,41% można stwierdzić, iż w latach 2020-2022 do przestępstw w przestrzeni publicznej dochodziło na podobszarze średnio 7 razy częściej niż w skali całego Miasta.

Koncentracja ich występowania w badanym okresie była szczególnie zauważalna w jednostkach funkcjonalnych nr: 5 - rejon ul. Westerplatte i Radziwiłłowskiej, 16 - rejon ul. Grzegorzeckiej, św. Łazarza i Blich oraz 21 - Hala Targowa i rejon ul. M. Siedleckiego.

Rys. 23 Koncentracja zgłoszonych zdarzeń - przestępstw w przestrzeni publicznej na podobszarze rewitalizacji Grzegórki-Wesoła popełnionych w latach 2020-2022.
Źródło: opracowanie PI UMK

Analiza danych dotyczących przestępstw poza miejscami publicznymi wskazuje, że w latach 2020-2022 do tego typu przestępstw dochodziło na podobszarze średnio 5 razy częściej niż w skali całego Krakowa. W badanym okresie udział liczby przestępstw poza miejscami publicznymi stwierdzonych na podobszarze w odniesieniu do ich sumy w skali miasta wzrastał z poziomu 2,03% do 2,39%. Największym natężeniem przestępstw poza miejscami publicznymi charakteryzowały się jednostki funkcjonalne nr: 6. ul. rejon ul. Lubicz i Strzeleckiej, 7. ul. Lubicz - Instytut Nafty i Gazu, 27. Galeria Kazimierz oraz 29. ul. Podgórska – bulwary. Problemem podobnych rozmiarów były wykroczenia stwierdzone w granicach podobszaru. W latach 2020-2022 udział liczby wykroczeń (łącznie z komunikacyjnymi) odnotowanych na podobszarze w stosunku do ich sumy dla Krakowa wahał się od 2,06% w 2020 r. do 2,94% w 2021 r. Biorąc pod uwagę udział powierzchni podobszaru w powierzchni Krakowa ogółem, do wykroczeń na podobszarze dochodziło średnio 6 razy częściej niż w skali całego miasta. W badanym okresie największą koncentracją wykroczeń charakteryzowały się jednostki funkcjonalne nr: 5 - rejon ul. Westerplatte i Radziwiłłowskiej, 16 - rejon ul. Grzegórskiej oraz 21 - Hala Targowa i rejon ul. M. Siedleckiego.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Podobszar Kazimierz-Stradom wyróżnia się spośród pozostałych podobszarów rewitalizacji znaczną liczbą przestępstw oraz wykroczeń.

W latach 2020-2022 udział liczby przestępstw w przestrzeni publicznej stwierdzonych na podobszarze w liczbie przestępstw popełnionych w skali całego Krakowa wahał się w przedziale od 4,23% w 2020 r. do 5,71% w 2021 r.

Biorąc pod uwagę udział powierzchni podobszaru w powierzchni Krakowa ogółem, który wynosi 0,42%, można stwierdzić, iż w latach 2020-2022 do przestępstw w przestrzeni publicznej dochodziło na podobszarze średnio dwanaście razy częściej niż w skali całego Krakowa.

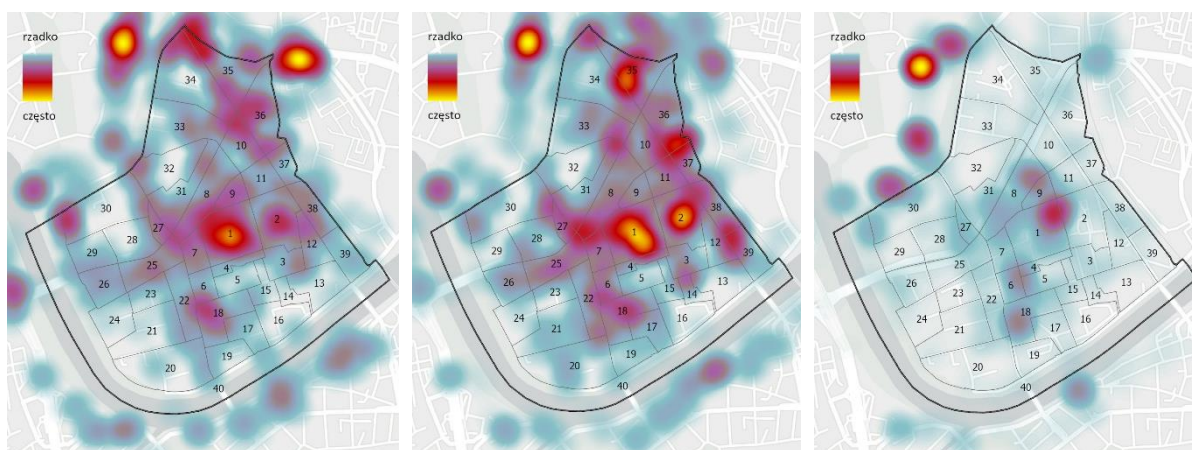
W badanym okresie największą koncentracją przestępstw w przestrzeni publicznej charakteryzowały się jednostki funkcjonalne nr: 1 - rejon placu Nowego, 2 - rejon ul. Szerokiej oraz 35 - rejon ul. Wielopole. Można przyjąć uproszczony wniosek, iż zdecydowanie większa koncentracja przestępstw w przestrzeni publicznej występowała w centralnej oraz północno-

wschodniej części podobszaru. Uwagę zwraca również znaczna koncentracja tego zjawiska w pobliżu północnych granic podobszaru.

W latach 2020-2022 do przestępstw poza miejscami publicznymi dochodziło na podobszarze średnio 11 razy częściej niż w skali całego Krakowa. Odsetek liczby przestępstw poza miejscami publicznymi stwierdzonych na podobszarze w liczbie tych przestępstw w całym Krakowie spadł z poziomu 4,98% w 2020 r. do 3,8% w 2022 r.

Koncentracja ich występowania w badanym okresie była szczególnie zauważalna w jednostkach funkcjonalnych nr: 1 - rejon placu Nowego, 2 - rejon ul. Szerokiej oraz 35 - rejon ul. Wielopole. Największe natężenie przestępstw poza miejscami publicznymi występowało w badanym okresie w centralnej oraz północno-wschodniej części podobszaru.

Zdecydowanie największym problemem podobszaru w zakresie zagrożeń bezpieczeństwa była znaczna liczba popełnionych wykroczeń. W latach 2020-2022 udział liczby wykroczeń (łącznie z komunikacyjnymi) odnotowanych na podobszarze w stosunku do popełnionych na terenie Krakowa wahał się od 7,97% w 2021 r. do 9,04% w 2022 r.

Przestępstwa w przestrzeni publicznej

Przestępstwa poza przestrzenią publiczną

wykroczenia (łącznie z komunikacyjnymi)

Rys. 24 Koncentracja zgłoszonych zdarzeń - przestępstw w przestrzeni publicznej na podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom popełnionych w latach 2020-2022.

Źródło: opracowanie PI UMK

Biorąc pod uwagę udział powierzchni podobszaru w powierzchni Krakowa ogółem należy podkreślić, że w latach 2020-2022 do wykroczeń dochodziło na podobszarze średnio 20 razy częściej niż w skali całego Miasta.

Największym natężeniem występowania wykroczeń charakteryzowały się jednostki funkcjonalne nr: 1 - rejon Placu Nowego oraz 2 - rejon ul. Szerokiej.

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Zdaniem mieszkańców podobszar rewitalizacji jest miejscem bezpiecznym, a opinia dzielnicy niebezpiecznej, jaką często kreują media, jest nieuzasadniona, a wręcz stygmatyzująca.

Zdanie to potwierdzają służby miejskie odpowiedzialne za bezpieczeństwo i na co dzień prowadzące statystyki niebezpiecznych zdarzeń. Zdaniem specjalistów bezpieczeństwo w tej części miasta znacząco poprawiło się na przestrzeni lat. Stan ten potwierdza nie tylko malejąca liczba popełnianych wykroczeń i przestępstw, ale również wyniki badań poczucia bezpieczeństwa przeprowadzanych wśród mieszkańców. Problemem podobszaru rewitalizacji jest jego zła (niezasłużona) reputacja. W efekcie pojedyncze zdarzenia są nagłaśniane i

stanowią często argument na słuszność funkcjonującej obiegowej opinii o podobszarze rewitalizacji.

Zdaniem służb publicznych istotnym problemem dostrzegalnym w granicach podobszaru jest spożywanie alkoholu w miejscach publicznych (nie tylko w parkach i na podwórkach, ale również wzdłuż ciągów komunikacyjnych) i powiązane z nim zakłócanie porządku publicznego. Zdaniem policji w grupie osób spożywających alkohol w miejscach publicznych znajdują się mieszkańcy, ale również osoby przybywające do Nowej Huty z innych części miasta (dawni mieszkańcy, byli pracownicy kombinatu). W zasadzie na każdym osiedlu jest grupa osób, które spożywają alkohol. W skali całego podobszaru szacuje się, że jest to łącznie ok. 40 osób.

Zdaniem uczestników zorganizowanych spotkań, osoby spożywające alkohol w miejscach publicznych nie są szczególnie uciążliwe dla pozostałych mieszkańców. Zajmowanie ławek przez pijących nie rodzi istotnych konfliktów społecznych.

Niewątpliwie widok osób nietrzeźwych w przestrzeniach publicznych nie poprawia wizerunku podobszaru. Większość interwencji względem osób pijanych podejmowana jest raczej z inicjatywy własnej policji niż jako skutek zawiadomienia przez mieszkańców.

W Nowej Hucie występują coraz mniejsze problemy z grupami pseudokibiców, choć incydentalnie pojawiają się zdarzenia z ich udziałem. Zdaniem organizacji pozarządowych obecnie skala problemów z pseudokibicami jest dużo mniejsza niż miało to miejsce 20 lat temu (dotyczą w większym zakresie nowej niż starej części Nowej Huty). Największe nasilenie zdarzeń występuje przy okazji organizacji meczów piłkarskich (obecność grup kibicowskich w okolicach stadionu Hutnika), na co zwracali uwagę przedstawiciele instytucji publicznych, których obiekty są dewastowane, np. Szkoły Podstawowej nr 80.

Pojawiające się na elewacjach budynków graffiti jest szczególnie uciążliwe dla wspólnot (koszty czyszczenia) oraz instytucji publicznych (szkoły), o czym wspominali dyrektorzy szkół w trakcie spotkania. Uczestnicy dyskusji zwracali uwagę, że wandalizm głównie malują gryzmoły, wulgaryzmy, z rzadka pojawiają się symbole klubowe. Murali artystycznych w Nowej Hucie jest bardzo niewiele. Prawdziwe graffiti, jeśli się pojawia, to w miejscu ustalonym z Nowohuckim Centrum Kultury (NCK), które oddało jedną ścianę budynku do dyspozycji środowiska artystów ulicznych.

Graffiti artystyczne uczestnicy spotkania uznali za pozytywne zjawisko, które w ramach procesu rewitalizacji powinno być wspierane (np. poprzez wyznaczenie przestrzeni do zamalowywania na osiedlach).

Zdaniem uczestników dyskusji przestrzenie publiczne położone na podobszarze lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie uznano zasadniczo za bezpieczne. Wzrasta jednak liczba kradzieży (dominujący typ przestępstwa, wynikający z pogarszającej się sytuacji materialnej mieszkańców). W dyskusji na temat bezpieczeństwa podobszaru wskazano na niewłaściwe parkowanie pojazdów wzdłuż dróg (zwłaszcza na Alei Solidarności). Zdaniem dyskutujących ogranicza to widoczność i powoduje, że piesi przekraczający jezdnię nie są widoczni dla kierujących samochodami (zwłaszcza dzieci i seniorzy). Sytuację „ratuje” zły stan nawierzchni. Kierowcy w obawie o uszkodzenie pojazdu nie rozwijają na tej ulicy nadmiernych prędkości (po remoncie sytuacja może jednak ulec zmianie).

Zdaniem zarówno mieszkańców jak i służb niewłaściwe parkowanie ogranicza drożność dróg ewakuacyjnych (bardzo trudny dojazd karetek, często niemożliwy dojazd straży pożarnej). Drożność dróg wewnątrz osiedli jest (czasowo) ograniczana także przez śmieciarki odbierające odpady.

W trakcie spotkania z przedstawicielami instytucji edukacyjnych zwrócono uwagę na problem dewastacji przez mieszkańców podobszaru infrastruktury przyszkolnej (boiska) i ogrodzeń, czy też zaśmiecanie terenu szkoły, np. w okolicy XVI Liceum Ogólnokształcącego.

Na terenie Szkoły Podstawowej nr 80 funkcjonuje sześć garaży będących własnością prywatną, w efekcie czego na boisko szkolne wjeżdżają samochody, co powoduje zagrożenie dla dzieci. Garaże są wynajmowane przez ich właścicieli innym podmiotom gospodarczym lub osobom fizycznym, co powoduje liczne problemy (w przeszłości w jednym z garaży otwarto warsztat samochodowy). Obecnie Urząd Miasta Krakowa ustawił w tym miejscu oznaczenia ograniczające poruszanie się samochodów. Dotychczas nie podjęto jednak działań ukierunkowanych na wykup tych nieruchomości przez Miasto.

W trakcie dalszej dyskusji przedstawiciele innych szkół również wskazywali na problemy związane z nadmiernym ruchem samochodowym w sąsiedztwie szkół oraz niewłaściwym parkowaniem uniemożliwiającym dzieciom bezpieczne dojście do szkoły. Jako przykład podano sąsiedztwo Szkoły Podstawowej nr 80. Wprowadzane przez dyrektora szkoły ograniczenia w ruchu (np. szlaban) wywołują konflikty z mieszkańcami, co skutkuje łamaniem szlabanu, przecinaniem łańcuchów i kłódek.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Zdaniem mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat zwiększył się poziom bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej podobszaru rewitalizacji. Zdaniem służb miejskich odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, zasadniczą przyczyną problemów z bezpieczeństwem w podobszarze jest koncentracja usług oraz wynikająca z niej duża liczba osób (klientów targowisk, turystów, użytkowników usług publicznych i komercyjnych). Niemniej jednak nie zidentyfikowano znaczących problemów w zakresie bezpieczeństwa w ostatnich latach.

Subiektywne poczucie bezpieczeństwa mieszkańców uznano za wysokie. Niemniej jednak zwrócono uwagę na znaczny odsetek osób, które w badaniach dotyczących bezpieczeństwa wskazują na odpowiedź „Trudno powiedzieć”.

Mieszkańcy zwrócili uwagę, że w związku z rozwojem najmu krótkoterminowego, coraz częściej zdarzają się przypadki zakłócania ciszy nocnej przez turystów oraz sporadyczne zanieczyszczanie klatek schodowych przez pijanych najemców.

Zdaniem służb miejskich odpowiedzialnych za bezpieczeństwo głównym problemem są zdarzenia komunikacyjne wynikające z dużego natężenia ruchu i krzyżowania się dróg różnych uczestników ruchu (piesi, rowerzyści, kierowcy).

Zasadniczym problemem podobszaru jest niewielka liczba miejsc postojowych, których dostępność dodatkowo ograniczana jest przez osoby przyjeżdżające spoza podobszaru (klienci sklepów, targowisk, osoby odwiedzające chorych w działających jeszcze szpitalach). Większe utrudnienia w ruchu zdarzają się w trakcie rozgrywania meczów hokejowych na hali lodowej usytuowanej przy ulicy Michała Siedleckiego 7.

Bulwar Kurlandzki został uznany za miejsce bezpieczne, choć ograniczona liczba przejść dla pieszych między Galerią Kazimierz a bulwarami wiślanymi stwarza zagrożenia dla pieszych. Zwrócono również uwagę, że w okolicach Galerii Kazimierz zdarzają się kradzieże rowerów.

Problemem podobszaru rewitalizacji zdaniem służb miejskich, jest brak dróg pożarowych w przypadku niektórych budynków. Dojazd do budynków utrudniają historycznie wąskie ulice oraz zaparkowane po obu stronach drogi pojazdy.

Zdaniem służb miejskich sporadycznie odnotowywane są przypadki przemocy domowej, skala problemu zdaje się być ograniczona.

Zdaniem mieszkańców ogromnym problemem na Grzegórkach jest dewastacja elewacji zabytkowych budynków przez graffitiarzy (zwłaszcza ul. Blich, ul. Kopernika) oraz na estakadach kolejowych. Budynki bardzo często odnawiane są ze środków własnych mieszkańców (konieczność zaciągania wieloletnich kredytów). Problem niszczenia elewacji dostrzegany jest również przez zarządzających terenem po byłych klinikach uniwersyteckich, gdzie na budynkach poszpitalnych zaczyna pojawiać się graffiti.

Zdaniem służb miejskich oraz mieszkańców miejscem, w którym może dochodzić do wykroczeń i przestępstw, są okolice Hali Targowej. Wynika to z dużej liczby osób, które przechodzą w sąsiedztwie tego miejsca. Odnotowuje się tam drobne kradzieże, stłuczki na parkingach, pojawiają się przypadki handlu bez zezwolenia.

Zdaniem pracowników socjalnych miejscem koncentracji problemów społecznych są aktualnie okolice Hali Targowej, ul. Daszyńskiego, a jeszcze niedawno również ul. Chodkiewicza. Zdaniem służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, w przeszłości na ulicy Żółkiewskiego występowały problemy z narkotykami.

Teren po byłych klinikach uniwersyteckich na Wesołej w dalszym ciągu jest częściowo ochraniający przez monitoring, co pozytywnie wpływa na poziom bezpieczeństwa tego obszaru.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Zdaniem mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat zwiększył się poziom bezpieczeństwa przestrzeni publicznej podobszaru rewitalizacji. Zdaniem służb miejskich odpowiedzialnych za bezpieczeństwo zasadniczą przyczyną problemów w centrum miasta jest koncentracja usług oraz wynikająca z niej duża liczba osób (turystów, uczestników zgromadzeń). Niemniej jednak nie zidentyfikowano znaczących problemów w zakresie bezpieczeństwa w ostatnich latach.

Największy odsetek osób wyrażających brak poczucia bezpieczeństwa, wg badania Barometr Krakowski, to poruszający się po Krakowie hulajnogą elektryczną lub Urządzeniem Transportu Osobistego (UTO) - 15% oraz poruszający się rowerem - 16%. Niestety w badaniu nie uwzględniono pieszych.

W raporcie z konsultacji do projektu pn. Klimatyczny Kwartał zwrócono uwagę na nadmierne spożywanie alkoholu na bulwarach wiślanych, na odcinku pomiędzy mostem Piłsudskiego a mostem Grunwaldzkim (generuje to hałas i zmniejsza poczucie bezpieczeństwa mieszkańców).

W przeprowadzonej w 2021 roku ankiecie w ramach ww. konsultacji na pytanie o wskazanie miejsc o niskim poczuciu bezpieczeństwa najwięcej osób wskazało plac Nowy. Przeważająca tam funkcja rozrywkowa, która została ulokowana w ciasnych przestrzeniach placu oraz obecność osób będących pod wpływem alkoholu negatywnie wpływają na poczucie bezpieczeństwa. Wśród innych często wskazywanych miejsc są m.in. tunel pod torami kolejowymi na ulicy Miodowej oraz skrzyżowanie ulic Miodowej i Bożego Ciała.

Znaczna część zgłoszeń do straży miejskiej dotyczy wykroczeń drogowych. Na drugim miejscu znajdują się zgłoszenia związane z nadużywaniem alkoholu. I to nadmierna dostępność alkoholu zdaniem mieszkańców stanowi zasadniczy katalizator wielu odnotowywanych czynów zabronionych.

Odczucia mieszkańców są zbieżne z wynikami badania pn. Barometr Krakowski. Z badania tego wynika, że aż 15% ankietowanych uważa, że nie czuje się bezpiecznie w bezpośredniej okolicy miejsca zamieszkania w nocy. Blisko 1/3 ankietowanych nie czuje się bezpiecznie w centrum Krakowa w nocy. Natomiast blisko 1/4 mieszkańców Krakowa wyraża obawę, że może stać się ofiarą przestępstwa. Pozytywny jest jednak trend zmian. Systematycznie od 2014 roku zwiększa się poczucie bezpieczeństwa w bezpośredniej okolicy miejsca zamieszkania (48%

w 2014 r., 73% w 2022 r.) a także poczucie bezpieczeństwa w centrum miasta (44% w 2014 r., 61% w 2022 r.), jednak w tym ostatnim przypadku w porze nocnej dynamika pozytywnych zmian w ostatnich latach zdecydowanie wyhamowała.

Nieuregulowana sytuacja prawna części kamienic oraz częste zmiany właścicielskie, zdaniem mieszkańców, negatywnie wpływają na poczucie bezpieczeństwa seniorów. Na podobszarze zdarzają się sytuacje, w których właściciele kamienic starają się pozbyć lokatorów.

Zdaniem służb miejskich odpowiedzialnych za bezpieczeństwo zdarzają się przypadki zakłócania ciszy nocnej (szczególnie w weekendy) przez turystów (głównie zagranicznych) korzystających z najmu krótkoterminowego. Często zdarzają się oszustwa popełniane w klubach go-go, nie zidentyfikowano jednak problemów dotyczących prostytucji. Z uwagi na duży odsetek osób w wieku poprodukcyjnym sporadycznie zdarzają się oszustwa seniorów metodą „na wnuczka”.

Zdaniem służb miejskich sporadycznie odnotowywane są przypadki przemocy domowej, jej skala zdaje się być ograniczona (wielu mieszkańców żyje samotnie).

Pewnym problemem są kolizje statyczne (uszkodzenia pojazdów pozostawionych na parkingach), co zapewne wynika z małej liczby miejsc postojowych, dużej rotacji samochodów oraz dużego ruchu przyjezdnych spoza podobszaru.

Istotnym problemem, na który zwróciły uwagę służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo, jest brak dróg pożarowych w przypadku wielu budynków. Dojazd do budynków utrudniają historyczne wąskie ulice oraz zaparkowane po obu stronach drogi pojazdy.

Zdaniem przedstawicieli instytucji edukacji w szkołach zdarzają się przypadki przemocy, głównie werbalnej, zarówno wśród uczniów szkół podstawowych jak i średnich. W granicach podobszaru rewitalizacji zdarzają się przypadki dewastowania elewacji budynków szkolnych (graffiti). Często w otoczeniu szkół trzeba zbierać butelki po alkoholu. Incydentalnie zdarzały się sytuacje zaczepiania dzieci bawiących się poza budynkiem szkoły przez osoby dorosłe (w takich sytuacjach wzywana była policja).

Zdaniem uczestników dyskusji w miejscach doświadczających dużego ruchu turystycznego brakuje rozwiązań chroniących dzieci. Zdaniem mieszkańców, ale i instytucji edukacyjnych, obecnie nawet w najbliższym sąsiedztwie szkół priorytetem dla władz miasta zdaje się być obsługa ruchu turystycznego.

Bulwary wiślane zostały uznane za miejsce bezpieczne, również pod względem komunikacyjnym. Zdaniem mieszkańców zdarzają się jednak sytuacje kolizji między pieszymi a rowerzystami, wynikające z braku jednoznacznego rozgraniczenia pasów ruchu rowerowego i pieszego.

W trakcie przeprowadzanych rozmów zwrócono uwagę na fakt, że wiele śmietników, w tym w lokalach gastronomicznych, znajduje się w piwnicach, co może sprzyjać rozwojowi populacji szczurów.

Kluczowe problemy i potencjały w zakresie bezpieczeństwa

Do najważniejszych problemów występujących w każdym z podobszarów w zakresie bezpieczeństwa należy zaliczyć:

- dewastacje elewacji budynków przez wandalów - graffiti;

Do kluczowych potencjałów podobszarów należy zaliczyć:

- stałe monitorowanie stanu bezpieczeństwa mieszkańców przez służby miejskie;
- współpraca służb miejskich i policji w zakresie monitoringu wizyjnego;
- zasadniczo bezpieczne szkoły;

- niski w wymiarze bezwzględnym (liczby popełnianych przestępstw), oficjalny poziom przestępczości.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- stygmatyzacja podobszaru przez media, jako miejsca niebezpiecznego;
- zła (niezasłużona) reputacja podobszaru wśród mieszkańców Krakowa;
- ograniczony obszar objęty system monitoringu wizyjnego;
- pewna liczba osób z problemami alkoholowymi;
- zajmowanie ławek przez osoby bezdomne i/lub w stanie upojenia alkoholowego;
- spożywanie alkoholu w miejscach publicznych (nie tylko w parkach i na podwórkach, ale również wzdłuż ciągów komunikacyjnych) i powiązane z nim zakłócenia porządku publicznego;
- występowanie zjawiska przemocy w rodzinach;
- dewastacje części wspólnych budynków;
- zagrożenia w ruchu drogowym wynikające ze złej organizacji ruchu;
- brak dróg pożarowych w przypadku niektórych budynków;
- brak rozwiązań sprzyjających ograniczeniu prędkości pojazdów na drogach lokalnych (znaki, fizyczne ograniczenia);
- duże natężenie ruchu o charakterze tranzytowym;
- parkingi wzdłuż dróg ograniczające widoczność i powodujące, że piesi przekraczający jezdnię nie są widoczni dla kierujących samochodami;
- incydentalne problemy z pseudokibicami;
- niewłaściwe parkowanie ograniczające drożność dróg ewakuacyjnych (bardzo trudny dojazd karetek, często niemożliwy dojazd straży pożarnej);
- nadmierny ruch samochodowy w sąsiedztwie szkół oraz niewłaściwe parkowanie utrudniające bezpieczne dojście do szkoły dzieciom;
- wzrastający udział liczby przestępstw popełnianych w przestrzeni publicznej;
- czterokrotnie większa liczba przestępstw popełnianych w podobszarze niż średnio w Krakowie.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- zmniejszająca się liczba odnotowywanych wykroczeń;
- zasadniczo bezpieczne przestrzenie publiczne;
- wzrost subiektywnego poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- duży ruch pieszcy w okolicach Hali Targowej, sprzyjający drobnym kradzieżom;
- preferencje dla ruchu samochodowego względem pieszego, stwarzające zagrożenia dla pieszych, co jest szczególnie dokuczliwe na ulicach Grzegórzeckiej i Podgórskiej;
- brak rozdzielania różnych uczestników ruchu drogowego (piesi, rowerzyści, hulajnogi), skutkujący ryzykiem potrażeń przy Hali Targowej;
- kolizje przy parkowaniu;
- zażywanie substancji psychoaktywnych przez młodzież;
- zajmowanie ławek przez osoby bezdomne w stanie upojenia alkoholowego;
- rosnąca liczba wykroczeń popełnianych średnio siedem razy częściej niż w skali całego Krakowa.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- poprawiający się od lat stan bezpieczeństwa dzielnicy.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom występują ponadto takie problemy jak:

- turystyczny charakter podobszaru sprzyjający występowaniu przestępstw;
- znaczna liczba odnotowywanych przestępstw oraz wykroczeń;
- koncentracja osób nadużywających alkoholu;
- zajmowanie ławek przez osoby bezdomne w stanie upojenia alkoholowego;
- osoby bezdomne w przestrzeni podobszaru;
- wysoki poziom wandalizmu;
- brak separacji ruchu drogowego od ruchu rowerowego;
- brak dróg pożarowych, wąskie drogi dojazdowe utrudniające straży pożarnej dojazd do budynków;
- utrudniony dostęp służb ratunkowych do budynków, m.in. przez parkujące samochody;
- niebezpieczne sytuacje z udziałem pieszych oraz jednośladów;
- dwunastokrotnie większa liczba przestępstw popełnianych w podobszarze niż średnio w Krakowie;
- duża przestrzenna koncentracja zjawisk przestępczych w rejonie placu Nowego;
- rosnąca liczba wykroczeń popełnianych średnio 20 razy częściej niż w skali całego Krakowa.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- poprawiający się od lat stan bezpieczeństwa dzielnicy.

3.9. Poziom edukacji

Wysoki poziom edukacji jest niezbędny dla zrównoważonego rozwoju społecznego i ekonomicznego. Jakość edukacji społeczeństwa wpływa na potencjał rozwojowy społeczności oraz sprzyja skutecznej realizacji procesu rewitalizacji. Osoby wykształcone posiadają umiejętności i zdolności do wykorzystywania dostępnych zasobów. W procesie rewitalizacji kluczowe jest podnoszenie kwalifikacji mieszkańców, by umożliwić im aktywny udział w tym procesie oraz zwiększyć szanse na zatrudnienie, co przyczyni się do poprawy sytuacji ekonomicznej i społecznej całej społeczności. Wysoki poziom edukacji sprzyja aktywizacji i rozwojowi świadomości społecznej. Osoby wykształcone są bardziej świadome swoich praw i obowiązków, a także bardziej zainteresowane działaniami aktywizacyjnymi mającymi na celu poprawę jakości życia w swojej społeczności. Dostępność dobrej jakości edukacji jest kluczowa w procesie zapobiegania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Na potrzeby diagnozy zbadano wynik egzaminu ósmoklasisty w podziale na przedmioty, na podstawie danych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z lat 2019 – 2022. W analizie uwzględniono wyniki z 13 publicznych szkół podstawowych znajdujących się na obszarach rewitalizacji. Niskie średnie wyniki egzaminów nie są tożsame z niskim poziomem nauczania, jednak mogą potwierdzić występowanie innych czynników oddziałujących na skuteczność kształcenia.

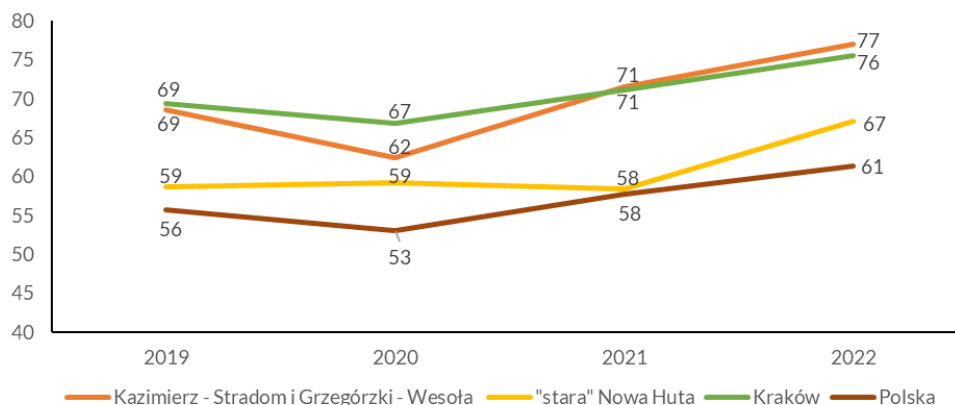
Analiza ilościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Na podobszarze „stara” Nowa Huta zlokalizowanych jest siedem publicznych szkół podstawowych.

Najlepsze wyniki egzaminu ósmoklasisty osiągnęły dzieci uczęszczające do Publicznej Szkoły Podstawowej im. św. Wincentego Pallottiego, która jednocześnie zajmuje 51 miejsce wśród

placówek oświatowych w rankingu krakowskich szkół podstawowych (ranking uwzględniający wyniki z egzaminów ósmoklasistów oraz osiągnięcia z olimpiad przedmiotowych)⁹. Pięć szkół z podobszaru sklasyfikowanych jest dopiero w drugiej setce rankingu, co wskazuje na stosunkowo niski poziom wyników egzaminów i olimpiad przedmiotowych w tych placówkach. Średnie wyniki szkół podobszaru „stara” Nowa Huta za lata 2019-2022 są zdecydowanie niższe niż średnie wyniki odnotowane dla całego miasta. Największa różnica zauważalna jest w średniej wyników z egzaminu z matematyki i języka angielskiego („stara” Nowa Huta - 52% i 65%, Kraków – 64% i 78%). Występuje jednak stała tendencja wzrostowa w tym zakresie, co nie niweluje niestety różnicy względem średnich wyników odnotowywanych w Krakowie.

Rys. 25 Średni wynik z egzaminów ósmoklasisty (język polski, matematyka, język angielski) i ich zmiana na przestrzeni lat 2019-2022.
Źródło: dane CKE.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom oraz Grzegórzki-Wesoła

Ze względu na bliską odległość przestrzenną podobszarów i zlokalizowaniu w jednym obwodzie szkolnym, podobszary podlegały wspólnej analizie.

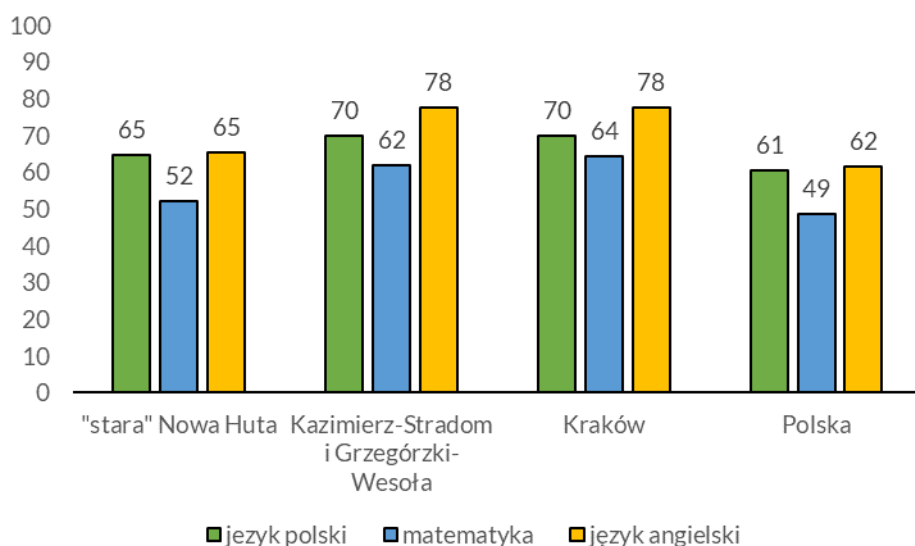
Na omawianych podobszarach znajduje się sześć publicznych szkół podstawowych, a wyniki egzaminów są zróżnicowane między poszczególnymi placówkami edukacyjnymi.

Zdecydowanym liderem jest Publiczna Szkoła Podstawowa nr 160 Zgromadzenia Sióstr Augustianek w Krakowie, która dodatkowo jest najlepszą szkołą podstawową w Krakowie (ranking uwzględniający wyniki z egzaminów ósmoklasistów oraz osiągnięcia z olimpiad przedmiotowych¹⁰). Jednocześnie na podobszarach zlokalizowane są dwie szkoły, które odnotowały bardzo słabe wyniki egzaminów ósmoklasisty tj.: Szkoła Podstawowa nr 11 im. Józefa Dietla i Szkoła Podstawowa nr 16 im. Jana Śniadeckiego (144 i 134 miejsce w rankingu uwzględniającym 152 szkoły podstawowe w Krakowie).

Na podstawie danych CKE omawiane podobszary charakteryzują się wysokim poziomem wyników egzaminów, rezultaty są porównywalne do średniej dla Krakowa i zdecydowanie lepsze niż wyniki w Polsce. W analizowanym okresie średnie wyniki egzaminów posiadają stałą tendencję wzrostową, a omawiane podobszary odnotowały najwyższy wzrost, tj.: 8 punktów procentowych (język polski, matematyka, język angielski), w ciągu ostatnich czterech lat.

⁹ Ranking 152 szkół podstawowych w Krakowie, <https://waszaedukacja.pl/ranking/krakow/szkoly-podstawowe>, dostęp 11.07.2023

¹⁰ Ranking 152 szkół podstawowych w Krakowie, <https://waszaedukacja.pl/ranking/krakow/szkoly-podstawowe>, dostęp 11.07.2023

Rys. 26 Średni wynik z egzaminów ósmoklasisty (język polski, matematyka, język angielski) i ich zmiana na przestrzeni lat 2019-2022.
Źródło: dane CKE.

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Zdaniem przedstawicieli środowiska edukacyjnego źródłem wielu problemów w zachowaniu dzieci i młodzieży zamieszkujących podobszar rewitalizacji są trudne (zaburzone) relacje domowe.

Zauważalne są problemy wśród uczniów klas 7 i 8 wynikające z nadmiernego korzystania z mediów społecznościowych (ciągłe porównywanie się, naśladownictwo, zaniżona samoocena, okaleczenia, niezdrowe diety, głodzenie się, agresja i gniew). Sytuacje te bezpośrednio negatywnie wpływają na efekty w nauce uczniów.

W Szkole Podstawowej nr 80 realizowane są działania (warsztaty) mające na celu nauczenie dzieci radzenia sobie z emocjami. Istnieje oferta tego typu zajęć adresowanych do rodziców, które cieszą się ich ograniczonym (niewielkim) zainteresowaniem.

Uczestnicy zwrócili uwagę, iż mimo dużej liczby uczniów z Ukrainy nie pojawiają się konflikty na linii Polacy-Ukraińcy. Wskazano jednakże, że dzieci ukraińskie mają duże zaległości (zwłaszcza językowe) oraz mniejszą chęć do nauki (zupełnie nowe otoczenie, spodziewany powrót do ojczyzny). Ukraińscy rodzice są mniej skłonni do współpracy ze szkołą. Problem z dziećmi z Ukrainy polega na ich aktualnie niestabilnej sytuacji (coraz częstsze powroty do ojczyzny).

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom oraz Grzegórzki-Wesoła

W trakcie spotkania z przedstawicielami instytucji edukacyjnych wskazano na szereg wyzwań, z którymi muszą mierzyć się dzisiaj dzieci, a które mogą mieć wpływ na efekty edukacji.

Do najważniejszych problemów zaliczono:

- duże problemy emocjonalne dzieci (problem nasilający się zwłaszcza po pandemii), tj.: depresja, (poczucie) osamotnienie dzieci, uzależnienie od mediów społecznościowych;
- trudny kontakt szkoły z rodzicami (roszczeniowa postawa rodziców) i nieumiejętność rozwiązywania konfliktów w bezpośredniej rozmowie (zamiast tego hejt w Internecie);
- upadek autorytetu nauczyciela (silna ingerencja rodziców w proces edukacyjny);
- przebodźcowanie dzieci – zapisywanie dzieci na zbyt dużą liczbę zajęć dodatkowych.

Zdaniem pedagogów źródłem wielu problemów jest Internet (dostępny także w telefonach) oraz sytuacja domowa. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy jest, zdaniem uczestników spotkania, nadopiekuńczość rodziców i ich roszczeniowa postawa wobec szkoły. Wielu rodziców traktuje szkołę jak usługę – odpowiedzialność za większość problemów (i ich rozwiązywanie) przerzucana jest na placówkę.

W szkołach średnich pojawiają się problemy związane z próbami samobójczymi, okaleczeniami, zburzeniami tożsamościowymi, depresją (około 10% uczniów). Wśród nastolatków pojawiają się subkultury, z których nierzadko młodzieży trudno się wyrwać (często jest to związane z potrzebą przynależności, akceptacji, czy zyskania popularności).

W Zespole Szkół Mechanicznych nr 4 sygnalizowano problemy z narkotykami, a ok. 30% uczniów ma problemy z nauką.

W szkołach położonych na obu podobszarach rewitalizacji wielu uczniów pochodzi spoza rejonu, co utrudnia budowanie więzi szkoły ze społecznością lokalną.

Kluczowe problemy i potencjały w zakresie edukacji

Do najważniejszych problemów występujących w każdym z podobszarów w zakresie edukacji należy zaliczyć:

- duże problemy emocjonalne dzieci (problem nasilający się zwłaszcza po pandemii), tj.: depresja, (poczucie) osamotnienie dzieci, uzależnienie od mediów społecznościowych;
- trudny kontakt szkoły z rodzicami (roszczeniowa postawa rodziców) i nieumiejętność rozwiązywania konfliktów w bezpośredniej rozmowie (zamiast tego hejt w Internecie);
- upadek autorytetu nauczyciela (silna ingerencja rodziców w proces edukacyjny);
- przebodźcowanie dzieci – zapisywanie dzieci na zbyt dużą liczbę zajęć dodatkowych;
- mała aktywność sportowa dzieci,
- nadmierne korzystanie z mediów społecznościowych;
- przerzucanie przez rodziców na placówkę oświatową całkowitej odpowiedzialności za wychowanie dziecka;
- dostrzegalne wśród uczniów szkół średnich próby samobójcze, okaleczenia, zburzenia tożsamości, depresja, problemy z narkotykami (około 10% uczniów);
- wielu uczniów dojeżdżających spoza rejonu co utrudnia budowanie więzi szkoły ze społecznością lokalną.

Do kluczowych potencjałów podobszarów należy zaliczyć:

- dobrze przygotowana kadra pedagogiczna, na bieżąco reagująca na pojawiające się problemy i udzielająca wsparcia dzieciom.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- bardzo niska pozycja większości placówek w rankingu krakowskich szkół podstawowych;
- zdecydowanie niższe niż średnie dla miasta wyniki egzaminu ósmoklasisty;
- szczególnie niskie wyniki osiągane przez uczniów z matematyki i języka angielskiego;
- mimo poprawy wyników egzaminów, wciąż utrzymuje się dystans do średniej dla miasta;
- trudne (zaburzone) relacje domowe części dzieci negatywnie wpływające na efekty w nauce.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- dobra sieć szkół położonych w bliskim sąsiedztwie miejsca zamieszkania uczniów.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom oraz Grzegórzki-Wesoła

W podobszarach rewitalizacji występuje ponadto problem dekapitalizacji zasobu, potrzeba podjęcia działań remontowych.

Za potencjał należy uznać położenie w granicach podobszaru rewitalizacji Kazimierz-Stradom najlepszej, wg rankingu portalu WaszaEdukacja.pl, szkoły podstawowej w Krakowie (Szkoła Podstawowa nr 160 Zgromadzenia Sióstr Augustianek w Krakowie).

3.10. Uczestnictwo w życiu publicznym i kapitał społeczny

Kapitał społeczny to zestaw nieformalnych wartości i norm wspólnych dla członków określonej grupy, umożliwiających im skuteczne współdziałanie. Jakość kapitału społecznego wpływa na zaangażowanie jednostek w życie lokalnej społeczności. W wyniku braku interakcji pomiędzy mieszkańcami danego obszaru, spada poziom zaangażowania w działania na rzecz wspólnoty, tj.: rezygnacja z członkostwa w stowarzyszeniach, wolontariacie czy też brak oddolnych inicjatyw.

Aktywność lokalnej społeczności oraz życie kulturalne obszaru rewitalizacji jest zależne od jakości kapitału społecznego, obecności i aktywności organizacji pozarządowych, lokalnych liderów, nieformalnych grup lub grup sąsiedzkich aktywnie działających na wyznaczonym obszarze. Z drugiej strony kluczowa jest jakość i adekwatność oferty instytucji kulturalnych, np.: domów i centrów kultury, bibliotek, a także Punktów Aktywności Lokalnej (PAL), klubów rodzica, Centrów Aktywności Seniora (CAS).

Życie kulturalne - oferta instytucji społecznych

Instytucje kultury: ośrodki, centra kultury, biblioteki, muzea, teatry, kina

Ośrodki i centra kultury, w tym kluby, stanowią najliczniejszą grupę organizacji sektora kultury działającego na terenie Krakowa. Ich działalność jest skoncentrowana na animowaniu społeczno-kulturalnym lokalnej społeczności.

Na terenie miasta funkcjonuje osiem centrów i ośrodków kultury, w tym 45 klubów. Na obszarze rewitalizacji lub w bezpośrednim sąsiedztwie funkcjonują trzy ośrodki i jedno centrum kultury, a dodatkowo sześć klubów prowadzonych przez wymienione instytucje. Ośrodki prowadzą działania skierowane do mieszkańców najbliższej okolicy, jak również całego miasta. Zajmują się organizacją małych lokalnych wydarzeń, a także masowych wydarzeń kulturalnych.

Istotnym aspektem działalności instytucji kultury są kluby, prowadzące zajęcia aktywizacyjne i integracyjne dla mieszkańców we wszystkich grupach wiekowych. W ramach ich działalności realizowane są projekty socjalne i kulturalnych, przede wszystkim na rzecz lokalnej społeczności, w działania bardzo często zaangażowani są wolontariusze.

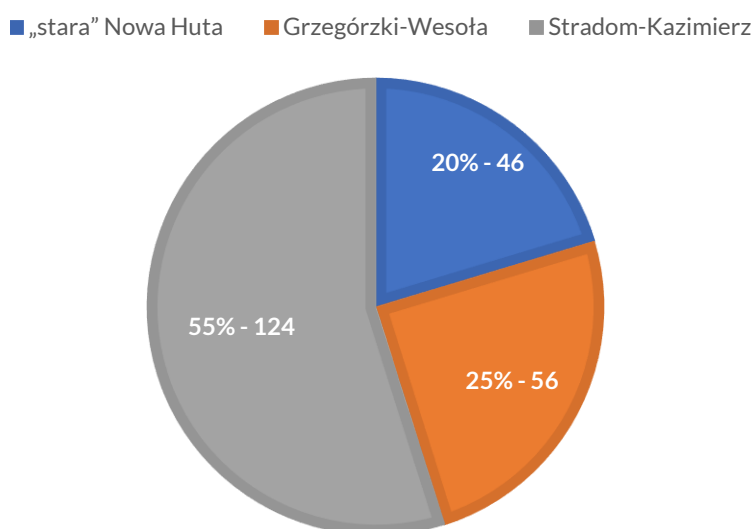
Biblioteki stanowią istotny aspekt życia kulturalnego społeczeństwa i są organizacjami najbliższymi mieszkańcom. Oprócz tradycyjnej, prowadzą działalność aktywizacyjną mieszkańców poprzez różnorodne wydarzenia odbywające się w filiach bibliotek. W Krakowie znajduje się 56 filii Biblioteki Kraków w tym siedem na podobszarach rewitalizacji, a pięć w jego bliskim sąsiedztwie.

Na podobszarach rewitalizacji zlokalizowane są dwa kina, siedem muzeów, jedenaście teatrów i opera. Obiekty te stanowią istotną część życia kulturalnego miasta i obszaru rewitalizacji. Prowadzą one działalność programową, zajmują się organizacją wydarzeń i zajęć rozwojowo-edukacyjnych m.in. dla dzieci, młodzieży, dorosłych i rodzin z dziećmi.

Organizacje pozarządowe, stowarzyszenia zwykłe, kluby sportowe, podmioty ekonomii społecznej

Organizacje pozarządowe (NGO - non governmental organisation) to podmioty prowadzące działalność nienastawioną na osiągnięcie zysku lecz w określonym interesie publicznym. Do NGO zalicza się m.in.: stowarzyszenia zwykłe i rejestrowe, związki stowarzyszeń, kluby sportowe i fundacje. Ich działalność społeczna ma fundamentalne znaczenie w procesie rewitalizacji. Pełnią one dwojakie funkcje, mogą być zarówno beneficjentem jak i inicjatorem realizowanych działań rewitalizacyjnych. Ważną kwestią związaną z działalnością organizacji pozarządowych jest różnica między formalną siedzibą (wg wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego), a faktycznym miejscem prowadzonej działalności. Organizacje pozarządowe mogą prowadzić swoją działalność społeczną bez lokalu, np. wirtualnie (przez stronę internetową, pocztę elektroniczną itp.) lub korzystając z przestrzeni publicznej. Wpływa to na statystyczny obraz zlokalizowania i koncentracji tych podmiotów w określonych obszarach.

W Krakowie w styczniu 2023 r. działało około 2100 organizacji pozarządowych, w tym na podobszarach rewitalizacji 226, co stanowi około 11% wszystkich organizacji pozarządowych. W ewidencji Urzędu Miasta Krakowa widnieje 301 stowarzyszeń zwykłych działających w mieście, w tym trzynaście na podobszarach rewitalizacji. Z kolei zarejestrowanych jest 305 klubów sportowych, w tym 31 na obszarach rewitalizacji. Identyfikacja omawianych podmiotów, funkcjonujących na obszarach objętych procesem rewitalizacji, stanowi istotną informację o grupie interesariuszy.

Rys. 27 Liczba organizacji pozarządowych na poszczególnych podobszarach rewitalizacji.

Źródło: opracowanie PI UMK.

Podmioty ekonomii społecznej poprzez działalność gospodarczą i działalność pożytku publicznego przyczyniają się do integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem, dzięki czemu pełnią istotną rolę w procesie rewitalizacji. W Krakowie znajduje się 77 podmiotów ekonomii społecznej, w czym 35 posiada status przedsiębiorstwa społecznego, czyli podmiotu gospodarczego, którego główny cel działalności posiada wymiar społeczny – integracja społeczna i zawodowa, czy działania na rzecz społeczności lokalnej. W podobszarach rewitalizacji znajduje się 13 podmiotów ekonomii społecznej, w czym 6 posiada status przedsiębiorstwa społecznego (46,15% wszystkich podmiotów ekonomii społecznej w obszarze rewitalizacji). Podmioty ekonomii społecznej w podobszarach rewitalizacji są

zarejestrowane jako: spółka z o.o. non-profit (2), klub integracji społecznej (1), spółdzielnia socjalna (3), warsztat terapii zajęciowej (5), fundacja (1), spółdzielnia pracy (1).

Projekty miejskie: PALe, CASy, kluby rodzica

Programy Aktywności Lokalnej (PAL) to inicjatywy, które mają na celu pobudzenie aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców. Ich celem jest zwiększenie zaangażowania społecznego oraz poprawa jakości życia mieszkańców poprzez organizowanie wydarzeń kulturalnych, takich jak festiwale, koncerty, wystawy i pokazy filmów, zawody sportowe, zajęcia fitness, warsztaty sportowe, zajęcia edukacyjne np.: szkolenia, warsztaty artystyczne, kursy językowe oraz działania charytatywne. Celem PAL jest zwiększenie aktywności społecznej i kulturalnej, co może pomóc w budowaniu więzi społecznych i wzmocnieniu lokalnej społeczności.

Centra Aktywności Seniora (CAS) to miejsca, gdzie osoby starsze mogą spędzać czas, uczestniczyć w aktywnościach, nawiązywać nowe kontakty i rozwijać swoje zainteresowania. Ich celem jest poprawa jakości życia osób starszych, którzy często są narażeni na izolację społeczną. W CAS organizowane są różnorodne zajęcia, takie jak warsztaty rękodzielnicze, kursy językowe, nauka obsługi komputera, zajęcia z gimnastyki, tańca czy aerobiku. Często organizowane są również wycieczki, spotkania integracyjne oraz imprezy kulturalne. Celem CAS jest zapewnienie osobom starszym możliwości aktywnego spędzania czasu, rozwijania zainteresowań oraz utrzymania zdrowego stylu życia.

Kluby rodzica to inicjatywy skierowane do rodziców, którzy chcą wraz z dziećmi spędzać czas w sposób aktywny i twórczy. W Krakowie istnieje wiele takich klubów, które oferują różnorodne zajęcia dla dzieci i rodziców. W ramach klubów rodzica organizowane są m.in. warsztaty plastyczne, zajęcia kulinarne, zajęcia muzyczne, teatralne czy taneczne. Mogą też być organizowane spotkania i dyskusje na tematy związane z wychowaniem dzieci. Kluby rodzica w Krakowie mają na celu wspieranie rodzin z dziećmi oraz oczekujących na potomstwo. Są to miejsca integracji i dzielenia się doświadczeniami, dobrymi praktykami oraz problemami związanymi z wychowaniem dzieci.

Analiza ilościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Biblioteki

Na podobszarze „stara” Nowa Huta znajdują się cztery filie Biblioteki Kraków. Aktywni czytelnicy tych bibliotek stanowili 8,6 % wszystkich czytelników krakowskich Bibliotek w latach 2019-2022.

W analizowanym okresie zanotowano spadek wszystkich wskaźników: odwiedzin, użytkowników zarejestrowanych, czytelników aktywnych, łącznej liczby wypożyczeń na zewnątrz i udostępnień na miejscu - w odniesieniu do wszystkich filii Biblioteki Kraków.

Na przestrzeni lat 2019-2022 procentowy udział aktywnych czytelników podobszaru „stara” Nowa Huta względem całego miasta zmalał z 9,11% do 8,47% natomiast łączna liczba wypożyczeń uległa zmniejszeniu z 9,96% do 9,45%. Procentowy udział we wszystkich grupach wiekowych jest do siebie zbliżony i oscyluje w granicach 8,5% wszystkich czytelników Biblioteki Kraków. Największy procentowy udział występuje w grupie wiekowej do 5 lat i stanowi średnio 10,8% wszystkich czytelników biblioteki Kraków. Najmniejszy procentowy udział występuje w grupie wiekowej 20-24, średnio w analizowanym okresie wynosi 6%.

Zestawiając zmiany wartości na przestrzeni lat 2019-2022, liczba aktywnych czytelników zmalała o tysiąc osób, z 13 863 do 12 827. Zjawisko to dotyczyło czytelników większości grup wiekowych, jedynie w grupie do lat 5 liczba czytelników zwiększyła się o 152 osoby. Liczba

odwiedzin we wszystkich filiach Biblioteki Kraków zlokalizowanych na podobszarze „stara” Nowa Huta zmalała o 27 814 do wartości 103 887, liczba zarejestrowanych użytkowników zmalała o 551 osób, natomiast suma wypożyczeń na zewnątrz i udostępnień na miejscu zmniejszyła się o 33 880 do wartości 212 874.

Według danych Biblioteki Kraków liczba zapisanych aktywnych czytelników mieszkających w Krakowie (na podstawie zameldowań stałych) na analizowanym podobszarze wzrosła w latach 2020-2022 o 515 osób z 3 540 w 2020 do 4 055 w 2022 roku. Odnotowano również wzrost udziału aktywnych czytelników w ogólnej liczbie mieszkańców podobszaru. Udział wzrósł o 1,8 pp z 8,6% w 2020 r. do 10,3% w 2022. W tym samym okresie analizy w Krakowie procentowy wzrost wynosił 1,4 pp z 11% do 12,4%. Podobszar charakteryzuje się szybszym wzrostem powyższych wartości, jednak są one stale niższe niż wartości dla całego miasta, ale wyższe niż na pozostałych podobszarach.

Punkty Aktywności Lokalnej (PAL)

Na podobszarze znajdują się trzy Punkty Aktywności Lokalnej, w tym dwa w tej samej lokalizacji, prowadzące działalność skierowaną do mieszkańców, jak również do rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.

PAL skierowany do rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka z terenu Gminy Miejskiej Kraków zlokalizowany na osiedlu Słonecznym 14 na przestrzeni lat 2019-2022 zwiększył docelowo liczbę przeprowadzonych zajęć/warsztatów/impres, a także liczbę godzin prowadzonych działań, mimo znaczącego spadku w latach 2020 i 2021. Zaobserwowano natomiast spadek liczb uczestników zajęć z 227 w 2019 do 168 w 2022 r.

PAL zlokalizowany na osiedlu Na Skarpie w latach 2020-2022 zwiększył dwukrotnie liczbę przeprowadzonych zajęć z 243 do 586 oraz liczbę zrealizowanych godzin zajęć z 564 do 1308r. Liczba uczestników zajęć od 2019 wzrosła trzykrotnie, do 332 w roku 2022.

Kluby rodzica

Na podobszarze zlokalizowanych jest pięć klubów rodzica, a jeden znajduje się w bliskiej odległości podobszaru (jeden z nich rozpoczął działalność w 2020 r.). Kluby rodzica są równomiernie rozmieszczone na całym podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta.

Liczba zajęć/warsztatów stopniowo wzrastała w latach 2019-2021, w 2022 r. wystąpił niewielki spadek liczby zajęć, jednak docelowo ilość przeprowadzonych zajęć zwiększyła się z 1 628 w 2019 r. do 2 399 w 2022 r. Liczba uczestników zajęć docelowo wzrosła w analizowanym okresie z 8 111 do 10 747, jednak w 2021 r. odnotowano spadek wartości po gwałtownym wzroście w 2020 r.

Kluby rodzica z największą liczbą uczestników w analizowanym okresie to: Stowarzyszenie Rodzin Adoptywnych i Zastępczych Pro Familia i ARTzona - Ośrodek Kultury im. C.K. Norwida natomiast pod względem liczby przeprowadzonych zajęć wyróżniają się: Klub rodzica z dzieckiem do lat 3 o specjalnych potrzebach rozwojowych Hula Hop i Klub Rodzica przy Nowohuckim Centrum Kultury.

Centra Aktywności Seniora (CAS)

Na podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta funkcjonują cztery Centra Aktywności Seniora i pięć podmiotów prowadzących działalność w bliskim sąsiedztwie podobszaru.

W latach 2019-2022 w Centrach Aktywności Seniora zlokalizowanych w granicach podobszaru liczba zgłoszonych uczestników minimalnie wzrosła (mimo wyraźnego spadku w 2021 r. o ponad 100 uczestników). W latach 2020-2022 liczba członków CAS w dziewięciu analizowanych centrach wzrosła z 1 139 do 1 188 osób.

W ramach CAS seniorzy mają możliwość realizowania się jako wolontariusze. W 2022 r. było ich 180. Liczba ta zmniejszyła się od 2020 r. o 34 wolontariuszy. Zauważalny jest stały wzrost zainteresowania działalnością CAS przez beneficjentów, a jednocześnie zwiększenie różnorodności zajęć skierowanych do seniorów.

Teatry i kina

Na podobszarze rewitalizacji znajdują się dwa teatry: Teatr Łaźnia Nowa i Teatr Ludowy oraz jedno kino studyjne Sfinks Ośrodka Kultury im. C.K. Norwida, które jest producentem Nowohuckiej Kroniki Filmowej. Instytucje kultury prowadzą aktywną działalność artystyczną, wystawiane sztuki teatralne cieszą się popularnością w skali całego miasta i kraju. Dodatkowo pełnią funkcje miejsc przyjaznych zarówno dla artystów jak i mieszkańców dzielnicy.

Teatry wraz z innymi instytucjami kultury prowadzą działania społeczne dla mieszkańców np.: działania arteterapeutyczne dla dzieci i młodzieży, warsztaty artystyczne, pokazy multimedialne. Wydarzenia, zależnie od kategorii, są zarówno płatne jak i bezpłatne.

Muzea

Na podobszarze znajdują się dwa oddziały Muzeum Krakowa: Muzeum Nowej Huty i Podziemna Nowa Huta. Pierwsze z nich prowadzi działalność wystawienniczą, edukacyjną, badawczą, łączy w sobie idee muzeum lokalnego skupiając się na Nowej Hucie i muzeum przedstawiającego doświadczenia zimnej wojny oraz socjalizmu. Działalność edukacyjna prowadzona jest za pomocą: lekcji muzealnych, spacerów z autorami książek na temat Nowej Huty i warsztatów artystyczno-historycznych. Podziemna Nowa Huta realizuje projekt udostępnienia do zwiedzania podziemnych schronów.

Instytucje kultury (centra, ośrodki)

Na podobszarze rewitalizacji zlokalizowane są dwa ośrodki kultury: Ośrodek Kultury im. C.K. Norwida oraz Ośrodek Kultury Kraków – Nowa Huta. W ramach ośrodków funkcjonują cztery kluby: Jędrus, Wersalik, Zgody 7 oraz ARTzona, a także Pracownia Wolontariatu i Pracownia Praktyk Edukacyjnych i Rozwojowych – Przestrzeń Inspiracji. W granicach podobszaru funkcjonują dodatkowo takie instytucje jak: Nowohuckie Laboratorium Dziedzictwa z Pracownią Animacji Ekologicznej i Galeria Huta Sztuki.

Ośrodek Kultury im. C. K. Norwida prowadzi swoją działalność w różnej formie od lat 50 XX w. Misja, która przyświeca instytucji brzmi: „Poprzez nasze działania chcemy umacniać więź mieszkańców Nowej Huty z miejscem, w którym żyją”. Organizowane wydarzenia i prowadzone zajęcia są skierowane do dzieci, młodzieży, dorosłych, seniorów, rodziców z dziećmi i grup zorganizowanych. Ośrodek Kultury Kraków – Nowa Huta prowadzi działalność z zakresu upowszechniania kultury jak i animacji społeczności lokalnej. W ramach Ośrodka na terenie podobszaru rewitalizacji funkcjonują trzy kluby, każdy z nich posiada inną charakterystykę działalności. W Klubie Jędrus organizowane są zajęcia edukacyjne i ruchowe dla maluchów, dzieci szkolnych i młodzieży. Klub Wersalik działa na rzecz aktywizacji i integracji mieszkańców w każdym wieku, prowadzi zajęcia dla dzieci, warsztaty, organizuje imprezy okolicznościowe i tematyczne dla każdej grupy wiekowej. Klub współpracuje z wolontariuszami, dzięki ich pomocy realizowane są projekty socjalne i kulturalne, przede wszystkim na rzecz społeczności lokalnej. Z kolei Klub Zgody 7 to miejsce spotkań i przestrzeń twórcza dla okolicznych mieszkańców: dzieci, rodzin z dziećmi, młodzieży, dorosłych i seniorów. Zajęcia posiadają zarówno formę płatną jak i bezpłatną.

Ponadto w bliskiej odległości od granic podobszaru znajduje się Nowohuckie Centrum Kultury (w skrócie: NCK). Celem działalności NCK jest dbanie o poczucie tożsamości mieszkańców z miejscem, w którym żyją i dbanie o rozwój społeczno-kulturalny społeczności w każdym

wieku. Centrum organizuje zajęcia i warsztaty dla osób w każdym wieku, a także prowadzi zespoły artystyczne.

Organizacje pozarządowe (NGO)

Podobszar „stara” Nowa Huta jest siedzibą 45 organizacji pozarządowych, co stanowi 20% wszystkich NGO znajdujących się w granicach obszaru rewitalizacji i 2% organizacji zlokalizowanych w całym mieście.

„Stara” Nowa Huta jest największym z podobszarów, jej powierzchnia wynosi około 0,98% powierzchni miasta, a liczba ludności na początku 2023 r. stanowiła 5,49%. Świadczy to o bardzo niskim poziomie koncentracji NGO na omawianym podobszarze.

Większość z tych organizacji prowadzi swoją działalność statutową na rzecz Nowej Huty, m.in. poprzez aktywizację społeczności lokalnej, budowanie poczucia tożsamości z miejscem zamieszkania, integrację międzypokoleniową, wyrównywanie szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Na podobszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest 21 klubów sportowych. Zdecydowana większość to organizacje zrzeszające młodzież i uczniów lokalnych szkół w celach propagowania aktywności fizycznej i wychowywania poprzez sport.

Podmioty Ekonomii Społecznej

Na podobszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest siedem podmiotów ekonomii społecznej, w tym trzy przedsiębiorstwa społeczne. Organizacje te prowadzą swoją działalność w różnej formie, m.in. warsztatów terapii zajęciowej, spółek z o.o. non-profit, spółdzielni socjalnych, klubów integracji społecznej. Swoją działalność skupiają na różnorodnych dziedzinach, głównie na realizacji działań twórczych, tj.: rękodzieła, ozdób i dekoracji, ale też działalności usługowej - usługi socjalne, handel, usługi gastronomiczne, usługi dla biura i administracji.

Wydarzenia

Na podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta organizowanych jest wiele wydarzeń kulturalno-społecznych, część z nich ma charakter cykliczny. Wydarzenia organizowane są m.in.: poprzez instytucje kultury, organizacje pozarządowe lub w ramach projektów budżetu obywatelskiego.

Wydarzenia promujące dziedzictwo Nowej Huty to m.in.:

1. „Zajrzyj do Huty” – to inicjatywa o charakterze partycypacyjnym, która od kilkunastu lat jest stałym punktem w kalendarzu kulturalnych imprez nowohuckich. Organizatorem jest Muzeum Nowej Huty, które zaprasza do współpracy liczne instytucje działające na terenie dzielnicy oraz jej mieszkańców chcących opowiedzieć o swojej Małej Ojczyźnie. W ostatnich latach w projekt angażują się także lokalni przedsiębiorcy. Projekt ma na celu nie tylko promowanie dziedzictwa i potencjału kulturalnego dzielnicy, ale też rozwijanie współpracy w sektorze lokalnych instytucji kultury i innych nowohuckich inicjatyw;
2. „Korowód Nowohucki” - to działania realizowane przez Ośrodek Kultury im. C.K. Norwida od 2016 r., podczas których przypominane są postaci istotne dla terenów dzisiejszej Nowej Huty. Reprezentują one różne okresy w historii i – będąc ważne dla miejscowej społeczności – ilustrują dzieje lokalnej kultury;
3. „Nowa Huta Retro Fest” - Festiwal jest serią wydarzeń koncentrujących się wokół sztuki i zjawisk społeczno-kulturowych drugiej połowy XX w., gdzie punktem wyjścia do uniwersalnej opowieści jest lokalny kontekst Nowej Huty. Festiwal powstał z potrzeby przeniesienia mieszkańców Nowej Huty do czasów jej świetności i próby doświadczenia klimatu dawnej dzielnicy poprzez odtworzenie zwyczajów i zachowań z dawnych lat. Każda

edycja festiwalu odnosi się do innej dekady, aby móc docenić i celebrować osobno każdą z nich;

4. „Nowohuckie Senioralia” - to inicjatywa przygotowana przede wszystkim z myślą o seniorach, uczestnicy imprezy korzystają ze specjalnie zorganizowanych stref zdrowia i kultury. Na scenie odbywają się koncerty, pokazy, konkursy z nagrodami, degustacje, prelekcje, występy lokalnych grup wokalnych i tanecznych. Wydarzenia towarzyszące to liczne koncerty i koncerty plenerowe, jarmarki i kiermasze, pikniki dla mieszkańców.

Grupy nieformalne i liderzy lokalni

Na podobszarze „stara” Nowa Huta funkcjonują przynajmniej dwie grupy nieformalne działające na rzecz mieszkańców tj.: „Aktywni mieszkańcy osiedla Centrum D”, grupa działająca na rzecz mieszkańców Nowej Huty i „Babki z Nowej Huty” - nieformalna grupa, która organizuje wydarzenia dla kobiet. Działania te prowadzą aktywistki, które chciałyby realizować swoje dodatkowe pasje i dzielić się swoimi umiejętnościami z innymi. Zidentyfikowano również liderów lokalnych m.in.: Małgorzatę Szymczyk-Karnasiewicz - inicjatorkę licznych projektów społecznych, Adama Grzanke - animatora, współtwórcę wielu projektów przełamujących negatywne stereotypy dotyczące Nowej Huty, Joannę Urbaniec - działaczkę społeczną i prezes zarządu stowarzyszenia Centrum B7, którego jednym z celów jest promocja Nowej Huty, Marcina Pawlika - założyciela fundacji EcoTravel, pomysłodawcę inicjatywy sprzątania rzeki Dłubni.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Biblioteki

Na podobszarze zlokalizowana jest jedna filia Biblioteki Kraków, a trzy filie położone są w bliskim w sąsiedztwie podobszaru rewitalizacji. Wg danych za lata 2019-2022 aktywni czytelnicy stanowili 5,8% wszystkich czytelników krakowskich bibliotek.

W analizowanym okresie zanotowano spadek wszystkich wskaźników: odwiedzin, użytkowników zarejestrowanych, czytelników aktywnych, łącznej liczby wypożyczeń na zewnątrz i udostępnień na miejscu w stosunku do wszystkich filii Biblioteki Kraków. Zmiany wartości wskaźników przebiegają w podobny sposób, pierwszy spadek wartości nastąpił w 2020 r., następnie wartości minimalnie wzrosły, jednak w 2022 r. nadal były niższe niż wartości w roku wyjściowym.

Na przestrzeni lat 2019-2022 procentowy udział aktywnych czytelników podobszaru Grzegórzki-Wesoła względem całego miasta zmalał o 0,65 punktów procentowych z 6,34 % do 5,69%, natomiast łączna liczba wypożyczeń uległa zmniejszeniu z 4,47% do 4,10%. Struktura wiekowa czytelników bibliotek podobszaru jest bardzo zróżnicowana, największy procentowy udział występuje w grupie wiekowej 20-24 lat (9,7%). Kolejne liczne grupy wiekowe to 25-44 lat i 45-60 lat, których procentowy udział oscyluje w granicach 6,5%. Najmniejszy procentowy udział występuje w grupie wiekowej 13-15 lat - 2,91 % a także 6-12 lat - 3,26% wszystkich czytelników.

Porównując zmiany w liczbie aktywnych czytelników, liczba ta zmalała o tysiąc osób, z 9 651 w 2019 r. do 8 626 w 2022 r. Liczba odwiedzin w bibliotece zmalała o 15 443 do 50 884, liczba zarejestrowanych użytkowników zmniejszyła się o 1 007 osób, natomiast suma wypożyczeń na zewnątrz i udostępnień na miejscu o 12 157 do wartości 98 569.

Liczba czytelników w większości grup wiekowych zmniejszyła się, jedynie w grupie do lat 5 liczba czytelników zwiększyła się o 40 osób.

Według danych Biblioteki Kraków liczba zapisanych aktywnych czytelników mieszkających w Krakowie (na podstawie zameldowań stałych) na analizowanym podobszarze wzrosła

w latach 2020-2022 o 75 osób z 315 w 2020 do 390 w 2022 roku. Odnotowano również wzrost udziału aktywnych czytelników w ogólnej liczbie mieszkańców o 1,4 pp z 4,6% w 2020 r. do 6,0% w 2022 r. W Krakowie w tym samym okresie wzrost wyniósł 1,4 pp (z 11% do 12,4%). Procentowy udział czytelników w liczbie mieszkańców podobszaru Grzegórzki-Wesoła jest najniższy ze wszystkich podobszarów rewitalizacji, charakteryzuje się również najmniejszym wzrostem wartości.

Punkty Aktywności Lokalnej (PAL)

Na podobszarze nie działają Punkty Aktywności Lokalnej.

Kluby rodzica

Na podobszarze Grzegórzki-Wesoła nie funkcjonują kluby rodzica, najbliższe znajdują się w sąsiedztwie podobszaru (dwa kluby rodzica, w tym jeden z nich rozpoczął działalność w roku 2021).

Centra Aktywności Seniora (CAS)

Na podobszarze Grzegórzki-Wesoła znajdują się dwa Centra Aktywności Seniora, a kolejne dwa zlokalizowane są w bliskim sąsiedztwie podobszaru rewitalizacji. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba uczestników zajęć uległa zmniejszeniu z 485 do 419. Tylko w jednym CAS znajdującym się w sąsiedztwie podobszaru liczba uczestników stale wzrasta.

Teatry i kina

Na podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła zlokalizowane jest jedno komercyjne kino Cinema City znajdujące się w Galerii Kazimierz. W granicach podobszaru funkcjonuje jeden teatr - Scena Supernova. Koncentruje on swoją działalność na organizacji spektakli, warsztatów, koncertów, improwizacji komediowych, pokazów filmowych, działań tanecznych, wydarzeń interakcyjnych, wernisaży, pokazów mody, wykładów, akcji charytatywnych, spektakli dla dzieci. Misją instytucji jest tworzenie inspirującego miejsca dla młodzieży i osób w każdym wieku. Spektakle są płatne, pozostałe wydarzenia mają charakter bezpłatny.

Muzea

Na podobszarze Grzegórzki-Wesoła nie funkcjonuje żadne muzeum, natomiast w bliskiej odległości od granic podobszaru zlokalizowane jest Muzeum Krakowa Celestat, które prowadzi działalność wystawienniczą, a także edukacyjną, głównie dla grup zorganizowanych - dzieci i młodzieży.

Centra kultury

Na podobszarze rewitalizacji funkcjonuje jeden klub prowadzony przez Krakowskie Forum Kultury. Klub Strych jest przestrzenią do rozwoju życia kulturalnego oraz społecznego dzieci, młodzieży i dorosłych. Oferta jest skierowana do pasjonatów gier, science-fiction i fantasy. Klub organizuje zajęcia stałe, zajęcia cykliczne i wydarzenia okolicznościowe.

Podmioty Ekonomii Społecznej

Na podobszarze Grzegórzki-Wesoła zarejestrowany jest jeden podmiot ekonomii społecznej tj.: Spółdzielnia Socjalna Merchant, specjalizująca się w usługach socjalnych, spółdzielnia działa na terenie całego miasta i gmin ościennych.

Organizacje pozarządowe (NGO)

Na podobszarze funkcjonuje 56 organizacji pozarządowych, co stanowi 25% wszystkich organizacji zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji i 2,7 % wszystkich organizacji pozarządowych zarejestrowanych w Krakowie. Zdecydowana większość organizacji zarejestrowanych na podobszarze rewitalizacji prowadzi działalność charytatywną, pomoc skierowaną do osób potrzebujących, dzieci, młodzieży i osób starszych. Wiele organizacji ma

charakter religijny i funkcjonuje przy wspólnotach wyznaniowych. Działalność organizacji jest kierowana do odbiorców na terenie miasta, regionu, a często całego kraju.

W 2022 r. na podobszarze działały cztery stowarzyszenia zwykłe co stanowiło 0,43% wszystkich zarejestrowanych na terenie miasta. Na podobszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest pięć klubów sportowych, są to organizacje zrzeszające młodzież i uczniów w celach propagowania aktywności fizycznej i wychowywania poprzez sport.

Wydarzenia

Obszar Wesolej stał się miejscem organizacji wielu wydarzeń kulturalnych, w tym m.in. „Wianki na Wesolej”, czyli piknik ekologiczny wraz z koncertami i opowieściami o tradycjach świętojańskich. Wydarzenie cieszyło się dużym zainteresowaniem mieszkańców.

„Sanatorium Sztuka” to projekt typu pop-up. Kuratorami wystaw byli wykładowcy Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, którzy zaprosili swoich studentów i absolwentów do stworzenia autorskich projektów artystycznych, mających charakter trzydniowej wystawy. Wystawie towarzyszyły wydarzenia performatywne i oprowadzanie kuratorskie.

Kolejne wydarzenie zorganizowane w roku 2021 to „Jestem Wesola”, czyli inauguracja nowej przestrzeni rozrywkowej na mapie Krakowa, której towarzyszyły występy najważniejszych artystów polskiej sceny alternatywnej.

Dodatkowo na podobszarze mają miejsce ważne wydarzenia kulturalne odbywające się w przestrzeni Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego m.in.: „Philharmonic Music Summer”, czyli cykliczny koncert letni, czy wydarzenie koncertowe pt.: „Noc Kupały w Ogrodzie”.

Grupy nieformalne i liderzy lokalni

Na podobszarze rewitalizacja działają dwie aktywne grupy nieformalne skupione w swojej działalności na części podobszaru Grzegórzki–Wesoła: „Kolektyw Wesoła” i „Przystanek Wesoła”. Ich działalność ma na celu aktywne uczestnictwo w zmianach funkcjonalno-przestrzennych na omawianym obszarze. Postulują działania na rzecz aktywizacji życia kulturalnego i społecznego, a także sprzyjające środowisku. Działalność ma również na celu nagłaśnianie i informowanie o aktualnych wydarzeniach mających miejsce na Wesolej. Na podobszarze zidentyfikowano lokalnych liderów. Wśród aktywistów opisanych grup nieformalnych znajdują się lokalni liderzy m.in.: Piotr Grobler, Justyna Wójtowicz, Anna Potoczek, Maciej Kolarski, Tomasz Janowski, Beata Dzieszyńska, których działalność ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców i zwrócenie uwagi na występujące problemy.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Biblioteki

Na analizowanym podobszarze zlokalizowane są dwie filie Biblioteki Kraków, a dwie kolejne w bliskiej odległości od granic podobszaru.

W latach 2019–2022 nastąpił spadek wartości wskaźników dotyczących odwiedzin w bibliotece, użytkowników zarejestrowanych, liczby czytelników, łącznej liczby wypożyczeń. Biorąc pod uwagę udział aktywnych czytelników czterech analizowanych bibliotek -stanowili oni średnio 6.5% wszystkich czytelników Biblioteki Kraków w latach 2019-2022.

Zauważalna jest tendencja spadkowa dotycząca wskaźników odwiedzin, użytkowników zarejestrowanych, czytelników aktywnych, sumy wypożyczeń, względem wszystkich filii Biblioteki Kraków. Największy spadek wartości odnotowano w 2020 r. Procentowy udział aktywnych czytelników zmniejszył się z 7,37% w 2019 r. do 6,14% w 2020 r., mimo wzrostu

wartości w 2021 do 6,37%. W 2022 r. ponownie odnotowano spadek do 6,06%, w tożsamy sposób przebiegają zmiany pozostałych wskaźników.

Charakterystyczną cechą podobszaru rewitalizacji jest wzrost liczby czytelników wraz ze wzrostem ich wieku. Najmniejszy procentowy udział występuje wśród grup 6-15 lat, natomiast największy w grupach 45-60 i powyżej 60 lat.

Zestawiając zmiany liczby czytelników analizowanych filii bibliotek, liczba ta zmalała o ponad 2 000 osób w latach 2019-2022, z 11 212 do 9 178. Liczba odwiedzin w bibliotece zmalała o 30 234, natomiast liczba zarejestrowanych użytkowników o 2405 osób. Łączna liczba wypożyczeń na zewnątrz i udostępnień na miejscu zmniejszyła się o 36 913. Liczba czytelników zmniejszyła się w większości grup wiekowych, jedynie w przedziale do lat pięciu liczba czytelników wzrosła o 26 osób.

Według danych Biblioteki Kraków liczba zapisanych aktywnych czytelników mieszkających w Krakowie (na podstawie zameldowań stałych) na analizowanym podobszarze wzrosła w latach 2020-2022 o 140 osób, z 625 do 765.

Odnotowano również wzrost udziału aktywnych czytelników w ogólnej liczbie mieszkańców podobszaru o 1,9 pp z 6,2% w 2020 r. do 8,1% w 2022 r. – najwyższy wzrost w obszarze rewitalizacji.

Punkty Aktywności Lokalnej (PAL)

Na podobszarze nie znajdują się siedziby PAL.

Kluby rodzica

Na podobszarze Kazimierz–Stradom funkcjonuje jeden klub rodzica, a dwa znajdują się w sąsiedztwie podobszaru. Liczba zrealizowanych zajęć/warsztatów minimalnie wzrosła w latach 2019-2022 z 405 do 415, w roku 2020 liczba organizowanych wydarzeń wynosiła 610, jednak w kolejnym roku zmalała do 429.

W latach 2019-2022 liczba uczestników zajęć zwiększyła się o 2 198 osób, z 5 308 w 2019 r. do 7 506 w 2022 r. mimo wyraźnego spadku w 2021 r. Największy klub rodzica pod względem liczby zajęć i uczestników jest prowadzony przez fundację KDM, średnio rocznie 4 500 osób uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez wspomnianą instytucję.

Centra Aktywności Seniora (CAS)

Na podobszarze rewitalizacji Kazimierz–Stradom znajdują się dwa Centra Aktywności Seniora, a kolejny zlokalizowany jest w bliskim sąsiedztwie podobszaru rewitalizacji. Na przestrzeni lat 2020 i 2022 we wszystkich podmiotach wzrosła liczba uczestników z 341 w 2020 r. do 451 w 2022 r. Zajęcia dla seniorów mają charakter edukacyjny, ruchowy i integracyjny.

Teatry i kina

Na podobszarze Kazimierz–Stradom zlokalizowanych jest kilkanaście teatrów, w tym teatry prywatne i liczne grupy teatralne, które posiadają bogatą i różnorodną ofertę artystyczną. Ich działalność skupiona jest na przedsięwzięciach kulturalnych zrzeszających artystów i sympatyków sztuki. Instytucje w niewystarczającym stopniu prowadzą powszechną i ogólnodostępną działalność skierowaną do lokalnej społeczności w celach aktywizacji społeczno-kulturalnej. Działalność skierowana jest do mieszkańców całego miasta i turystów.

Muzea

Na podobszarze rewitalizacji funkcjonuje pięć muzeów, z czego dwa koncentrują swoją działalność na pielęgnowaniu historii i kultury Żydów. Pozostałe, w zależności od charakterystyki działalności, skupiają się na gromadzeniu i udostępnianiu zbiorów. Instytucje dodatkowo prowadzą działalność edukacyjną; warsztaty, lekcje muzealne, spacer

tematyczne. Beneficjentami działań są: rodziny z dziećmi, młodzież i dorośli, grupy przedszkolne i szkolne. Zajęcia edukacyjne są płatne.

Tab. 2.1. Charakterystyka muzeów usytuowanych na podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Żydowskie Muzeum Galicja	Oferuje jeden z najbogatszych w Polsce programów wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych, dostosowanych zarówno dla odbiorców indywidualnych, jak i dla zorganizowanych grup. Multimedialne Centrum Edukacyjne zawiera nieustannie rozszerzaną kolekcję unikalnych filmów poświęconych żydowskiej kulturze i Holokaustowi. Muzealna księgarnia jest jedną z największych tego typu w Polsce. Otwarta przestrzeń pozwala na organizowanie wystaw, koncertów, spotkań autorskich, wykładów czy warsztatów.
Stara Synagoga	Instytucja organizuje wydarzenia kulturalne i zajęcia edukacyjne dla zorganizowanych grup szkolnych.
Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli	Muzeum prowadzi działalność edukacyjną. Organizowane są warsztaty, debaty, seminaria, wykłady i pokazy.
Muzeum Inżynierii i Techniki	Muzeum prowadzi działalność edukacyjną; warsztaty dla najmłodszych, lekcje muzealne, spacer tematyczne, możliwość organizacji urodzin w muzeum
Muzeum Przyrodnicze ISEZ PAN	Muzeum prowadzi działalność edukacyjną dla grup zorganizowanych, rodzin i turystów indywidualnych.

Źródło: opracowanie PI UMK.

Centra kultury

Na podobszarze rewitalizacji Kazimierz–Stradom znajdują się siedziba Ośrodka Kultury Krakowiacy, którego bazą do założenia był Zespół Pieśni i Tańca „Krakowiacy”. Aktualnie instytucja prowadzi wielokierunkowe formy działalności dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych. W ramach ośrodka kultury funkcjonują m.in.: zespoły pieśni i tańca, grupy rytmiczno-baletowe, stowarzyszenia artystyczne.

Na podobszarze znajdują się Staromiejskie Centrum Kultury Młodzieży, które w ramach swych działań zajmuje się wraz z organizacjami pozarządowymi, m.in.: Fundacją Wszyscy Obecni, animowaniem społeczności Kazimierza.

W ramach Krakowskiego Forum Kultury na podobszarze rewitalizacji funkcjonuje Klub Kazimierz. Działalność instytucji koncentruje się na upowszechnianiu inicjatyw artystycznych i edukacji kulturalnej, głównie we współpracy z uzdolnioną młodzieżą i seniorami. Klub organizuje koncerty, wystawy, spotkania teatralne, spotkania literackie, chór.

Organizacje pozarządowe (NGO)

Według danych Krajowego Rejestru Sądowego podobszar Kazimierz-Stradom, w odróżnieniu od pozostałych podobszarów rewitalizacji, wyróżnia się znacznym udziałem zarejestrowanych organizacji pozarządowych. W 2022 r. na podobszarze zarejestrowane były 124 organizacje, stanowiące 6% wszystkich organizacji zarejestrowanych w mieście.

Podobszar Kazimierz–Stradom zlokalizowany jest w centrum miasta, charakteryzuje się dużą liczbą obiektów turystycznych, skupionych na odbiorcy zewnętrznym. Taka lokalizacja wpływa na charakter prowadzonej działalności skierowanej do odbiorców z całego miasta, z czego niewielka liczba adresowana jest do społeczności lokalnej.

Na podobszarze zlokalizowanych jest pięć klubów sportowych. Są to przede wszystkim organizacje zrzeszające młodzież i uczniów w celach propagowania aktywności fizycznej i wychowywania poprzez sport.

Podmioty Ekonomii Społecznej

Na podobszarze Kazimierz-Stradom funkcjonuje pięć podmiotów ekonomii społecznej, a dwa z nich posiadają status przedsiębiorstwa społecznego. Organizacje prowadzą działalność według różnych form prawnych: fundacje, spółdzielnie pracy, spółdzielnie socjalne i warsztaty terapii zajęciowej. Swoją działalność skupiają na różnorodnych dziedzinach, głównie na realizacji działań twórczych, ale także działalności usługowej tj.: usługi socjalne, usługi gastronomiczne, edukacja i kultura, rekreacja, turystyka.

Wydarzenia

Na podobszarze rewitalizacji odbywają się wydarzenia cykliczne, mające wydźwięk międzynarodowy, takie jak Jewish Culture Festival, jak również wydarzenia okoliczne przyciągające zarówno turystów jak i lokalnych mieszkańców, np.: kiermasz z okazji Bożego Ciała organizowany na Placu Wolnica. Natomiast na Placu Nowym ma miejsce tradycyjny pchli targ, na którym można kupić antyki i książki, a w każdą sobotę odbywa się Krakowska Giełda Staroci. Wydarzenia cieszą się dużym zainteresowaniem turystów.

Grupy nieformalne i liderzy lokalni

Na podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom działa grupa nieformalna „Dobra Noc Kraków”, która koncentruje swoje działania na mieszkańcach. Mieszkańcy zrzeszają się dla zachowania porządku, a przede wszystkim przestrzegania ciszy nocnej na Kazimierzu i poszanowania praw mieszkańców tego obszaru. Dodatkowo w przestrzeni Kazimierza funkcjonuje grupa nieformalna, która koncentruje się wokół Placu Nowego – jego funkcji i możliwości przeorganizowania w celu poprawienia jakości życia mieszkańców.

Na podobszarze rewitalizacji zidentyfikowano aktywnych lokalnych liderów: Alinę Kamińską, Małgorzatę Bochenek, Marka Grochowicza, Izabelę Chyłek, Macieja Ciemborowicza.

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Kapitał społeczny to całość stosunków społecznych w obrębie danej zbiorowości, umożliwiającą w przyszłości nawiązywanie innych, konstruktywnych relacji społecznych.

Generalnie poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy podobszaru należy ocenić jako niski. Wyraża się to zarówno w braku chęci uczestnictwa w spotkaniach konsultacyjnych, jak i w braku zainteresowania udziałem w gremiach przedstawicielskich, takich jak Rada Dzielnicy.

Mieszkańcy uczestniczący w spotkaniu mieli poczucie nadmiernego eksponowania okresu PRL w definiowaniu tożsamości podobszaru. Wskazywali na konieczność przypomnienia i eksponowania pełnej historii Nowej Huty, szczególnie w odniesieniu do ludzi którzy ją tworzyli, zamieszkiwali lub wciąż zamieszkują. Mieszkańcy mają poczucie braku pomysłu Miasta na rozwój turystyki w tym podobszarze, a także braku pomysłu na samą dzielnicę. Wielokrotnie zwracano uwagę na zagrożenia wynikające z potencjalnej turystyfikacji.

Mieszkańcy podobszaru są przeciwnikami uczynienia z dzielnicy skansenu, opowiadając się jednocześnie za zachowaniem tradycyjnej zabudowy, ale pełniącej już nowe funkcje. Z jednej strony mieszkańcy dostrzegają potrzebę realizacji nowych projektów, które przełamiają schematyczne postrzeganie dzielnicy. Z drugiej strony wskazują na występowanie konfliktów pomiędzy członkami wspólnot mieszkaniowych oraz poszczególnymi wspólnotami, które bardzo często uniemożliwiają realizację inwestycji w budynku lub ich bezpośrednim otoczeniu.

Zdaniem uczestników spotkań pojawia się kryzys wspólnotowości lokalnej. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy – w opinii uczestników spotkania – jest brak dostępnej (bezpłatnej) oferty kulturalnej skierowanej bezpośrednio do mieszkańców Nowej Huty (brak okazji/powodu do spotkań).

Coraz bardziej dostrzegalny jest problem izolacji mieszkańców podobszaru. Ludzie coraz bardziej oddalają się od siebie, następuje zerwanie starych więzi międzysąsiedzkich, sąsiedzi nie spotykają się ze sobą, coraz mniej wiedzą o sobie, nowi mieszkańcy nie integrują się ze starymi. W Nowej Hucie coraz bardziej odczuwalny jest zdaniem mieszkańców problem rozwarstwienia społecznego.

Zdaniem organizacji pozarządowych po pandemii wiele osób zamknęło się w swoich domach (większy poziom izolacji społecznej). Konieczna ich zdaniem jest odbudowa relacji społecznych. Wskazano na potrzebę podejmowania działań na rzecz „wyciągania” z domów i aktywizacji mieszkańców podobszaru (zwłaszcza seniorów).

Zdaniem niektórych uczestników spotkań nie funkcjonuje już instytucja „ławeczki” jako miejsca spotkań. Dziś jest to miejsce spożywania alkoholu (w tym przez młodzież). Problem ten mógłby zostać rozwiązany zdaniem uczestników poprzez rozbudowę monitoringu miejskiego. Część osób uważa, że problemem jest raczej brak chęci i możliwości starszych osób do wyjścia z domu (patrz „więźniowie IV piętra”).

W trakcie spotkania z mieszkańcami wskazywano na występowanie pewnych napięć pomiędzy starymi a nowymi mieszkańcami, np. skargi związane z zakłócaniem ciszy nocnej. Tego typu interwencje mieszkańców doprowadziły do likwidacji tradycyjnych dancingów w historycznej, działającej od 1956 roku, restauracji „Stylowa”. Zdaniem mieszkańców mimo tych napięć na terenie podobszaru wciąż występuje pomoc sąsiedzka. Mieszkańcy, szczególnie starsi i bardziej zakorzenieni, znają się i często wspierają się nawzajem.

Zdaniem organizacji pozarządowych mieszkańcy Nowej Huty są słabo informowani o wydarzeniach mających miejsce w dzielnicy (słaby przepływ informacji – konieczne rozwiązania o charakterze systemowym). Zdaniem mieszkańców dobrze funkcjonują: marketing szeptany, ogłoszenia na klatkach schodowych, tablice ogłoszeń. Brakuje podmiotu lub osoby, która aktywizowałaby życie lokalnej społeczności. Rzadko zdarzają się inicjatywy realizowane we współpracy MOPS z organizacjami pozarządowymi. Instytucje sporadycznie wymieniają się informacjami. Ograniczony zakres współpracy i integracji mieszkańców sprawia, że projekty z Nowej Huty niezbyt często uzyskują wsparcie z Budżetu Obywatelskiego Miasta Krakowa.

Obserwacje powyższe potwierdzają mieszkańcy, którzy również wskazali na występowanie problemów z komunikacją pomiędzy Urzędem Miasta Krakowa, radnymi miejskimi, radnymi dzielnicowymi, wspólnotami i mieszkańcami.

Z uwagi na zmiany w strukturze demograficznej mieszkańcy sugerowali powrót do sprawdzonych sposobów komunikacji. Ich zdaniem najlepszym miejscem do przekazywania informacji mieszkańcom są tablice ogłoszeniowe na klatkach lub wręcz przyklejanie ważnych komunikatów na drzwiach wejściowych. Ten ostatni postulat może być trudny do wprowadzenia z uwagi na, zbyt restrykcyjne zdaniem mieszkańców, ograniczenia wynikające z przepisów Parku Kulturowego (zakaz wywieszania plakatów, informacji w witrynach, drzwiach wejściowych budynków).

Uczestnicy zwrócili również uwagę na niewystarczający zakres poinformowania mieszkańców o spotkaniach w ramach *Tygodnia Rewitalizacji*. Wpływ na frekwencję na spotkaniu z mieszkańcami mogło mieć w ich opinii również miejsce jego organizacji. Dom Utopii jest

instytucją stosunkowo słabo znaną, zwłaszcza wśród starszych mieszkańców. Zdaniem uczestników spotkania lepszymi miejscami byłoby Nowohuckie Centrum Kultury lub Ośrodek Kultury im. C. K. Norwida.

W trakcie spotkania z organizacjami pozarządowymi wskazano na niewielką skalę współpracy pomiędzy podmiotami działającymi w Nowej Hucie, chociaż zauważalna jest stopniowa poprawa. Uczestnicy spotkania wskazali na inicjatywy łączące (sieciujące) podmioty działające na terenie Nowej Huty, np. NH network, czy też wydarzenie organizowane przez Muzeum Nowej Huty „Zajrzyj do Huty”, które mają na celu budowanie wspólnoty.

W trakcie prowadzonych rozmów uczestnicy zwracali uwagę, że brak realizacji założeń pierwszego programu rewitalizacji przygotowanego dla Nowej Huty jest dużym rozczarowaniem w ocenie mieszkańców dzielnicy. Przekłada się to na ich mniejsze zaangażowanie w procesy rewitalizacyjne prowadzone obecnie. Ogranicza to również wiarę mieszkańców w powodzenie aktualnie przygotowywanego dokumentu. Zdaniem mieszkańców lepiej formułować zamierzenia realistyczne niż rozbudzać nadzieje, których później nie można i tak zrealizować.

Zdaniem uczestników spotkania coraz więcej mieszkań w Nowej Hucie jest wynajmowanych tymczasowo, co znacząco przyczynia się do osłabiania więzi lokalnych i poczucia lokalnej tożsamości. Za najistotniejszy problem uznano zbyt małą ilość młodych osób chcących zamieszkać w dzielnicy na stałe. Jako przyczynę tego stanu rzeczy wskazywano: nieuzasadnione przekonanie o peryferyjnym położeniu Nowej Huty, postrzeganie Nowej Huty jako miejsca niebezpiecznego oraz brak nowej oferty gospodarczej (konieczna jest zmiana odbioru Nowej Huty jako miejsca lokalizacji wyłącznie tradycyjnego przemysłu). Niewątpliwie istotne jest podjęcie działań na rzecz przyciągania nowych, młodych mieszkańców.

Zdaniem mieszkańców i przedstawicieli organizacji pozarządowych uczestniczących w spotkaniach w Nowej Hucie jest wiele osób, które krytykują i komentują podejmowane przez innych działania. Niewiele jest natomiast osób, które podejmują własne działania i biorą za nie odpowiedzialność.

W trakcie dyskusji pojawił się głos, zgodnie z którym kluczową rolę w rewitalizacji podobszaru powinny odegrać instytucje kultury.

Zdaniem mieszkańców, ale i organizacji pozarządowych, kluczowym problemem nowohuckiej rewitalizacji jest zbyt mała ilość środków przeznaczanych na działania rewitalizacyjne w kolejnych jej odsłonach. Bariery w skutecznym przeprowadzeniu rewitalizacji jest również słaby przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w ten proces (m.in. pomiędzy Urzędem Miasta Krakowa a mieszkańcami). W trakcie spotkania z mieszkańcami wybrzmiał również brak dobrej komunikacji z Miastem w zakresie prowadzonych na podobszarze remontów.

Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę, że na dzień dzisiejszy nie są im znane plany dotyczące przyszłości „starej” Nowej Huty.

W trakcie spotkania z przedstawicielami instytucji edukacyjnych wskazywano na pojawiające się napięcia na linii szkoła-mieszkańcy. Polem konfliktów są m.in.: zakazy przejścia przez teren szkoły (mieszkańcy w ten sposób skracali sobie drogę), hałas pojawiający się w związku z realizacją zajęć, uczniowie gromadzący się na osiedlach, ograniczenia w korzystaniu z infrastruktury przyszkolnej.

W trakcie spotkania z instytucjami ze sfery edukacji okazało się również, że istnieje deficyt współpracy (kontaktów) pomiędzy dyrektorami nowohuckich szkół. Uczestnicy spotkania

wskazali, że istnieje potrzeba ustanowienia systematycznych kanałów współpracy i kontaktów pomiędzy dyrektorami nowohuckich szkół.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Zdaniem instytucji miejskich w granicach podobszaru mieszka bardzo wielu seniorów. Istotnym problemem jest ich niewielka aktywność społeczna. Na ogół czas spędzają w domach. Jednym ze zgłoszonych problemów jest adresowanie organizowanych w podobszarze wydarzeń i imprez głównie do dzieci. Zdaniem uczestników spotkania konieczne jest przygotowanie oferty dedykowanej seniorom, która zachęci ich do aktywności społecznej.

Pracownicy MOPS, ale i mieszkańcy podobszaru rewitalizacji, dostrzegają problem zaniku więzi sąsiedzkich. Seniorzy nie znają swoich nowych sąsiadów, co powoduje, że nie mają do kogo zwrócić się o pomoc. Stan ten negatywnie wpływa na ich poczucie bezpieczeństwa. Zdaniem przedstawicieli instytucji działających na terenie podobszaru rewitalizacji seniorzy powinni stanowić ważny element lokalnej społeczności.

Głównym problemem braku większego uczestnictwa w życiu społecznym mieszkańców podobszaru jest ich zdaniem brak lokalnych liderów, którzy budowałiby poczucie lokalnej tożsamości.

Uczestnicy spotkań wskazywali biblioteki jako instytucje, które starają się animować życie lokalnej społeczności. Zasadne ich zdaniem jest zwiększenie skali i częstotliwości tego typu działalności. Siedziba Biblioteki Kraków ma znaleźć swoje miejsce właśnie na terenach dawnych klinik uniwersyteckich przy ul. Kopernika.

Na podobszarze rewitalizacji, szczególnie w odniesieniu do terenu po dawnych klinikach uniwersyteckich oraz obszaru w sąsiedztwie estakad kolejowych, podejmowanych jest wiele działań przez jednostki miejskie. Zarówno uczestnicy spotkania z instytucjami działającymi na podobszarze rewitalizacji jak i mieszkańcy wskazywali, że rozwiązanie problemów podobszaru zdecydowanie nie ułatwia brak koordynacji działań podejmowanych przez Urząd Miasta Krakowa.

W trakcie spotkania z instytucjami działającymi na podobszarze wskazano, iż w ramach Rady Miasta Krakowa funkcjonuje zespół do spraw zagospodarowania nieruchomości w obszarze „Kraków – Wesoła”, w którym konsultowane są działania podejmowane na obszarze Wesołej, jednak przeprowadzone rozmowy wskazują, że ciało to nie rozwiązuje sygnalizowanych problemów dotyczących wewnętrznej komunikacji (wymiany informacji). W trakcie dyskusji uczestnicy wskazali na potrzebę rozszerzenia zakresu podmiotowego zespołu (lub powołanie nowego ciała, gremium), tak aby obejmował on wszystkie podmioty prowadzące działalność na obszarze Wesołej. Zdaniem uczestników dyskusji dzięki temu możliwa byłaby lepsza koordynacja podejmowanych przez nie działań, unikanie konfliktów, a w konsekwencji przyspieszenie realizacji procesu inwestycyjnego na terenach po byłych klinikach uniwersyteckich.

Wielu uczestników spotkania zwracało uwagę na nieskuteczność dotychczasowych mechanizmów partycypacyjnych. Ich zdaniem organizowanych jest wiele spotkań, proponowanych jest wiele projektów, które rzadko są wdrażane. Wśród mieszkańców podobszaru pojawiały się głosy wskazujące na rozczarowanie dotychczasowymi działaniami. Brak sprawczości skutkuje brakiem wiary mieszkańców w sens dalszego włączania się w dialog z Urzędem Miasta Krakowa.

W trakcie spotkań zwrócono uwagę, że brakuje miejsc spotkań mieszkańców podobszaru rewitalizacji.

Uczestnicy spotkania z przedstawicielami środowiska edukacyjnego stwierdzili, że szkoły bardzo rzadko uczestniczą w budowaniu społeczności lokalnej. Budynki szkół najczęściej nie są udostępniane mieszkańcom po zakończeniu lekcji. Również infrastruktura przyszkolna (boisko) nie jest dostępna dla mieszkańców.

Żadna ze szkół, której przedstawiciele uczestniczyli w dyskusji, nie prowadzi działań na rzecz seniorów (wyrażono jednak otwartość na ulokowanie tego typu inicjatyw w wolnych przestrzeniach szkoły po lekcjach).

Szkoły działające w granicach podobszaru rewitalizacji nie są ze sobą zsięciowane (brak sieci współpracy). Jednocześnie uczestnicy spotkania zwrócili uwagę na potrzebę zorganizowania i funkcjonowania tego typu sieci.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Zdaniem większości uczestników przeprowadzonych rozmów problemem na podobszarze jest zanik więzi sąsiedzkich. Atomizacja społeczności lokalnej powoduje, że wielu seniorów zamieszkujących podobszar cierpi na samotność, która szczególnie dotyczy tych, którzy nie mogą opuścić swoich mieszkań (brak wind). Seniorzy nie znają swoich nowych sąsiadów, co powoduje, że nie mają do kogo zwrócić się o pomoc. Stan ten negatywnie wpływa na ich poczucie bezpieczeństwa. Działają wprowadzić kanały (nieformalne), za pośrednictwem których pomoc społeczna jest informowana o pojawieniu się kryzysu i potrzebie udzielenia pomocy (sąsiedzi, lekarze, policja, administracja itp.). Doraźne działania nie rozwiązują jednak podstawowej potrzeby kontaktu z drugim człowiekiem, w efekcie czego często pojawia się depresja, a w ślad za nią często nadużywanie i uzależnienie od alkoholu.

Jednym z ważnych wskaźników kapitału społecznego jest poziom zaufania społecznego. W Krakowie, wg badania Barometr Krakowski, niespełna 1/5 badanych wskazała, że większości ludzi można ufać. Dane te potwierdzają ogólnie niski poziom zaufania społecznego mieszkańców Krakowa.

Mimo dostrzegalnych zmian i niepokojących trendów zdaniem pracowników socjalnych, ale i mieszkańców, w dalszym ciągu zdarzają się przykłady silnych więzi między mieszkańcami. Jako przykład podano kamienicę byłych konserwatorów przy ul. Paulińskiej, gdzie dobrze działa samopomoc sąsiedzka.

W trakcie spotkania z mieszkańcami podobszaru rewitalizacji za duży potencjał Kazimierza uznano stałych mieszkańców, wskazując (ponownie) na potrzebę ich większej integracji i budowę wspólnoty lokalnej. Z drugiej strony barierą w budowie wspólnoty na Kazimierzu jest stała i dynamiczna depopulacja dzielnicy.

Zdaniem mieszkańców podobszaru głównym problemem jest brak gospodarza, lidera lokalnej wspólnoty, który koordynowałby działania podmiotów działających w tej części miasta i budował poczucie lokalnej tożsamości. Taki podmiot mógłby reprezentować głos mieszkańców w dyskusjach z Urzędem Miasta Krakowa.

Zdaniem mieszkańców wiele spośród dotychczasowych inicjatyw kończyło się niepowodzeniem z powodu atomizacji lokalnej społeczności. Pojawiły się głosy rozwijania i wzmocnienia społeczności lokalnej, tak aby była ona w stanie uzyskać realną moc sprawczą na sprawy dziejące się na podobszarze rewitalizacji. Uczestnicy spotkania wskazywali, że obecnie w dyskusjach prowadzonych pomiędzy urzędem miasta, mieszkańcami i przedsiębiorcami, to właśnie głos mieszkańców jest w najmniejszym stopniu brany pod uwagę.

Uczestnicy spotkania z instytucjami z obszaru rewitalizacji wskazali, że działające na podobszarze rewitalizacji organizacje pozarządowe (zwłaszcza działające przy parafiach)

udzielają pomocy osobom potrzebującym. Ubolewano, że nie istnieje współpraca i koordynacja działań w tym zakresie z MOPS.

Uczestnicy spotkań wskazywali biblioteki jako instytucje, które starają się animować życie lokalnej społeczności. Zasadne ich zdaniem jest zwiększenie skali i częstotliwości tego typu działalności.

Na podobszarze rewitalizacji podejmowanych jest wiele działań przez jednostki miejskie. Zarówno uczestnicy spotkania z instytucjami działającymi na podobszarze rewitalizacji, jak i mieszkańcy wskazywali, że brak koordynacji działań podejmowanych przez urząd miasta (jego poszczególne jednostki) zdecydowanie nie ułatwia rozwiązywania problemów podobszaru.

Mieszkańcy wyrażali obawy, czy dyskutowane przez mieszkańców zagadnienia dotyczące poprawy obecnej sytuacji na Kazimierzu będą uwzględnione w programie rewitalizacji, a później wdrażane. Wielu uczestników spotkania zwracało uwagę na nieskuteczność dotychczasowych mechanizmów partycypacyjnych. Ich zdaniem organizowanych jest wiele spotkań, proponowanych jest wiele projektów, które często nie są wdrażane. Wśród mieszkańców podobszaru pojawiały się głosy wskazujące na rozczarowanie dotychczasowymi działaniami oraz brak wiary w poprawę sytuacji na Kazimierzu w przyszłości.

Odczucia te pokrywają się z wynikami badania pn. Barometr Krakowski, wg którego 53% badanych uważa, że nie ma możliwości wpływania na sprawy miasta, a 54% badanych chciałoby mieć większy wpływ na sprawy miasta. Aż 17% ankietowanych negatywnie ocenia dialog z władzą, a 43% nie ma wyrobionego w tym temacie zdania.

W tym kontekście ważny jest postulat, który pojawił się w trakcie konsultacji projektu pn. Klimatyczny Kwartał, który zakładał że istotnym elementem projektu jest sposób komunikowania mieszkańcom zmian. Zdaniem ekspertów przekaz powinien być czytelny i wypracowany wspólnie z mieszkańcami.

Zdaniem większości uczestników zorganizowanych spotkań wielość konsultacji, warsztatów, pomysłów, które nie zawsze przekładają się na konkretne działania, skutkuje brakiem wiary mieszkańców w sens dalszego włączania się w nie. Warunkiem sukcesu rewitalizacji na Kazimierzu jest lepsza koordynacja działalności jednostek miejskich na tym obszarze. Ponadto w działania z zakresu rewitalizacji w coraz większym stopniu powinny być włączane podmioty prywatne.

Niektóre głosy wskazywały na brak platformy porozumienia pomiędzy mieszkańcami, przedsiębiorcami a władzami miasta. Na ten stan rzeczy wpływają wcześniejsze, negatywne doświadczenia mieszkańców z prób osiągnięcia konsensusu z władzami i przedsiębiorcami, które stanowią obecnie jedną z głównych przyczyn braku zaufania mieszkańców do urzędu miasta.

Niektórzy uczestnicy spotkań wskazywali, że w działaniach Urzędu Miasta Krakowa priorytetem są turyści i przedsiębiorcy prowadzący na Kazimierzu działalność gastronomiczną (zwłaszcza bary i puby) a nie mieszkańcy, którzy obecnie czują się ignorowani.

W trakcie spotkania z mieszkańcami pojawiały się pojedyncze głosy wskazujące na funkcjonowanie lokalnego układu (lokalni politycy, przedsiębiorcy/lobbyści), który uniemożliwia rozwiązanie problemów mieszkańców Kazimierza. Dotychczasowe działania urzędu miasta wskazują, że Kazimierz ma być miejscem przyjaznym dla turystów i przedsiębiorców, a nie mieszkańców.

Mimo pesymistycznego nastroju w kwestii współpracy mieszkańców z urzędem miasta, jedna z uczestniczek spotkania wskazała, że dyskusje i sygnalizowanie konieczności zmian skutkują

jednak czasami pewnymi pozytywnymi interwencjami w przestrzeni Kazimierza, dlatego warto rozmawiać.

Zdaniem mieszkańców uczestniczących w spotkaniu w podobszarze rewitalizacji nie odbywają się wydarzenia, wokół których mogliby się jednoczyć mieszkańcy. Pewne załączki wspólnotowości lokalnej widoczne są wokół kościołów, parafii (zwłaszcza Kościół pw. Bożego Ciała). Tam pojawiają się mieszkańcy Kazimierza rzeczywiście związani z dzielnicą. Zdaniem mieszkańców w przyszłości warto wykorzystać lokalne kościoły jako skuteczny kanał komunikacji z mieszkańcami. Innymi miejscami, wokół których toczy się lokalne życie, są sklepy prowadzone przez miejscowych przedsiębiorców (jest ich jednak coraz mniej).

Uczestnicy spotkania wskazali na problem integracji podmiotów działających na obszarze Kazimierza (przedsiębiorców, instytucji kultury, instytucji publicznych). Brak współdziałania osłabia ich głos i moc sprawczą. Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę, że zamiast współpracy pomiędzy instytucjami pojawiła się bardzo silna konkurencja (brak koordynacji działań).

Uczestnicy spotkania z przedstawicielami środowiska edukacyjnego stwierdzili, że szkoły bardzo rzadko uczestniczą w budowaniu społeczności lokalnej. Budynki szkół najczęściej nie są udostępniane mieszkańcom po zakończeniu lekcji. Również infrastruktura przyszkolna (boisko) nie jest dostępna dla mieszkańców.

Inicjatywy otwarcia na lokalną społeczność podejmowane były w placówce przy ul. Miodowej. Podjęto próbę integrowania rodziców poprzez udostępnienie im sali gimnastycznej, która zakończyła się niepowodzeniem z powodu braku zainteresowania ze strony rodziców.

Żadna ze szkół, której przedstawiciele uczestniczyli w dyskusji, nie prowadzi działań na rzecz seniorów (wyrażono jednak otwartość na ulokowanie tego typu inicjatyw w wolnych przestrzeniach szkoły po lekcjach).

Szkoły działające w granicach podobszaru rewitalizacji nie są ze sobą zsieciovane (brak sieci współpracy). Jednocześnie uczestnicy spotkania zwrócili uwagę na potrzebę zorganizowania i funkcjonowania tego typu sieci.

3.11. Aktywność obywatelska

Aktywność obywatelska jest istotnym czynnikiem wpływającym na przebieg procesu rewitalizacji. Odnosi się do zaangażowania jednostek w działania mające na celu wpływanie na sprawy publiczne, społeczne i polityczne w ramach swojej społeczności, miasta lub kraju. Jest to aktywne uczestnictwo obywateli w życiu publicznym, mające na celu wprowadzenie zmian, ochronę interesów społecznych i promowanie postulowanych wartości.

Zaprezentowane poniżej dane obrazują poziom zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w projekty ogólnomiejskie oraz lokalne, zgłoszone w ramach budżetu obywatelskiego i dotyczące bezpośrednio obszaru, w którym mieszkają i pracują.

Budżet obywatelski jest jednym z instrumentów wspierających proces partycypacji społecznej. Społeczności lokalne mogą zgłaszać projekty możliwe do realizacji w ramach funduszy miasta. Dodatkowo przedstawione zostaną dane dotyczące frekwencji wyborczej w wyborach do rad dzielnic i w wyborach samorządowych w 2018 roku. Frekwencja w wyborach i ilość zgłaszanych projektów, wskazuje na poziom aktywności obywatelskiej i zaangażowanie lokalnych społeczności.

Analiza ilościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Aktywność obywatelska na podobszarze „stara” Nowa Huta jest większa niż na pozostałych podobszarach rewitalizacji. Podobszar rewitalizacji charakteryzuje się wysoką frekwencją w wyborach do rad dzielnic w stosunku do obszaru całego miasta. Jednak posiada najniższą frekwencję w wyborach samorządowych w całym obszarze rewitalizacji. Występuje tu wysokie zaangażowanie mieszkańców w kolejnych edycjach Budżetu Obywatelskiego przy zgłaszaniu projektów, jednocześnie niski udział w głosowaniu elektronicznym, co może wskazywać na występowanie zjawiska wykluczenia cyfrowego.

Frekwencja mieszkańców w głosowaniu elektronicznym do Budżetu Obywatelskiego¹¹

Na podobszarze „stara” Nowa Huta liczba uprawnionych do głosowania w Budżecie Obywatelskim zmniejszyła się o około 3 tys. osób w latach 2019-2022. Liczba głosów oddanych metodą elektroniczną w kolejnych latach systematycznie zmniejsza się. O ile w 2019 oddano 1562 głosy, o tyle w 2022 już tylko 887 (spadek o około 700 uczestników w analizowanym okresie).

Tendencja spadkowa występuje również jeśli chodzi o frekwencję głosowania elektronicznego w Budżecie Obywatelskim. O ile w 2019 r. wynosiła 3,7 %, to w 2022 r. już jedynie 2,3 % (najniższa frekwencja na całym obszarze rewitalizacji). Dla porównania w całym Krakowie frekwencja wynosiła odpowiednio 5,2% w 2019 i 3,7 % w 2022 r.

Projekty do Budżetu Obywatelskiego

Analiza dotyczyła projektów dzielnicowych zgłaszanych w ramach Budżetu Obywatelskiego w latach 2019 – 2021 w wybranych dzielnicach Krakowa znajdujących się w obszarze rewitalizacji. Liczba projektów Budżetu Obywatelskiego zgłoszonych do realizacji w latach 2019-2021 uległa istotnemu zmniejszeniu z 71 do 35. Natomiast liczba projektów przyjętych do realizacji zmniejszyła się z 7 w 2019 do 5 w 2021 r.

Podobny trend występuje w obszarze całej dzielnicy XVIII. Liczba zgłoszonych projektów zmniejszyła się z 91 do 50, natomiast liczba projektów przyjętych do realizacji pozostaje na podobnym poziomie (11 w 2019 i po 10 w 2020 i 2021 r.). Najpopularniejsze obszary zgłaszanych projektów do Budżetu Obywatelskiego dotyczą infrastruktury, jak również sportu i rekreacji oraz kultury.

Średnia frekwencja w głosowaniu w wyborach samorządowych wg obwodów

Na podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta znajdują się 34 obwody wyborcze w wyborach samorządowych. Średnia frekwencja wyborcza w 2018 r. we wszystkich obwodach wyniosła 51,91 %, co stanowi najniższą frekwencję ze wszystkich podobszarów rewitalizacji, a także frekwencję zdecydowanie niższą niż średnia dla całego miasta, która wyniosła 56,84%.

Frekwencja w obwodach wyborczych z pominięciem obwodów specjalnych (3 domy pomocy społecznej, szpital) wynosiła od 46,43% w obwodzie nr 383 do 61,05% w obwodzie nr 392. Wysoką średnią frekwencją charakteryzuje się południowa część podobszaru rewitalizacji tj.: jednostki funkcjonalne nr 2. - Osiedle Centrum D, nr 4 - Osiedle Kolorowe (I) nr 5 - Osiedle Kolorowe (II), nr 34 - Rondo Czyżyńskie i nr 27 - Osiedle Centrum E (I). Najniższą frekwencję odnotowano we wschodniej części podobszaru w jednostkach funkcjonalnych nr 29 - Osiedle Na Skarpie (I), nr 24 - Osiedle Willowe, nr 22 - Osiedle Hutnicze, nr 23 - Osiedle Wandy i w

¹¹ Udział głosów elektronicznych w głosowaniu do Budżetu Obywatelskiego stanowi większość oddanych głosów, jednak jego udział ulega systematycznemu zmniejszeniu, w roku 2019 wynosił 68,4%, a w 2022 r. – 56,4%.

jednostce nr 35 - ul. Bieńczycka i Kocmyrzowska zlokalizowanej w zachodniej części podobszaru.

Frekwencja w głosowaniu w wyborach do rad dzielnic

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta podzielony jest na 19 okręgów wyborczych w wyborach do rad dzielnic.

Średnia frekwencja na podobszarze rewitalizacji w 2018 r. wyniosła 13,19%. Uprawnionych do głosowania było około 37,4 tys. osób. Oficjalna frekwencja dla całej Dzielnicy XVIII była większa niż dla podobszaru rewitalizacji i wynosiła 15,04%. Natomiast frekwencja wyborcza do rad dzielnic w skali całego Krakowa wynosiła 12%, oznacza to, że wyborcze zaangażowanie obywatelskie było większe na obszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta niż średnio w mieście.

Na analizowanym podobszarze niską frekwencją (około 9%) charakteryzują się znajdujące się w centralnej części „starej” Nowej Huty jednostki funkcjonalne: nr 3 - Osiedle Handlowe, nr 6 - Osiedle Spółdzielcze, nr 8 - Osiedle Zgody, nr 14 - Osiedle Szklane Domy nr 15 - Osiedle Słoneczne. Koncentracja wysokiej frekwencji zlokalizowana jest we wschodniej części podobszaru w jednostkach funkcjonalnych: nr 4 - Osiedle Kolorowe (I), nr 5 Osiedle Kolorowe (II) i nr 34 Rondo Czyżyńskie - frekwencja oscylowała w granicach 24%, dodatkowo frekwencja na poziomie 20% wystąpiła w jednostce nr 32 rejon ul. Klasztornej i 18% w jednostkach: nr 25 Osiedle Stalowe (I), nr 26 Osiedle Stalowe (II). W pozostałych jednostkach średnia frekwencja wynosiła od 10,5 % do 15,6 %.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Aktywność obywatelska na podobszarze Grzegórzki-Wesoła była mniejsza, niż na pozostałych podobszarach rewitalizacji. Obszar charakteryzuje się najmniejszą ilością zgłaszanych projektów do Budżetu Obywatelskiego i stosunkowo niską frekwencją wyborczą w wyborach do rad dzielnic, a jednocześnie najwyższą frekwencją w wyborach samorządowych.

Frekwencja mieszkańców w głosowaniu elektronicznym do Budżetu Obywatelskiego¹²

Na podobszarze Grzegórzki-Wesoła liczba uprawnionych do głosowania w Budżecie Obywatelskim uległa zmniejszeniu w latach 2019-2022 o ponad 500 osób. Liczba głosów oddanych systemem elektronicznym uległa zmniejszeniu o około 200 głosów (z 351 do 154 głosów). Frekwencja w analizowanym okresie zmalała o 2,6 punktów procentowych (z 5% do 2,4%). Dla porównania w całym Krakowie frekwencja wynosiła 5,2% w 2019 i 3,7 % w 2022 r.

Projekty do Budżetu Obywatelskiego

Liczba zgłoszonych projektów do Budżetu Obywatelskiego na podobszarze Grzegórzki-Wesoła uległa zmniejszeniu z 29 w 2019 do 13 w roku 2021, przy czym liczba projektów przyjętych do realizacji w całym analizowanym okresie oscyluje w granicach 5 projektów rocznie. W podobny sposób przebiega dynamika projektów Budżetu Obywatelskiego w Dzielnicy II, gdzie liczba zgłoszonych projektów ulega znaczącemu zmniejszeniu a jednocześnie liczba projektów przyjętych do realizacji wzrosła z 7 w 2019 r. do 10 w 2021 r.

Najpopularniejsze obszary podejmowanych projektów w 2019 r. dotyczyły infrastruktury i bezpieczeństwa, a w latach 2020 i 2021 zieleni i kultury.

Średnia frekwencja w głosowaniu w wyborach samorządowych wg obwodów

Na podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła znajduje się 12 obwodów wyborczych w wyborach samorządowych. Średnia frekwencja wyborcza w 2018 r. we wszystkich obwodach wynosiła 55,43 %, natomiast frekwencja w obszarze bez uwzględnienia odrębnych obwodów

¹² Udział głosów elektronicznych w głosowaniu do Budżetu Obywatelskiego stanowi większość oddanych głosów, jednak jego udział ulega systematycznemu zmniejszeniu, w roku 2019 wynosił 68,4%, a w 2022 r. – 56,4%.

specjalnych (szpitale, dom pomocy społecznej, zakład opiekuńczo-leczniczy) – 57,03%. Odnotowana frekwencja była wyższa od średniej dla miasta wynoszącej 56,84%.

Średnia frekwencja w obwodach wynosiła od 52,78% w obwodzie nr 34 do 60,07% w obwodzie nr 35. Najniższą frekwencję odnotowano na obszarach specjalnych tj.: trzy szpitale, dom pomocy społecznej, zakład opiekuńczo-leczniczy, gdzie średnia frekwencja wynosiła 37%.

Wysoką frekwencją w wyborach samorządowych charakteryzuje się południowo-zachodnia część podobszaru m.in. jednostki funkcjonalne: nr 21 - Hala Targowa i rejon ul. M. Siedleckiego, nr 22 - rejon Al. Daszyńskiego i ul. Blachnickiego, nr 23 - rejon ul. W. Pola, nr 24 - rejon ul. Prochowej. Najniższą frekwencję odnotowano w północnej części podobszaru m.in.: w jednostkach funkcjonalnych: nr 6 - rejon ul. Lubicz i Strzeleckiej, nr 7 - ul. Lubicz - Instytut Nafty i Gazu, nr 8 - ul. Kopernika - kolegium oo. Jezuitów, nr 10 - ul. Kopernika - klasztor.

Frekwencja w głosowaniu w wyborach do rad dzielnic wg okręgów

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła podzielony jest na 7 okręgów wyborczych (5 w Dzielnicy II, 2 w Dzielnicy I) w wyborach do rad dzielnic.

Średnia frekwencja w podobszarze rewitalizacji wyniosła 10,44%. Uprawnionych do głosowania było około 6,7 tys. osób. Oficjalna frekwencja dla całej Dzielnicy II wyniosła 11,44%, a w Dzielnicy I 11,29%, a więc była wyższa niż frekwencja dla podobszaru rewitalizacji.

Frekwencja wyborcza podobszaru jest wyraźnie zróżnicowana pomiędzy północną a południową częścią podobszaru. Wyniki w dwóch północnych okręgach wyborczych wyniosły około 5%, przy czym najmniejsza frekwencja została odnotowana w jednostkach funkcjonalnych: nr 6 - rejon ul. Lubicz i Strzeleckiej, nr 7 - ul. Lubicz - Instytut Nafty i Gazu, nr 8 - ul. Kopernika - kolegium oo. Jezuitów, nr 9 - ul. Kopernika - Woj. Szpital Dziecięcy, nr 10 - ul. Kopernika - klasztor, nr 11 - ul. Kopernika - zespół szpitala uniwersyteckiego. Okręgi wyborcze zlokalizowane w północno-zachodniej części podobszaru osiągnęły wynik na poziomie 10%, natomiast frekwencja w południowej części podobszaru tj.: od ulicy Grzegorzeckiej do ulicy Podgórskiej wyniosła od 13% do 16%, co stanowiło wyższy rezultat niż średnia dla dzielnicy, a także całego miasta. Najwyższą frekwencję na podobszarze rewitalizacji odnotowano w jednostkach funkcjonalnych nr 23 - rejon ul. W. Pola i nr 24 - rejon ul. Prochowej.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Podobszar Kazimierz-Stradom wyróżnia się spośród pozostałych podobszarów rewitalizacji bardzo niską frekwencją wyborczą w wyborach do rad dzielnic, ale stosunkowo wysoką frekwencją w wyborach samorządowych, a dodatkowo zdecydowanie wyższą frekwencją w głosowaniu elektronicznym do Budżetu Obywatelskiego niż pozostałe podobszary.

Frekwencja mieszkańców w głosowaniu elektronicznym do Budżetu Obywatelskiego¹³

Na podobszarze Kazimierz-Stradom liczba uprawnionych do głosowania w Budżecie Obywatelskim zmniejszyła się o około 1000 osób w latach 2019-2022. Liczba głosów oddanych metodą elektroniczną ulega systematycznemu zmniejszeniu o około 200 głosów w latach 2019 – 2022 (z 474 do 269 głosów). Tendencję spadkową odnotowano w frekwencji w głosowaniu metodą elektroniczną. O ile w 2019 r. wyniosła ona 4,6 %, to w 2022 r. już jedynie 2,9 % co oznacza spadek o 1,7% punktów procentowych. Dla porównania w całym Krakowie frekwencja wynosiła 5,2% w 2019 i 3,7 % w 2022 r.

Projekty do Budżetu Obywatelskiego

¹³ Udział głosów elektronicznych w głosowaniu do Budżetu Obywatelskiego stanowi większość oddanych głosów, jednak jego udział ulega systematycznemu zmniejszeniu, w roku 2019 wyniósł 68,4%, a w 2022 r. – 56,4%.

Analiza dotyczy projektów dzielnicowych zgłaszanych w ramach Budżetu Obywatelskiego w latach 2019 – 2021 w wybranych dzielnicach Krakowa znajdujących się w obszarze rewitalizacji. Liczba zgłaszanych projektów na obszarze rewitalizacji wzrosła w analizowanym okresie z 19 do 28, jednak liczba projektów przyjętych do realizacji uległa zmniejszeniu z 11 do 3. Zestawiając te dane z danymi dotyczącymi całej Dzielnicy I, liczba zgłoszonych projektów wzrasta, przy czym liczba projektów przyjętych do realizacji maleje. Tematyka projektów oscyluje w dwóch głównych grupach tj.: kultura i infrastruktura, a także bezpieczeństwo i zieleń.

Średnia frekwencja w głosowaniu w wyborach samorządowych wg obwodów (2018)

Podobszar rewitalizacji Kazimierz–Stradom podzielony jest na 11 obwodów wyborczych w wyborach samorządowych. Średnia frekwencja na podobszarze rewitalizacji wyniosła 54,69%, a uprawnionych do głosowania było około 11 tys. osób. Frekwencja wyborcza w skali całego Krakowa wynosiła średnio 56,84% - w obydwóch turach wyborczych.

W wyborach samorządowych w roku 2018 najwyższą frekwencją charakteryzowały się obwody specjalne tj.: szpitale i dom pomocy społecznej – średnia frekwencja 77%. Średnia frekwencja w pozostałych obwodach wynosiła od 50,22% w obwodzie nr 3 do 58,25 w obwodzie nr 8. Wysoką frekwencją charakteryzują się jednostki funkcjonalne nr 35 rejon ul. Wielopole i jednostki w południowej części podobszaru: nr 20 rejon ul. Skawińskiej i H. Wietora, nr 21 - rejon ul. Skątecznej i Piekarskiej, nr 22 ul. Węglowej i Skątecznej, nr 23 ul. Augustiańska – klasztor, nr 24 - ul. Skąteczna – klasztor i nr 40 - ul. Podgórska, bulwary. Najniższą frekwencję odnotowano w centralnej części podobszaru m.in.: w jednostkach funkcjonalnych nr 25 rejon ul. J. Dietla i Paulińskiej i nr 26 rejon ul. J. Dietla i A. Kordeckiego.

Frekwencja w głosowaniu w wyborach do rad dzielnic wg okręgów

Podobszar rewitalizacji Kazimierz–Stradom podzielony jest na dziewięć okręgów wyborczych w wyborach do rad dzielnic. Średnia frekwencja w 2018 r. na podobszarze rewitalizacji wyniosła 9,63%, a uprawnionych do głosowania było około 9,8 tys. osób. Oficjalna frekwencja dla całej Dzielnicy I była większa niż dla podobszaru rewitalizacji i wynosiła 11,29%. Frekwencja wyborcza do rad dzielnic w skali całego Krakowa wyniosła średnio 12%.

W graniach podobszaru rewitalizacji odnotowano znaczące różnice w poziomie frekwencji w wyborach do rad dzielnic w roku 2018. Najniższą frekwencją charakteryzowały się jednostki funkcjonalne we wschodniej części podobszaru, gdzie wyniosła ona poniżej 6,5% uprawnionych do głosowania, takie jak: jednostka nr 12 - ul. Dajwór i Starowiślna, nr 13 - zakłady elektroenergetyczne, nr 14 - rejon ul. Św. Wawrzyńca i Pogórskiej, nr 15 - Muzeum Inżynierii Miejskiej, nr 16 - zakłady gazownicze, nr 38 - rejon ul. Rzeszowskiej i Halickiej i nr 39 - rejon ul. Przemyskiej i Halickiej.

Wysoka frekwencja na poziomie około 14% odnotowana została w południowej części podobszaru w jednostkach funkcjonalnych: nr 20 - rejon ul. Skawińskiej i H. Wietora, nr 21 - rejon ul. Skątecznej i Piekarskiej, nr 22 - ul. Węglowej i Skątecznej, nr 23 - ul. Augustiańska – klasztor, nr 24 - ul. Skąteczna – klasztor i nr 40 - ul. Podgórska, bulwary.

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Zdaniem pracowników socjalnych, ale i mieszkańców podobszaru rewitalizacji uczestniczących w spotkaniu, w Nowej Hucie istnieją nieformalne kanały informowania o kryzysach, co świadczy, iż społeczność nie do końca jest obojętna na los sąsiadów. Część mieszkańców obawia się jednak zgłaszać informacje o kryzysie lub zdarzeniu ze względu na swoje

bezpieczeństwo i biurokrację. Zdarzają się przypadki, że o popełnieniu przestępstwa nie jest informowana policja, lecz pomoc społeczna.

Wolontariat, zdaniem pracowników pomocy społecznej, ale i organizacji pozarządowych, „kuleje”, pomimo iż istnieje zapotrzebowanie na pomoc świadczoną w tej formie. Konieczne są działania ukierunkowane na wzmocnienie i rozwój wolontariatu.

Instytucje działające na terenie „starej” Nowej Huty wskazywały, że znacznym ograniczeniem ich działalności (i rozwoju) są zbyt małe środki finansowe pozostające w ich dyspozycji. Budynki, w których prowadzą one swoją działalność, wymagają znacznego zakresu remontów i modernizacji.

W opinii mieszkańców uczestniczących w spotkaniu widoczny jest brak misyjności wśród działających na terenie podobszaru organizacji pozarządowych. Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę na występujące zjawisko podejmowania przez organizacje pozarządowe działań jedynie za środki (granty) udostępniane przez Urząd Miasta Krakowa lub inne instytucje publiczne. Zdaniem uczestników większość z nich nie jest zainteresowana działalnością społeczną nie przynoszącą zysków, co znacząco ogranicza skuteczność działań społecznych, a często też generuje nowe poważne problemy (kończenie projektów adresowanych do szczególnie potrzebujących wsparcia mieszkańców po wygaśnięciu finansowania).

W trakcie spotkania z przedstawicielami środowiska edukacyjnego wskazywano na niewielką chęć rodziców do angażowania się w sprawy szkoły – dominuje podejście roszczeniowe.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W granicach podobszaru rewitalizacji mieszkańcy organizują się głównie w sytuacjach wymagających sprzeciwu wobec działań Miasta. Szereg aktywnych organizacji wyraża swoje stanowisko wobec kierunku przekształceń terenów po dawnych klinikach uniwersyteckich na Wesołej. Często jednak organizacje te nie są związane z podobszarem rewitalizacji.

Wskazano na pewne problemy w funkcjonowaniu wolontariatu, które pojawiły się w konsekwencji pandemii – wolontariuszami są przede wszystkim studenci, którzy w trakcie pandemii wyjechali z miasta. Z perspektywy seniorów istotne jest, aby wolontariat odbywał się regularnie.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Prowadzący projekt pn.: Klimatyczny Kwartal zwracali uwagę, że mimo chęci wypracowania rozwiązań wspólnie z różnymi interesariuszami podobszaru, pojawiły się problemy z rekrutacją uczestników na spotkania warsztatowe. Obserwowano małą aktywność obywatelską. W przypadku spotkań poświęconych rewitalizacji sytuacja wyglądała podobnie.

Być może wynika to z ogólnie małego zainteresowania krakowian sprawami lokalnymi. Według badania Barometr Krakowski, nieco ponad 1/5 mieszkańców Krakowa nie jest zainteresowana ani sprawami miasta, ani sprawami dzielnicy. 37% mieszkańców Krakowa rozmawiała w ciągu ostatnich 12 miesięcy z sąsiadami lub innymi osobami o sprawach Krakowa. Jedynie 18% w tym samym okresie sprawdzała informacje o dzielnicy w Internecie, 17% uczestniczyło w zebraniach wspólnoty mieszkaniowej lub spółdzielni. Jeszcze mniej osób uczestniczyło w spotkaniach konsultacyjnych (5%), czy też w spotkaniach z przedstawicielami Urzędu Miasta Krakowa lub radnymi miejskimi.

Według cytowanego powyżej badania jedynie 9% mieszkańców Krakowa w ciągu ostatnich 12 miesięcy angażowało się w udział w akcjach społecznych, 7% uczestniczyło w otwartych spotkaniach w ramach konsultacji społecznych, 3% korzystało z dyżurów lub punktów

konsultacyjnych. W pracę organizacji pozarządowych angażował się natomiast jedynie 1% mieszkańców.

Brak aktywności być może wynika z braku zaufania do władz. 1/4 ankietowanych mieszkańców Krakowa uważa, że władze dzielnicy dbają przede wszystkim o swoje interesy, a 36% nie ma w tym temacie zdania.

Pracownicy socjalni wskazywali na pewne problemy w funkcjonowaniu wolontariatu, które pojawiły się w konsekwencji pandemii (wolontariuszami są przede wszystkim studenci, którzy w trakcie pandemii wyjechali z miasta).

Kluczowe problemy i potencjały w zakresie uczestnictwa w życiu publicznym i kapitału społecznego oraz aktywności obywatelskiej

Do najważniejszych problemów występujących w każdym z podobszarów w zakresie uczestnictwa w życiu publicznym i kapitału społecznego oraz aktywności obywatelskiej należy zaliczyć:

- kryzys wspólnotowości lokalnej;
- spadek wszystkich wskaźników: odwiedzin, użytkowników zarejestrowanych, czytelników aktywnych, łącznej liczby wypożyczeń na zewnątrz i udostępnień na miejscu w filiach Biblioteki Kraków w latach 2019-2022;
- izolacja mieszkańców podobszaru (następuje zerwanie starych więzi międzysąsiedzkich, nowi mieszkańcy nie integrują się ze starymi);
- coraz większa liczba wynajmowanych mieszkań skutkująca osłabieniem lokalnej tożsamości;
- niewielka chęć rodziców do angażowania się w sprawy szkoły – dominuje podejście roszczeniowe.

Do kluczowych potencjałów podobszarów należy zaliczyć:

- dobrze rozwinięta sieć instytucji i organizacji społecznych.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- najniższa frekwencja w wyborach samorządowych w całym obszarze rewitalizacji wynosząca w 2018 r. 51,91 %;
- ograniczony zakres współpracy i integracji mieszkańców skutkujący pozyskaniem niewielkiej liczby projektów z Budżetu Obywatelskiego Miasta Krakowa;
- niski udział w głosowaniu elektronicznym do Budżetu Obywatelskiego, z tendencją spadkową w kolejnych latach, co może wskazywać na występowanie zjawiska wykluczenia cyfrowego;
- małe zaangażowanie części mieszkańców w sprawy sąsiedzkie (tylko działania interwencyjne wynikające z dostrzeżonych nieprawidłowości);
- słaba komunikacja pomiędzy Urzędem Miasta Krakowa, radnymi miejskimi, radnymi dzielnicowymi, wspólnotami i mieszkańcami;
- występowanie pewnych napięć pomiędzy starymi a nowymi mieszkańcami;
- brak funkcjonowania tradycyjnych lokalnych miejsc spotkań mieszkańców (np.: ławeczka, skwer);
- częste zawłaszczanie przestrzeni publicznej przez bezdomnych, osoby nadużywające alkoholu oraz imprezującą młodzież;
- ograniczony zasięg monitoringu miejskiego;
- brak chęci mieszkańców do uczestniczenia w spotkaniach konsultacyjnych;

- nadmierne eksponowanie przez Urząd Miasta Krakowa okresu PRL przy definiowaniu tożsamości podobszaru;
- braku pomysłu przedstawicieli Miasta na rozwój turystyki w tym podobszarze, a także braku pomysłu na samą dzielnicę;
- brak zainteresowania udziałem w gremiach przedstawicielskich;
- konflikty pomiędzy członkami wspólnot mieszkaniowych oraz poszczególnymi wspólnotami, które bardzo często uniemożliwiają realizację inwestycji w budynku lub ich bezpośrednim otoczeniu
- oferta kulturalna nieodpowiadająca na potrzeby mieszkańców;
- mała skala współpracy pomiędzy podmiotami działającymi w Nowej Hucie;
- brak podmiotu lub osoby, która aktywizowałaby życie lokalnej społeczności;
- słaba informacja o wydarzeniach mających miejsce w dzielnicy (słaby przepływ informacji);
- rzadka współpraca MOPS z organizacjami pozarządowymi;
- małe zaangażowanie mieszkańców w proces rewitalizacji wynikające z rozczarowania brakiem realizacji zadań przewidzianych w pierwszym programie,
- mała liczba mieszkańców, którzy chcą podejmować realne działania i brać za nie odpowiedzialność;
- słabo funkcjonujący wolontariat;
- napięcia na linii szkoła-mieszkańcy;
- zanik misyjności wśród działających na terenie podobszaru organizacji pozarządowych, co znacząco ogranicza skuteczność działań społecznych, a często też generuje nowe poważne problemy.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- wciąż występująca pomoc sąsiedzka, głównie między starszymi i „zakorzenionymi” mieszkańcami;
- aktywni lokalni liderzy;
- wysoka frekwencja w wyborach do rad dzielnic w stosunku do obszaru całego miasta;
- wzrost udziału aktywnych czytelników w ogólnej liczbie mieszkańców podobszaru;
- Punkty Aktywności Lokalnej;
- duża liczba klubów rodzica, ze wzrastającą liczbą uczestników zajęć;
- cztery funkcjonujące Centra Aktywności Seniora i pięć prowadzących działalność w bliskim sąsiedztwie podobszaru ze wzrastającą liczbą użytkowników;
- duża liczba organizacji pozarządowych;
- duża liczba klubów sportowych;
- siedem podmiotów ekonomii społecznej, w tym trzy przedsiębiorstwa społeczne;
- wiele wydarzeń kulturalno-społecznych, część z nich o charakterze cyklicznym;
- grupy nieformalne działające na rzecz mieszkańców i mieszkanki tj.: „Aktywni mieszkańcy osiedla Centrum D” i „Babki z Nowej Huty”.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła występują ponadto takie problemy jak:

- mniejsza, niż na pozostałych podobszarach rewitalizacji, aktywność obywatelska;
- brak lokalnych liderów, którzy budowałiby poczucie lokalnej tożsamości;
- mała liczba zgłaszanych projektów do Budżetu Obywatelskiego ;
- niska frekwencja wyborcza w wyborach do rad dzielnic;
- brak koordynacji działań podejmowanych przez Urząd Miasta Krakowa (jego poszczególne jednostki);
- nieskuteczność dotychczasowych mechanizmów partycypacyjnych;

- brak skuteczności we wdrażaniu ustalonych działań;
- rzadki udział szkół w procesie budowy społeczności lokalnej;
- brak dostępności infrastruktury szkolnej dla mieszkańców podobszaru;
- brak sieci współpracy szkół położonych w granicach podobszaru;
- małe zaangażowanie mieszkańców w sprawy podobszaru objawiające się problemami z rekrutacją uczestników na spotkania warsztatowe, konsultacyjne;
- funkcjonowanie wolontariatu;
- koncentrowanie aktywności mieszkańców jedynie na akcjach sprzeciwu wobec podejmowanych przez miasto działaniach;
- zainteresowanie obszarem po byłych klinikach uniwersyteckich wynikające z medialności tematu, bez realnego związania tych podmiotów z podobszarem rewitalizacji;
- brak Punktów Aktywności Lokalnej;
- brak klubów rodzica;
- dwa Centra Aktywności Seniora ze zmniejszającą się liczbą uczestników zajęć.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- stali mieszkańcy;
- istniejące instytucje i placówki kultury (kino, teatr, ośrodki kultury);
- duża liczba organizacji pozarządowych, prowadzących działalność charytatywną, pomoc skierowaną do osób potrzebujących, dzieci, młodzieży i osób starszych;
- dostępność obszaru dla organizacji wydarzeń kulturalnych;
- dwie aktywne grupy nieformalne skupione w swojej działalności na części podobszaru Grzegórzki–Wesoła tj.: „Kolektyw Wesoła” i „Przystanek Wesoła”;
- biblioteki jako instytucje, które starają się animować życie lokalnej społeczności.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom występują ponadto takie problemy jak:

- atomizacja społeczności lokalnej, która powoduje, że wielu seniorów zamieszkujących podobszar rewitalizacji cierpi na samotność;
- dynamicznie spadająca liczba zgłaszanych projektów w kolejnych edycjach Budżetu Obywatelskiego;
- brak większej integracji wspólnoty lokalnej;
- brak Punktów Aktywności Lokalnej;
- brak gospodarza, lidera lokalnej wspólnoty, który koordynowałby działania podmiotów działających w tej części miasta i budował poczucie lokalnej tożsamości;
- nieuwzględnianie głosu mieszkańców przy budowie polityk miejskich;
- bardzo niska frekwencja wyborcza w wyborach do rad dzielnic;
- brak współpracy organizacji pozarządowych z MOPS w sprawie udzielania pomocy osobom potrzebującym wsparcia;
- brak koordynacji działań podejmowanych przez Urząd Miasta Krakowa (jego poszczególne jednostki);
- nieskuteczność dotychczasowych mechanizmów partycypacyjnych, brak poczucia sprawstwa;
- rozczarowanie mieszkańców dotychczasowymi działaniami Miasta oraz brak wiary w poprawę sytuacji na Kazimierzu w przyszłości;
- brak platformy porozumienia pomiędzy mieszkańcami, przedsiębiorcami a władzami miasta;
- brak wydarzeń, wokół których mogliby się jednoczyć mieszkańcy;

- nieskuteczność obecnie wykorzystywanych kanałów komunikacji z mieszkańcami i pomiędzy mieszkańcami;
- brak integracji podmiotów (przedsiębiorców, instytucji kultury, instytucji publicznych) działających na obszarze Kazimierza;
- silna konkurencja pomiędzy podmiotami kultury zamiast współpracy;
- rzadki udział szkół w procesie budowy społeczności lokalnej;
- brak dostępności infrastruktury szkolnej dla mieszkańców podobszaru;
- brak sieci współpracy szkół położonych w granicach podobszaru;
- małe zaangażowanie mieszkańców w sprawy podobszaru objawiające się problemami z rekrutacją uczestników na spotkania warsztatowe, konsultacyjne;
- dobra oferta kulturalna (kina, teatry, muzea, ośrodki kultury) ukierunkowana jednak głównie na klienta ogólnomiejskiego lub spoza miasta (turyści krajowi i zagraniczni);
- duża liczba organizacji pozarządowych, z niewielką liczbą działań adresowanych do społeczności lokalnej.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- stali mieszkańcy;
- wciąż występujące silne więzi między wybranymi grupami mieszkańców;
- działające organizacje pozarządowe udzielające pomocy osobom potrzebującym;
- biblioteki jako instytucje, które starają się animować życie lokalnej społeczności;
- wzrost udziału aktywnych czytelników w ogólnej liczbie mieszkańców podobszaru;
- dobrze działający klub rodzica z coraz większą liczbą uczestników zajęć;
- dwa Centra Aktywności Seniora ze wzrastającą liczbą uczestników;
- duża liczba organizacji pozarządowych;
- duża liczba klubów sportowych;
- pięć podmiotów ekonomii społecznej z których dwa posiadają status przedsiębiorstwa społecznego;
- stosunkowo wysoka frekwencja w wyborach samorządowych, która wyniosła w 2018 r. 54,69%;
- zdecydowanie wyższa frekwencja w głosowaniu elektronicznym do Budżetu Obywatelskiego niż w pozostałych podobszarach rewitalizacji;
- wzrastająca liczba zgłaszanych projektów w kolejnych edycjach Budżetu Obywatelskiego;
- funkcjonowanie wolontariatu.

4. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji do negatywnych zjawisk, jakie mogą prowadzić do wystąpienia na danym obszarze kryzysu w sferze gospodarczej, zalicza się niski stopień przedsiębiorczości oraz słabą kondycję lokalnych przedsiębiorstw.

Analiza ilościowa

4.1. Stopień przedsiębiorczości

4.1.1. Przedsiębiorstwa zarejestrowane w CEIDG

Przedsiębiorczość odgrywa niebagatelną rolę w rozwoju lokalnym wpływając na gospodarkę oraz jakość życia społeczności lokalnej.

Miasto Kraków cechuje się atrakcyjnością inwestycyjną oraz tworzeniem dogodnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Świadczy o tym szereg wyróżnień, jakie Miasto otrzymało, m.in. 3. miejsce w ogólnopolskim rankingu "Miasta Przyjazne dla Biznesu 2022" w kategorii miast powyżej 300 tys. mieszkańców organizowanym przez magazyn „Forbes” oraz 6. miejsce w rankingu fDi's European Cities and Regions of the Future 2022/23, Top 10 Large European Cities of the Future 2022/2023 w kategorii potencjał gospodarczy. Miarą rozwoju przedsiębiorczości w Krakowie jest również liczba zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw, która w latach 2020-2022 wrosła z poziomu 220 600 do 237 300 pracowników¹⁴. Zatem dane wskazują, iż krakowskie przedsiębiorstwa można uznać za względnie odporne na kryzysy takie jak COVID-19, ponieważ od 2020 r., pomimo trwania pandemii i ograniczeń z nią związanych, liczba pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach stale rosła. Należy jednak podkreślić, że nie wszystkie obszary miasta rozwijają się w jednakowym tempie.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Dane na temat liczby firm zarejestrowanych w CEIDG na 1000 stałych mieszkańców podobszaru wskazują na zdecydowanie najniższy spośród podobszarów rewitalizacji stopień przedsiębiorczości. W latach 2020-2022 w granicach podobszaru liczba przedsiębiorców na 1000 stałych mieszkańców wzrosła z poziomu 31 do 36 przy średniej dla obszaru rewitalizacji wynoszącej od 51 do 59 oraz dla miasta sięgającej wartości od 54 do 65. Niższa wartość wskaźnika może wynikać z działalności przedsiębiorców w głównej mierze realizujących potrzeby lokalnej społeczności. Brakuje natomiast odbiorców zewnętrznych, np. turystów, czy mieszkańców innych części miasta, których obsługa wymagałaby uruchomienia dodatkowych działalności. W strukturze aktywnych przedsiębiorstw w badanym okresie dominowała działalność taksówek osobowych. Ponadto dane wskazują na znaczną liczbę przedsiębiorstw zajmujących się transportem drogowym towarów oraz oprogramowaniem.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W latach 2020-2022 liczba firm zarejestrowanych w CEIDG na 1000 stałych mieszkańców znacznie przewyższała średnią dla Krakowa, co oznacza wysoki stopień przedsiębiorczości na podobszarze Grzegórzki-Wesoła. Podobnie jak w przypadku podobszaru Kazimierz-Stradom, wysoka wartość wskaźnika wynika z obsługi ruchu turystycznego oraz mieszkańców innych części miasta, którzy swoje potrzeby realizują na tym obszarze. W analizowanym okresie wartość ww. wskaźnika wzrosła z poziomu 82 do 96 przy średniej dla obszaru rewitalizacji wynoszącej od 51 do 59 oraz dla miasta sięgającej wartości od 54 do 65. W strukturze aktywnych przedsiębiorstw dominowały wówczas działalność prawnicza oraz działalność związana z oprogramowaniem.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Według danych z lat 2020-2022 dotyczących liczby firm zarejestrowanych w CEIDG na 1000 stałych mieszkańców podobszar jest miejscem koncentracji znacznej liczby przedsiębiorstw. Wartość ww. wskaźnika wzrosła w badanym okresie z poziomu 110 do 129 przy średniej dla obszaru rewitalizacji wynoszącej od 51 do 59 oraz dla Krakowa sięgającej wartości od 54 do 65. Wysoka wartość wskaźnika wynika w głównej mierze z obsługi ruchu turystycznego oraz mieszkańców innych części miasta, którzy swoje potrzeby realizują na tym obszarze. W strukturze aktywnych przedsiębiorstw dominowały w opisywanym okresie: działalność

¹⁴ Urząd Miasta Krakowa, *Raport o stanie gminy*, Kraków, 31 maja 2023 r.

prawnicza, restauracje i inne stałe placówki gastronomiczne oraz działalność związana z oprogramowaniem.

4.1.2. Usługi rynkowe

Usługi to jedna z trzech głównych gałęzi gospodarki, która odgrywa niebagatelną rolę w rozwoju współczesnych miast. Usługi rynkowe ułatwiają realizację potrzeb każdego człowieka, m.in. w zakresie zakupów i rekreacji. Dostęp do szerokiego spektrum zróżnicowanych usług rynkowych jest jednym z czynników determinujących jakość życia oraz osiedlanie się na danym obszarze nowych mieszkańców. Ograniczenie tego dostępu może wpłynąć na niezadowolenie mieszkańców z miejsca w którym żyją, a w konsekwencji przyczynić się do ich odpływu.

Analizie poddane zostały następujące rodzaje placówek:

- handlowe: sklepy spożywcze, piekarnie, art. przemysłowe, odzieżowe i in.;
- gastronomiczne: restauracje, bary, kawiarnie, fast-foody i in.;
- usługowe: usługi dla ludności (fryzjerskie, kosmetyczne, krawieckie, szewskie itp.), zdrowotne (gabinety lekarskie, optyczne, apteki i in.), hotelowe (hotele, hostele itp.);
- inne (usługi prawne, księgowe, rachunkowe, bankowe itp.).

Na obszarze rewitalizacji usługi rynkowe świadczone są w 2 116 placówkach*.

Tab. 4.1. Struktura placówek usług komercyjnych na obszarze rewitalizacji.

podobszar	suma	handel	%	gastronomia	%	usługi inne	%
„stara” NH	408	149	36,5%	52	12,7%	207	50,7%
GW	344	91	26,5%	63	18,3%	190	55,2%
KS	1 364	407	29,8%	382	28,0%	575	42,2%
OR	2 116*	647	30,6%	497	23,5%	972	45,9%

* wg autorskiej inwentaryzacji na rok 2021

Źródło: opracowanie PI UMK

Największa ich koncentracja występuje w podobszarze Kazimierz-Stradom, podczas gdy najmniejsza ich liczba – w podobszarze Grzegórzki-Wesoła. Największy udział w skali obszaru rewitalizacji mają placówki o charakterze usługowym – blisko 46%, podczas gdy najmniejszy przypada na placówki gastronomiczne – 24%, przy czym podkreślić należy, że rozkłady przestrzenne w każdej z kategorii są odmienne w każdym z podobszarów.

Tab. 4.2. Wskaźnik obsługi placówek usług komercyjnych na obszarze rewitalizacji.

	liczba mieszkańców	liczba placówek	wskaźnik obsługi*
„stara” NH	40 156	408	98,42
GW	6 378	344	18,54
KS	10 042	1 364	7,36
OR	56 582	2116	26,74

*Wskaźnik obsługi: liczba mieszkańców przypadająca na placówkę

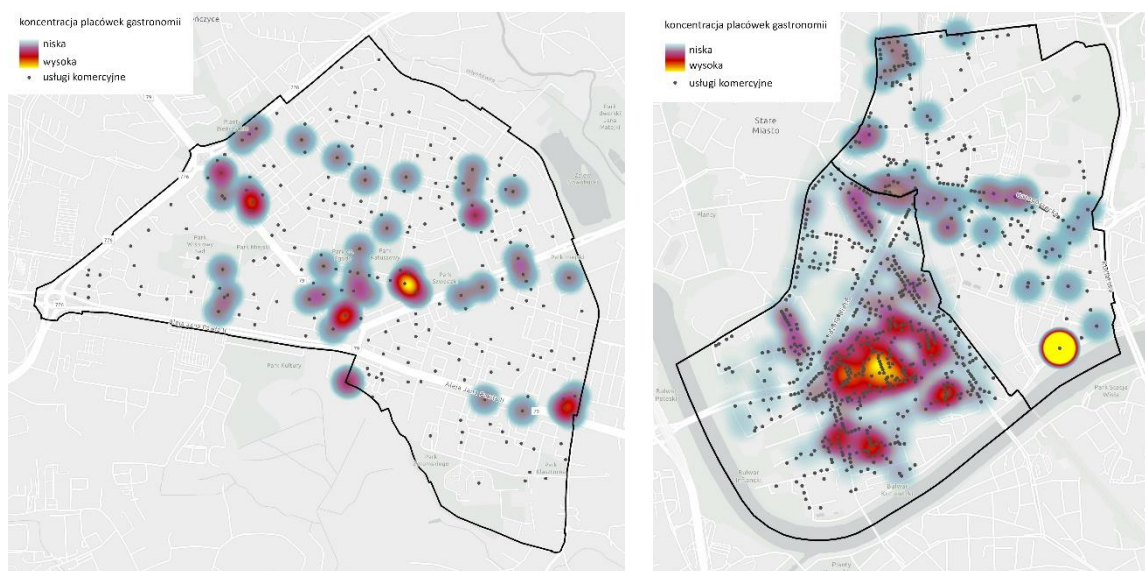
Źródło: opracowanie PI UMK

W skali obszaru rewitalizacji widoczne są wyraźne dysproporcje w liczbie mieszkańców przypadających na jedną placówkę usług rynkowych. Wartość wskaźnika obsługi dla podobszaru „stara” Nowa Huta wynosi ponad 98 osób/placówkę, podczas gdy dla podobszaru

Kazimierz-Stradom jest to tylko ponad 7 osób/placówkę przy średniej dla obszaru rewitalizacji niemal 27 osób/placówkę.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze ponad połowę (50,7%) stanowią placówki o charakterze usługowym oraz placówki handlu detalicznego (36,5%). Zauważalny jest natomiast niedostatek placówek gastronomicznych stanowiących zaledwie 12,7% ogólnej ich liczby. Tak niski udział tego typu działalności zapewne wynika z niedoboru klientów zewnętrznych, chętniej wybierających placówki gastronomiczne w centrum miasta. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców wskaźnik obsługi jest niemal czterokrotnie wyższy, niż dla całego obszaru rewitalizacji, co wskazuje na ewidentny niedobór ich liczby, a co zatem idzie niski poziom aktywności przedsiębiorców. Problem przedsiębiorców działających na podobszarze może być powiązany z lokalizacją placów targowych usytuowanych w bezpośrednim jego sąsiedztwie, a także powstawaniem wielkopowierzchniowych sklepów i galerii handlowych, które przejęły znaczną część dotychczasowych klientów.

Rys. 28. Koncentracja placówek gastronomii na tle usług komercyjnych na podobszarach rewitalizacji.

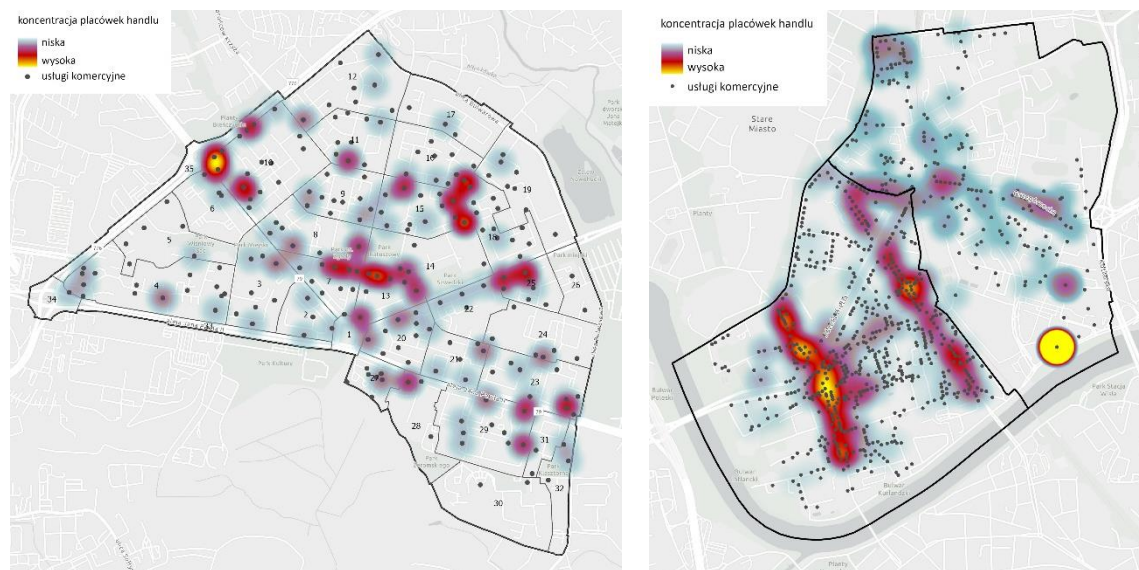
Źródło: opracowanie PI UMK

Rozkład przestrzenny placówek usług rynkowych ma charakter równomiernie rozproszony. Zazwyczaj ich lokalizacja związana jest z układem komunikacyjnym, lecz nie tworzą one zwartych ciągów funkcjonalnych.

Podobszar rewitalizacji Grzegorzki-Wesoła

Podobszar ten charakteryzuje się bardziej zrównoważonymi proporcjami usług, niż „stara” Nowa Huta. Także i tu przeważają usługi (55,2%), natomiast zauważalny jest nieco wyższy odsetek placówek gastronomicznych sięgający jednej piątej ich liczby (18,3%). Także i wskaźnik obsługi przedstawia się odmiennie – jedna placówka przypada na blisko 19 osób, a zatem jest niższa od średniej dla obszaru rewitalizacji.

Ze względu na charakterystykę urbanistyczną podobszaru, rozkład przestrzenny placówek usługowych, także ma charakter rozproszony, choć zauważalne są rejony koncentracji w okolicach placów i ulic.

Rys. 29. Koncentracja placówek handlu na tle usług komercyjnych na podobszarach rewitalizacji.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W tym podobszarze występuje zauważalna równowaga pomiędzy poszczególnymi kategoriami usług, choć także i w tym przypadku placówki usługowe stanowią większość (42,2%), to procentowy udział placówek handlu i gastronomii jest również znaczny (odpowiednio 29,8% oraz 28%).

W skali obszaru rewitalizacji zaskakującym wydaje się wskaźnik obsługi mieszkańców na poziomie 7,36, jednak należy mieć na względzie fakt, że w rzeczywistości zdecydowana większość placówek usługowych nie jest nastawiona na rezydentów, ale na turystów i gości.

Uwagę zwraca charakterystyka rozkładu przestrzennego, właściwa dla urbanistyki śródmiejskiej – o ile placówki handlowe kumulują się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych (ul. Starowiślna, ul. Krakowska, ul. Wielopole), o tyle koncentracja placówek gastronomicznych ma charakter obszarowy i obejmuje rejony placów: Nowego, Wolnica, ul. Szerokiej oraz przylegających ulic.

4.1.3. Aktywność nowych przedsiębiorstw

Kolejną miarą opisującą stopień przedsiębiorczości jest wskaźnik nowo rozpoczętych działalności przypadających na 100 aktywnych działalności w danym roku (wg CEIDG). Nowe przedsiębiorstwa nie tylko realizują potrzeby mieszkańców, ale także kształtują lokalny rynek pracy. Powstawanie nowych firm wpływa pozytywnie na kondycję finansową miasta, które może realizować zadania sprzyjające podwyższeniu warunków życia mieszkańców.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W latach 2020-2022 systematycznie wzrastał (z poziomu 4 do 12) wskaźnik działalności rozpoczętych na 100 działalności aktywnych. W 2020 r. wartość wskaźnika dla podobszaru była nieco niższa niż średnia wartość dla obszaru rewitalizacji, natomiast w kolejnych latach wartości te były porównywalne.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Dane z lat 2020-2022 wskazują, że wartość wskaźnika działalności rozpoczętych na 100 działalności aktywnych z roku na rok rosła z poziomu 5 do 12. Wartość wskaźnika dla podobszaru była jednocześnie porównywalna z wartością dla całego obszaru rewitalizacji.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W okresie od 2020 do 2022 r. podobszar wyróżniał się pozytywnie wysokością wskaźnika działalności rozpoczętych na 100 działalności aktywnych. Na początku tego okresu wartość wskaźnika wynosiła 8, natomiast dwa lata później już 13, przewyższając średnią wartość dla obszaru rewitalizacji. Dynamika wzrostu na podobszarze nie powinna dziwić ze względu na jego turystyczny charakter. Wraz z ożywieniem turystycznym po okresie pandemii przedsiębiorcy wracają do działalności związanych z obsługą turystów.

4.2. Działalność gospodarcza uznawana za niekorzystną ze społecznego punktu widzenia

4.2.1. Zezwolenia/koncesje na sprzedaż detaliczną alkoholu

Jak wskazano w diagnozie sfery społecznej obszaru rewitalizacji, alkoholizm negatywnie oddziałuje zarówno na więzi rodzinne, jak i na kondycję finansową gospodarstw domowych. Z tego punktu widzenia, koncentracja punktów z alkoholem jest społecznie niekorzystna i może prowadzić do rozwijania się nowych problemów mieszkańców. Argumenty o powstawaniu nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach zajmujących się detaliczną sprzedażą alkoholu nie równoważą negatywnych skutków społecznych.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Według danych z końca 2021 r. w granicach podobszaru funkcjonowało 54 przedsiębiorców z zezwoleniem na detaliczną sprzedaż alkoholu. Ich koncentracja była wówczas szczególnie widoczna w jednostkach: nr 4. Osiedle Kolorowe (I) oraz nr 15. Osiedle Słoneczne. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców podobszaru, na 1 przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na alkohol przypadało 744 stałych mieszkańców. „Stara” Nowa Huta pozytywnie wyróżniała się pod tym względem, gdyż średnia wartość ww. wskaźnika dla całego obszaru rewitalizacji wynosiła 365, a dla Krakowa 451.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Dane z końca 2021 r. informują o 26 przedsiębiorcach z zezwoleniem na detaliczną sprzedaż alkoholu. Ich największą koncentrację odnotowano wtedy w jednostce nr 5. rejon ul. Westerplatte i Radziwiłłowskiej. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców podobszaru, na 1 przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na alkohol przypadało 256 stałych mieszkańców. Wartość wskaźnika była niższa niż średnia wartość dla obszaru rewitalizacji (365) oraz dla miasta (451), co oznacza, że niekorzystne ze społecznego punktu widzenia oddziaływanie punktów ze sprzedażą alkoholu było większe, niż w przypadku obszaru rewitalizacji i całego Krakowa. Podobnie jak w przypadku podobszaru Kazimierz-Stradom, podobszar ten odwiedzany jest przez turystów, którzy chętnie korzystają z możliwości zakupu alkoholu.

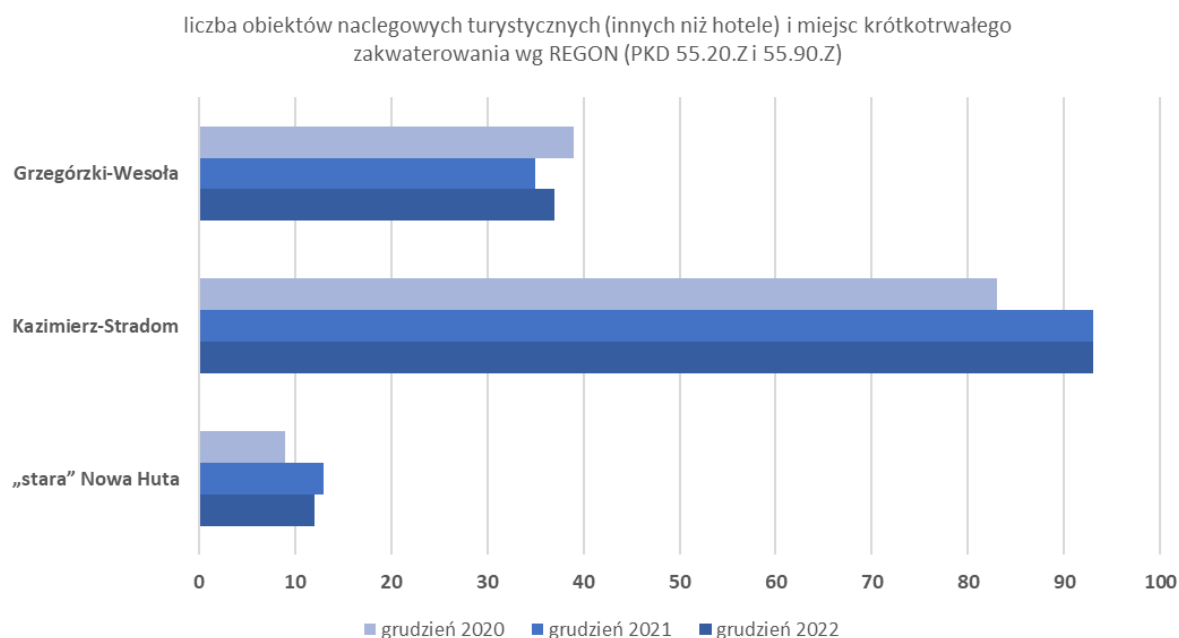
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Wraz z końcem 2021 r. na podobszarze funkcjonowało 75 przedsiębiorców z zezwoleniem na sprzedaż alkoholu. Ich koncentracja była wtedy zauważalna w jednostce nr 1. rejon Placu Nowego. Uwzględniając liczbę mieszkańców podobszarów należy zauważyć, iż na 1 przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na alkohol przypadało jedynie 130 stałych mieszkańców, co świadczy o szczególnym zagęszczeniu miejsc, w których można było zakupić

alkohol. Wartość ww. wskaźnika była znacznie niższa niż średnia wartość dla obszaru rewitalizacji (365) oraz dla miasta (451). Znaczna liczba przedsiębiorców z zezwoleniem na sprzedaż alkoholu wynika w głównej mierze z popytu na taką działalność związanego z dużą liczbą turystów i odwiedzających ten obszar.

4.2.2. Zakwaterowanie i najem krótkoterminowy

Rynek zakwaterowania i najmu krótkoterminowego w ostatnich latach podlegał znacznym perturbacjom ze względu na pandemię koronawirusa, która wstrzymała możliwość prowadzenia tej formy działalności. Wraz ze znoszeniem obostrzeń rynek stopniowo się odradzał, a co za tym idzie powróciły problemy, które są z nim związane. Najem krótkoterminowy łączy się nierzadko z łamaniem zasad porządku domowego i współżycia społecznego. Mieszkańcy miast, szczególnie dzielnic atrakcyjnych turystycznie, są narażeni na zwiększony poziom hałasu, niszczenie części wspólnych oraz obniżenie poczucia bezpieczeństwa. Stąd też zakwaterowanie i najem krótkoterminowy należy z pewnością uznać za działalność gospodarczą niekorzystną ze społecznego punktu widzenia.

Rys. 30. Liczba obiektów noclegowych turystycznych (innych niż hotele) i miejsc krótkotrwałego zakwaterowania na obszarze rewitalizacji.

Źródło: opracowanie PI UMK na podstawie danych REGON

Wykres przedstawia porównanie liczby obiektów noclegowych turystycznych (innych niż hotele) i miejsc krótkotrwałego zakwaterowania wg REGON na podobszarach rewitalizacji oraz zmiany ich liczebności w latach 2020-2022. Szczegółową analizę zagadnienia przedstawiono w podziale na podobszary.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Dane z lat 2020-2022 informują o niewielkiej liczbie przedsiębiorców prowadzących obiekty noclegowe turystyczne (inne niż hotele) i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania w granicach podobszaru. W badanym okresie ich liczba oscylowała wokół 10, osiągając na koniec 2022 r. poziom 12 podmiotów. Biorąc pod uwagę liczbę stałych mieszkańców podobszaru, na koniec 2022 r. na jednego przedsiębiorcę prowadzącego obiekt noclegowy turystyczny (inny niż hotel) lub miejsce krótkotrwałego zakwaterowania przypadało niemal 3300 mieszkańców (ponad 32 razy więcej niż w podobszarze Kazimierz-Stradom oraz niemal 19 razy więcej niż

w podobszarze Grzegórzki-Wesoła). Niską wartość wskaźnika można łączyć z tezą, że turyści w głównej mierze nocują bliżej centrum miasta, a chcąc zwiedzić Nową Hutę przybywają do niej właśnie stamtąd.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Wraz z końcem 2022 r. w granicach podobszaru działało 37 przedsiębiorców prowadzących obiekty noclegowe turystyczne (inne niż hotele) i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania, co oznacza niewielki spadek względem 2020 r., gdy było ich 39. Mając na uwadze liczbę stałych mieszkańców podobszaru, na jednego przedsiębiorcę prowadzącego tego typu obiekt przypadało niemal 180 mieszkańców. Duża liczba przedsiębiorców prowadzących tego typu działalności wynika z położenia podobszaru w sąsiedztwie często odwiedzanych przez turystów Rynku Głównego oraz Kazimierza.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Według danych z okresu od 2020 do 2022 r. liczba przedsiębiorców prowadzących obiekty noclegowe turystyczne (inne niż hotele) i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania w granicach podobszaru wzrosła z 83 do 93, co oznacza, że podobszar można uznać za miejsce ich szczególnej koncentracji. Uwzględniając liczbę stałych mieszkańców podobszaru, na 1 przedsiębiorcę prowadzącego tego typu działalność przypadało pod koniec 2022 r. jedynie około 100 mieszkańców. Znaczna liczba tego typu obiektów wynika z atrakcyjności tej części miasta dla turystów, w tym z niewielkiej odległości do Rynku Głównego.

4.3. Kondycja lokalnych przedsiębiorców

4.3.1. Zobowiązania kredytowe podmiotów gospodarczych

Do podstawowych miar, które opisują kondycję przedsiębiorców, należy z pewnością zaliczyć ich zobowiązania kredytowe. Problemy finansowe przedsiębiorców mogą wpływać z jednej strony na redukcję zatrudnienia i zwiększenie poziomu bezrobocia, z drugiej zaś na zmniejszony dostęp mieszkańców do np. lokalnych rzemieślników spowodowany zamykaniem pracowni.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Dane za 2022 r. na temat zobowiązań kredytowych podmiotów gospodarczych informują, że w granicach podobszaru działało 455 przedsiębiorców kredytujących się przynajmniej jednym czynnym zobowiązaniem. W „starej” Nowej Hucie zjawiskiem powszechniejszym, niżeli w skali całego miasta, były opóźnienia przedsiębiorców w spłacie zobowiązania dłuższe niż 90 dni. Udział przedsiębiorców z opóźnieniem powyżej 90 dni w ogólnej liczbie przedsiębiorców kredytujących się przynajmniej jednym czynnym zobowiązaniem wynosił 14,5% przy wartości 12% dla Krakowa. Należy jednak podkreślić niewielką rozbieżność w wysokości wskaźnika dla podobszaru i miasta. Problem ze spłatą zobowiązania miały częściej spółki (poniżej 20% spółek z opóźnieniem w spłacie dłuższym niż 90 dni z liczby spółek kredytujących się) niżeli mikroprzedsiębiorcy (14,1 % mikroprzedsiębiorców z opóźnieniem w spłacie dłuższym niż 90 dni z liczby mikroprzedsiębiorców kredytujących się).

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Dane dotyczące zobowiązań kredytowych podmiotów gospodarczych w 2022 r. wskazują, że na podobszarze działało wówczas 299 przedsiębiorców kredytujących się przynajmniej jednym czynnym zobowiązaniem. W ww. grupie 30 przedsiębiorców posiadało opóźnienie w spłacie dłuższe niż 90 dni, co stanowiło 10% ogółu przedsiębiorców posiadających jedno czynne zobowiązanie. Dla porównania, wartość ww. wskaźnika dla miasta wynosiła 12%. Większy

problem ze spłatą zobowiązania dłuższego niż 90 dni miały spółki (14,1%) niżeli mikroprzedsiębiorcy (8,6%).

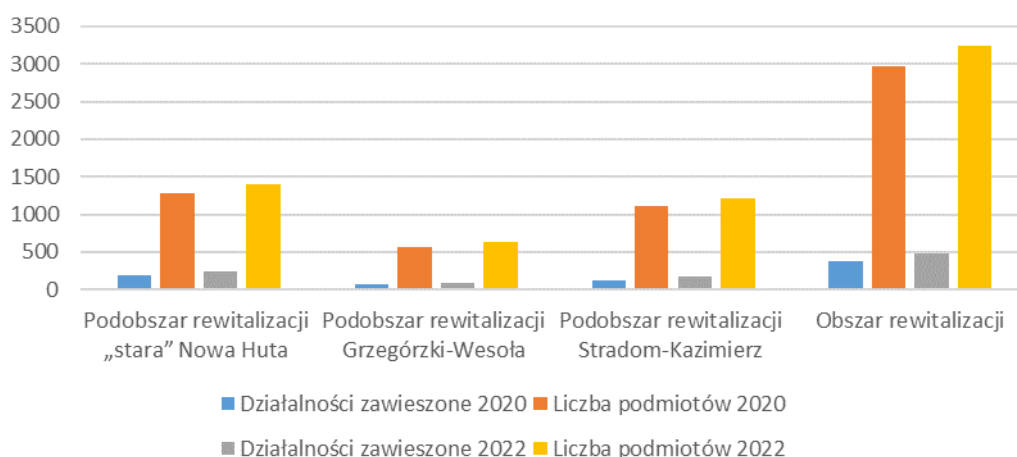
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Według danych za 2022 r. dotyczących zobowiązań kredytowych podmiotów gospodarczych w granicach podobszaru działało 456 przedsiębiorców kredytuujących się przynajmniej jednym czynnym zobowiązaniem. W granicach podobszaru zjawiskiem nieznacznie powszechniejszym, niżeli w skali całego miasta, były opóźnienia przedsiębiorców w spłacie zobowiązania dłuższe niż 90 dni. Udział przedsiębiorców z opóźnieniem powyżej 90 dni w ogólnej liczbie przedsiębiorców kredytuujących się przynajmniej jednym czynnym zobowiązaniem wynosił 14% przy wartości 12% dla Krakowa. Podobnie jak w przypadku „starej” Nowej Huty, problem ze spłatą zobowiązania miały częściej spółki (niemal 18% spółek z opóźnieniem w spłacie dłuższym niż 90 dni z liczby spółek kredytuujących się) niżeli mikroprzedsiębiorcy (12,2% mikroprzedsiębiorców z opóźnieniem w spłacie dłuższym niż 90 dni z liczby mikroprzedsiębiorców kredytuujących się).

4.3.2. Zawieszanie działalności gospodarczej

Przedsiębiorcy, którzy borykają się m.in. z problemami finansowymi, mają możliwość zawieszenia działalności gospodarczej. Zyskują oni wówczas prawo do odstąpienia od uiszczania opłat związanych z funkcjonowaniem działalności. Kondycja lokalnych przedsiębiorców dotyczy w szczególności ich sytuacji finansowej. Zawieszenie działalności gospodarczej jest zatem miernikiem, który można uznać za właściwy przy opisie tego zagadnienia.

Dane na temat przedsiębiorców, którzy zawiesili działalność, zostały przeanalizowane w formie wskaźnika działalności zawieszonych przypadających na 100 aktywnych działalności w danym roku. Dane źródłowe pozyskano z rejestru CEIDG.

Rys. 31. Liczba zawieszonych działalności gospodarczych na tle ogólnej liczby podmiotów na obszarze rewitalizacji w latach 2020- 2022.

Źródło: opracowanie PI UMK na podstawie danych CEIDG

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Dane z lat 2020-2022 wskazują, że wartość wskaźnika działalności zawieszonych na 100 działalności aktywnych z roku na rok rosła z poziomu 4 do 7. Wartość wskaźnika dla podobszaru była jednocześnie nieznacznie wyższa od średniej wartości dla całego obszaru rewitalizacji.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W okresie od 2020 do 2022 r. podobszar charakteryzował się nieznacznie niższą od pozostałych podobszarów wartością wskaźnika liczby działalności zawieszonych na 100 działalności aktywnych. Na początku tego okresu wartość wskaźnika wynosiła 3, natomiast dwa lata później 5, osiągając tym samym wartości niższe niż średnia dla obszaru rewitalizacji.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W latach 2020-2022 wzrosła (z poziomu 4 do 6) liczba działalności zawieszonych na 100 działalności aktywnych. W badanym okresie wartość wskaźnika dla podobszaru była porównywalna do średniej wartości dla obszaru rewitalizacji. Nie odnotowano zatem zwiększonego oddziaływania pandemii koronawirusa na kondycję lokalnych przedsiębiorców podobszaru, pomimo znacznego ograniczenia ruchu turystycznego.

4.3.3. Działalności wykreślone

Problemy osób prowadzących działalność gospodarczą związane z funkcjonowaniem przedsiębiorstw mogą niekiedy doprowadzić do wykreślenia działalności z rejestru CEIDG. Dane na temat przedsiębiorców, którzy wykreślili działalność z rejestru zostały przedstawione w formie wskaźnika działalności wykreślonych w danym roku na 100 działalności rozpoczętych w danym roku.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W latach 2020-2022 systematycznie spadała (z poziomu 121 do 65) liczba działalności wykreślonych na 100 działalności rozpoczętych. W analizowanym okresie wartość wskaźnika dla podobszaru przewyższała średnią wartość dla obszaru rewitalizacji (w tym w 2020 r. znacznie). Znaczna ilość działalności wykreślonych w 2020 r. należy wiązać z wybuchem pandemii koronawirusa i jej negatywnymi konsekwencjami.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Dane z lat 2020-2022 wskazują, że wartość wskaźnika działalności wykreślonych na 100 działalności rozpoczętych z roku na rok spadała z poziomu 93 do 56. Wartość wskaźnika dla podobszaru była w 2020 i 2021 r. wyższa niż średnia wartość dla całego obszaru rewitalizacji, natomiast w 2022 r. była nieznacznie niższa od tej średniej.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

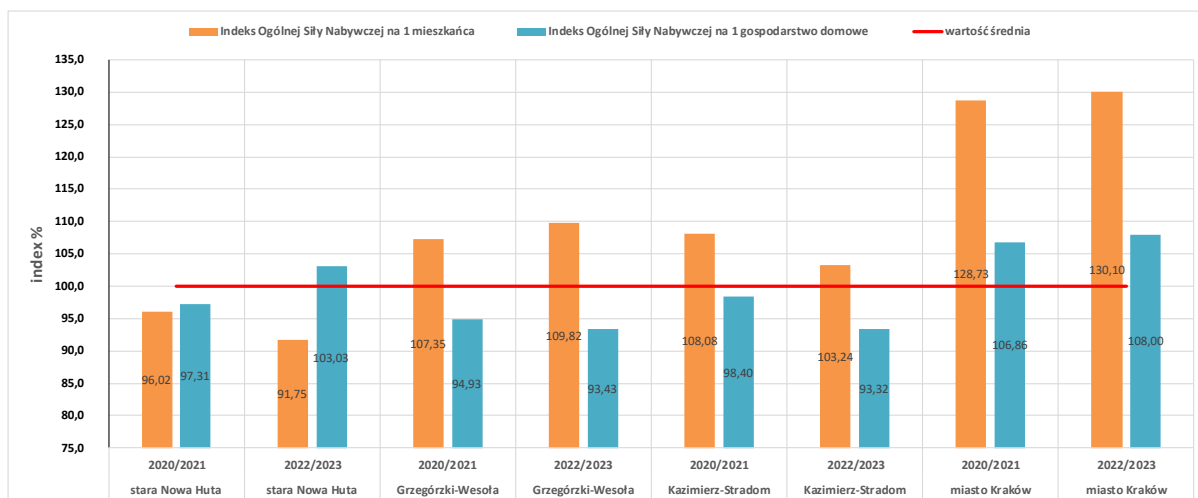
W okresie od 2020 do 2022 r. podobszar wyróżniał się spośród pozostałych podobszarów niską wartością wskaźnika liczby działalności wykreślonych na 100 działalności rozpoczętych. Na początku tego okresu wartość wskaźnika wynosiła 55 (przy średniej dla obszaru rewitalizacji 83) natomiast dwa lata później 52 (przy średniej dla obszaru rewitalizacji 59). Niska wartość wskaźnika potwierdza odporność podobszaru na kryzys związany z pandemią koronawirusa.

4.4. Siła nabywcza

Siła nabywcza, potocznie nazywana realną wartością pieniądza, jest miarą możliwości zakupowych mieszkańców (zarówno dóbr jak i usług). Dane z 2021 r. wskazują, że mieszkańcy Krakowa, w stosunku do mieszkańców innych powiatów, posiadali wysoką siłę nabywczą. Miasto Kraków uplasowało się wówczas w pierwszej szóstce powiatów w Polsce pod względem wartości tego wskaźnika na mieszkańca¹⁵. Można zatem przyjąć, że wysoka siła nabywcza

¹⁵ Na podstawie: <https://www.gfk.com/pl/prasa/purchasing-power-2021> [dostęp: 25.09.2023]

mieszkańców przekłada się na dobrą kondycję finansową lokalnych przedsiębiorców. Należy zaznaczyć, że wartość tego wskaźnika różni się w poszczególnych częściach miasta. Co więcej, istotną rolę przy planowaniu budżetu gospodarstw domowych odgrywa wysoka inflacja, która skutecznie wpływa na wartość pieniądza.

Rys. 32. Porównanie wartości indeksów ogólnej siły nabywczej ludności na podobszarach rewitalizacji (wartość średnia [100%] odniesiona względem Krakowa) oraz dla miasta Krakowa (wartość średnia [100%] odniesiona względem Polski).

Źródło: zestawiono w PI UMK na podstawie zamówionych danych i analiz GfK Polonia „Ogólna Siła Nabywcza GfK”

Wykres ilustruje wartości indeksów ogólnej siły nabywczej ludności w podobszarach rewitalizacji, które służą porównaniu wartości obserwowanych na danym podobszarze z wartościami średnimi dla Krakowa (100%). Natomiast wartości indeksów dla Krakowa umożliwiają porównanie wartości obserwowanych w całym mieście z wartościami średnimi dla Polski (100%). Z powyższego zestawienia wynika, że mieszkańcy Krakowa w 2020 oraz w 2022 r. dysponowali zdecydowanie wyższym potencjałem nabywczym niż średnia wartość dla Polski, co świadczy o ogólnej dobrej kondycji finansowej mieszkańców miasta.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Wartość wskaźnika ogólnej siły nabywczej na 1 mieszkańca podobszaru w 2020 r. wynosiła ponad 39 tys. zł/rok, co stanowiło około 96% średniej wartości dla Krakowa. Dwa lata później, pomimo wzrostu ogólnej siły nabywczej na 1 mieszkańca podobszaru do niemal 54 tys. zł/rok, wartość dla podobszaru stanowiła już tylko niemal 92% średniej dla całego miasta. Oznacza to zatem, że siła nabywcza mieszkańca podobszaru rośnie wolniej, niż przeciętnego mieszkańca miasta. Może być to spowodowane podwyższonym poziomem bezrobocia, zwiększoną liczbą mieszkańców pobierających świadczenia z pomocy społecznej oraz wzrostem liczby osób tworzących gospodarstwo domowe (z 2,4 do 2,7 osoby). Z kolei, z danych na temat wartości ogólnej siły nabywczej na 1 gospodarstwo domowe wynika, że w 2020 r. wartość ww. wskaźnika wynosiła niemal 94 tys. zł/rok, co stanowiło ponad 97% średniej wartości dla Krakowa. Natomiast w 2022 r. wartość ogólnej siły nabywczej na 1 gospodarstwo domowe na podobszarze wzrosła do ponad 142 tys. zł/rok, co przełożyło się na osiągnięcie ponad 103% średniej wartości ww. wskaźnika dla Krakowa. Należy jednak zauważyć, iż na jedno gospodarstwo domowe na podobszarze składało się w 2020 r. średnio 2,4 osoby (podobnie jak w przypadku Krakowa), natomiast dwa lata później już niemal 2,7 osoby (przy niezmienniej wartości dla całego miasta). Tłumaczy to zatem rozbieżność pomiędzy spadkiem ogólnej siły nabywczej w odniesieniu do średniej dla miasta na 1 mieszkańca podobszaru a wzrostem ogólnej siły nabywczej w odniesieniu do średniej dla miasta na 1 gospodarstwo domowe.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Wartość wskaźnika ogólnej siły nabywczej na 1 mieszkańca podobszaru w 2020 r. wynosiła niemal 44 tys. zł/rok, tj. ponad 107% średniej wartości dla Krakowa. W 2022 r. nastąpił wzrost wartości ww. wskaźnika do ponad 64 tys. zł/rok, co stanowiło niemal 110% średniej dla całego miasta. Dane na temat wartości ogólnej siły nabywczej na 1 gospodarstwo domowe wskazują, że w 2020 r. wartość ww. wskaźnika wynosiła ponad 91 tys. zł/rok, co stanowiło niemal 95% średniej wartości dla Krakowa. Z kolei w 2022 r. wartość ogólnej siły nabywczej na 1 gospodarstwo domowe na podobszarze wzrosła do ponad 129 tys. zł/rok, co przełożyło się na osiągnięcie ponad 93% średniej wartości ww. wskaźnika dla Krakowa. Należy jednak zaznaczyć, że osiągnięcie wartości niższych niż średnia wartość dla miasta wynika z wielkości gospodarstw domowych (w podobszarze składały się one z mniejszej liczby domowników).

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Zarówno w 2020, jak i 2022 r., wskaźnik ogólnej siły nabywczej na 1 mieszkańca podobszaru była wyższa niż średnia wartość dla Krakowa i wynosiła odpowiednio około 44 tys. zł/rok oraz ponad 60 tys. zł/rok (tj. około 108% średniej dla miasta w 2020 oraz ponad 103% średniej dla miasta w 2022 r.). Analizując ogólną siłę nabywczą na 1 gospodarstwo domowe na podobszarze, w latach 2020-2022 wzrosła wartość tego wskaźnika z poziomu niemal 95 tys. zł/rok do niemal 129 tys. zł/rok. Na początku tego okresu wartość ww. wskaźnika stanowiła ponad 98% średniej dla miasta, natomiast dwa lata później było to ponad 93% średniej wartości dla miasta. Należy jednak podkreślić, iż średnia wielkość gospodarstwa domowego na podobszarze Kazimierz-Stradom była niższa niż średnia wartość dla Krakowa, co przyczyniło się do niższej niż średnia dla miasta wartości ogólnej siły nabywczej na 1 gospodarstwo domowe na podobszarze.

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

„Stara” Nowa Huta, pomimo pozornie śródmiejskiego układu zabudowy, pozbawiona jest istotnych funkcji centrotwórczych, jakimi są handel i usługi, które w środowisku miejskim organizują przestrzeń i relacje społeczne. Problem ten został poruszony m.in. podczas konsultacji społecznych obchodów 70-lecia Nowej Huty, które odbyły się w dniach 11 sierpnia-19 września 2018 r. Uczestnicy wskazali, że Plac Centralny nie posiada funkcji centrum, chociaż mógłby zostać centralną przestrzenią historycznej zabudowy. Co więcej, w czasie konsultacji 70-lecia Nowej Huty zwracano uwagę na problem niedostatecznej liczby kawiarni, restauracji i ogródków gastronomicznych oraz na dużą liczbę pustych lokali. Do potencjalnych źródeł problemu zaliczono wysokie koszty czynszów¹⁶.

Można uznać, że wyniki analizy ilościowej pokrywają się z opiniami interesariuszy rewitalizacji podobszaru „stara” Nowa Huta. Ponadto odwiedzając starą część Nowej Huty, szczególnie okolice Placu Centralnego, uwagę zwraca duża liczba placówek bankowych i punktów oferujących kredyty-chwilówki, co świadczy o popycie na takie usługi.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Studia dotychczas przeprowadzonych na podobszarze konsultacji społecznych skłaniają do refleksji, iż interesariusze często zwracają uwagę na gospodarczą i społeczną wartość Targowiska „Unitarg” oraz Hali Targowej.

¹⁶ <https://www.bip.krakow.pl/zalaczniki/dokumenty/n/225893/karta> [dostęp: 03.10.2023]

Podczas konsultacji projektu pn. Klimatyczny Kwartał uczestnicy podkreślili znaczenie Targowiska „Unitarg” w zaspokajaniu potrzeb zakupowych zarówno okolicznych mieszkańców, jak i klientów z całego Krakowa¹⁷. Natomiast w trakcie konsultacji społecznych dotyczących zagospodarowania przestrzennego Placu Grzegórzeckiego, które odbyły się w dniach 6-29 października 2021 r., podkreślano walory targowiska oraz Hali Targowej oraz ich znaczenie dla lokalnej społeczności¹⁸.

W kontekście rozwoju funkcji kulturalnej i usługowej znaczenia nabiera teren dawnej dzielnicy Wesoła, który jest niebagatelnym potencjałem podobszaru. Prowadzone aktualnie działania adaptacyjne byłych budynków szpitalnych mogą stać się bodźcem do rewitalizacji okolicy.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W trakcie konsultacji społecznych projektu pn. Klimatyczny Kwartał interesariusze zwrócili uwagę na zmniejszającą się liczbę rzemieślników i specjalistycznych sklepów kosztem stale powstających lokali gastronomicznych. Kazimierz zdominowany działalnością gastronomiczną staje się tym samym monofunkcyjny¹⁹. Kwestię podnoszono również podczas konsultacji społecznych dotyczących zadania pn. Opracowanie wielowariantowej koncepcji zagospodarowania Placu Nowego, które odbyły się w terminie 1 kwietnia – 14 maja 2021 r., gdy wskazywano na zanikanie lokalnych rzemieślników i prowadzonych przez nich punktów usługowych. Zwrócono tym samym uwagę na niedostateczną liczbę punktów handlowych dedykowanych mieszkańcom²⁰. W trakcie konsultacji społecznych w sprawie przebudowy ulicy Starowiśnej, które odbyły się w marcu i kwietniu 2020 r., podkreślano jednak istnienie nieznaczej liczby atrakcyjnych usług, które realizują potrzeby nie tylko lokalnej społeczności, ale również mieszkańców całego Krakowa²¹.

Z kolei podczas konsultacji społecznych projektu uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie utworzenia Parku Kulturowego Kazimierz ze Stradomiem, które odbyły się w dniach 25 października - 19 listopada 2021 r., uczestnicy podnosili problem relacji mieszkańców z przedsiębiorcami prowadzącymi działalność restauracyjną. Wskazywano wtedy problemy: niszczenia mienia przez klientów oraz hałasu towarzyszącego prowadzonej działalności. Pojawiły się również głosy postulujące ograniczenie sprzedaży alkoholu, w tym zmniejszenie liczby punktów jego sprzedaży²². Zagadnienie to łączy się z poruszonym podczas konsultacji Placu Nowego tematem nocnego hałasu i spożywania alkoholu w miejscach publicznych²³.

Kluczowe problemy i potencjały w sferze gospodarczej

Do najważniejszych problemów występujących w podobszarach rewitalizacji wynikających z negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych w sferze gospodarczej należy zaliczyć:

Podobszar „stara” Nowa Huta:

- niski poziom aktywności przedsiębiorców,
- nieproporcjonalnie niską (w odniesieniu do liczby mieszkańców) liczbę placówek usługowych,
- niewielką liczbę placówek gastronomicznych,

¹⁷ https://ztp.krakow.pl/wp-content/uploads/2022/02/raport_konsultacje_klimatyczny_kwartal.pdf [dostęp: 26.09.2023]

¹⁸ <https://www.bip.krakow.pl/zalaczniki/dokumenty/n/322246/karta> [dostęp: 04.10.2023]

¹⁹ https://ztp.krakow.pl/wp-content/uploads/2022/02/raport_konsultacje_klimatyczny_kwartal.pdf [dostęp: 26.09.2023]

²⁰ <https://zdmk.krakow.pl/nasze-dzialania/raport-z-konsultacji-pl-nowego/> [dostęp: 04.10.2023]

²¹ https://ztp.krakow.pl/wp-content/uploads/2021/08/raport_konsultacje_starowislana.pdf [dostęp: 04.10.2023]

²² <https://www.bip.krakow.pl/zalaczniki/dokumenty/n/323434/karta> [dostęp: 26.09.2023]

²³ <https://zdmk.krakow.pl/nasze-dzialania/raport-z-konsultacji-pl-nowego/> [dostęp: 04.10.2023]

- dużą liczbę przedsiębiorstw, które zakończyły działalność,
- niską wartość siły nabywczej mieszkańców,
- znaczną liczbę niezagospodarowanych lokali usługowo-handlowych.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- niska liczba (w odniesieniu do liczby mieszkańców) przedsiębiorców z koncesją na detaliczną sprzedaż alkoholu,
- niewielka liczba przedsiębiorców prowadzących obiekty noclegowe turystyczne (inne niż hotele) i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania.

Podobszar Grzegórzki-Wesoła:

- wysoką liczbę przedsiębiorców z koncesją na sprzedaż alkoholu,
- wysoką liczbę przedsiębiorców prowadzących obiekty noclegowe turystyczne (inne niż hotele) i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- wysoki poziom aktywności przedsiębiorców,
- duża liczba placówek usługowych,
- wysoka wartość siły nabywczej mieszkańców,
- potencjał terenu poszpitalnego, Hali Tragowej i Targowiska „Unitarg”.

Podobszar Kazimierz-Stradom:

- monofunkcyjność podobszaru (szczególne nagromadzenie placówek gastronomicznych),
- wysoką liczbę przedsiębiorców z koncesją na sprzedaż alkoholu,
- wysoką liczbę przedsiębiorców prowadzących obiekty noclegowe turystyczne (inne niż hotele) i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania,
- malejącą liczbę rzemieślników i lokalnych punktów usługowo-handlowych,
- napięte relacje na linii mieszkańcy-przedsiębiorcy prowadzący działalność gastronomiczną.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- wysoki poziom aktywności przedsiębiorców,
- duża liczba placówek usługowych,
- wysoka liczba nowych przedsiębiorstw,
- niska liczba przedsiębiorstw, które zakończyły działalność,
- wysoka wartość siły nabywczej mieszkańców.

5. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 2 ustawy o rewitalizacji, w ramach diagnozy pogłębionej należy dokonać analizy negatywnych zjawisk środowiskowych, w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

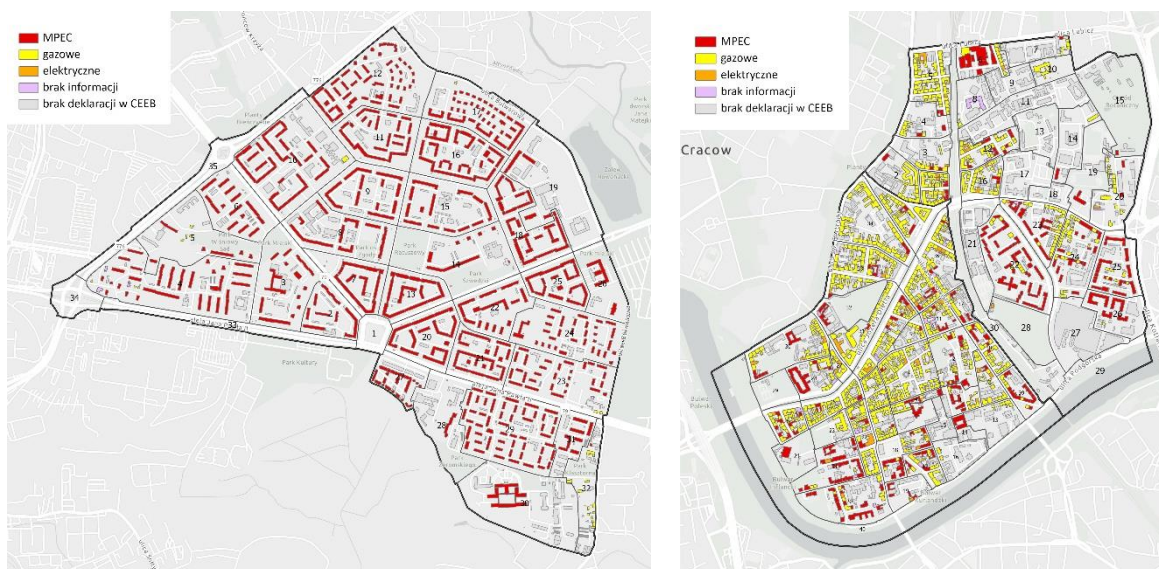
Analiza ilościowa

5.1. Jakość powietrza

Podstawowym wyzwaniem dla podobszarów rewitalizacji (ale też całego miasta) jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza, zarówno ze źródeł punktowych, jak i liniowych i obszarowych. Na przestrzeni ostatnich lat odnotowuje się przekroczenia dopuszczalnych norm PM₁₀, PM_{2,5}, benzo(a)pirenu B(a)P, ozonu oraz występuje ponadnormatywny poziom emisji B(a)P w okresie grzewczym, choć należy odnotować, iż wskaźniki średnioroczne według

Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie wskazują na poprawę podstawowych parametrów jakości powietrza w Krakowie w ostatnich latach.

Wdrażanie przepisów uchwały antysmogowej dla Krakowa (od 1 września 2019 r. na obszarze Krakowa w instalacjach spalania paliw dopuszczone jest stosowanie wyłącznie paliw gazowych lub lekkiego oleju opałowego) skutkuje poprawą jakości powietrza. Radykalne ograniczenie emisji, pochodzącej ze spalania paliw stałych, było w mieście warunkiem koniecznym, by stopniowo poprawiać jakość powietrza.

„stara” Nowa Huta

Grzegórzki-Wesoła/Kazimierz-Stradom

Rys. 33. Podstawowe systemy ogrzewania budynków w podobszarach rewitalizacji.

Źródło: opracowanie PI UMK na podstawie bazy CEEB

W 2021 norma roczna dla pyłu zawieszonego PM₁₀ była przekroczona w strefie Aglomeracji Krakowskiej, którą z tego powodu zaliczono do klasy C²⁴. W przypadku pyłu zawieszonego PM_{2,5} ze względu na przekroczenie normy rocznej dla fazy II, strefa Aglomeracji Krakowskiej została sklasyfikowana również jako C.

Tab. 5.1. Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów pyłu zawieszonego PM₁₀ w Krakowie na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia ludzi

lp.	kod strefy	nazwa strefy	kod stacji	nazwa stacji	typ pomiaru	kompletność [%]	średnia Sa [µg/m ³]	L>50 (S24)	36 maks. (S24) [µg/m ³]
1	PL1201	Aglomeracja Krakowska	MpKrakAlKras	Kraków, Aleja Krasińskiego	manualny	99	46	105	79
2	PL1201	Aglomeracja Krakowska	MpKrakBujaka	Kraków, ul. Bujaka	manualny	99	32	57	62

²⁴ klasa strefy w rocznych ocenach jakości powietrza: klasa C - poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom dopuszczalny/docelowy

3	PL1201	Aglomeracja Krakowska	MpKrakBulwar	Kraków, ul. Bulwarowa	manualny	99	35	62	65
4	PL1201	Aglomeracja Krakowska	MpKrakDietla	Kraków, ul. Dietla	manualny	99	28	40	53

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2021, WIOŚ Kraków, <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/rwms/publications/card/1688>

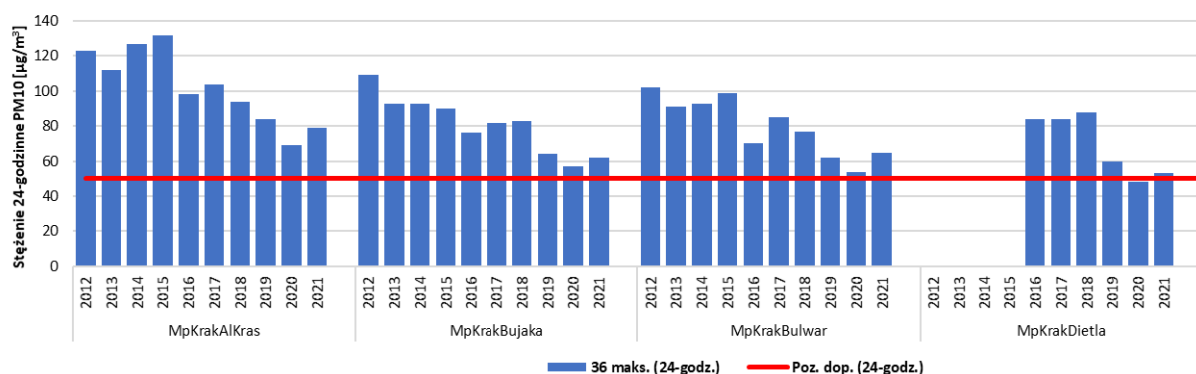
Największy udział w kształtowaniu jakości powietrza na terenie Krakowa, tj. jego ponadnormatywnego zanieczyszczenia, posiadają powierzchniowe źródła emisji. Emisja komunikacyjna, wynikająca z ruchu pojazdów drogami przebiegającymi przez miasto, także w znaczącym stopniu kształtuje stan jakości powietrza. Najwyższe stężenia zanieczyszczeń skupione są wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych miasta, z największym natężeniem ruchu pojazdów. Istotnym czynnikiem wpływającym na wysoki poziom stężeń zanieczyszczeń jest także brak płynności ruchu pojazdów i tworzące się korki.

Tab. 5.2. Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów pyłu zawieszonego PM_{2,5} w Krakowie na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia ludzi

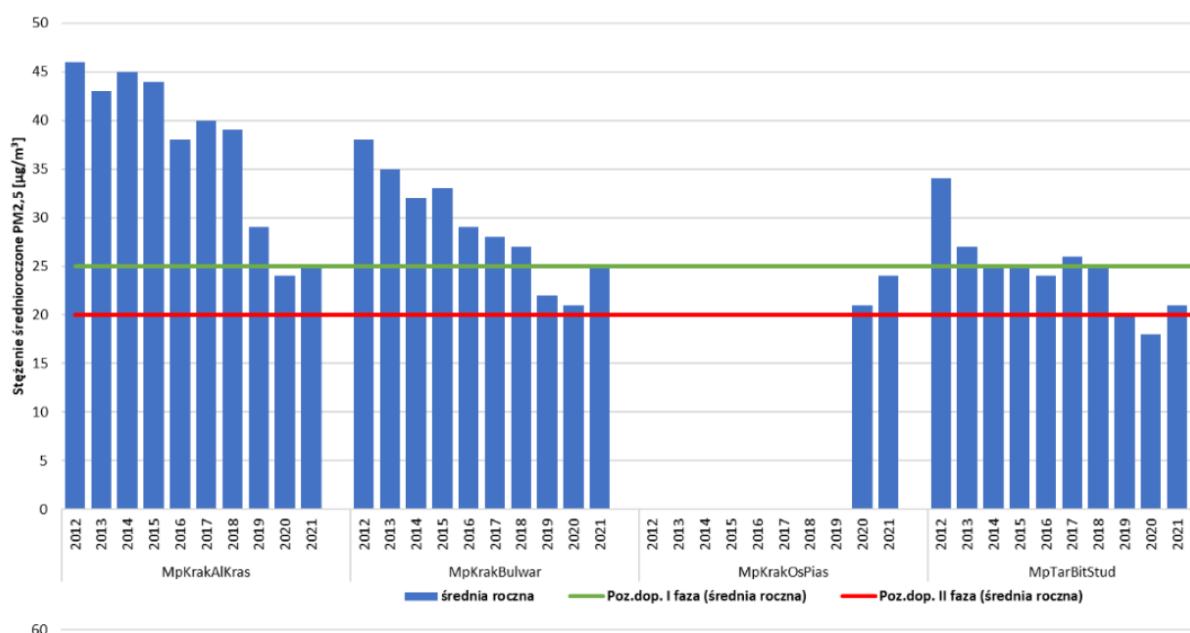
Lp.	kod strefy	nazwa strefy	kod stacji	nazwa stacji	typ pomiaru	kompletność (%)	średnia Sa [µg/m ³]
1	PL1201	Aglomeracja Krakowska	MpKrakAlKras	Kraków, Aleja Krasińskiego	automatyczny	100	25
2	PL1201	Aglomeracja Krakowska	MpKrakBulwar	Kraków, ul. Bulwarowa	automatyczny	98	25
3	PL1201	Aglomeracja Krakowska	MpKrakOsPiestow	Kraków, os. Piastów	manualny	100	24

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim raport wojewódzki za rok 2021, WIOŚ Kraków, <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/rwms/publications/card/1688>

Należy także podkreślić, że problem niskiej emisji związany jest z napływem zanieczyszczeń z gmin ościennych (terenów wiejskich otaczających Kraków, z dużą koncentracją zabudowy jednorodzinnej), co wynika z ukształtowania terenu i cyrkulacji powietrza. Problem ten ma charakter transgraniczny. Kraków mimo, że aktywnie redukuje negatywny wpływ na środowisko, doświadcza napływających zanieczyszczeń z gmin ościennych.

Rys. 34. Maksymalna wartość roczna z przekroczenia dobowego poziomu dopuszczalnego (PM₁₀ 50 µg/m³), o częstotliwości wystąpienia na stacji pomiarowej powyżej 35 dni w roku kalendarzowym. Wartości w wybranych stacjach pomiarowych w Krakowie..

Rys. 35. Wartość średnia roczna stężenia PM_{2,5} na tle poziomu dopuszczalnego w wybranych stacjach pomiarowych w Krakowie.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim raport wojewódzki za rok 2021, WIOŚ Kraków²⁶

Oznacza to, że polityka rewitalizacyjna, ukierunkowana na poprawę efektywności energetycznej budynków na obszarze rewitalizacji, nie rozwiąże w pełni problemu złej jakości powietrza w okresie jesienno-zimowym, choć na pewno może się do tego przyczynić. Równie ważnym aspektem, szczególnie w kontekście ostatnich wydarzeń (rosnące ceny energii), jest konieczność podejmowania działań podnoszących sprawność energetyczną budynków, już nie tylko z uwagi na ochronę zdrowia mieszkańców, ale także w trosce o ograniczanie zjawiska ubóstwa energetycznego²⁷.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Odczyty z lat 2018-2021 ze stacji Państwowego Monitoringu Środowiska usytuowanej na ul. Bulwarowej (przy granicy podobszaru „stara” Nowa Huta) potwierdzają wysokie wartości pyłu zawieszonego PM₁₀ w okresie grzewczym, choć z widoczną tendencją spadkową.

W granicach podobszaru, wg danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków,²⁸ spośród 547 budynków mieszkalnych 520 ogrzewanych jest za pośrednictwem sieci Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej MPEC (95%), 23 z wykorzystaniem gazu, natomiast jedynie dla czterech budynków nie ustalono źródła ogrzewania. Wg danych Wydziału ds.

²⁵ <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/rwms/publications/card/1688>

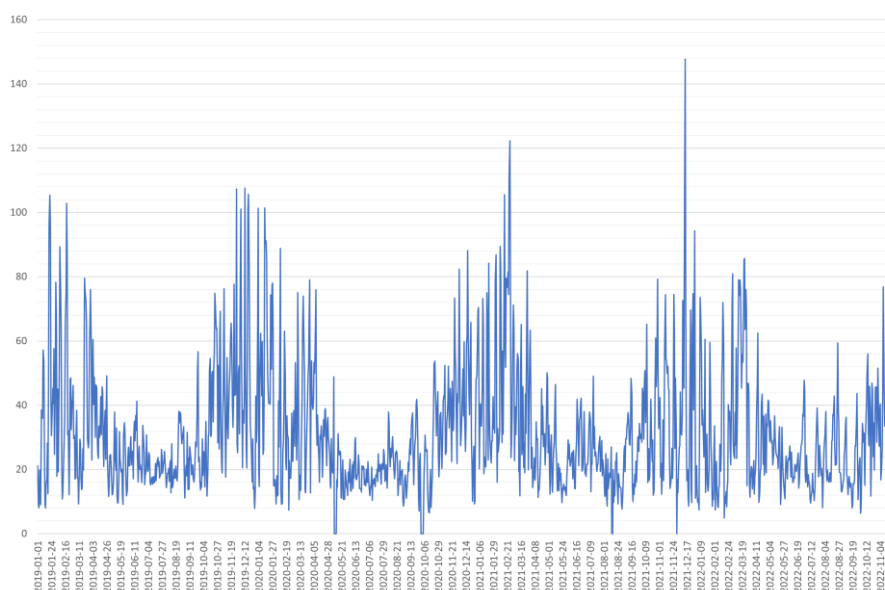
²⁶ <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/rwms/publications/card/1688>

²⁷ Ubóstwo energetyczne (ang. *energy poverty*) – ubóstwo względne, w którym gospodarstwo domowe nie może sobie pozwolić na energię lub usługi energetyczne, w celu zapewnienia sobie podstawowych, codziennych potrzeb: ogrzewanie/chłodzenie, gotowanie, oświetlenie itp.

Ubóstwo energetyczne jest jednym z kluczowych wyzwań Unii Europejskiej (UE). W ramach ogłoszonego 1 grudnia 2019 r. Europejskiego Zielonego Ładu oraz Fali Renowacji, będącej jego częścią, określono walkę z ubóstwem energetycznym jako jedno z kluczowych wyzwań. Zarówno w ramach wieloletnich ram finansowych UE na lata 2021-2027, jak i Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności są przeznaczone środki na walkę ze zjawiskiem ubóstwa energetycznego.

²⁸ Dane na koniec 2022 r. Kompletność bazy CEEB dla poszczególnych podobszarów rewitalizacji: „stara” Nowa Huta – 74,42%, Stradom – Kazimierz – 69,10%, Grzegórzki – Wesola – 68,66%.

Jakości Powietrza UMK na koniec 2022 roku nie odnotowano w podobszarze żadnych palenisk na paliwa stałe.

Rys. 36. Wartości średnie dobowe pyłu zawieszonego PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] na stacji pomiarowej przy ul. Bulwarowej

Źródło: https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current/station_details/archive/402#

Największe problemy w płynnym ruchu pojazdów na podobszarze rewitalizacji występują na ul. Jana Pawła II (dojazd do placu Cew1ntralnego), al. Solidarności (odcinek do al. Przyjaźni), ul. gen. Andersa (odcinek między Rondem Kocmyrzowskim a ul. Ludźmierską).

Podobszary rewitalizacji Kazimierz-Stradom oraz Grzegórzki-Wesoła

Odczyty z lat 2018-2021 ze stacji Państwowego Monitoringu Środowiska usytuowanej na ul. Dietla potwierdzają wysokie wartości pyłu zawieszonego PM10 w okresie grzewczym, choć z widoczną tendencją spadkową.

Według danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków w granicach podobszaru rewitalizacji Kazimierz-Stradom w spośród 709 budynków mieszkalnych przeważająca część ogrzewana jest z wykorzystaniem gazu (491 budynków – 69%), 150 za pośrednictwem sieci MPEC (21%), 37 z wykorzystaniem energii elektrycznej. Dla 31 budynków nie ustalono źródła ogrzewania.

Według danych z Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków w granicach podobszaru rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła spośród 379 budynków mieszkalnych przeważająca część ogrzewana jest z wykorzystaniem gazu (228 budynków – 60%), 122 za pośrednictwem sieci MPEC (32%), 15 z wykorzystaniem energii elektrycznej. Dla 14 budynków nie ustalono źródła ogrzewania.

Według danych Wydziału ds. Jakości Powietrza UMK na koniec 2022 roku na podobszarze Grzegórzki-Wesoła odnotowano jedno palenisko na paliwa stałe (jeden budynek), a w granicach podobszaru Kazimierz-Stradom odnotowano pięć palenisk zlokalizowanych w pięciu budynkach.

Największe problemy w płynnym ruchu pojazdów na podobszarze rewitalizacji występują na ulicach: Dietla, Krakowskiej, Starowiśnej, Podgórskiej oraz na al. Daszyńskiego.

5.2. Hałas

Jednym z kluczowych zjawisk negatywnie oddziałujących na mieszkańców obszaru rewitalizacji jest hałas. Wyzwaniem jest ograniczenie imisji hałasu komunikacyjnego (hałas pojazdów kołowych i szynowych) do środowiska, szczególnie na obszarach wrażliwych (tereny zabudowy mieszkaniowej). Poszczególne jednostki funkcjonalne w ramach obszaru rewitalizacji charakteryzują się dużym poziomem natężenia hałasu, ale jego ponadnormatywny poziom występuje w nielicznych miejscach.

Najbardziej uciążliwym i odczuwalnym dla mieszkańców obszaru rewitalizacji jest hałas drogowy, generowany przez pojazdy na arteriach komunikacyjnych, powodujący największe przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu w środowisku.

Sytuację na podobszarach rewitalizacji w zakresie zanieczyszczenia hałasu scharakteryzowano poprzez analizę odsetka terenów objętych poziomem hałasu LDWN o wartości powyżej 55 dB oraz powyżej 70 dB ²⁹. Najwyższy odsetek terenów objętych poziomem hałasu, zarówno w przypadku pierwszego, jak i drugiego wskaźnika, dostrzegalny jest wzdłuż głównych tras komunikacyjnych oraz wzdłuż przebiegu linii tramwajowych.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Największe przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu występuje na terenach sąsiadujących z al. Jana Pawła II, al. Solidarności, al. gen. W. Andersa, ul. Kocmyrzowską, ul. Bieńczyką oraz ul. Klasztorną. W sąsiedztwie pozostałych ulic przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu w środowisku są znacznie mniejsze, bądź też nie występują wcale.

Hałas szynowy, skupiony wzdłuż linii tramwajowych, ma niewielki wpływ na klimat akustyczny podobszaru rewitalizacji.

Według danych z mapy akustycznej Krakowa (2022r.), aż na 58,1% podobszaru rewitalizacji odczuwalny jest hałas o wartości ponad 55 dB (LDWN). W przypadku 17,3% terenów wartości te przekraczają 70 dB (LDWN). Oznacza to, że klimat akustyczny dla dużej części obszaru należy uznać jako średni.

Rys. 37 Mapa hałasu drogowego i szynowego w podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: Strategiczna mapa hałasu miasta Krakowa, 2022.

²⁹ Niezależnie od norm wynikających z przepisów prawa, zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia, dotyczącymi dokuczliwości zakłóceń snu i zakłóceń rozmów, należy uznać, że przekroczenie granicy poziomów hałasu na zewnątrz budynku równe 70 dB w porze dziennej i 60 dB w porze nocnej stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia.

Podobszary rewitalizacji Kazimierz-Stradom oraz Grzegórzki-Wesoła

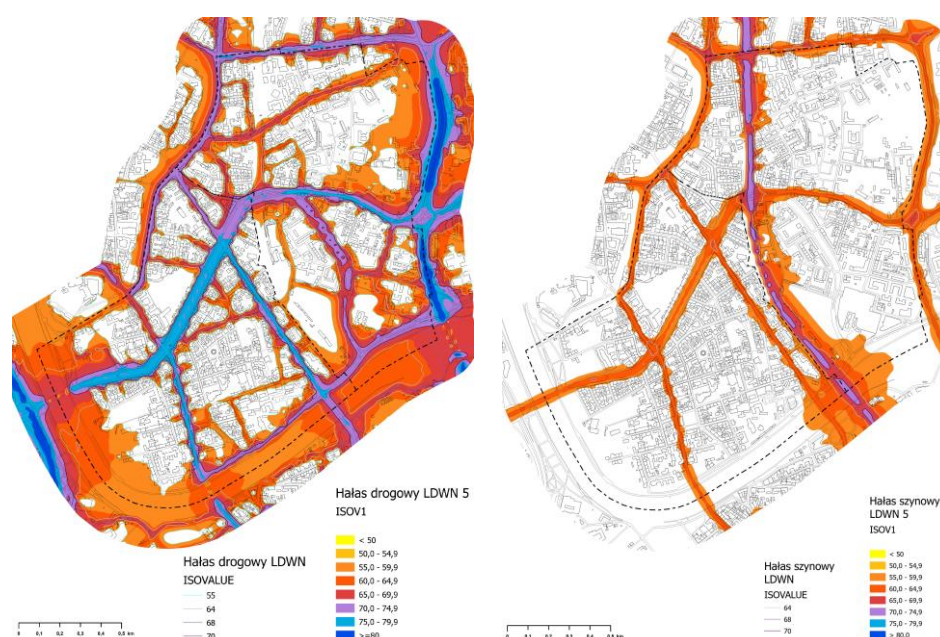
Największe przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu występuje na terenach sąsiadujących z ulicami: Dietla, Krakowską, Starowiślną, Podgóorską oraz al. Daszyńskiego. Istotny wpływ na klimat akustyczny podobszaru Kazimierz-Stradom ma odcinek II obwodnicy Krakowa (ul. Marii Konopnickiej), z uwagi na brak zabudowy na odcinku od mostu Grunwaldzkiego do dawnego hotelu Forum. Na część podobszaru rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła negatywnie oddziałuje hałas generowany przez pojazdy poruszające się ul. Powstania Warszawskiego.

W sąsiedztwie pozostałych ulic przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu w środowisku są znacznie mniejsze, bądź też nie występują wcale.

Hałas szynowy, skupiony wzdłuż linii tramwajowych, ma niewielki wpływ na klimat akustyczny podobszarów rewitalizacji. Jego uciążliwość dostrzegalna jest w budynkach położonych przy wyeksploatowanych liniach. Dotychczas dość uciążliwa była średnicowa linia kolejowa, jednak po zakończonym remoncie większość przebiegu linii będzie ekranowana co ma znacząco ograniczyć uciążliwość.

Wg danych z mapy akustycznej Krakowa (2022r.), aż na 52,9% podobszaru Grzegórzki-Wesoła odczuwalny jest hałas o wartości ponad 55 dB (LDWN). W przypadku blisko 10% terenów wartości te przekraczają 70 dB (LDWN). Oznacza to, że klimat akustyczny na połowie podobszaru rewitalizacji należy uznać jako średni.

W przypadku podobszaru Kazimierz-Stradom hałas o wartości ponad 55 dB (LDWN) odczuwalny jest również na ponad połowie obszaru (53,%). Większy jest natomiast odsetek terenów gdzie wartości te przekraczają 70 dB (LDWN) i wynosi blisko 14%.

Rys. 38 Mapa hałasu drogowego i hałasu szynowego na podobszarach Grzegórzki-Wesoła i Kazimierz-Stradom.

Źródło: Strategiczna mapa hałasu miasta Krakowa, 2022.

5.3. Adaptacja do zmian klimatu i miejska wyspa ciepła

Ważne sugestie w zakresie zagrożeń dla mieszkańców obszaru rewitalizacji formułuje Plan adaptacji miasta Kraków do zmian klimatu do roku 2030³⁰, który powstał w odpowiedzi na jeden

³⁰ https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=114317

z najważniejszych problemów ochrony środowiska, jakim są zmiany klimatu i potrzeba adaptacji do skutków tych zmian. Plan ma na celu przystosowanie miasta do zmian klimatu, zmniejszenie jego podatności na zjawiska ekstremalne oraz zwiększenie potencjału do radzenia sobie ze skutkami tych zjawisk i ich pochodnych.

W związku z postępującym ociepleniem klimatu średnia roczna temperatura powietrza wzrasta. Najcieplejsze są obszary obejmujące zwartą zabudowę w śródmieściu oraz tereny przemysłowe w Nowej Hucie. Położenie Krakowa oraz cyrkulacja atmosferyczna sprawiają, że występują tutaj korzystne warunki opadowe. Przejawia się to wyższymi sumami opadów w mieście. W Krakowie występują obfite opady kilkudniowe, charakterystyczne dla Karpat i ich przedpola, związane ze spiętrzaniem się wilgotnych mas powietrza napływających z północy, które są najczęściej przyczyną powodzi w dorzeczu górnej Wisły. W ostatnich latach obserwuje się wzrost zagrożeń wywołanych ekstremalnymi zjawiskami meteorologicznymi, takimi jak intensywne kilkudniowe opady deszczu o charakterze rozlewnym oraz krótkotrwałe deszcze ulewne i nawałne powodujące wezbrania i powodzie lokalne. Zagrożenie powodziami nagłymi/miejskimi na obszarze Krakowa, wynika z postępujących zmian klimatu, a także zmian zagospodarowania przestrzennego miasta (wzrost udziału terenów nieprzepuszczalnych) i jest wysoki, co stanowi kolejne zagrożenie. Silne opady mogące powodować powodzie występują tu regularnie, a w przeszłości nierzadko przynosiły lokalne powodzie i podtopienia, powodując straty materialne oraz utrudnienia w funkcjonowaniu miasta.

Zjawiska klimatyczne wzajemnie ze sobą oddziałują, często wzmacniając negatywne skutki poszczególnych z nich. Przykładowo miejska wyspa ciepła w połączeniu z falą upałów powoduje brak przewietrzania miasta i słabsze obniżenie temperatury w nocy co powoduje dyskomfort dla mieszkańców. Postępująca urbanizacja wzmacnia niekorzystne oddziaływanie zjawisk klimatycznych i wrażliwość miasta poprzez uszczelnienie zlewni, zmniejszanie powierzchni zieleni, pogorszenie warunków przewietrzania, zwiększenie zasięgu i intensywności miejskiej wyspy ciepła. Wrażliwość miasta na zdiagnozowane zagrożenia klimatyczne może być także zwiększona ze względu na zauważalne procesy demograficzne – starzenie się społeczeństwa, zwiększenie odsetka grup szczególnie wrażliwych (osób przewlekłe chorych na choroby układu krążenia i choroby układu oddechowego czy niepełnosprawnych).

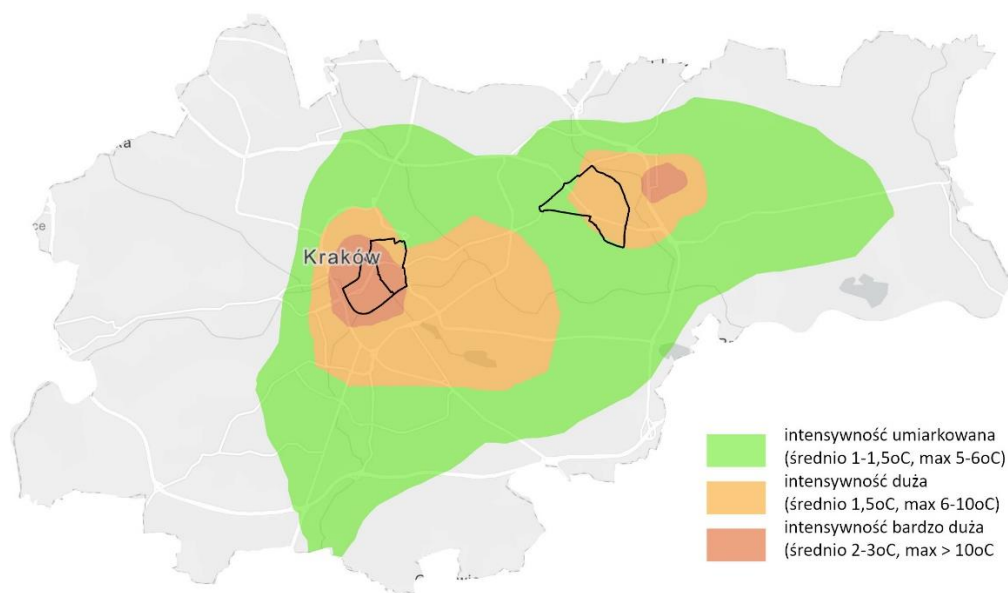
Uszczelnienie terenu na obszarze zabudowy historycznej i śródmiejskiej Krakowa sięga 95%, a udział terenów biologicznie czynnych odpowiednio 4% i 3,25%. Tak duży udział powierzchni sztucznych (asfalt, beton, pokrycia dachów itp.) w połączeniu z brakiem zieleni wysokiej umożliwiającej zacienienie obiektów, prowadzą do zaburzenia przebiegu procesów wymiany energii między podłożem a atmosferą. Utrudnione wychładzanie się obszarów silnie zabudowanych w nocy sprzyja występowaniu stresu cieplnego i stagnacji powietrza nad miastem, potęgującej także koncentrację zanieczyszczeń powietrza. O ile intensywne działania Miasta w zakresie ograniczania niskiej emisji w okresie zimowym (np. wymiana kotłów węglowych) powinny w przewidywalnej przyszłości przynieść wymierne efekty, coraz poważniejszym problemem staje się smog letni. Zwiększenie liczby użytkowników miasta generuje między innymi wzrost natężenia ruchu samochodowego i związanej z tym emisji spalin. Ruch ten jest dodatkowo potęgowany na obszarach intensywnej zabudowy w związku z brakiem możliwości rozbudowy ciągów komunikacyjnych, budowy obwodnic czy brakiem miejsc parkingowych.

Z kolei na obszarach współczesnej zabudowy blokowej negatywne konsekwencje niosą ponadto okresy niskich temperatur w trakcie fal zimna, co dotyczy w szczególności obiektów powstałych w systemie budownictwa prefabrykowanego w drugiej połowie XX wieku. Jest on

obarczony błędami ujawniającymi się w postaci niejednorodności termoizolacyjnej obudowy, a tym samym budynki te podatne są na wysokie straty ciepła i wzrost kosztów ogrzewania mieszkań.

W granicach podobszarów rewitalizacji obserwowane jest zjawisko miejskiej wyspy ciepła (MWC), charakterystyczne – jak już wspomniano – dla przeważającej części obszaru Krakowa. Charakteryzuje się ono występowaniem zwiększonej, w stosunku do otoczenia miasta, średniej rocznej temperatury.

Atmosferyczna miejska wyspa ciepła charakteryzuje się w Krakowie dużą stabilnością. Występuje przez zdecydowaną większość dni w roku i obejmuje z reguły okres całej doby. Wyspa ciepła występuje średnio przez 78% wszystkich nocy i 76% wszystkich dni w roku. Średnie wieloletnie jej natężenie wynosi 0,6 °C dniami i 0,8 °C w nocy. Najintensywniejsze różnice temperatury między centrum a peryferiami mogą wynosić odpowiednio 2,7 °C i 4,7 °C. Inne badania wskazują na intensywność krakowskiej wyspy ciepła na poziomie średnio 1,2 °C przy czym sporadycznie może wynosić do 5 a nawet 7 °C.

Rys. 39. Modelowe, prawdopodobne natężenie miejskiej wyspy ciepła w Krakowie, na tle położenia podobszarów rewitalizacji.

Źródło: opracowanie PI UMK na podstawie: B. Degórska, M. Baścik, Środowisko przyrodnicze Krakowa. Zasoby – Ochrona – Kształtowanie, Kraków 2013, s. 65

Najnowsze analizy potwierdzają, że największe wartości dodatnie atmosferycznej MWC (do +2,5°C) są charakterystyczne szczególnie dla pory nocnej. Dane z godzin nocnych pokazują, że w Krakowie należy raczej mówić o archipelagu miejskich wysp ciepła, niż o jednej MWC. Można stwierdzić, że dużych dodatnich wartości intensywności MWC oznaczających, że temperatura powietrza w mieście jest znacznie wyższa niż poza miastem, można spodziewać się na całym obszarze miasta, ale znacznie częściej w dzień doliny niż na terenach wyżej położonych, przede wszystkim na terenach gęsto zabudowanych.

Jak wynika z prognozy przedstawionej dla Krakowa na rok 2050 w *Planie adaptacji miasta Krakowa do zmian klimatu do roku 2030*, głównymi zagrożeniami są:

- fale upałów (trend wzrostu liczby dni w falach),
- długotrwałe okresy bezopadowe w połączeniu z temp. maksymalną powyżej 25 °C (trend wzrostu liczby dni w okresach),

- deszcze nawałne (krótkotrwały opad deszczu o dużej wydajności) powodujące lokalne zalanie lub podtopienie terenu (powodzie miejskie - trend wzrostowy),
- powodzie od strony rzek,
- fale zimna,
- burze, w tym burze z gradem oraz związane z nimi silne porywy wiatru i deszcze nawałne.

Do istotnych zagrożeń zaliczono również koncentrację zanieczyszczeń powietrza oraz występowanie smogu.

Zjawiska te stanowią poważne utrudnienia dla prawidłowego funkcjonowania podobszarów rewitalizacji oraz zdrowia i życia jego mieszkańców. Prognozy zmian klimatu na podstawie modeli klimatycznych opracowanych na podstawie danych meteorologicznych pokazują, że w perspektywie do roku 2050 można spodziewać się kontynuacji obserwowanych obecnie trendów analizowanych zjawisk.

Najistotniejsze problemy Krakowa wynikające z zagrożeń związanych ze zmianami klimatu dotyczą sektorów: zdrowia publicznego, gospodarki wodnej, transportu oraz terenów zabudowy mieszkaniowej o wysokiej intensywności z uwzględnieniem terenów zieleni. W tabeli poniżej zaprezentowano sektory, czynniki związane ze zmianami klimatu oraz komponenty miasta, na które będą one oddziaływać. Z zestawienia jasno wynika, że zmiany klimatu będą miały bardzo silny wpływ na zdrowie publiczne, a szczególnie na grupy społeczne, które najczęściej występują w obszarach wysokiej koncentracji problemów społecznych.

Tab. 5.3 Wrażliwość obszaru rewitalizacji na zmiany klimatu

Sektor	Czynniki związane ze zmianami klimatu	Grupy mieszkańców wrażliwe na czynniki	Grupy obiektów wrażliwe na czynniki
Zdrowie publiczne/ grupy wrażliwe	temperatura maksymalna, temperatura minimalna, międzydobowa zmiana temperatury, fale upałów i MWC, fale zimna, ekstremalne opady śniegu, długotrwałe okresy bezopadowe z wysoką temperaturą, powodzie od strony rzek, powodzie nagłe/miejskie, silny i bardzo silny wiatr, burze (w tym burze z gradem), koncentracja zanieczyszczeń powietrza, w tym zjawisko smogu, osuwiska	– osoby > 65. roku życia – dzieci < 5. roku życia – osoby przewlekle chore (choroby układu krążenia i układu oddechowego) – osoby niepełnosprawne z ograniczoną mobilnością – osoby bezdomne	– infrastruktura ochrony zdrowia – infrastruktura opieki społecznej
Gospodarka wodna	temperatura maksymalna, długotrwałe okresy bezopadowe, okresy bezopadowe z wysoką temperaturą, okresy niżówkowe (powodują m.in. odkrywanie wylotów ścieków w odbiornikach), niedobory wody, fale upałów, deszcze nawałne (ze względu na zalania w poszczególnych dzielnicach miasta), powodzie nagłe/miejskie, burze (w tym burze z gradem), powodzie od strony rzek, osuwiska	mieszkańcy, przedsiębiorcy i inne osoby przebywające na obszarze (np. turyści)	– podsystem zaopatrzenia w wodę – podsystem gospodarki ściekowej – infrastruktura przeciwpowodziowa

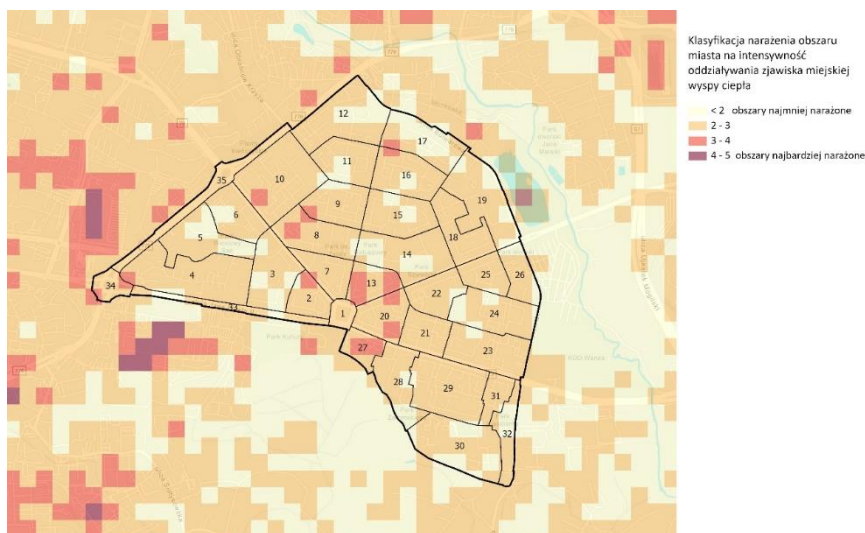
Transport	temperatura maksymalna, temperatura minimalna, międzydobowa zmiana temperatury, fale upałów, fale zimna, temperatura przejściowa (szczególnie tramwaje ze względu na oblodzenia sieci trakcyjnej), ekstremalne opady śniegu, okresy bezopadowe z wysoką temperaturą, powódzie nagłe/powódzie miejskie, powódzie od strony rzek, deszcze nawalne, silny i bardzo silny wiatr, burze (w tym burze z gradem), osuwiska, liczba dni z T. śr. -5 do +2,5 i opadem	mieszkańcy, przedsiębiorcy i inne osoby przebywające na obszarze (np. turyści)	– podsystem szynowy – podsystem drogowy – podsystem – transport publiczny miejski.
Tereny zabudowy o wysokiej intensywności z uwzględnieniem terenów zieleni	koncentracja zanieczyszczeń i smog fala upałów, fala zimna oraz ekstremalne opady śniegu, długotrwałe okresy bezopadowe, okresy bezopadowe z wysoką temperaturą, niedobory wody oraz silny i bardzo silny wiatr Współczesna zabudowa blokowa cechuje się natomiast wysoką podatnością ze względu na możliwość wystąpienia deszczy nawalnych, powodzi nagłych/powodzi miejskich oraz burz (w tym burz z gradem). Zabudowa historyczna i śródmiejska są szczególnie podatne także na zjawisko miejskiej wyspy ciepła i powodzi od strony rzek.	mieszkańcy, przedsiębiorcy i inne osoby przebywające na obszarze (np. turyści)	– zwarta zabudowa historyczna (stare miasto) – zwarta zabudowa śródmiejska (kwartałowa) – osiedla mieszkaniowe - współczesna zabudowa blokowa

Źródło: zestawiono na podstawie: Plan adaptacji miasta Krakowa do zmian klimatu do roku 2030

Wszystkie komponenty wykazują wysoki poziom ryzyka ze względu na oddziaływanie ekstremalnych opadów i powodzi. W przypadku powodzi od strony rzek, a przede wszystkim przepływającej przez Kraków Wisły oraz ujściowych odcinków jej dopływów, wysokie ryzyko wynika głównie z znacznego obszaru zagrożonego powodzią w przypadku przepływu wody „pięćsetletniej” skutkującej przelaniem się wód wezbrania przez niektóre odcinki obwałowań, potencjalnej awarii wałów przeciwpowodziowych oraz budowli piętrzących, i przewidywanych tego konsekwencji – zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi, czy ogromnych strat materialnych. Istotnym zagrożeniem dla Krakowa są deszcze nawalne i powódzie miejskie, co wynika m.in. z małego udziału powierzchni biologicznie czynnych (a w tym w szczególności zieleni wysokiej – zadrzewienia, lasy), znacznego uszczelnienia gruntów oraz dużej gęstości zabudowy w połączeniu z brakiem wystarczającej infrastruktury do zagospodarowania i odprowadzania wód opadowych (np. zbyt małe przepustowości kanalizacji, czy brak pompowni przy kłapach zwrotnych śluz wałowych zamkniętych podczas wezbrania w odbiornikach). Nakładają się na to lokalne uwarunkowania, jak na przykład występowanie obszarów położonych w obniżeniach terenu z utrudnionym odpływem grawitacyjnym.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Miejska wyspa ciepła występuje na całym podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta, jednak ma znacznie mniejszą intensywność niż na pozostałych podobszarach (rys. 37). Niewielki południowo-zachodni fragment sklasyfikowany został jako obszar o umiarkowanej intensywności natężenia MWC (średnio 1-1,5 °C, max 5-6 °C), na reszcie podobszaru odnotowuje się dużą intensywność MWC (średnio 1-2 °C, max 6-10 °C)³¹.

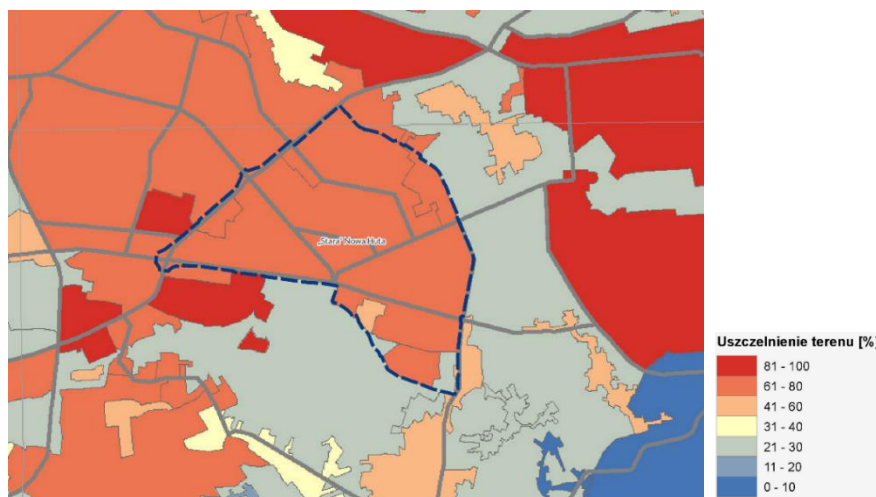
Rys. 40. Analiza przestrzenna obszarów narażonych na wysoką temperaturę na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: Opracowanie PI UMK - zestawiono na podstawie analizy materiałów MSIP*

Autorska analiza³² klasyfikacyjna przestrzeni miasta w zakresie narażenia na oddziaływanie zjawiska MWC wskazuje, że na podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta przyjmuje się niskie i średnie noty, korzystniejsze niż na terenach bardziej uszczelnionych. Analiza ta pozwoliła wytypować strefy, które w największym stopniu narażają mieszkańców Krakowa na nadmierne obciążenie cieplne i występowanie podwyższonej temperatury powietrza, w tym na intensyfikację fali upałów i nocy tropikalnych, a tym samym, na których mogłyby w pierwszej kolejności powstać inwestycje tzw. błękitno-zielonej infrastruktury.

³¹ B. Degórska, M. Baćcik, Środowisko przyrodnicze Krakowa. Zasoby – Ochrona – Kształtowanie, Kraków 2013, s. 65

³² * „Inwentaryzacja obszarów szczególnie wrażliwych (MWC) pod zalecenia z błękitno-zielonej infrastruktury.” Opracowanie wykonane przez Wydział Geodezji oraz Wydział Gospodarki Komunalnej i Klimatu Urzędu Miasta Krakowa. Opracowanie wykonane w ramach projektu LIFE-IP EKOMALOPOLSKA „Wdrażanie Regionalnego Planu Działań dla Klimatu i Energii dla województwa małopolskiego”, Kraków, 2023.
https://msip.krakow.pl/mapy/273552.2051.komunikat.klimat_krakowa_i_mwc.html

Rys. 41. Tereny uszczelnione na podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta.

Źródło: Plan adaptacji miasta Krakowa do zmian klimatu do roku 2030

Miejska wyspa ciepła wynika z dużej gęstości zabudowy (wskaźnik intensywności zabudowy kształtuje się na poziomie między 0,6 a 1,0), ale i z wysokiego stopnia uszczelnienia terenu między budynkami. Wskaźnik uszczelnienia terenów mieści się w przedziale 61-80%. Zagospodarowanie podobszaru rewitalizacji, ze znacznym udziałem terenów uszczelnionych oraz niskim udziałem powierzchni biologicznie czynnej nie sprzyja retencji wodnej, co z kolei sprzyja występowaniu powodzi nagłych, typu Flash Flood (powódź błyskawiczna), będących konsekwencją coraz częstszych deszczy nawaalnych.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

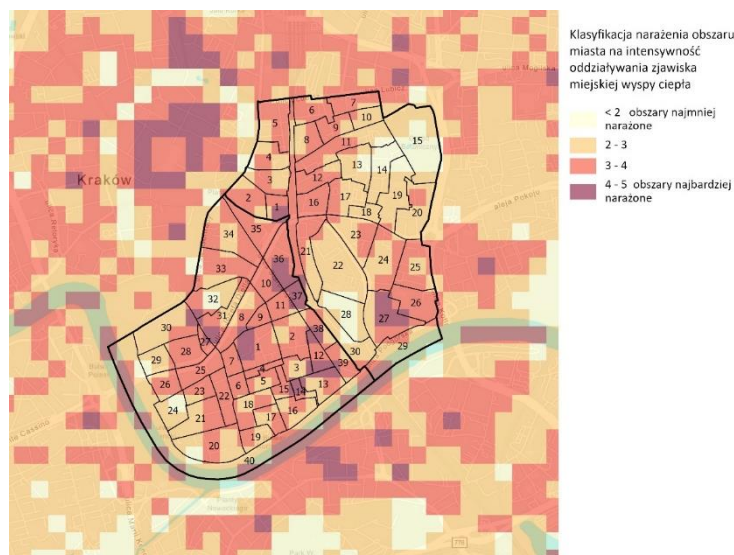
Miejska wyspa ciepła występuje na całym podobszarze rewitalizacji Grzegórzki - Wesoła, ma średnią intensywność w stosunku do pozostałych podobszarów (rys. 39). Z uwagi na sposób zagospodarowania terenu intensywność występowania zjawiska jest różna.

Strefa bardzo dużej intensywności występowania miejskiej wyspy ciepła (średnio 2-3 °C, max >10 °C), występuje w części zachodniej przylegającej do dzielnicy Kazimierz oraz południowej. Część północno-wschodnią sklasyfikowano jako obszar o dużej intensywności natężenia zjawiska miejskiej wyspy ciepła (średnio 1,5-2,0 °C, max 6-10 °C). Niewielki północno-wschodni fragment (rejon ogrodu botanicznego) sklasyfikowany został jako obszar o umiarkowanej intensywności natężenia (średnio 1-1,5 °C, max 5-6 °C) ³³.

Autorska analiza ³⁴ klasyfikacyjna przestrzeni miasta w zakresie narażenia na oddziaływanie zjawiska MWC wskazuje, że na podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła przyjmuje się średnie i wysokie noty, charakterystyczne do terenów intensywnie uszczelnionych. Analiza ta pozwoliła wytypować strefy, które w największym stopniu narażają mieszkańców Krakowa na nadmierne obciążenie cieplne i występowanie podwyższonej temperatury powietrza, w tym na intensyfikację fali upałów i nocy tropikalnych, a tym samym, na których mogłyby w pierwszej kolejności powstać inwestycje tzw. błękitno-zielonej infrastruktury.

³³ B. Degórska, M. Baścik, Środowisko przyrodnicze Krakowa. Zasoby – Ochrona – Kształtowanie, Kraków 2013, s. 65

³⁴ * „Inwentaryzacja obszarów szczególnie wrażliwych (MWC) pod zalecenia z błękitno-zielonej infrastruktury.” Opracowanie wykonane przez Wydział Geodezji oraz Wydział Gospodarki Komunalnej i Klimatu Urzędu Miasta Krakowa. Opracowanie wykonane w ramach projektu LIFE-IP EKOMALOPOLSKA „Wdrażanie Regionalnego Planu Działań dla Klimatu i Energii dla województwa małopolskiego”, Kraków, 2023.
https://msip.krakow.pl/mapy/273552.2051.komunikat.klimat_krakowa_i_mwc.html

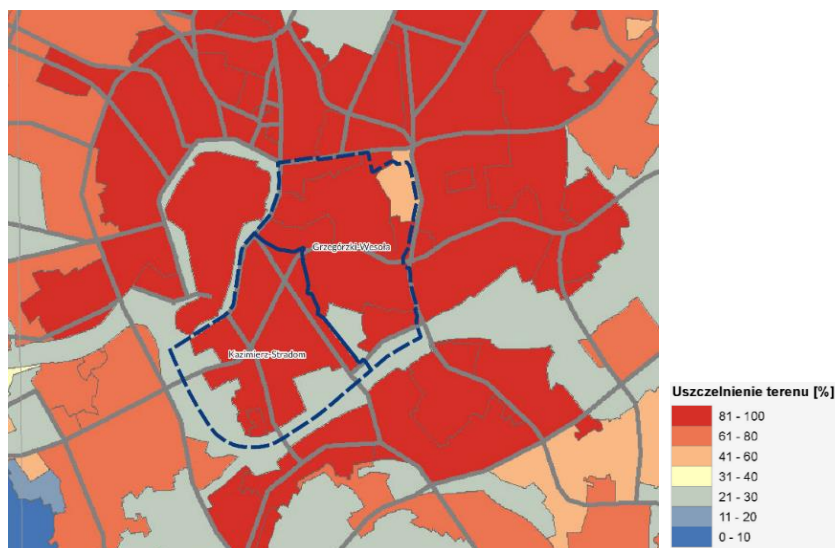

Rys. 42. Analiza przestrzenna obszarów narażonych na wysoką temperaturę na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: Opracowanie PI UMK - zestawiono na podstawie analizy materiałów MSIP*

Miejska wyspa ciepła wynika z dużej gęstości zabudowy (wskaźnik intensywności zabudowy kształtuje się na poziomie między 0,6 a 1,0, a na części terenów w zachodniej części przekracza wartość 1,0), ale i z wysokiego stopnia uszczelnienia terenu między budynkami. Wskaźnik uszczelnienia terenów na większości obszaru mieści się w przedziale 81-100%.

Zagospodarowanie podobszaru rewitalizacji ze znacznym udziałem terenów uszczelnionych oraz niskim udziałem powierzchni biologicznie czynnej nie sprzyja retencji wodnej, co z kolei sprzyja występowaniu powodzi nagłych, typu Flash Flood (powódź błyskawiczna), będących konsekwencją coraz częstszych deszczy nawalnych.

Rys. 43. Tereny uszczelnione na podobszarach rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: Plan adaptacji miasta Krakowa do zmian klimatu do roku 2030

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Miejska wyspa ciepła występuje na całym podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom, ma największą intensywność spośród wszystkich podobszarów (rys. 39). W całości znajduje się on w strefie bardzo dużej intensywności występowania miejskiej wyspy ciepła (średnio 2-3 °C, max >10 °C)³⁵.

Autorska analiza³⁶ klasyfikacyjna przestrzeni miasta w zakresie narażenia na oddziaływanie zjawiska MWC wskazuje, że na podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom przyjmuje się wysokie i najwyższe noty, charakterystyczne do terenów najbardziej uszczelnionych. Analiza ta pozwoliła wytypować strefy, które w największym stopniu narażają mieszkańców Krakowa na nadmierne obciążenie cieplne i występowanie podwyższonej temperatury powietrza, w tym na intensyfikację fali upałów i nocy tropikalnych, a tym samym, na których mogłyby w pierwszej kolejności powstać inwestycje tzw. błękitno-zielonej infrastruktury.

Miejska wyspa ciepła wynika w tym podobszarze z dużej gęstości zabudowy (wskaźnik intensywności zabudowy na większości terenów jest wyższy od 1,0), ale i z wysokiego stopnia uszczelnienia terenu między budynkami. Wskaźnik uszczelnienia terenów mieści się w przedziale 81-100%. Zagospodarowanie podobszaru rewitalizacji, ze znacznym udziałem terenów uszczelnionych oraz niskim udziałem powierzchni biologicznie czynnej, nie sprzyja retencji wodnej, co z kolei sprzyja występowaniu powodzi nagłych, typu Flash Flood (powódź błyskawiczna), będących konsekwencją coraz częstszych deszczy nawalnych.

5.4. Zagrożenie powodziowe

Zagrożenie powodziowe w Krakowie istnieje nie tylko ze strony Wisły. Przez obszar miasta przepływa szereg mniejszych rzek i potoków o łącznej długości ok. 100 km, które również stwarzają zagrożenie zalaniem lub podtopieniem. Obszar miasta pokrywa też sieć rowów melioracyjnych o łącznej długości ok. 190 km, których niedrożność może powodować podtopienia. Lokalne podtopienia np. dróg mogą być również wynikiem gwałtownych i intensywnych opadów deszczu nad Krakowem i nie muszą mieć związku z przepełnieniem koryt rzek i mniejszych cieków wodnych. Centralna część miasta znajduje się ponadto w strefie oddziaływania stopnia wodnego „Dąbie” i związanej z nim bariery odwadniającej, mającej wpływ na regulację poziomu wód podziemnych i gruntowych.

Wisła w Krakowie jest obecnie obustronnie obwałowana lub umocniona na całej długości swojego przebiegu przez miasto, co w znacznym stopniu zmniejsza zagrożenie i ryzyko strat powodziowych. Jednakże zagrożenie to nadal istnieje, ponieważ obwałowania nie są budowlami niezawodnymi, a ich stan techniczny w niektórych rejonach, mimo prowadzonej modernizacji, budzi nadal zastrzeżenia.

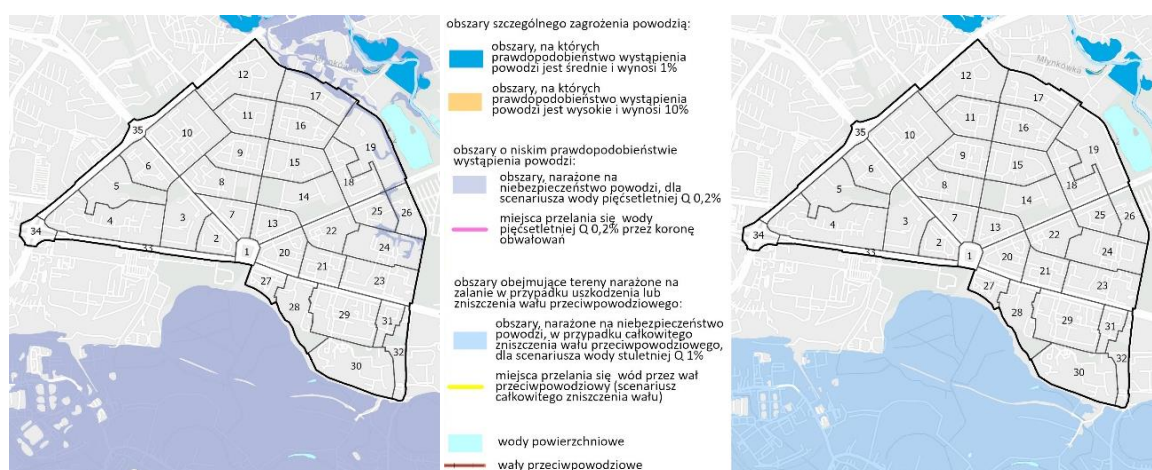
Mapy zagrożenia powodziowego (2022 r.) wskazują, że obwałowania w Krakowie są za niskie. W przypadku zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie 0,2% (raz na 500 lat) w dwóch spośród podobszarów występują bardzo duże tereny zagrożone bezpośrednim wylewem wody spowodowanym przelaniem się wezbrania przez koronę obwałowań.

³⁵ B. Degórska, M. Baścik, Środowisko przyrodnicze Krakowa. Zasoby – Ochrona – Kształtowanie, Kraków 2013, s. 65

³⁶ * „Inwentaryzacja obszarów szczególnie wrażliwych (MWC) pod zalecenia z błękitno-zielonej infrastruktury.” Opracowanie wykonane przez Wydział Geodezji oraz Wydział Gospodarki Komunalnej i Klimatu Urzędu Miasta Krakowa. Opracowanie wykonane w ramach projektu LIFE-IP EKOMALOPOLSKA „Wdrażanie Regionalnego Planu Działań dla Klimatu i Energii dla województwa małopolskiego”, Kraków, 2023.
https://msip.krakow.pl/mapy/273552.2051.komunikat.klimat_krakowa_i_mwc.html

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Analiza aktualnych Map zagrożenia powodziowego (2022 r.) wskazuje, iż podobszar rewitalizacji obejmuje w minimalnym zakresie obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi. Prawdopodobne jest wystąpienie zagrożenia ze strony wód rzeki Dłubni. Strefa zalewu kwalifikowana jest jako obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (woda „pięćsetletnia”). Prognozowana głębokość zalewu wody powodziowej może wynosić do 1 m, a strefa obejmuje najniżej położone odcinki ul. Bulwarowej, Alei Solidarności i ul. W. Orkana.

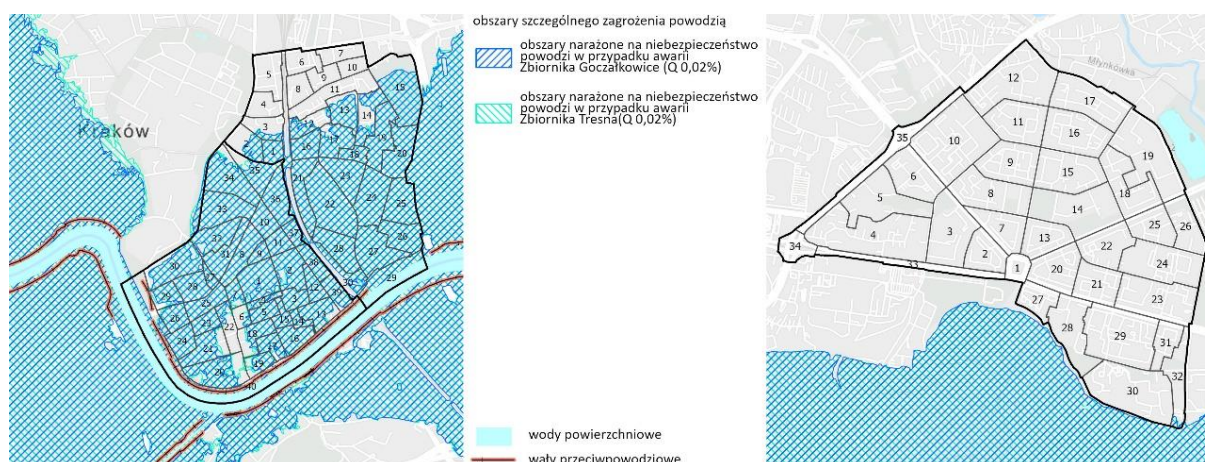
Rys. 44. Obszary narażone na niebezpieczeństwo występowania powodzi na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK na podstawie danych MSIP – mapy zagrożenia powodziowego, 2022 r.

Według Map zagrożenia powodziowego podobszar położony jest poza:

- obszarem szczególnego zagrożenia powodzią;
- obszarem narażonym na zalanie w przypadku zniszczenia wałów przeciwpowodziowych (dla scenariusza przepływu o prawdopodobieństwie 1% - woda „stuletnia”).

Ponadto, na niewielkiej części podobszaru w rejonie ulic Odmętowej i Klasztornej, występuje obszar narażony na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia budowli piętrzących (obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w przypadku awarii Zbiornika Goczałkowice (Q 0,05%) oraz Zbiornika Tresna (Q 0,02%). Prognozowana głębokość zalewu wody powodziowej może wynosić od 1 m do 2 m, w zależności od rzędnej terenu.

Grzegorzki-Wesoła/Kazimierz-Stradom

„stara” Nowa Huta

Rys. 45. Obszary narażone na niebezpieczeństwo występowania powodzi w scenariuszu zniszczenia budowli piętrzących.

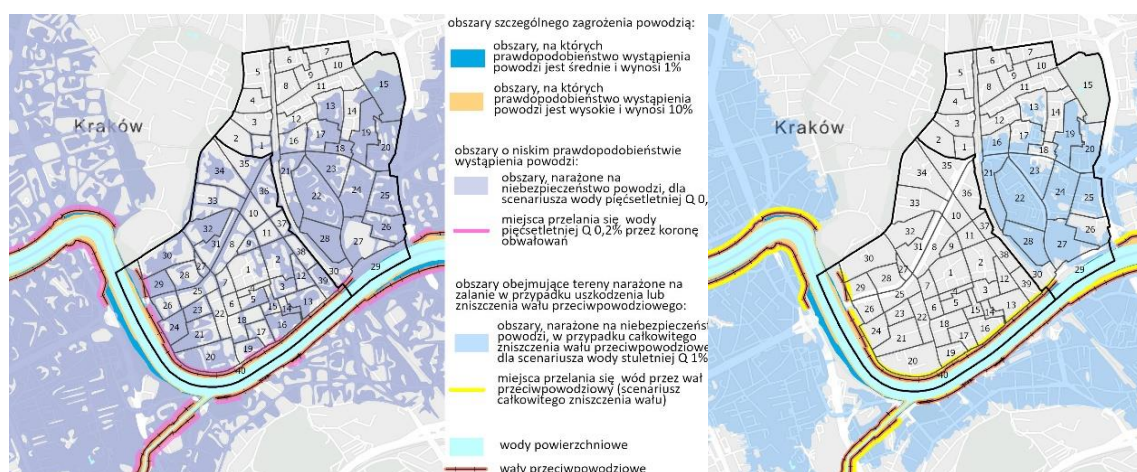
Źródło: opracowanie PI UMK na podstawie danych MSIP – mapy zagrożenia powodziowego, 2022 r.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Analiza aktualnych Map zagrożenia powodziowego (2022 r.) wskazuje, iż podobszar rewitalizacji obejmuje w znacznym zakresie obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, z uwagi na swoje położenie. Podobszar od strony południowej przylega do koryta Wisły, umocnionego w rejonie bulwarów (Bulwar Kurlandzki) przez budowle oporowe i częściowo wały przeciwpowodziowe. Prawdopodobne jest wystąpienie zagrożenia ze strony wód Wisły.

Strefy zalewu powodziowego kwalifikują się następująco:

- obszar szczególnego zagrożenia powodzią (woda „stuletnia” 1% i pięćdziesięcioletnia 10%) – występuje w minimalnym zakresie i mieści się w zasięgu występowania ochronnych budowli przeciwpowodziowych;
- obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (woda „pięćsetletnia”) – występuje na znacznej części podobszaru; spowodowane jest przelaniem się wód wezbrania na niektórych odcinkach obwałowań i umocnień. Prognozowana głębokość zalewu wody powodziowej może wynosić od 2 m do 3 m, w zależności od rzędnej terenu;
- obszar narażony na zalanie w przypadku zniszczenia wałów przeciwpowodziowych (dla scenariusza przepływu o prawdopodobieństwie 1% - woda „stuletnia”) – występuje na znacznej części podobszaru; spowodowane jest wdarcie się wód wezbrania od strony wschodniej i południowo-wschodniej. Prognozowana głębokość zalewu wody powodziowej może wynosić od 1 m do 2 m, w zależności od rzędnej terenu;
- obszar narażony na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia budowli piętrzących (obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w przypadku awarii Zbiornika Goczałkowice (Q 0,05%) oraz Zbiornika Tresna (Q 0,02%) – występuje na znacznej części podobszaru. Prognozowana głębokość zalewu wody powodziowej może wynosić od 1m do 4m, przeważnie od 2 m do 3 m, w zależności od rzędnej terenu.

Rys. 46. Obszary narażone na niebezpieczeństwo występowania powodzi na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK na podstawie danych MSIP- mapy zagrożenia powodziowego, 2022 r.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Analiza aktualnych Map zagrożenia powodziowego (2022 r.) wskazuje, iż podobszar rewitalizacji obejmuje w znacznym zakresie obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, z uwagi na swoje położenie. Podobszar od strony południowej przylega do koryta Wisły, umocnionego w rejonie bulwarów przez wały przeciwpowodziowe i budowle oporowe. Prawdopodobne jest wystąpienie zagrożenia ze strony wód Wisły.

Strefy zalewu powodziowego kwalifikują się następująco:

- obszar szczególnego zagrożenia powodzią (woda „stuletnia” 1% i dziesięcioletnia 10%) – występuje w minimalnym zakresie i mieści się w zasięgu występowania ochronnych budowli przeciwpowodziowych;
- obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (woda „pięćsetletnia”) – występuje na znacznej części podobszaru; spowodowane jest przelaniem się wód wezbrania na niektórych odcinkach obwałowań i umocnień. Prognozowana głębokość zalewu wody powodziowej może wynosić od 2 m do 3 m, w zależności od rzędnej terenu;
- obszar narażony na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia budowli piętrzących (obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w przypadku awarii Zbiornika Goczałkowice (Q 0,05%) oraz Zbiornika Tresna (Q 0,02%) – występuje prawie na całym podobszarze. Prognozowana głębokość zalewu wody powodziowej może wynosić od 1m do 4m, przeważnie od 2 m do 3 m, w zależności od rzędnej terenu.

Według Map zagrożenia powodziowego podobszar rewitalizacji położony jest poza obszarem narażonym na zalanie w przypadku zniszczenia wałów przeciwpowodziowych (dla scenariusza przepływu o prawdopodobieństwie 1% - woda „stuletnia”).

5.5. Ochrona przyrody

Na terenie Krakowa znajdują się obszary o szczególnych walorach przyrodniczych oraz krajobrazowych wymagające ochrony. W granicach administracyjnych Miasta Krakowa znajduje się 5 317,09 ha obszarów prawnie chronionych, co stanowi ok. 16,3% ogólnej powierzchni miasta. Na terenie Krakowa występują następujące formy ochrony przyrody: pięć rezerwatów przyrody, trzy parki krajobrazowe, trzy obszary Natura 2000, 342 pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne. W stosunku do roku 2015, w którym obszary te stanowiły 5 311,33 ha, doszło do wzrostu powierzchni chronionych. Procentowa powierzchnia obszarów objętych ochroną na terenie miasta Krakowa jest jedną z najwyższych w porównaniu z innymi większymi miastami Polski.

Powierzchnia terenów zieleni będących w posiadaniu Gminy Miejskiej Kraków stanowi 11,3% ogólnej powierzchni Miasta. Na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków Państwowego Zasobu Geodezyjnego całkowita powierzchnia terenów zielonych na terenie Krakowa na koniec 2020 roku wynosiła 17 078 ha, co stanowi 52,2% powierzchni miasta, a składają się na nią m.in.: grunty rolne (grunty orne, sady, łąki, pastwiska, nieużytki), grunty leśne (las, grunty zadrzewione i zakrzewione), tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, użytki ekologiczne.

Zielen miejską na terenie Krakowa możemy podzielić na dwie główne kategorie:

- publiczne tereny zieleni - są to tereny zieleni urządzonej oraz ekologiczno-krajobrazowej, pokryte roślinnością, będące terenem ogólnodostępnym dla mieszkańców miasta. Są to m.in. parki, w tym parki rzeczne, parki położone na terenach Twierdzy Kraków, skwery, zieleńce i zielen przyuliczna, zielen izolacyjna, zielen osiedlowa, którą można zidentyfikować i wyodrębnić z przestrzeni osiedli jako ogólnodostępne parki lub skwery, zielen forteczna, lasy i parki leśne, łąki, obudowa biologiczna cieków i zbiorników wodnych, a także zielen kopców i błonia (łąki publiczne zlokalizowane w różnych częściach miasta);
- tereny wspomagające - czyli tereny, które nie spełniają wszystkich kryteriów terenów zieleni publicznej, pełnią jednak ważną rolę w systemie przyrody miejskiej. Zaliczamy tutaj: tereny zieleni towarzyszącej obiektom użyteczności publicznej.

Lasy w Krakowie zajmują powierzchnię 1 431 ha, co stanowi 4,38% powierzchni miasta. Większość z nich to lasy komunalne (67,1%), następnie lasy państwowe (16,6%), lasy własności prywatnej (13,6%) i lasy innej własności (2,7%).

Inną formą ochrony obszarów cennych przyrodniczo jest ograniczenie presji inwestycyjnej poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Obecnie w ramach mpzp „Dla wybranych obszarów przyrodniczych miasta Krakowa” uchwalono 190 rozproszonych obszarów o łącznej powierzchni 1 958,13 ha, które obejmują zarówno tereny o wysokich walorach przyrodniczych, jak i tereny przeznaczone pod zielenią miejską oraz grunty rolne.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Publiczne tereny zieleni zajmują ponad 34% powierzchni podobszaru. Największy udział mają przestrzenie zielone przy obiektach użyteczności publicznej takich, jak szkoły, przedszkola, zielenią śródosiedlowa, parki i skwery oraz zielenią przyuliczna.

Tab. 5.4. Publiczne tereny zieleni na podobszarze „stara” Nowa Huta

typologia terenów zieleni	powierzchnia [ha]	% powierzchni podobszaru
Cmentarz	0,92	0,3%
Ogród klasztorny/kościelny	2,71	0,8%
Park	15,34	4,8%
Skwer	14,68	4,6%
Zielenią przestrzeni publicznych	1,35	0,4%
Zielenią przy obiektach użyteczności publicznej	39,99	12,5%
Zielenią terenów sportowych	7,09	2,2%
Zielenią towarzysząca zabudowie mieszkaniowej	16,84	5,3%
Zieleńce/Zielenią przyuliczna	11,10	3,5%
razem	110,02	34,3%

Źródło: Opracowanie PI UMK na podstawie danych ZZM

Pomniki przyrody

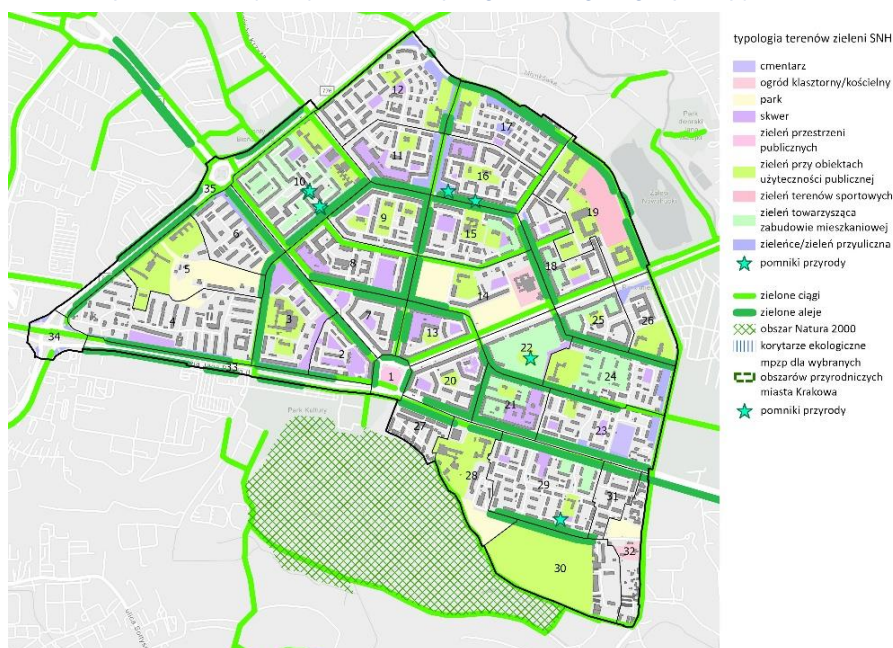
Według danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (GDOŚ) na podobszarze zlokalizowanych jest 8 obiektów zakwalifikowanych, jako pomniki przyrody (stan na listopad 2023 r.).

Tab. 5.5. Pomniki przyrody na podobszarze „stara” Nowa Huta

typ	obiekt	gatunek	data utworzenia
jednoobiektowy	drzewo	Platan - Platanus sp.	22.09.2018
jednoobiektowy	drzewo	Wiąz szypułkowy - Ulmus laevis (Ulmus pedunculata, Ulmus effusa)	20.11.2018
jednoobiektowy	drzewo	Platan - Platanus sp.	22.09.2018
jednoobiektowy	drzewo	Dąb szypułkowy - Quercus robur	14.12.2013
jednoobiektowy	drzewo	Dąb szypułkowy - Quercus robur	21.11.2012
jednoobiektowy	drzewo	Platan klonolistny - Platanus xacerifolia (Platanus xhispanica)	14.12.2013

jednoobiektowy	drzewo	Platan - Platanus sp.	22.09.2018
jednoobiektowy	drzewo	Platan - Platanus sp.	22.09.2018

Źródło: Zestawiono na podstawie bazy danych GDOŚ <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> - stan na koniec listopada 2023 r.

Rys. 47. Środowisko przyrodnicze i formy ochrony przyrody na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

W bezpośrednim sąsiedztwie podobszaru „stara” Nowa Huta znajduje się obszar sieci Natura 2000 - Łąki Nowohuckie" PLH120069. To specjalny obszar ochrony siedlisk o powierzchni 59,75 ha, położony w dolinie Wisły. Łąki Nowohuckie są ostatnim dobrze zachowanym fragmentem łąk nadwiślańskich w Nowej Hucie. Na tym obszarze mieści się ponad 10 zróżnicowanych zbiorowisk roślinnych, a wśród nich zespoły naturalne: szuwały wysokie turzyc i część szuwarów trzcinowych oraz liczne, bogate zespoły półnaturalne np. podmokła łąka z ostrożeniem łąkowym i świeża łąka z rajgrasem wyniosłym. Występują tu 4 gatunki motyli z II Załącznika Dyrektywy Siedliskowej. Obszar ten stanowi zarazem użytek ekologiczny ustanowiony na mocy Uchwały nr XV/100/03 Rady Miasta Krakowa z 7 maja 2003 r.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Publiczne tereny zieleni zajmują blisko 38% powierzchni podobszaru. Największy udział mają przestrzenie zielone przy obiektach użyteczności publicznej takich jak tereny poszpitalne, szkoły, zieleni śródosiedlowa, parki oraz istniejący cmentarz.

Tab. 5.6. Publiczne tereny zieleni na podobszarze Grzegórzki-Wesoła

typologia terenów zieleni	powierzchnia [ha]	% powierzchni podobszaru
Cmentarz	4,20	3,1%
Ogród klasztorny/kościelny	3,42	2,5%
Park	11,80	8,7%
Skwer	1,28	0,9%
Zieleni przestrzeni publicznych	2,02	1,5%
Zieleni przy obiektach użyteczności publicznej	19,43	14,4%

Zieleń terenów sportowych	3,25	2,4%
Zieleń towarzysząca zabudowie mieszkaniowej	2,81	2,1%
Zieleńce/Zieleń przyuliczna	3,11	2,3%
razem	51,32	37,9%

Źródło: Opracowanie PI UMK na podstawie danych ZZM

Pomniki przyrody

Według danych GDOŚ na podobszarze zlokalizowanych jest 12 obiektów zakwalifikowanych jako pomniki przyrody (stan na listopad 2023 r.), znajdujących się w większości w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego.

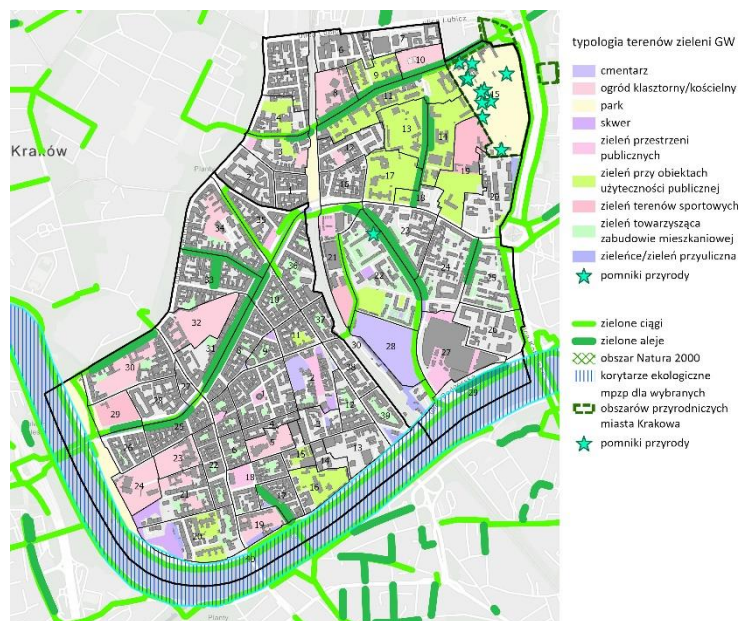
Tab. 5.7. Pomniki przyrody na podobszarze Grzegórzki-Wesoła

typ	obiekt	gatunek	data utworzenia
jednoobiektowy	drzewo	Sagowiec podwinięty - <i>Cycas circinalis</i>	03.12.2014
jednoobiektowy	krzew	-	07.02.2017
jednoobiektowy	drzewo	Metasekwoja chińska - <i>Metasequoia glyptostroboides</i>	07.02.2017
jednoobiektowy	krzew	-	07.02.2017
jednoobiektowy	drzewo	Dąb węgierski - <i>Quercus frainetto</i>	07.02.2017
jednoobiektowy	drzewo	Cypryśnik błotny - <i>Taxodium distichum</i>	07.02.2017
jednoobiektowy	drzewo	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	21.02.1997
jednoobiektowy	drzewo	Lipa szerokolistna - <i>Tilia platyphyllos</i>	06.01.2016
jednoobiektowy	drzewo	Miłorząb dwuklapowy (Miłorząb chiński, Miłorząb dwudzielny) - <i>Ginkgo biloba</i>	07.02.2017
jednoobiektowy	drzewo	Stangeria dziwna - <i>Stangeria eriopus</i>	03.12.2014
jednoobiektowy	drzewo	Daktylowiec kanaryjski - <i>Phoenix canariensis</i>	03.12.2014
jednoobiektowy	drzewo	Miłorząb dwuklapowy (Miłorząb chiński, Miłorząb dwudzielny) - <i>Ginkgo biloba</i>	03.12.2014

Źródło: Zestawiono na podstawie bazy danych GDOŚ <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> - stan na koniec listopada 2023 r

W granicach podobszaru, zlokalizowany jest teren objęty ochroną na podstawie mpzp „Dla wybranych obszarów przyrodniczych miasta Krakowa” – etap A - obszar nr 65 obejmujący Ogród Botaniczny oraz Skwer Pamięci Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę.

Powierzchnia obszaru objętego planem wynosi 9,5 ha.

Rys. 48. Środowisko przyrodnicze i formy ochrony przyrody na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Publiczne tereny zieleni zajmują 28% powierzchni podobszaru – najmniej w całym obszarze rewitalizacji. Największy udział mają parki, ogrody klasztorne/kościelne oraz zieleni przyuliczna.

Tab. 5.8. Publiczne tereny zieleni na podobszarze Kazimierz-Stradom

typologia terenów zieleni	powierzchnia [ha]	% powierzchni podobszaru
Cmentarz	0,80	0,6%
Ogród klasztorny/kościelny	11,91	8,6%
Park	12,86	9,3%
Skwer	1,82	1,3%
Zielen przestrzeni publicznych	2,01	1,5%
Zielen terenów sportowych	1,50	1,1%
Zielen towarzysząca zabudowie mieszkaniowej	3,56	2,6%
Zieleńce/Zielen przyuliczna	4,54	3,3%
razem	39,00	28,2%

Źródło: Opracowanie PI UMK na podstawie danych ZZM

Wg danych GDOŚ na podobszarze brak jest obiektów zakwalifikowanych jako pomniki przyrody.

Analiza jakościowa w obszarze rewitalizacji

Kwestie środowiskowe wydają się być bardzo istotne dla mieszkańców Krakowa. Dowodzą tego liczne głosy podczas spotkań z mieszkańcami dotyczące m.in. zanieczyszczenia powietrza. W Krakowie nie są obecnie prowadzone cykliczne badania dotyczące jakości życia w poszczególnych dzielnicach miasta, z tego powodu trudno ocenić jak mieszkańcy podobszaru rewitalizacji postrzegają kwestie środowiska. Pośrednio o postawach mieszkańców w tym

zakresie można wnioskować jedynie na bazie cyklicznie wykonywanego badania pn. Barometr Krakowski, obejmującego obszar całego miasta.

Niska jakość dwóch komponentów środowiska (klimat akustyczny, jakość powietrza) wciąż wskazywana jest w tym badaniu jako istotny aspekt zadowolenia z mieszkania w Krakowie. W 2020 r. najbardziej uciążliwe dla mieszkańców było zanieczyszczone powietrze, aż 58% ankietowanych wskazało ten czynnik jako obniżający zadowolenie z życia w Krakowie. Dwa lata później udział osób wyrażających taki pogląd spadł do 40% ale wciąż był jednym z trzech kluczowych czynników jakości życia w mieście wymagających poprawy. 19% ankietowanych mieszkańców w 2020 r. wskazywało na konieczność poprawy jakości powietrza W 2022 r. odsetek ten wzrósł do 25%, co podkreśla wagę jakości powietrza w codziennym życiu mieszkańców.

Klimat akustyczny, choć nie jest tak widoczny jak smog, jak pokazują przeprowadzone w 2020 i 2022 r. badania, jest równie istotnym czynnikiem kształtującym jakość życia w mieście. Niezadowolenie z niskiej jakości klimatu akustycznego wyrażało aż 28% respondentów w 2020 r. i 25% respondentów w 2022 r. Zdecydowanie najbardziej uciążliwy jest hałas generowany przez główne arterie komunikacyjne (hałas w skali ogólnomiejskiej). Co ciekawe, o ile mieszkańcy uznają hałas jako istotny czynnik wpływający na jakość życia w mieście, to nie traktują działań zmierzających do poprawy klimatu akustycznego jako priorytetowych (jedynie 2% wskazań w 2020 r., ale już 11% w 2022 r.).

W trakcie spotkania z mieszkańcami wskazywano na duże zaniedbania w zakresie nowohuckiej zieleni. Mieszkańców niepokoją inwestycje (nasadzenia), o które nikt później nie dba. Problemem jest również zły stan drzewostanu i nieprzemyślane nasadzenia, a także nadmierna ochrona zieleni (konserwatorskie wytyczne) względem potrzeb lokalnej społeczności (odpowiednie doświetlenie mieszkań, sal lekcyjnych, bezpieczeństwo pieszych).

Wskazane wcześniej spostrzeżenia potwierdza spotkanie ze środowiskiem edukacyjnym, w trakcie którego sygnalizowano problemy związane z zarządzaniem zielenią. Wskazywano na problemy w uzyskaniu zgody na wycięcie drzewa lub przycięcie gałęzi ograniczających dopływ światła do sal lekcyjnych.

Mieszkańcy zwracali uwagę na konieczność bardziej lokalnego podejścia do zarządzania zielenią. Pojawił się pomysł stworzenia instytucji „ogrodnika osiedla” – zatrudnienia osoby, która zajmowałaby się zielenią na osiedlu (może być to senior, osoba bezrobotna lub uboga), której wykonywanie tego typu zadań da szansę na aktywizację oraz poprawę sytuacji materialnej, a jednocześnie zwiększy skuteczność podejmowanych działań.

Mieszkańcy zwracali uwagę na konieczność zweryfikowania strategii rozwoju zieleni na podobszarze rewitalizacji. Zasadne byłoby większe koncentrowanie się na funkcji takich zielonych obszarów, a nie tylko na ich formie. W tym kontekście zwrócono uwagę na konieczność zwiększenia liczby ogrodów społecznych, które realizowałyby również szereg ważnych działań społecznych.

Mieszkańcy wyrażali niepokój wynikający z braku wiedzy na temat przyszłości terenów kombinatu oraz krążących w mediach różnych pomysłów na jego przyszłe zagospodarowanie. Szczególny niepokój wzbudzają plany lokalizacji na terenie kombinatu małej elektrowni atomowej, czy też budowa w sąsiedztwie obszaru parkingu zaporowego.

Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę na problem śmieci, które pojawiają się w przestrzeniach publicznych. Jednocześnie zauważono, że w ostatnim czasie na podobszarze rewitalizacji zmalała liczba koszy na śmieci.

Zdaniem mieszkańców dużą wartością dzielnicy są położone w sąsiedztwie podobszaru ogródki działkowe (teren obecnie zamknięty dla mieszkańców nie będących zrzeszonymi działkowcami). Sytuacja ta może wynikać z dużej popularności tych terenów w trakcie pandemii COVID-19.

Z dużą popularnością takich terenów wiąże się niestety problem nielegalnego podrzucania tam śmieci.

Mieszkańcy zwrócili również uwagę na problem zanieczyszczenia rzeki Dłubni położonej w sąsiedztwie podobszaru rewitalizacji. Zdaniem mieszkańców rzeka ma duży potencjał turystyczno-rekreacyjny (możliwość organizacji spływów kajakowych).

Kluczowe problemy i potencjały w sferze środowiskowej

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Do najważniejszych problemów podobszaru z punktu widzenia koncentracji negatywnych zjawisk środowiskowych należy zaliczyć:

- mimo poprawy jakości powietrza wciąż utrzymujące się stany przekroczeń wskaźników jakości powietrza w okresie grzewczym;
- wciąż dużą liczbę budynków posiadających paleniska zasilane paliwami stałymi w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru rewitalizacji (gminy sąsiednie);
- ryzyko wystąpienia wśród mieszkańców podobszaru rewitalizacji ubóstwa energetycznego w związku z drastycznym wzrostem cen nośników energii;
- występowanie obszarów o złym klimacie akustycznym;
- zaniedbana zdaniem mieszkańców zieleń towarzysząca zabudowie mieszkaniowej.

Do kluczowych potencjałów z punktu widzenia środowiska należy zaliczyć:

- tereny zieleni osiedlowej;
- rzekę Dłubnię, która może być wykorzystana jako elementy systemu terenów zielonych dla podobszaru;
- Zalew Nowohucki oraz otaczający go park sąsiadujący z obszarem rewitalizacji od wschodu,
- obszar Natura 2000 – Łąki Nowohuckie graniczące z obszarem rewitalizacji od południa.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Do najważniejszych problemów z punktu widzenia koncentracji negatywnych zjawisk środowiskowych należy zaliczyć:

- mimo poprawy jakości powietrza wciąż utrzymujące się stany przekroczeń wskaźników jakości powietrza w okresie grzewczym;
- kumulacja zanieczyszczeń powietrza wynikająca z lokalizacji podobszaru rewitalizacji w dolinie Wisły,
- ryzyko wystąpienia wśród mieszkańców podobszaru rewitalizacji ubóstwa energetycznego w związku z drastycznym wzrostem cen nośników energii,
- występowanie obszarów o złym klimacie akustycznym.

Do kluczowych potencjałów z punktu widzenia środowiska należy zaliczyć:

- zieleń na terenach po byłych klinikach Uniwersytetu Jagiellońskiego;
- Ogród Botaniczny UJ.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Do najważniejszych problemów z punktu widzenia koncentracji negatywnych zjawisk środowiskowych należy zaliczyć:

- mimo poprawy jakości powietrza wciąż utrzymujące się stany przekroczeń wskaźników jakości powietrza w okresie grzewczym;
- niewielka liczba budynków posiadających paleniska zasilane paliwami stałymi,
- kumulacja zanieczyszczeń powietrza wynikająca z lokalizacji podobszaru rewitalizacji w dolinie Wisły,
- ryzyko wystąpienia wśród mieszkańców podobszaru rewitalizacji ubóstwa energetycznego w związku z drastycznym wzrostem cen nośników energii,
- występowanie obszarów o złym klimacie akustycznym.

Do kluczowych potencjałów z punktu widzenia środowiska należy zaliczyć:

- sąsiedztwo doliny Wisły.

6. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

6.1. Charakterystyka przestrzenno-funkcjonalna podobszarów³⁷

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

„Stara” Nowa Huta należy do klasycznych przykładów urbanistyki socrealistycznej w Polsce, a zarazem jest to pierwsze w powojennej Polsce miasto wzniesione w całości od podstaw.

Budowę pierwszych osiedli mieszkaniowych rozpoczęto w marcu 1949 r. W 1951 r. Nową Hutę włączono w administracyjne granice Krakowa. Jako pierwsze zrealizowano osiedla: Wandy, Willowe, Młodości, Na Skarpie oraz Sportowe. Wzniesiono w nich jedno- i dwupiętrowe budynki z wysokimi dachami, w układach rozproszonych. Kameralne zespoły, otoczone obszernymi terenami zielonymi, nawiązują do tradycji modernistycznych osiedli pracowniczych miast przemysłowych Polski międzywojennej. Dopatrzyć się też w nich można wpływów anglosaskiej idei miast-ogrodów i niemieckich kolonii pracowniczych z przełomu XIX i XX wieku.

Obszar Nowej Huty jest zawarty w figurze trójkąta równoramiennego, wyznaczonej aleją Jana Pawła II oraz ulicami Bulwarową i Kocmyrzowską. Ośrodkiem kompozycji jest pięcioboczny plac Centralny o reprezentacyjnym charakterze, z którego promieniście wybiega pięć arterii komunikacyjnych - alei wytyczających ramy dla zabudowy blokowej. Zabudowa obszaru podkreśla jego reprezentacyjny charakter. Bloki zabudowy, zgrupowane wokół placu mają w pierzejach ulicznych elewacje z bogatym wystrojem architektonicznym i podcieniowymi arkadami mieszczącymi partery sklepowe. Ponadto wokół placu Centralnego znajdują się osiedla blokowe tworzące układy wieloboczne ze zróżnicowaną zabudową zewnątrz i wewnątrz bloku. Dominują reprezentacyjne fasady w pierzejach ulic, urozmaicone detałami architektonicznymi i uproszczone elewacje wewnątrz blokowych. W wielobokach zabudowy blokowej, w partii wewnętrznej umieszczano bloki mieszkalne mniejszej skali oraz place zabaw, budynki szkół, przedszkoli i przychodni lekarskich.

Charakterystyczny, szczególnie na tle miasta, jest układ zieleni stworzony w przeważającej części jako wynik kompleksowego założenia korespondującego z pierwotnym układem

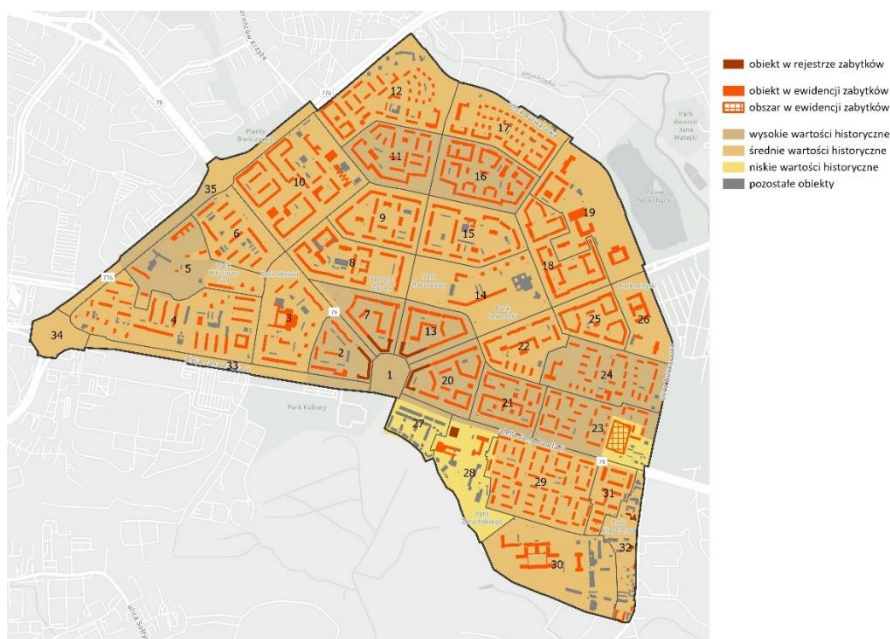
³⁷ Źródła:

Uchwała NR XXXV/901/20 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 lutego 2020 r. w sprawie zatwierdzenia "Planu ochrony Parku Kulturowego Nowa Huta"

Uchwała NR LXXXIII/2369/22 Rady Miasta Krakowa z dnia 27 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia "Planu ochrony Parku Kulturowego Kazimierz ze Stradomem".

Klimatyczny Kwartał. Diagnoza; A2P2 Architecture and Planning, Wolański sp. z o. o.

urbanistycznym, jakkolwiek znaczna część obszarów zielonych powstała przypadkowo, m.in. poprzez zaniechanie realizacji obiektów architektonicznych lub przypadkowe i spontaniczne przedsięwzięcia podejmowane w tym zakresie przez mieszkańców i lokalne zarządy. Składa się nań system zieleni towarzyszącej komunikacji, głównym i podrzędnym arteriom, jak i zieleni reprezentacyjnej, która stanowi ozdobną kompozycję alei Róż, faktyczne „Planty Nowohuckie” utworzone z ulic: Ludźmierskiej, Żeromskiego i Struga oraz zieleni wewnątrzsiedlową zarówno towarzyszącą zabudowie mieszkaniowej, jak i szkołom, przedszkolom, terenom sportowym i placom zabaw. Kształtowanie zieleni było świadomym działaniem opartym na koncepcji zieleni izolacyjnej i zieleni parkowej. Spośród terenów zieleni publicznej wyróżniają się zespoły zieleni parkowej: park Wiśniowy Sad, park Ratuszowy, park Szwedzki, park Zalew Nowohucki, oraz założenie parkowe przy Szpitalu Specjalistycznym im. Stefana Żeromskiego.

Rys. 49. Zabytki na tle waloryzacji historycznej na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

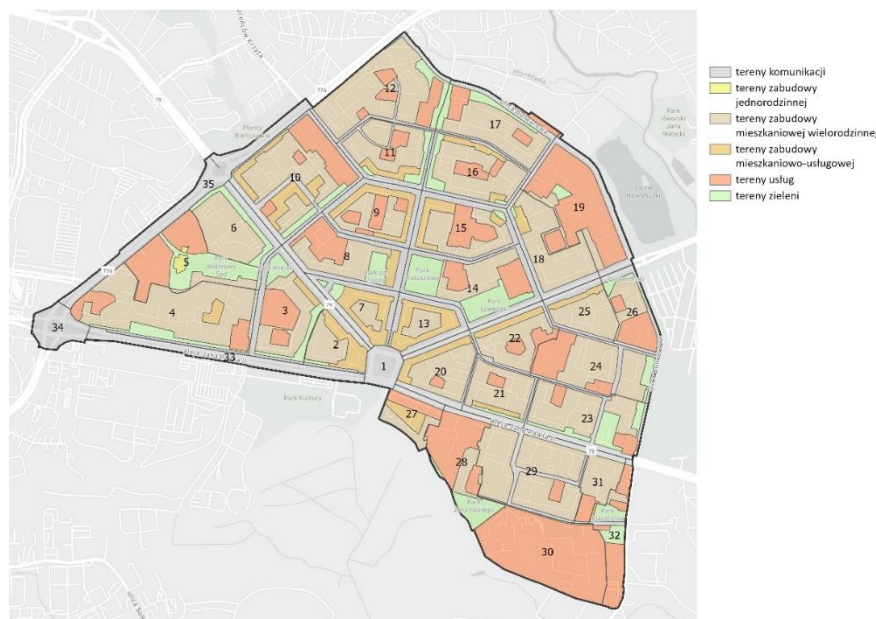
Na mocy decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie z dnia 30 grudnia 2004 r. układ urbanistyczny dzielnicy Nowa Huta w Krakowie, jako reprezentatywny przykład urbanistyki socrealizmu w Polsce, został wpisany do rejestru zabytków miasta Krakowa. Przedmiotem ochrony jest układ urbanistyczny, czyli rozplanowanie ulic, placów, zieleni, usytuowanie, bryły i gabaryty budowli, wystrój wnętrz architektoniczno-krajobrazowych, zieleni komponowana.

20 listopada 2019 r. Rada Miasta Krakowa podjęła Uchwałę nr XXIX/757/2019 w sprawie utworzenia parku kulturowego pod nazwą Park Kulturowy Nowa Huta. Uchwałę podjęto dla ochrony krajobrazu kulturowego, zabytków oraz historycznego układu urbanistycznego Nowej Huty, w trosce o należyty wizerunek Miasta, w celu zachowania oraz kształtowania krajobrazu kulturowego i historycznego charakteru przestrzeni publicznej na tym obszarze.

Przeznaczenie terenów:

Podobszar objęty jest w całości miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego:

- mpzp obszaru "Centrum Nowej Huty".
- mpzp obszaru "Centrum Nowej Huty II - części A, B, C".
- mpzp obszaru "Centrum Nowej Huty II – część D".

Rys. 50. Przeznaczenie terenów wg mpzp na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

Tab. 6.1. Struktura przeznaczenia terenu wg mpzp na podobszarze „stara” Nowa Huta

przeznaczenie terenu	powierzchnia [ha]	udział %
tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	0,42	0,1%
tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	131,03	40,9%
tereny zabudowy mieszkaniowo - usługowej	21,22	6,6%
tereny usług	73,33	22,9%
tereny zieleni	26,32	8,2%
tereny komunikacji	68,16	21,3%

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar „starej” Nowej Huty to przede wszystkim zabudowa mieszkalna wielorodzinna, stanowiąca przeszło 40% terenu oraz, w małym stopniu, mieszkalno-usługowa, które łącznie stanowią ponad połowę ogółu powierzchni. Funkcje usługowe, na które składa się przede wszystkim infrastruktura społeczna, zajmują 23% powierzchni.

Tereny ogólnodostępnej zieleni publicznej stanowią wg mpzp zaledwie 8% powierzchni podobszaru, jednak wskaźnik ten nie uwzględnia znaczącego udziału zieleni osiedlowej (półpublicznej), która decyduje o uznawaniu „starej” Nowej Huty za najbardziej „zielony” obszar mieszkaniowy Krakowa.

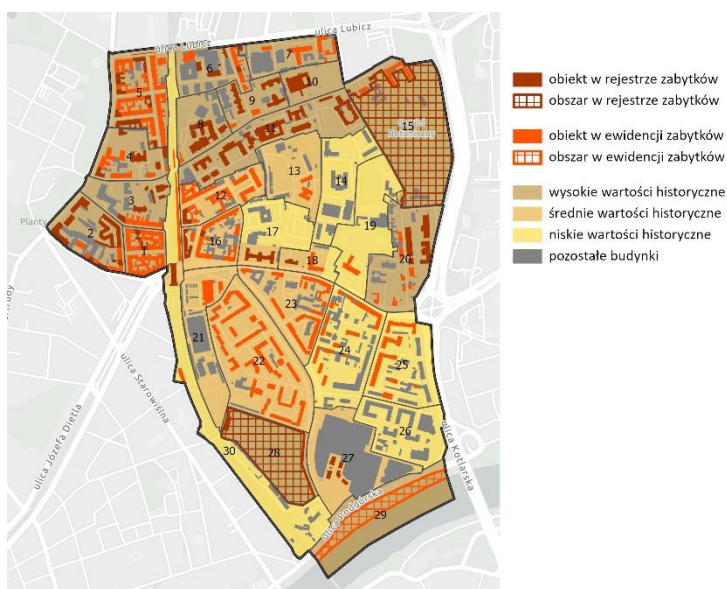
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Teren Grzegórzek stanowi część dawnej podkrakowskiej wsi o tej samej nazwie włączonej w granice Krakowa w 1910 r. Na kształt przestrzenny tej części Grzegórzek znaczący wpływ miało zasypanie starego koryta Wisły, w miejscu którego wytyczono obecną al. Ignacego Daszyńskiego. Po jej obu stronach, w części centralnej i północnej, w latach pięćdziesiątych XX w. powstał zespół modernistycznej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, częściowo równoległe do ulicy lub w układzie pierzejowym. Zabudowa modernistyczna w sposób harmonijny łączy się z zabudową starszą (głównie z przełomu XIX i XX w.), typu

„kamienicowego”, usytuowaną wzdłuż ulic Grzegórzeckiej, Chodkiewicza i Prochowej. Budynkom mieszkalnym towarzyszy zieleń wysoka i niska rosnąca w ulicach i skwerach oraz we wnętrzach kwartałów i na podwórkach.

Ważnymi obiektami na tym terenie, istotnymi zarówno pod względem architektonicznym, urbanistycznym jak i dla tożsamości miejsca są: dawna Rzeźnia Miejska przy ul. Rzeźniczej, współcześnie wkomponowane w nią C. H. Galeria Kazimierz, założony w 1800 r. Nowy Cmentarz Żydowski pomiędzy al. Daszyńskiego, ul. Siedleckiego i nasypem kolejowym oraz zespół zabudowy Hali Targowej u zbiegu ul. Grzegórzeckiej i al. Daszyńskiego.

Na północ od Galerii Kazimierz, pomiędzy ul. Gęsią i Masarską, na terenach dawnych zakładów cukierniczych „Wawel”, powstały duże zespoły zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i usługowej. W części zachodniej, pomiędzy torami kolejowymi a ul. Siedleckiego znajdują się obiekty sportowe, tj.: korty tenisowe i budynek lodowiska Cracovii. Na północ od lodowiska, pomiędzy ul. Grzegórzecką, torami kolejowymi a budynkiem Hali Targowej zlokalizowany jest plac targowy Unitarg.

Rys. 51. Zabytki na tle waloryzacji historycznej na podobszarze Grzegórzki-Wesoła.

Źródło: opracowanie PI UMK

Tereny Wesołej znajdują się w Dzielnicy I Stare Miasto oraz Dzielnicy II Grzegórzki. Historycznie obszar ten zlokalizowany był w jurydyce Wesoła, której osią był tzw. trakt ruski, prowadzący od Małego Rynku, wzdłuż ul. Kopernika i dalej przez dzisiejsze rondo Mogiłskie w kierunku wschodnim. Począwszy od średniowiecza Wesoła zachowuje charakter ogrodowo-wiejski. Natomiast na przełomie w XVIII i XIX powstają liczne obiekty użyteczności publicznej, fortyfikacje i ogrody publiczne.

Najważniejsze zespoły urbanistyczno-architektoniczne to: kościoły: św. Mikołaja i Najświętszego Serca Pana Jezusa (jezuitów), Ogród Botaniczny z Collegium Śniadeckiego, zespół klasztorny św. Łazarza, Karmelitanek oraz zespół dawnych klinik uniwersyteckich.

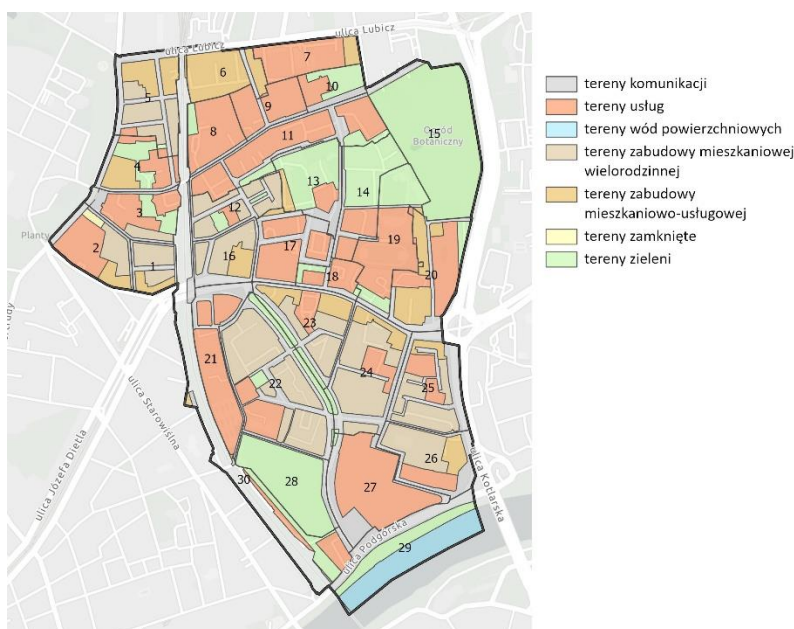
Obszar ten, charakteryzuje się uporządkowaną strukturalnie przestrzenią w postaci kwartałów zabudowy po zachodniej stronie linii kolejowej oraz mniej wyrazistą strukturą otwartych terenów przy znaczących większych obiektach kubaturowych po wschodniej stronie torów. Bardzo regularne są kwartały zabudowy położone w północnej części obszaru wzdłuż ulicy Radziwiłłowskiej oraz w rejonie ulicy Wielopole na południu obszaru.

Rejon ul. Kopernika charakteryzuje się rozluźnieniem struktury, w której wyróżnia się ulica Kopernika poprzez masywne i monumentalne budowle obiektów poszpitalnych. Zwarta kwartałowa struktura widoczna jest jedynie w południowo-zachodniej części obszaru przy ulicach: Sołtyka, Kołłątaja, św. Łazarza i Blich. Reszta obszaru nie posiada już takiej regularności. Zabudowa na północ od ulicy Kopernika i Strzeleckiej ma układ swobodny, podobnie jak tereny poszpitalne wzdłuż ul. Śniadeckich.

Przeznaczenie terenów:

Podobszar objęty jest w całości miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego:

- mpzp obszaru „Wesoła – rejon ulicy Kopernika”
- mpzp obszaru „Wesoła-Zachód”
- mpzp obszaru „Browar Lubicz”
- mpzp obszaru „Rejon alei Ignacego Daszyńskiego”
- mpzp dla wybranych obszarów przyrodniczych miasta Krakowa - etap A-65
- mpzp obszaru „Bulwary Wisły”

Rys. 52. Przeznaczenie terenów wg mpzp na podobszarze Grzegórzki-Wesoła.

Źródło: opracowanie PI UMK

Tab. 6.2. Struktura przeznaczenia terenu wg mpzp na podobszarze Grzegórzki-Wesoła

przeznaczenie terenu	powierzchnia [ha]	udział %
tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	21,05	16,4%
tereny zabudowy mieszkaniowo - usługowej	11,38	8,9%
tereny usług	39,82	31,0%
tereny zieleni	28,03	21,8%
tereny komunikacji	24,99	19,4%
tereny wód powierzchniowych	3,09	2,4%
tereny zamknięte	0,15	0,1%

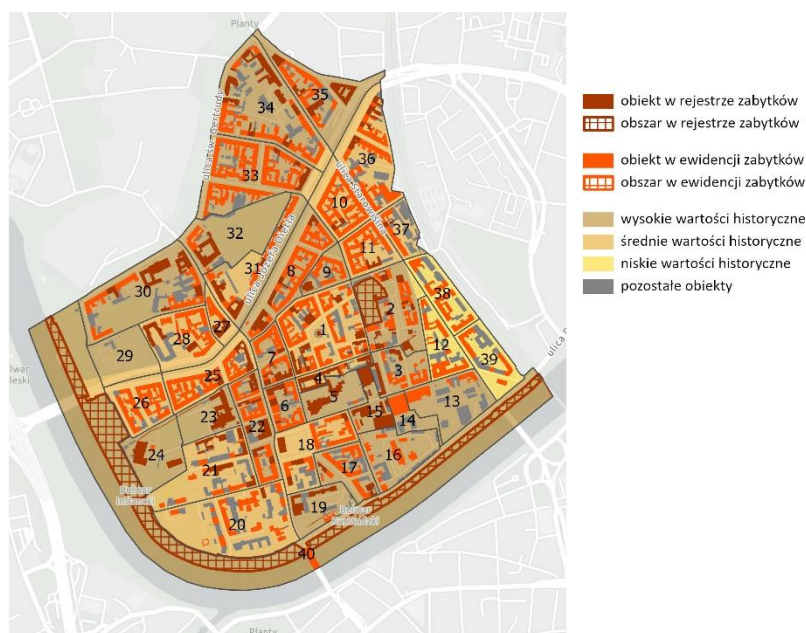
Na terenie podobszaru występuje typ zabudowy mieszkalnej wielorodzinnej oraz, w mniejszym stopniu, mieszkalno-usługowej, które łącznie stanowią 25% ogółu powierzchni. Natomiast funkcje usługowe (31% powierzchni) reprezentują największy udział w przestrzeni, tym samym decydują o charakterze podobszaru, odmiennym od Kazimierza, czy Stradomia. Na znaczący udział w ponad 21% terenów zieleni składają się zwarte kompleksy Ogrodu Botanicznego, zaplecza obiektów poszpitalnych oraz Nowego Cmentarza Żydowskiego.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Kazimierz, będący niegdyś odrębnym miastem, posiada zachowaną historyczną kompozycję przestrzenną, która uległa relatywnie niewielkim przekształceniom.

Układ urbanistyczny Kazimierza, jednego z najcenniejszych kulturowo obszarów Krakowa, ujęty jest w rejestrze zabytków, a jego unikalność potwierdza wpis na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO z 1978 r., obejmujący niemal cały obszar Kazimierza. Wartości historyczno-kulturowe Kazimierza ze Stradomiem są zróżnicowane i nierównomiernie rozmieszczone. Współtworzą je obiekty ikoniczne najwyższej klasy artystycznej i zabytkowej, takie jak kościoły Kazimierza, synagogi i kirkut miasta żydowskiego, zabudowa historycznych centrów przemysłowych – elektrownia miejska, zajezdnia tramwajowa, w mniejszym stopniu mocno przekształcony zespół gazowni miejskiej oraz świadectwa funkcji miejskich – relikty murów miejskich, Ratusz Kazimierski i plac Wolnica, Okrąglak i plac Nowy oraz wyjątkowy ciąg bulwarów wiślanych. Zabytki wybitne zanurzone są w tkance urbanistycznej, złożonej głównie z zabudowy mieszkalnej ukształtowanej w XIX i pierwszej połowie XX w. Zabudowa ta charakteryzuje się zróżnicowaniem jakości technicznej i architektonicznej, przy wyrównanym poziomie formalnym.

W strukturze przestrzennej Kazimierza ważną rolę pełnią place, posiadające współcześnie różne funkcje użytkowe. Są to m.in. plac Wolnica, plac Nowy i ulica Szeroka. Ulice Kazimierza są zróżnicowane pod względem funkcji: ulica Dietla ma charakter głównie komunikacyjny, Krakowska i Starowiślna są ulicami komunikacyjno-usługowo-handlowymi, a pozostałe mają charakter lokalny.

Rys. 53. Zabytki na tle waloryzacji historycznej na podobszarze Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Należy również zwrócić uwagę na charakter wnętrza kwartałów. Są to przeważnie niewielkie przestrzenie, dostępne jedynie dla mieszkańców. Dodatkowo w dzielnicy znajdują się tereny częściowo zamknięte, tj. o ograniczonej dostępności (ogrody klasztorne, kościelne, cmentarze, tereny przy obiektach użyteczności publicznej).

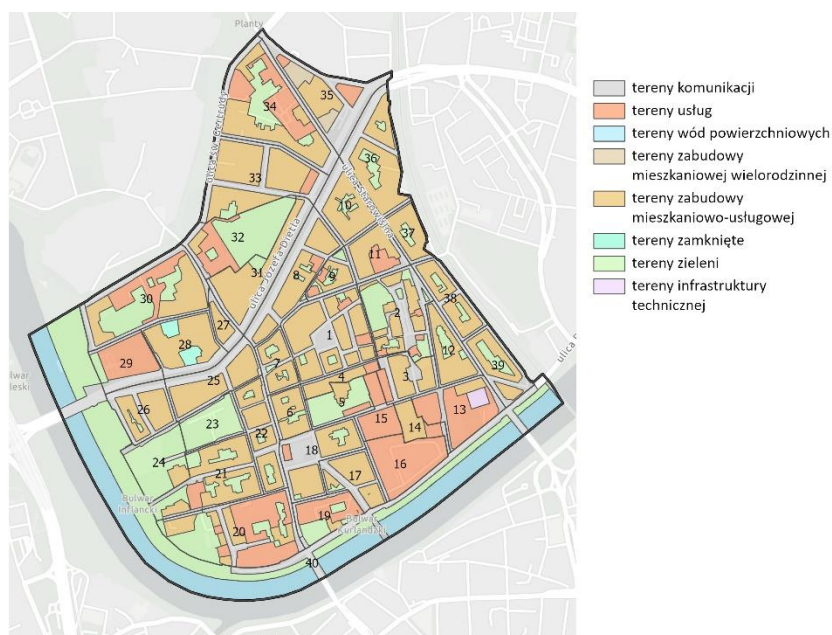
Jakkolwiek historycznie Kazimierz i Stradom stanowiły całość administracyjną, w przestrzeni widoczny jest podział różnicujący ich układ przestrzenny. Wynika on z pochodzenia Stradomia, jako przedmieścia wytyczonego linią obwałowań Starego Miasta, podczas gdy sam Kazimierz stanowi samoistny układ urbanistyczny. Strukturę przestrzenną Stradomia tworzy zabudowa wielorodzinna, mieszkalna w formie zwartych kwartałów i zabudowy pierzejowej, rozciągnięta pomiędzy ul. św. Gertrudy i al. Józefa Dietla. Głównymi ciągami komunikacyjnymi są ulice o charakterze handlowym: Stradomska i Starowiślna. Układ obszaru nie podlegał poważniejszym zmianom (poza punktowymi inwestycjami komercyjnymi), natomiast w ostatnich latach obserwuje się niepokojący wzrost zmiany sposobu użytkowania lokali mieszkalnych na lokale na wynajem (B&B). Funkcje usługowo-handlowe, poza wymienionymi ciągami ulic, są ograniczone, szczególnie w zakresie codziennej obsługi mieszkańców.

W Uchwale nr LXXXIII/2368/22 z dnia 27 kwietnia 2022 r. Rada Miasta Krakowa zdecydowała o objęciu tego obszaru specjalną formą ochrony, wynikającą z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami powołując Park Kulturowy Kazimierz ze Stradomiem. Znajdują się one także w obrębie obszaru wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, wchodzą również w skład historycznego zespołu miasta, uznanego zarządzeniem Prezydenta Polski za pomnik historii.

Przeznaczenie terenów:

Podobszar objęty jest w całości miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego:

- mpzp obszaru „Kazimierz”
- mpzp obszaru „Stradom”
- mpzp obszaru „Wesoła-Zachód”
- mpzp obszaru „Bulwary Wisły”

Rys. 54. Przeznaczenie terenów wg mpzp na podobszarze Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Tab. 6.3. Struktura przeznaczenia terenu wg mpzp na podobszarze Kazimierz-Stradom

przeznaczenie terenu	powierzchnia [ha]	udział %
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	0,58	0,4%
Tereny zabudowy mieszkaniowo - usługowej	46,38	33,6%
Tereny usług	18,28	13,2%
Tereny zieleni	26,67	19,3%
Tereny komunikacji	34,21	24,8%
Tereny wód powierzchniowych	11,22	8,1%
Tereny infrastruktury technicznej	0,27	0,2%
Tereny zamknięte	0,46	0,3%

Źródło: opracowanie PI UMK

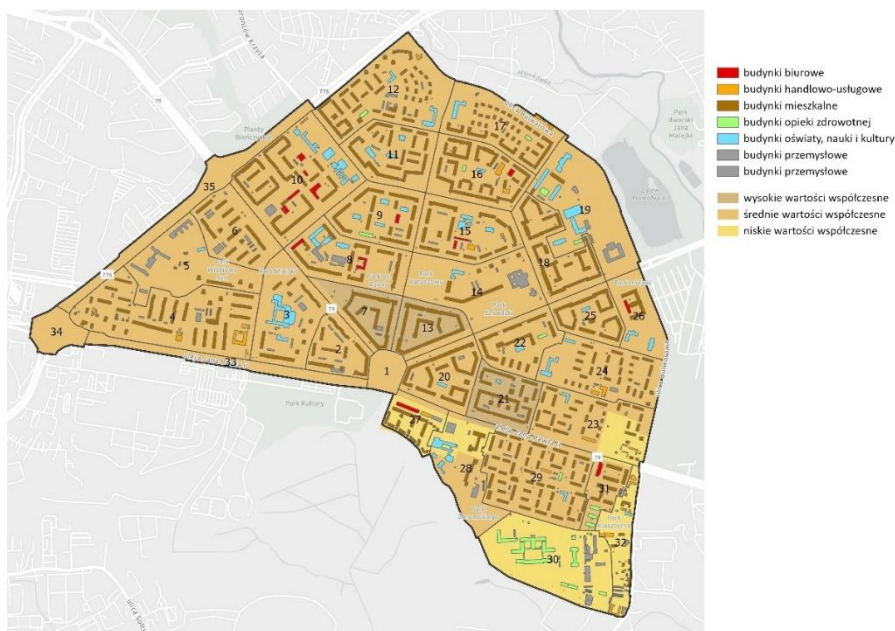
Na terenie podobszaru dominuje typ zabudowy mieszkalnej z funkcjami usługowymi, głównie w parterach budynków, stanowiące 34% ogółu powierzchni, co wynika z historycznego charakteru zabudowy. Funkcje usługowe (13,2% powierzchni) rozmieszczone są nieregularnie, często w formie kompleksów, w tym użyteczności publicznej, także poprzemysłowego kwartału św. Wawrzyńca. Zwraca też uwagę znaczący udział blisko 20% terenów zieleni, jednakże związany jest on przede wszystkim z ciągiem bulwarów Wisły oraz zespołami o charakterze sakralnym.

6.2. Niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru³⁸

Analiza ilościowa

Podobszar rewitalizacji stara” Nowa Huta

Historycznie utrwalona struktura przestrzenno-funkcjonalna „starej” Nowej Huty nie podlegała w ciągu ostatnich trzydziestu lat istotnym zmianom, czemu sprzyjało wpisanie układu urbanistycznego do rejestru zabytków.

Rys. 55: Funkcje budynków na tle waloryzacji współczesnej na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK (na podstawie EGIB)

Założona pierwotnie samowystarczalność funkcjonalna, wobec przemian społeczno-gospodarczych ostatnich trzydziestu lat spowodowała, że Nowa Huta pozostawała niejako „na uboczu” przemian w mieście. Niedostateczny poziom funkcji ponadlokalnych, w tym w szczególności komercyjnych, sprawił że w miarę upływu czasu następował proces funkcjonalnej „deintensyfikacji” poprzez powolną atrofie cech „centralności”, właściwej dla obszarów śródmiejskich.

Źródłami tego procesu są:

- niedostatek istotnych funkcji reprezentacyjnych (publicznych, handlowo-usługowych) w obszarze centralnym,
- brak funkcji umożliwiających integrację lokalnej społeczności,
- degradacja przestrzeni publicznych, pozbawienie obszaru charakteru przestrzeni centralnej (tranzytowy charakter placu Centralnego jako węzła komunikacyjnego),
- brak oferty funkcjonalnej dla użytkowników z zewnątrz – gości, turystów, jako źródła popytu,
- umiejscowienia w centrum funkcji o niskim standardzie funkcjonalnym i estetycznym,
- ogólne zaniedbanie przestrzeni, zanik istotnych symbolicznie i użytkowo miejsc,
- dylemat funkcjonalny: obszar mieszkaniowy, czy śródmiejskie subcentrum.

³⁸ Ibid.

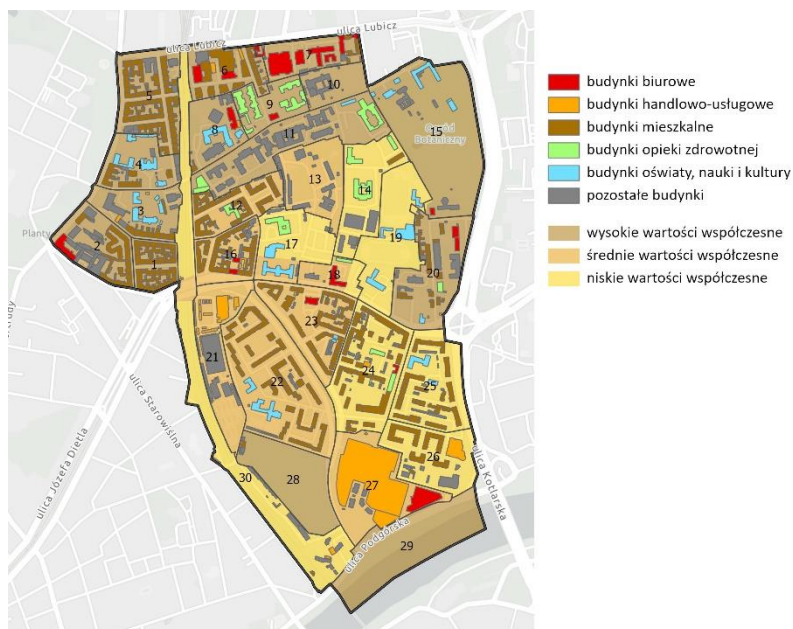
W rezultacie „stara” Nowa Huta pozostaje w większości obszarem o charakterze osiedla mieszkaniowego pomimo potencjału „miejskości”, „centralności”.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Struktura funkcjonalno-przestrzenna podobszaru Grzegórzki-Wesoła przez lata nie podlegała znaczącym zmianom, za wyjątkiem południowej części – terenów przemysłowych przekształconych w centrum handlowe, a obecnie kształtowanych przez nową zabudowę mieszkaniowo-usługową.

Impulsem do zmian o radykalnym charakterze jest niewątpliwie inwestycja polegająca na modernizacji kolei średnicowej linii kolejowej E30 na odcinku Kraków Główny Towarowy – Rudzice. Związana jest ona z przekształceniem nasypów kolejowych pomiędzy ulicami: Miodową i Kopernika w, liczące niespełna kilometr, estakady, a w konsekwencji z nieuchronnymi przekształceniami obszarów sąsiadujących z przebudowywanymi liniami kolejowymi. Przedsięwzięcie to w sposób zasadniczy zmienia relacje urbanistyczne, architektoniczne, jak również komunikacyjne i społeczne w skali przede wszystkim lokalnej, ale i całej aglomeracji krakowskiej. Nowy przystanek kolejowy Kraków-Grzegórzki zlokalizowany w sąsiedztwie Hali Targowej będzie pełnił rolę ważnego aglomeracyjnego węzła przesiadkowego integrującego kolej, tramwaje, autobusy i rowery. Towarzyszyć temu będzie uwolnienie przestrzeni pod estakadami oraz znaczący wzrost potoków pasażerskich, a w rezultacie konieczne będzie wprowadzenie nowych rozwiązań funkcjonalnych i przestrzennych w tym rejonie. Przekształceniu podlegać będzie także tzw. plac Grzegórzecki w sąsiedztwie Hali Targowej, jako nowy, zintegrowany węzeł komunikacji publicznej powiązanych z funkcjami handlowymi i przestrzeniami publicznymi pod estakadami.

Kolejnym obszarem zmian jest rejon ul. Kopernika, gdzie po wykupieniu przez Miasto terenów dawnych klinik uniwersyteckich, ma powstać unikalna w skali miasta dzielnica kreatywna z przeważającymi funkcjami obiektów i terenu o charakterze użyteczności publicznej z pogranicza kultury, kreatywności i aktywności społecznej.

Rys. 56. Funkcje budynków na tle waloryzacji współczesnej na podobszarze Grzegórzki-Wesoła ³⁹.

Źródło: opracowanie PI UMK (na podstawie EGIB)

³⁹ Waloryzacja obszarów pod względem ich wartości historycznych i współczesnych wg: Plan ochrony parku kulturowego Kazimierz ze Stradomem w Krakowie. Etap III: ocena wartości i wytyczne działań.

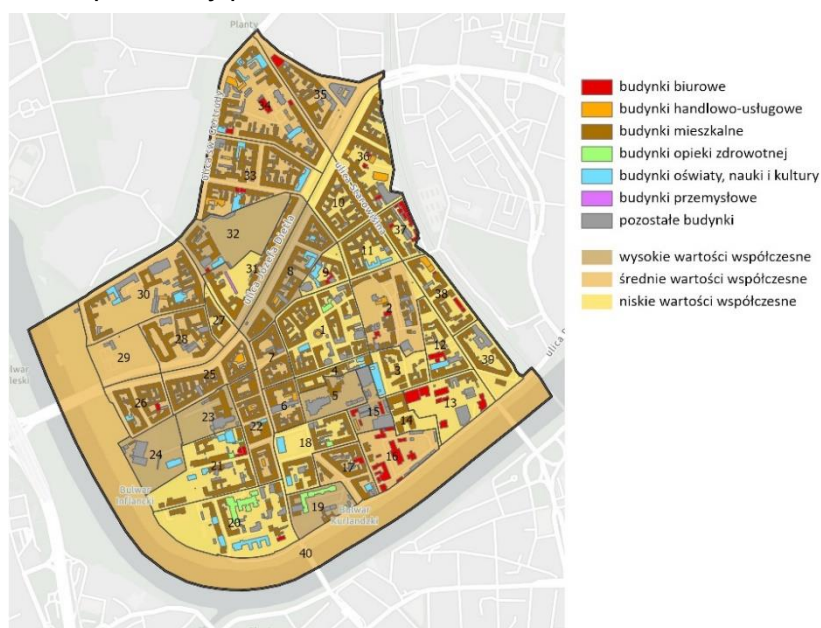
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Kazimierz odzwierciedla przemiany systemowe, jakie zaszły w Polsce okresu transformacji ustrojowej. Na przełomie XX i XXI w. Kazimierz stał się jednym z wiodących obszarów inwestycyjnych Krakowa, jako atrakcja turystyczna przyciągająca turystów krajowych i międzynarodowych.

Zapoczątkowany został w tym czasie proces modernizacji i adaptacji przestrzeni i zabudowy przejawiających się nadmierną eksploatacją, dominacją oferty użytkowej – komercyjnej i interesów gospodarczych, co uczyniło z Kazimierza przestrzeń konfliktów: społecznych, ekonomicznych i kulturowych. W tym niekontrolowanym procesie rozwojowym nastąpiła stopniowa „kolonizacja” przestrzeni Kazimierza od północy, od strony Starego Miasta. Głównymi osiami procesu były: przede wszystkim ulica Starowiślna, jako pierwszorzędna oraz ciąg Stradomska-Krakowska, jako oś drugorzędna. W pierwszej kolejności nastąpiło przekształcenie funkcjonalne ul. Szerokiej, jako pierwszego subcentrum, a następnie placu Nowego. Zmiany w jego użytkowaniu następowały stopniowo – do momentu osiągnięcia poziomu krytycznego nasycenia, co wywołało permanentny kryzys w kategoriach funkcjonalnych i społecznych. Nastąpiła radykalna zmiana funkcji z lokalnego placu targowego i usługowego w centrum rozrywkowe i gastronomiczne. Plac Wolnica, pomimo pozornie lepszej dostępności komunikacyjnej, jako stosunkowo odległy od Starego Miasta, nigdy nie osiągnął takiego poziomu nasycenia funkcjami komercyjnymi. Obserwowana w ostatnich latach w tym miejscu intensyfikacja nowych funkcji wiąże się z pojawieniem się nowej „bramy” od południa – kładki o. Bernatki. Powstanie kładki wytworzyło pieszy ciąg północ-południe poprzez ul. Mostową, plac Wolnica, ul. Bożego Ciała w kierunku ul. Miodowej.

Istotnym czynnikiem wpływającym i w znacznej części ograniczającym swobodę w zagospodarowaniu terenu i obiektów, jest zabytkowy charakter układu urbanistycznego wpisany, podobnie jak liczne zabytki, do rejestru zabytków.

Reasumując, należy odnotować istotne zmiany, które zaszły w ciągu ostatnich lat, w wyniku których zmieniło się radykalnie postrzeganie podobszaru. Stał się on konkurencyjny wobec Starego Miasta pod względem atrakcyjności turystycznej i gospodarczej, niemniej większość z problemów, szczególnie w sferze społecznej, pozostała aktualna.

Rys. 57. Funkcje budynków na tle waloryzacji współczesnej na podobszarze Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK (na podstawie EGIB)

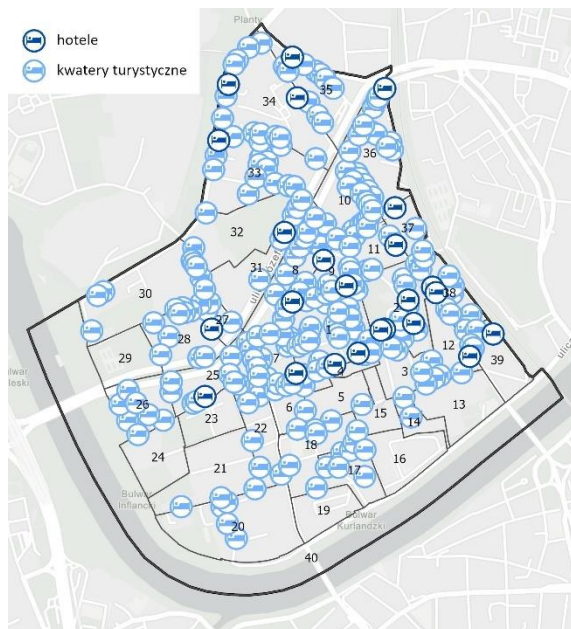
W mniejszym stopniu procesy przemian dotknęły Stradomia, który w znakomitej większości zachował wcześniejszy charakter XIX-wiecznych kwartałów mieszkaniowych. Niemniej nowe, o znaczącej skali, inwestycje przy ul. Stradomskiej i w ogrodach oo. Misjonarzy, czy ul. Sukienniczej, znacząco wpływają na logikę układu urbanistycznego i rozmieszczenie funkcji w skali miasta.

Turystyka i gospodarka nocna

Jednym z głównych wyzwań dla miast historycznych jest rosnąca i złożona konkurencja oraz hipertrofia turystyczna. Dotyka przede wszystkim miast posiadających ponadprzeciętne zasoby kulturowe. W szerszym rozumieniu, hipertrofia dotyczy wszystkich negatywnych przejawów rozwoju turystyki w mieście. Nadmierna eksploatacja turystyczna (overtourism, hipertrofia turystyczna, turystyfikacja), oraz sektor tzw. „gospodarki nocnej” sprawiają, że powstają miejsca, w których mieszkańcy lub goście doświadczają pogorszenia jakości życia, co staje się źródłem konfliktów.

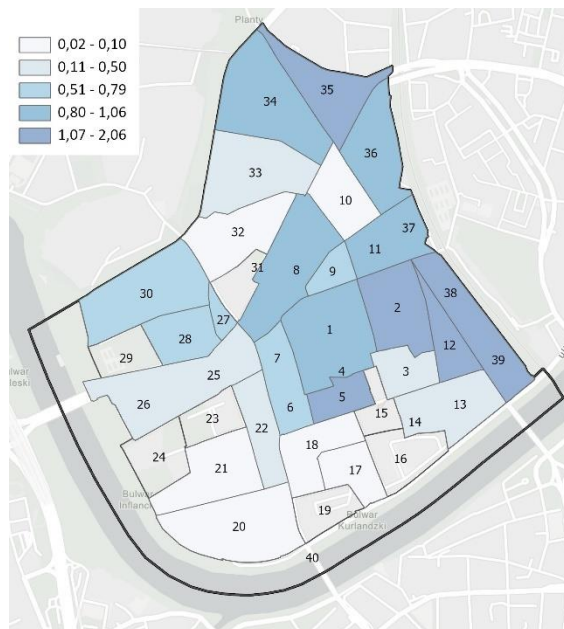
Zjawisko to w sposób szczególny odbija się na funkcjonowaniu podobszaru Kazimierz-Stradom. Obciążenie [społeczne] infrastrukturą noclegową (inaczej: wskaźnik wyparcia funkcji mieszkaniowej) ilustruje relacja pomiędzy liczbą miejsc noclegowych a liczbą mieszkańców w poszczególnych jednostkach funkcjonalnych. Wskaźnik ten sygnalizuje znaczące zagrożenie zanikiem lokalnej społeczności i relacji sąsiedzkich wynikające z depopulacji i postępującej gentryfikacji obszaru. Wydaje się, że wartość przekraczająca 0,3 sygnalizuje poważny problem społeczny, a powyżej 1,0 – stan alarmowy.

Wartość takiego wskaźnika w podobszarze Kazimierz-Stradom kształtuje się w zakresie wartości 0,02 do 2,06. W przypadku tej ostatniej wartości oznacza ona, że na jednego mieszkańca zameldowanego przypada 2 miejsca noclegowe.

Rys. 58 Dystrybucja miejsc noclegowych na podobszarze Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Rys. 59 Liczba miejsc noclegowych na 1 mieszkańca na podobszarze Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Większość jednostek funkcjonalnych zagrożonych problemem usytuowana jest wzdłuż ul. Starowiślniej – głównego ciągu komunikacyjnego oraz w centralnej części Kazimierza w rejonie ulic Miodowa-Krakowska-Wawrzyńca-Szeroka.

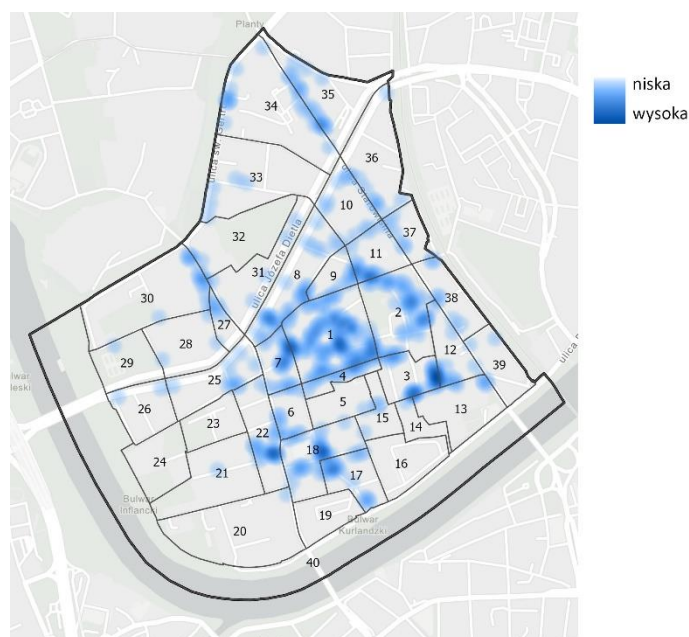
Tab. 6.4. Struktura miejsc noclegowych na podobszarze Kazimierz-Stradom

hotele	liczba miejsc	kwatery	liczba miejsc	razem miejsc
25	2 155	265	3 734	5 889

Źródło: opracowanie PI UMK

Należy przy tym zastrzec, że groźniejsze skutki wynikają z „obszarowej” dystrybucji przestrzennej niewielkich, pojedynczych jednostek typu apartamenty, które zlokalizowane są w budynkach mieszkalnych, niż punktowe hotele o wyspecjalizowanej funkcji, zazwyczaj o znaczniejszej pojemności. Powstają one w stopniowym procesie wypierania z obszarów o charakterze mieszkaniowym podstawowej funkcji i zastępowanie stałych mieszkańców gośćmi. Oznacza to zarazem dyskretną zmianę sposobu użytkowania lokali, z mieszkalnej na obiekty zbiorowego zamieszkania.

Gospodarka nocna jest terminem używanym na określenie ogółu aktywności społecznych i ekonomicznych podejmowanych przez różne podmioty w porze nocnej. Do działalności tych zaliczyć można konsumpcję w lokalach gastronomicznych, a także uczestnictwo w widowiskach sportowych oraz wydarzeniach kulturalnych (tj. kina, teatry, koncerty). Jest to kompleks różnorodnych funkcji gospodarczych i społecznych miasta rozwijanych bezpośrednio lub pośrednio w celu zaspokojenia wzrastającego zapotrzebowania człowieka na usługi i dobra o charakterze rekreacyjno-rozrywkowym (wolnoczasowym), konsumowanych w porze nocnej poza miejscem zamieszkania. Chociaż stwarza nowe możliwości wzrostu gospodarczego miast, to jednocześnie generuje duże koszty zewnętrzne, odczuwane przez mieszkańców, co w efekcie rodzi konieczność podejmowania działań interwencyjnych ze strony służb publicznych. Mimo szerokiego popytu na usługi związane z gospodarką nocną oraz zaspokajania przez nią rozmaitych potrzeb, generuje ona zjawiska społecznie szkodliwe (tzw. efekty zewnętrzne), które często stają się źródłem konfliktów między użytkownikami przestrzeni wspólnej. Wśród nich znajdują się zjawiska typowe dla pory nocnej (np. zakłócanie ciszy), a także takie, które są obecne w przestrzeni miejskiej również za dnia, lecz ulegają nasileniu w porze nocnej ze względu na większe spożycie alkoholu oraz rosnące wraz z zapadającym zmrokiem poczucie anonimowości.

Rys. 60. Intensywność oddziaływania lokali gastronomicznych na podobszarze Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Reprezentatywnym przykładem tego rodzaju funkcji jest gastronomia stanowiąca sama w sobie cel, jak i funkcję uzupełniającą dla innych aktywności. Przyjęto szacunkowy zasięg skumulowanego, bezpośredniego oddziaływania lokalu gastronomicznego, w tym: liczby użytkowników, hałasu, zapachu itp. w promieniu 20 m.

Kluczowe problemy i potencjały w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Do najważniejszych problemów występujących w każdym z podobszarów rewitalizacji, wynikających z niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych należy zaliczyć:

- w podobszarach objętych ochroną konserwatorską i regulacjami parków kulturowych, ograniczenie swobody w kształtowaniu funkcji i zagospodarowaniu podobszaru,
- niski poziom estetyki przestrzeni publicznych.

Do kluczowych potencjałów podobszarów należy zaliczyć:

- dziedzictwo historyczne i kulturowe kreujące niepowtarzalne „*genius loci*” podobszarów.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- niedostateczny poziom funkcji ponadlokalnych w tym w szczególności komercyjnych,
- zanik cech „centralności” właściwej dla obszarów śródmiejskich na rzecz charakteru osiedla mieszkaniowego,
- problem podwórek – kwestie własnościowe, kwestionowana jakość remontów i przebudów przestrzeni wewnątrzblokowych,
- brak funkcji umożliwiających integrację lokalnej społeczności.

W podobszarze rewitalizacji występują następujące potencjały:

- spójny i czytelny układ urbanistyczny,
- zachowany bez przekształceń historyczny układ przestrzenny z ograniczoną liczbą późniejszych interwencji urbanistycznych i architektonicznych,

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- brak komunikacji czytelnej strategii i koncepcji rozwoju podobszaru – Wesoła, teren położony między Halą Targową a przystankiem SKA,
- ugruntowany wizerunek rejonu ul. Kopernika jako terenów szpitalnych,

W podobszarze rewitalizacji występują następujące potencjały:

- teren Wesołej, jako przyszłe, nowe centrum kulturalne Krakowa,
- likwidacja bariery - nasypu kolejowego na odcinku ul. Kopernika-Miodowa tworząca nowe powiązania przestrzenne i funkcjonalne ze Starym Miastem i Kazimierzem,
- integrująca w skali śródmiejskiej funkcja bulwarów Wisły.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- spontaniczny, niekontrolowany charakter komercjalizacji przestrzeni – inwazyjny charakter zjawisk turystyfikacji i gospodarki nocnej,
- nadmierna koncentracja usług komercyjnych tworzy „punkty zapalne” stanowiące źródła konfliktów społecznych,
- brak całościowej wizji rozwoju podobszaru i jego funkcji w przyszłości, konflikt pomiędzy funkcjami: mieszkalną i turystyczną,
- pomijana rola kultury jako potencjalnego kierunku rozwoju podobszaru,

- silny konflikt między mieszkańcami a przedsiębiorcami.

W podobszarze rewitalizacji występują następujące potencjały:

- historycznie nawarstwiony układ urbanistyczny, koncentracja obiektów zabytkowych,
- tradycja kulturowa miejsca,
- położenie nad Wisłą, integrująca w skali śródmiejskiej rola bulwarów Wisły,
- likwidacja bariery - nasypu kolejowego na odcinku ul. Kopernika-Miodowa tworząca nowe powiązania przestrzenne i funkcjonalne ze Starym Miastem i Kazimierzem,
- sąsiedztwo Wawelu i Starego Miasta, z którym tworzy historyczny kompleks.

6.3. Niedobór lub niska jakość przestrzeni publicznych

Analiza ilościowa

Przestrzeń publiczna jest istotnym instrumentem integracji społecznej. Jest ona miejscem, gdzie ludzie spotykają się i wchodzą w interakcje, spotykają się towarzysko i odkrywają wspólne pasje i gdzie potwierdzają swoje wspólne prawa do miasta. W mieście skoncentrowanym na ludziach przestrzeń publiczna jest kluczowa dla kształtowania środowiska zamieszkania, pracy i odpoczynku.

Według Karty przestrzeni publicznej Towarzystwa Urbanistów Polskich (2009) przestrzeń publiczną definiujemy w kategoriach społeczno-ekonomicznych. Rozumiemy ją, jako dobro wspólnie użytkowane, celowo kształtowane przez człowieka, zgodnie ze społecznymi zasadami i wartościami – służące zaspokojeniu potrzeb społeczności lokalnych i ponadlokalnych. O publicznym charakterze przestrzeni decyduje zbiorowy sposób jej użytkowania.

Według UN-Habitat (The United Nations Human Settlements Programme) trzy główne cechy przestrzeni publicznych to: bezpieczne, żyjące i dobrze utrzymane. Są one czymś więcej niż tylko częścią "przestrzeni", z której mogą korzystać użytkownicy przynosząc wartość ekonomiczną, promując spójność społeczną i oferując korzyści środowiskowe i kulturowe.

Budowanie wspólnoty na różnych poziomach lokalności wymaga jednak odpowiedniej w skali i charakterze przestrzeni dla relacji spajających. Stąd ogólnodostępne przestrzenie bywają dzielone na przestrzenie publiczne i półpubliczne.

Przestrzenie publiczne to te części przestrzeni miasta, w których z różnych przyczyn następuje koncentracja użytkowników. Z definicji są one dostępne dla wszystkich, niezależnie od statusu i osobistych uwarunkowań. Znaczenie przestrzeni publicznych w funkcjonowaniu miasta wynika z relacji pomiędzy strukturą przestrzeni, a sposobem jej użytkowania. Relacje te obejmują: rozmieszczenie, kształt i wielkość form definiujących przestrzeń, rozmieszczenie i zachowanie użytkowników, oraz ich przepływy (komunikacja). Należy je przy tym odróżnić od innych, ograniczonych funkcjonalnie, przestrzeni użytkowanych publicznie takich, jak tereny i urządzenia komunikacyjne, czy tereny sportowe itp.

Przestrzeń półpubliczna to zazwyczaj szeroko dostępna przestrzeń zewnętrzna w obszarach mieszkaniowych, która jest w pewnym stopniu bardziej intymna i pomimo braku fizycznych barier, na swój sposób ograniczona w powszechnym użytkowaniu. Zazwyczaj obejmuje przestrzeń między budynkami w zespołach mieszkaniowych o walorach użytkowych dedykowanych wprost zawężonemu kręgowi ich mieszkańców, stąd nie stanowi przedmiotu zainteresowania niniejszej diagnozy.

W większości podejść teoretycznych, za przestrzeń publiczną na obszarze zurbanizowanym przyjmuje się wnętrza urbanistyczne lub krajobrazowe: ulic, placów, skwerów, parków, cieków i zwierciadeł wodnych i tym podobne. Niewątpliwie większość z nich posiada podstawową cechę funkcjonalną, jaką jest nieograniczony dostęp publiczny zarówno w przestrzeni jak i w czasie.

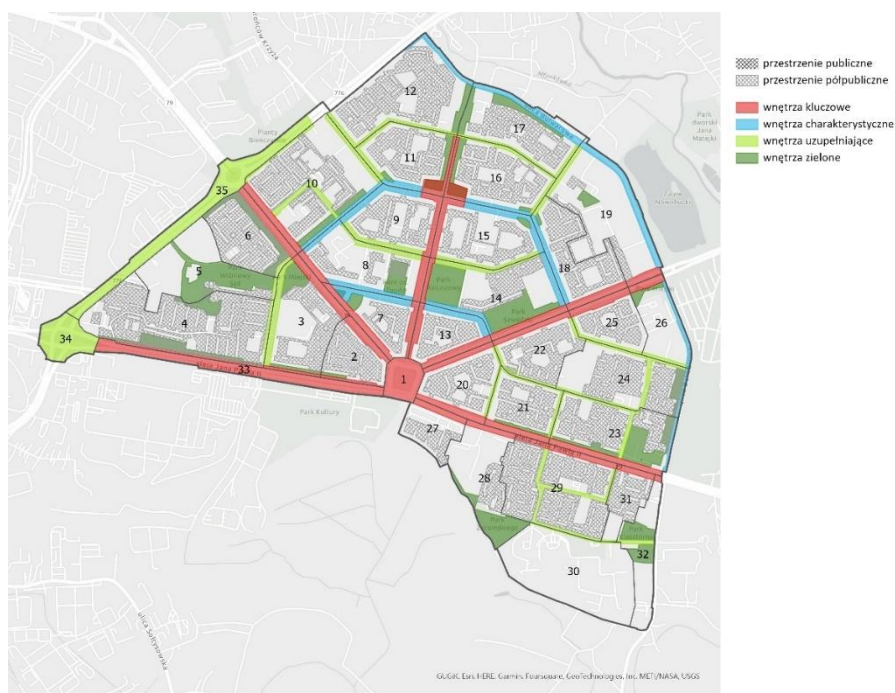
Jednak większość tych wnętrz nie kwalifikuje się do określenia jako publiczne. Na przykład większość wnętrz ulicznych jest zdominowana przez funkcję komunikacyjną zarówno poprzez urządzenia komunikacyjne stanowiące większą część ich powierzchni jak i brak innych funkcji niż komunikacyjne na przykład ciągów usługowych w parterach budynków, urządzonej zieleni przyulicznej, czy wreszcie brak lub niedostatek wyposażenia miejskiego, takiego jak mała architektura (tzw. „meble miejskie”). W analogii do metodyki zastosowanej dla Planu Ochrony Parku Kulturowego Kazimierz-Stradom, przyjęto następującą klasyfikację wnętrz urbanistycznych:

- wnętrza kluczowe – wnętrza o najwyższych walorach kompozycyjnych i funkcjonalnych decydujące o percepcji i charakterze użytkowania obszaru,
- wnętrza charakterystyczne – główne wnętrza tworzące układ urbanistyczny, jednak o ograniczonych walorach użytkowania,
- wnętrza uzupełniające – mniej istotne wnętrza o najniższych walorach przestrzenno-funkcjonalnych.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Zaplanowana kompozycja urbanistyczna o klarownej, geometrycznej i hierarchicznej strukturze utrwaliła kształt i funkcje przestrzeni publicznych.

Funkcjonują one na dwóch wyraźnie wyodrębnionych poziomach: wnętrza głównych ciągów ulic i placów kontrastują z systemami przestrzeni półpublicznych zawartych w granicach czytelnie wyodrębnionych kwartałów mieszkalnych, częściowo w układzie dookólnej zabudowy pierzejowej, częściowo luźnej zabudowy blokowej.

Rys. 61: Przestrzenie publiczne na tle klasyfikacji wnętrz urbanistycznych na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

Do najważniejszych przestrzeni publicznych należą:

- ulice: aleja Jana Pawła II, aleja gen. Władysława Andersa, aleja Róż, aleja Solidarności,
- place: plac Centralny im. Ronalda Reagana, aleja Róż (część),
- parki: park Ratuszowy, park Szwedzki, park Wiśniowy Sad.

Obszar „starej” Nowej Huty jest dobrze powiązany poprzez komunikację publiczną i sieć drogową z pozostałymi rejonami miasta. Problemem jest natomiast odległość od centrum śródmiejskiego, a co za tymi idzie wydłużony czas dojazdu. Regularna struktura przestrzenna oraz otwarty plan większości osiedli zapewnia dobrą dostępność przestrzeni publicznych.

O stopniu wykorzystania przestrzeni publicznych decyduje położenie Nowej Huty z dala od obszaru śródmiejskiego Krakowa, co w połączeniu z niedostateczną ofertą funkcjonalną przestrzeni publicznych ogranicza możliwości konkurencyjności z pozostałymi podobszarami. Użytkowanie ma charakter ekstensywny i nastawione jest na użytkowników lokalnych, co z jednej strony jest doceniane, z drugiej natomiast podnoszony jest niedostatek „miejskości”, rozumianej jako koncentrację funkcji i aktywności jej użytkowników, ich interakcji i wzajemnych kontaktów.

Podobnie jak w przypadku Kazimierza, czynnikiem kształtującym lokalną społeczność jest, choć krótsza, spuścizna historyczna i zabytkowy charakter urbanistyki i architektury. W tym zabytkowym założeniu urbanistycznym, dużo bliższym potrzebom współczesnych mieszkańców, przewidziano zarówno oficjalne i formalne przestrzenie publiczne, ale przede wszystkim pełny zakres wnętrza półpublicznych w zagospodarowaniu poszczególnych bloków zabudowy.

Główne przestrzenie publiczne Nowej Huty to wnętrza uliczne, służące głównie celom komunikacyjnym, niedostatecznie przystosowane do potrzeb osób pieszych, jak również place i parki o zdecydowanie wyższym standardzie i komforcie użytkowania.

W Nowej Hucie, co odróżnia ją od pozostałych podobszarów, na szczególną uwagę zasługują półpubliczne przestrzenie śródblokowe. Dominuje w nich zieleń, natomiast wątpliwości budzi stan techniczny i wyposażenie zagospodarowania terenu. Istotnym problemem jest także zawłaszczanie przestrzeni wewnątrzblokowej przez parkujące samochody, stanowiące powszechny problem współczesnych osiedli mieszkaniowych.

Kluczowe znaczenie dla przestrzeni publicznych miało utworzenie Parku Kulturowego Nowa Huta, który wprowadził standardy i narzędzia do ich kształtowania i porządkowania.

W rezultacie zauważalne są zachodzące zmiany. Projekt „Aleja Róż na nowo” realizowany jest w ramach budżetu obywatelskiego. Jego zakres przewiduje powrót do czasów sprzed przebudowy w latach 70. ubiegłego wieku. Zakłada przywrócenie historycznego układu zieleni w tej części alei Róż, z układem parterów, małą architekturą, trawnikami i różami w centralnej części.

W ramach projektu rewitalizacyjnego pn. „Spotkajmy się na podwórku - rewitalizacja wnętrza kwartałów zabudowy na terenie Nowej Huty” wpisanego do Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa i dofinansowanego w ramach RPO WM 2014-2020 realizowane jest zagospodarowanie podwórek na osiedlach: Centrum A, Centrum B, Centrum D, Zgody, Górali, Zielonym, Ogrodowym, Na Skarpie. Celem projektu było stworzenie uporządkowanej zielonej przestrzeni publicznej stanowiącej atrakcyjne uzupełnienie istniejącego układu urbanistycznego w zakresie: przestrzeni zielonych, tkanki historycznej, elementów małej architektury. Do tej pory zakończono realizację 3 zadań, 4 pozostają w trakcie, pozostałe są na etapie przygotowania.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Niejednorodny układ przestrzenny z wyraźnym podziałem na historyczny układ Wesołej, oparty o ciąg ul. Kopernika oraz na Grzegórzki, których osią jest „zielona” aleja Ignacego Daszyńskiego, znacząca ślad dawnego starorzecza Wisły. Obie części spina tranzytowa ul. Grzegorzewska.

W podobszarze odnotować należy obecność przestrzeni półpublicznych – w osiedlach mieszkaniowych w pd. części obszaru oraz tereny poszpitalne przy ul. Kopernika.

W przestrzeni podobszaru znajdują się także dwa duże kompleksy zieleni - Ogród Botaniczny oraz Nowy Cmentarz Żydowski – wnętrza zielone o ograniczonej dostępności.

Do najważniejszych przestrzeni publicznych należą:

- ulice: Kopernika, aleja Ignacego Daszyńskiego wraz z ciągiem zielonym,
- place: plac targowy Unitarg, ul. Grzegórzecka w sąsiedztwie Hali Targowej, plac przed Galerią Kazimierz,
- ciąg bulwarów wiślanych - bulwar Kurlandzki.

Główne powiązania komunikacyjne z otoczeniem zapewniają ciągi ulic z komunikacją publiczną – ul. Grzegórzecka i Lubicz, oraz ul. Kopernika i Podgórska wraz z bulwarem Kurlandzkim.

Zapewniają dobrą dostępność obszaru, a ulegnie ona jeszcze znaczącej poprawie wraz z ukończeniem przebudowy linii kolei aglomeracyjnej z przystankiem Kraków-Grzegórzki.

Niejednorodny charakter podobszaru, wyraźnie odróżniający Wesołą od Grzegórek, istotnie wpływa na sposób użytkowania i aktywność wykorzystania przestrzeni. Grzegórzki, stanowiące w większości obszar mieszkaniowy, za wyjątkiem części południowej związanej z aktywnością centrum handlowego i bulwarów Wisły, reprezentują poziom aktywności przestrzeni publicznych i półpublicznych charakterystyczny dla osiedli mieszkaniowych.

Wesoła stoi natomiast przed radykalnym procesem przemian. Przestrzeń stanowiąca dotąd zaplecze obiektów Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego ma stać się wielofunkcyjną przestrzenią kulturalno-społeczną w ramach projektu „Kreatywna Wesoła”. Drugim, równie znaczącym przedsięwzięciem, jest modernizacja linii aglomeracyjnej PKP i powstanie estakad w miejscu dotychczasowego nasypu kolejowego oddzielającego podobszar od Starego Miasta i Kazimierza. Powstałe w ten sposób otwarcie i zagospodarowanie przestrzeni pod estakadami jako parku miejskiego, w znaczący sposób zmieni funkcjonowanie tej części obszaru śródmiejskiego i wytworzy nowe powiązania funkcjonalne i przestrzenie publiczne. Po uruchomieniu stacji kolei aglomeracyjnej Kraków-Grzegórzki, tzw. plac Grzegórzecki stanie się jednym z największych węzłów przesiadkowych w mieście, a zarazem wyzwaniem dla prawidłowego jego zagospodarowania, jako przestrzeni integrującej całość podobszaru.

Wesoła znajduje się na początkowym etapie procesu budowania nowej tożsamości, jako nowego centrum społeczno-kulturalnego o ponadlokalnym zasięgu, konkurencyjnego dla Starego Miasta i Kazimierza. Niemniej tradycja miejsca związana z rejonem ul. Kopernika oraz pozostawienie części obiektów szpitalnych sprawia, że w dalszym ciągu przestrzenie publiczne w minimalnym stopniu przyczyniają się do nawiązywania interakcji i integracji użytkowników. Dzieje się to za sprawą niedostatku nowych funkcji publicznych i komercyjnych oraz przestrzeni zagospodarowanych w sposób przyjazny dla użytkowników.

Projekt Kreatywna Wesoła to wielkie wyzwanie stojące przed miastem. Przekształcenie przestrzeni dotychczas kojarzonej ze Szpitalem Uniwersyteckim, niedostosowanej do potrzeb pieszych użytkowników, pozbawionej atrakcyjnej, przyciągającej gości i mieszkańców oferty, w przestrzeń wypełnioną funkcjami publicznymi, dzielnicę o wysokim indeksie bohemy, zieloną, przyjazną i harmonijnie łączącą się zintegrowaną z najstarszą częścią miasta,

Grzegórzki nieodparcie kojarzą się z placem targowym, jako najbardziej aktywnie użytkowaną przestrzenią publiczną, choć wątpliwości budzą jego walory estetyczne i funkcjonalne.

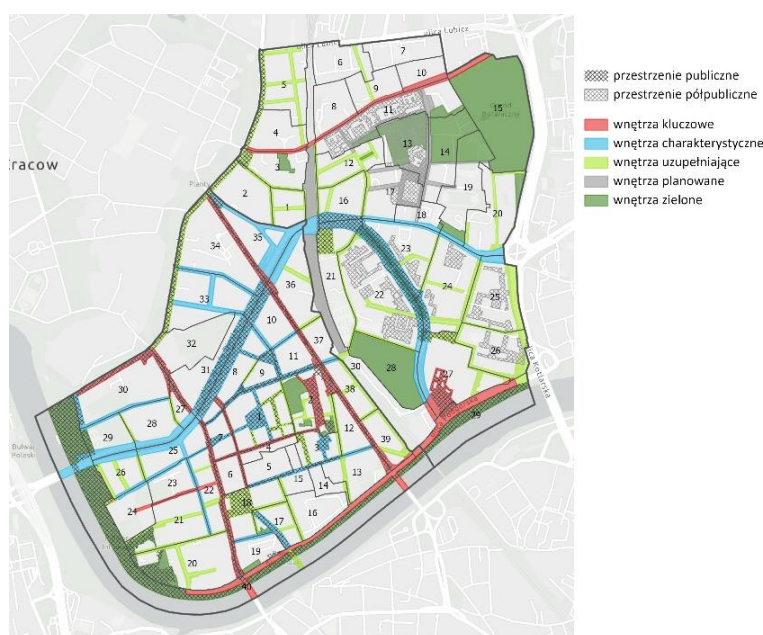
Niewątpliwą atrakcją jest ciąg alei Ignacego Daszyńskiego z liniowym parkiem, którego

zróżnicowane zagospodarowanie, zieleni i jej cień dają możliwość przebywania w warunkach komfortu cieplnego w upalne dni.

Galeria Krakowska, jako jedyna chyba wśród tego typu obiektów, zapewnia zagospodarowaną i animowaną przestrzeń, zarówno pomiędzy budynkami, jak i w formie zielonego placu powiązanego z bulwarem Kurlandzkim.

Całkiem niewykorzystana natomiast pozostaje przestrzeń ul. Grzegórzeckiej, pełniącej rolę trasy tranzytowej o nieaktywnych pierzejach pozbawionych funkcji usługowych, nieprzyjazna dla ruchu pieszego.

Stosunkowo duży udział przestrzeni półpublicznych o dużym udziale zieleni związanych z zabudową mieszkaniową zdradza typowe problemy związane z jakością i niską intensywnością zagospodarowania.

Rys. 62 Przestrzenie publiczne na tle klasyfikacji wnętrz urbanistycznych na podobszarach Grzegórki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Historyczna kompozycja przestrzenna Kazimierza ze Stradomiem, która uległa relatywnie niewielkim przekształceniom, determinuje zakres i kształt przestrzeni publicznych. Dominują wnętrza ulic i placów charakterystycznych dla pierzejowej zabudowy kwartałów, podczas gdy praktycznie nieobecna jest kategoria wnętrz półpublicznych.

Do najważniejszych przestrzeni publicznych należą:

- ulice: Starowiślna, Stradomska-Krakowska, „zielona” aleja Józefa Dietla (plany Dietlowskie), Miodowa, Józefa, Bożego Ciała, św. Wawrzyńca,
- place: Wolnica, Nowy, ul. Szeroka
- ciąg bulwarów wiślanych - - Bulwary: Inflancki i Kurlandzki.

Kluczowe wnętrza uliczne: ul. Krakowska i Starowiślna oraz aleja Józefa Dietla stanowią zarazem główne ciągi komunikacyjne zapewniające dobre powiązania z resztą miasta, zarówno komunikacją publiczną, jak i indywidualną. Do tego dochodzi położenie wzdłuż brzegu Wisły na jednym z podstawowych ciągów rekreacyjnych miasta, co czyni Kazimierz atrakcyjną destynacją dla mieszkańców Krakowa i turystów.

O kluczowych przestrzeniach publicznych Kazimierza można wręcz powiedzieć, że są „nadaktywne”, a to za sprawą postępującej turystyfikacji i komercjalizacji poprzez usługi skierowane głównie do turystów i odwiedzających. Takie „zawłaszczenie przestrzeni” stanowi poważne ograniczenie w funkcjonowaniu lokalnych społeczności, pozbawianych „własnych” przestrzeni spotkań i interakcji. Widoczny jest tu brak przestrzeni półpublicznych im dedykowanych – rolę tę mogą pełnić jedynie jeszcze „nieodkryte” wnętrza ulic i skwerów. Mamy tu zatem do czynienia z sytuacją będącą odwróceniem tendencji obserwowanych w „starej” Nowej Hucie.

Biorąc pod uwagę koncentrację użytkowania i „nadaktywność” przestrzeni publicznych, choć korzystną w skali miasta, to jednak z punktu widzenia społeczności lokalnej dochodzi do „zawłaszczenia” tej przestrzeni przez gości, co znacząco wpływa na budowę i kształtowanie więzi wspólnoty lokalnej. Nie sprzyja temu brak przestrzeni półpublicznych, przeznaczonych do użytkowania przez członków lokalnych społeczności. Niemniej ogromnym potencjałem podobszaru pozostaje historyczna tożsamość i jego cechy kulturowe wynikające z lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Wizerunek krakowskiego Kazimierza w ciągu ostatnich trzydziestu lat zmienił się diametralnie. Z zaniedbanej i niebezpiecznej dzielnicy przeistoczył się w turystyczno-rozrywkowy, wielokulturowy tygiel. Jego przestrzenie publiczne pełne są lokali gastronomicznych i rozrywkowych, galerii, antykwariatów, brukowane uliczki oraz zabytki tworzą niepowtarzalny klimat właściwy tylko temu miejscu. Tak wygląda obraz z zewnątrz, skierowany do turystów i odwiedzających, w tym mieszkańców innych części Krakowa spędzających na Kazimierzu czas wolny.

Obraz ten jest zgoła odmienny z punktu widzenia lokalnej społeczności. Nadmierny ruch i hałas, koncentracja usług nocnych kosztem usług codziennych dla mieszkańców, negatywne zachowania użytkowników i turystów prowadzi do permanentnego konfliktu w przestrzeni pomiędzy stałymi mieszkańcami a turystami, atrakcjami i usługami związanymi z sektorem turystycznym. Brak oferty przestrzeni dla codziennych użytkowników prowadzi do niszczenia sieci społecznych i sąsiedztwa, powoduje erozję tożsamości lokalnych, wypieranych przez działania marketingowe adresowane do turystów. Także i przekształcenia przestrzeni publicznych następują w miejscach koncentracji ofert turystycznych, ze szkodą dla tych miejsc, mogących służyć lokalnym społecznościom.

Komfort i przyjemność płynąca z przebywania w przestrzeniach publicznych Kazimierza i Stradomia jest zróżnicowana. Jedynym dostępnym terenem zieleni są planty Dietlowskie oraz ciąg bulwarów wiślanych. Pozostałe fragmenty zieleni znajdują się na niewielkich skwerach i jako szpalery przyuliczne.

W większości nie spełniają wymagań dostępności dla wszystkich użytkowników. Część ulic nie zapewnia odpowiedniej nawierzchni chodników, szerokości przejść oraz odpowiednich pochylni (wg diagnozy do projektu pn. Klimatyczny Kwartał).

Podobszar objęty jest Planem Ochrony Parku Kulturowego Kazimierz ze Stradomiem. Dokument ten określa sposób gospodarowania: zarządzania i urządzania obszaru – przede wszystkim w celu ochrony, częściowej renowacji i dobrej kontynuacji jego krajobrazu kulturowego.

Ma zadbać o wycinek rzeczywistości: porządek przestrzenny, stylistykę budynków, uczytelnienie widoków i takie sformułowanie zaleceń dla zieleni, by dzięki chaszcze można było zamienić w zieleni dopełniającą architekturę i ład przestrzenny. Ma zadbać o przywrócenie

mieszkańcom wygody i piękna dzielnicy, wizualnego i funkcjonalnego komfortu, dumy z tego miejsca.

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Zdaniem większości uczestników spotkań z interesariuszami procesu rewitalizacji problemem podobszaru jest niski poziom estetyki przestrzeni publicznych. Pomimo renowacji elewacji budynków, wnętrza kwaterałów zabudowy oraz części wspólne budynków są bardzo zaniedbane.

Być może przyczyną zaniedbanych podwórek są kwestie własnościowe. Ich formalnym właścicielem jest Gmina Miejska Kraków, a nie mieszkańcy (wspólnoty), którzy wobec tego nie poczuwają się do obowiązku dbania o nie, ale i też nie mają formalnej podstawy do podjęcia działań remontowych. Ostatecznie brak gospodarza sprawia, że podwórka są zaniedbane.

Za miejsce, które wymaga szczególnej interwencji uczestnicy spotkania z organizacjami pozarządowymi uznali plac Centralny.

Zwrócono uwagę na problem niskiej jakości remontów wykonywanych przez wykonawców zewnętrznych. Organizacje pozarządowe i mieszkańcy zwracali uwagę na potrzebę bardziej restrykcyjnych odbiorów inwestycji finansowanych ze środków publicznych. Konieczne jest również oczekiwanie wyższej jakości oferowanych przez firmy usług.

Zdaniem części osób zebranych na spotkaniu z instytucjami działającymi na terenie podobszaru rewitalizacji niektórzy mieszkańcy nie dostrzegają potrzeby (głównie z przyzwyczajenia) poprawy estetyki i utrzymania porządku w swoim miejscu zamieszkania. Aby przełamać ten stan konieczna jest inspiracja w formie dobrych praktyk.

Problem estetyki dotyczy również witryn sklepów. Wprowadzany zapisami parku kulturowego zakaz zaklejania szyb uwidocznił bałagan wewnątrz sklepów. Konieczne jest nawiązanie do tradycyjnej stylistyki socrealistycznej „starej” Nowej Huty.

Zdaniem mieszkańców w przestrzeni podobszaru rewitalizacji znajduje się zbyt mała ilość ławek, na których mogliby odpocząć seniorzy.

W trakcie spotkania z mieszkańcami zwracano uwagę na konieczność przemyślenia programu funkcjonalnego przestrzeni publicznych występujących na terenie podobszaru rewitalizacji. Celowe byłoby przemyślenie również programu wydarzeń kulturalnych, które pojawiają się w tych przestrzeniach i uzupełnienie go o nieco ambitniejszy repertuar, w oparciu o lokalnych artystów lub młodzież studiującą na Akademii Muzycznej.

W zasadzie większość uczestników zorganizowanych spotkań zwracała uwagę, że wiele pozytywnych zmian na podobszarze rewitalizacji blokowanych jest przez Miejskiego Konserwatora Zabytków (MKZ). Jako przykład podawano próbę instalacji fotowoltaiki na budynku miejskiej jednostki organizacyjnej Klimat, Energia, Gospodarka Wodna, próbę instalacji klimatyzacji w szkołach czy rekompozycję nadmiarowej zieleni. W efekcie braku zgody MKZ dalszych działań w tym zakresie zaniechano.

Zdaniem większości mieszkańców uczestniczących w spotkaniach, w dalszym ciągu dużym wyzwaniem podobszaru jest poprawa zagospodarowania wewnętrznych podwórek w poszczególnych kwaterałach zabudowy. W trakcie dyskusji dało się odczuć rozczarowanie części uczestników spotkania prowadzonymi remontami.

Zdaniem części dyskutujących mieszkańcy oczekują realizacji inwestycji, które charakteryzują się dużym stopniem użyteczności. Ze zdaniem tym nie zgadzali się przedstawiciele Rady

Dzielnicy, którzy wskazywali, że wszelkie projekty realizowane w Nowej Hucie są szeroko konsultowane z mieszkańcami, jako przykład podając projekt pn.: „Spotkajmy się na podwórku”.

Zdaniem mieszkańców w pierwszej kolejności powinno się podjąć działania ukierunkowane na zachowanie i ulepszenie posiadanych zasobów (miejsc, przestrzeni, instytucji), zamiast tworzyć nowe (nie zawsze niezbędnie konieczne dla mieszkańców).

Zdaniem jednego z uczestników spotkania ważnym dziedzictwem podobszaru są murki, wobec czego konieczne jest podjęcie działań na rzecz ich odbudowy i ochrony.

W trakcie spotkania z organizacjami pozarządowymi zwrócono uwagę na „zawieszoną” inwestycję pod adresem Osiedle Teatralne 19. Wskutek konfliktu dewelopera z mieszkańcami inwestycja nie jest realizowana, zaś budynek niszczeje, negatywnie wpływając na estetykę otoczenia.

W trakcie spotkania z instytucjami działającymi na terenie podobszaru rewitalizacji zwrócono uwagę, że obecnie nie w pełni wykorzystywany jest potencjał obiektów zarządzanych przez Nowe Centrum Administracyjne Sp. z o.o. (obiekt położony poza granicami obszaru rewitalizacji). Obiekt ten z uwagi na historię jest ściśle powiązany z założeniem urbanistycznym „starej” Nowej Huty. Zmiany w tej części Nowej Huty (nowy sposób zagospodarowania budynków) utrudniają m.in. struktura własnościowa spółki, ograniczenia konserwatorskie, a w przyszłości utrudni droga ekspresowa (odcięcie budynków od dzielnicy mieszkaniowej).

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Zdaniem uczestników spotkania z instytucjami działającymi na podobszarze rewitalizacji dostrzegalny jest brak jasnej koncepcji rozwoju podobszaru Grzegórzki-Wesoła. Za problem uznano brak długofalowej strategii rozwoju terenów po dawnych klinikach uniwersyteckich (brak wizji, brak odpowiedzi na pytanie czym ma być to miejsce dla mieszkańców, krakowian, osób z zewnątrz). To z kolei powoduje, że nie w pełni wykorzystywany jest potencjał tego miejsca.

W trakcie spotkania z instytucjami zwrócono uwagę na fakt, że obszar Wesołej jest obecnie przez mieszkańców kojarzony przede wszystkim jako teren szpitalny, a nie obszar rekreacji, czy wypoczynku (zupełny brak wiedzy mieszkańców o otwartym terenie zieleni na Wesołej). To z kolei powoduje pewne trudności w zakresie ożywienia tego obszaru.

W trakcie konsultacji społecznych przeprowadzonych na przełomie 2020 i 2021 roku, dotyczących zagospodarowania przestrzennego obszaru „Wesoła – rejon ulicy Kopernika”, uczestnicy sformułowali wizję obszaru po dawnych klinikach uniwersyteckich. Raport zawiera szczegółowe omówienie koncepcji założeń funkcjonalno-przestrzennych⁴⁰. Jak wskazują wypowiedzi uczestników spotkań przeprowadzonych w 2023 roku, materiał ten nie jest znany szerszej grupie mieszkańców.

W zaproponowanej wizji rozwoju, Wesoła - to wyjątkowy fragment Krakowa: zielona enklawa, która powinna być przeznaczona na regenerację mieszkańców, ich odpoczynek i kontakt z kulturą, to miejsce oferujące usługi, wrażenia i doznania, których nie będzie nigdzie indziej w mieście; przestrzeń żywej kultury miejskiej. Zdaniem uczestników tych konsultacji obszar ten powinien być zaplanowany i zaprojektowany dla krakowian i wspólnie z nimi. Nie powinien być kształtowany przez bieżące uwarunkowania rynkowe. Kwartał różnorodności, nowoczesne miejsce tworzone przez partycypację mieszkańców, instytucji, organizacji i firm. Mieszkańcy oczekują, że w obszarze tym przecinały się będą drogi naukowców krakowskich uczelni,

⁴⁰ Raport z konsultacji społecznych dotyczących zagospodarowania przestrzennego obszaru „Wesoła – rejon ulicy Kopernika”, INQUISIOresearch, Kraków 2021 r.

artystów oraz mieszkańców. Władać będzie kultura otwarta, powszechna, współtworzona przez mieszkańców, będąca alternatywą dla kultury wysokiej. Wdrażane tu będą rozwiązania proekologiczne.

Mieszkańcy w ramach tych konsultacji wyrazili oczekiwanie, że obszar zostanie zaprojektowany i zagospodarowany transparentnie, stopniowo i partycypacyjnie. Założono, że proces dochodzenia do ostatecznego pomysłu będzie poprzedzony przyjęciem planu funkcjonalnego, następnie przeprowadzony zostanie konkurs na opracowanie koncepcji zagospodarowania terenu realizujący wytyczne z konsultacji. Wypracowane rozwiązania miałyby zostać ostatecznie poddane konsultacjom, a w razie potrzeby przeprowadzono by badania reprezentowane.

Podobnie niejasny dla mieszkańców jest kierunek działań w odniesieniu do obszaru położonego między Halą Targową a przystankiem SKA. W trakcie przeprowadzonych spotkań wskazywano, iż Miasto forsuje swoją koncepcję, której zdecydowanie sprzeciwiają się mieszkańcy oraz przedsiębiorcy. Dialogu nie ułatwia prowadzenie go poprzez media. Mieszkańcy i przedsiębiorcy wyrażali ograniczone zaufanie do przedstawicieli służb miejskich, z uwagi na brak jednoznacznego określenia przez przedstawicieli miasta planowanego kierunku działań w odniesienia do tego terenu.

Przedstawiciele instytucji zwrócili uwagę, że powiązanie placu targowego z lodowiskiem mogłoby przyczynić się do stworzenia przestrzeni będącej „sercem” Grzegórzek. Istnieje, ich zdaniem, możliwość wprowadzenia gastronomii nie generującej konfliktów z mieszkańcami, miejsce jest bowiem zlokalizowane w pewnym oddaleniu od budynków mieszkalnych.

W efekcie daje się odczuć duży poziom nieufności wszystkich stron zainteresowanych pozytywnymi zmianami w podobszarze rewitalizacji.

Przedstawiciele Agencji Rozwoju Miasta Krakowa stwierdzili, że dokumenty planistyczne dla obszaru Wesoła nie są spójne z zamierzeniami spółki (już teraz powoduje to opóźnienia w realizacji projektu).

Uczestnicy spotkania z instytucjami działającymi w granicach podobszaru wskazali, że interwencje podejmowane w podobszarze Grzegórzki-Wesoła będą oddziaływać na podobszar (relacja ta funkcjonuje także w przeciwnym kierunku).

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Zdaniem uczestników spotkania z instytucjami działającymi na podobszarze rewitalizacji dostrzegalny jest brak jasnej koncepcji rozwoju podobszaru Kazimierz-Stradom. Za problem uznano brak długofalowej strategii rozwoju Kazimierza (brak wizji, brak odpowiedzi na pytanie czym Kazimierz ma być). To z kolei powoduje, że nie w pełni wykorzystywany jest potencjał tego miejsca (jego historia, tradycja, zwyczaje).

Wskazywano, iż w dyskursie ogólnomiejskim pojawiają się dwie koncepcje rozwoju. Pierwsza, którą forsują mieszkańcy to Kazimierz jako dzielnica mieszkalna, druga forsowana przez przedsiębiorców z branży gastronomicznej oraz turystycznej to wizja Kazimierza jako miejsca rozrywki (parku tematycznego).

Zupełnie pomijana jest rola kultury jako potencjalnego kierunku rozwoju dzielnicy. Kulturę dostrzega się przy okazji organizacji Festiwalu Kultury Żydowskiej. Na co dzień instytucje działające na tym terenie są bardziej znane w Polsce niż mieszkańcom. Jako przykład wskazano teatr „Sztuka na wynos” - instytucję działającą od 10 lat.

We wcześniejszych konsultacjach (projekt pn. Klimatyczny Kwartal) podkreślano akceptację Rady Dzielnicy I oraz mieszkańców dla powstania w granicach podobszaru parku kulturowego.

Jak pokazało życie nie wszystkie zapisy uchwały służą instytucjom działającym w granicach podobszaru (zakaz instalowania urządzeń klimatyzujących, problemy przy termomodernizacji obiektów, wysokie wymagania w przypadku montażu instalacji fotowoltaicznych).

W trakcie spotkania z instytucjami zasygnalizowano, że na podobszarze Kazimierz-Stradom realizowany jest przez Zarząd Transportu Publicznego projekt pn. Klimatyczny Kwartal, będący próbą wdrożenia koncepcji miasta 15-minutowego w Krakowie. Nie jest jednak jasne czy zawarta w tym projekcie koncepcja rozwoju będzie wdrożona.

Zwrócono również uwagę na niską jakość przestrzeni publicznych na Kazimierzu oraz deficyt terenów zielonych. Wskazano również na zbyt małą liczbę ławek, opieraczy na podobszarze rewitalizacji, które seniorzy mogliby wykorzystać w celu odpoczynku lub jako przystanek w drodze do sklepu, przychodni.

Podobne wnioski pojawiają się w sporządzonym raporcie z konsultacji społecznych na potrzeby projektu pn. Klimatyczny Kwartal. W dokumencie tym zwraca się uwagę, że na podobszarze brakuje m.in.: ogólnodostępnych terenów zieleni oraz miejsc do spędzania wspólnie czasu (szerzej: infrastruktury społecznej).

Występuje niewiele nieskomercjalizowanych przestrzeni publicznych. W raporcie zwracano uwagę, że na podobszarze nie ma gdzie się zrelaksować (przyjść, posiedzieć w zieleni, poczytać książkę). Planty Dietla są nieco zaniedbane i zawłaszczane przez niektóre grupy społeczne (bezdumni, osoby nadużywające alkoholu).

Z przeprowadzonej w 2021 roku ankiety w ramach konsultacji do projektu pn.: Klimatyczny Kwartal wynika, że 80% osób spoza podobszaru i aż 52% mieszkańców Kazimierza opowiada się za powstaniem większej ilości zieleni nawet kosztem utraty części miejsc postojowych.

W trakcie spotkań z mieszkańcami w Muzeum Etnograficznym im. Seweryna Udzieli w 2023 r. dyskutujący zwracali uwagę na silny konflikt między mieszkańcami a przedsiębiorcami. Przedmiotem sporu są sprawy dotyczące formy sprzedaży alkoholu, strefy parkowania i liczby miejsc do parkowania dedykowanych mieszkańcom.

Części wspólne kamienic nie są remontowane ze względu na ich sytuację właścicielską (wielu właścicieli o sprzecznych wizjach, wielu właścicieli przebywa za granicą).

Zdaniem przedstawicieli instytucji problemem targowiska na placu Nowym są budki, w których działalności nie prowadzą lokalni przedsiębiorcy, zamiast tego dominują zapiekanki i kebab. Tym samym plac w znikomym stopniu obsługuje mieszkańców.

Mieszkańcy zwrócili uwagę na niską jakość estetyki nowo instalowanych mebli miejskich. W trakcie spotkania pojawiały się takie określenia jak: „tandeta”, „obciach”, „niepasujące do specyfiki miejsca”.

Uczestnicy spotkania z instytucjami działającymi w granicach podobszaru wskazali, że interwencje podejmowane w podobszarze będą oddziaływać na podobszar Grzegórzki-Wesoła (relacja ta występuje także w drugą stronę).

Kluczowe problemy i potencjały w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze rewitalizacji występują takie problemy jak:

- niefunkcjonalny jako przestrzeń publiczna Plac Centralny, który pełni funkcje jedynie węzła komunikacyjnego, co wymaga zdecydowanej interwencji,
- potrzeba ożywienia przestrzeni publicznych – sztuka jako czynnik kształtujący ich estetykę i funkcjonalność, animacji wydarzeń,
- zbyt powolny proces przekształcania przestrzeni wewnątrzblokowych – podwórek.

W podobszarze rewitalizacji występują następujące potencjały:

- układ przestrzenny sprzyja kreowaniu inkluzywnych przestrzeni publicznych,
- duży udział terenów zielonych, szczególnie w przestrzeni półpublicznej, wewnątrzblokowej.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze rewitalizacji występują takie problemy jak:

- niewykorzystanie istniejących terenów zielonych dla funkcji tymczasowych przestrzeni publicznych Wesołej - do czasu ostatecznego zagospodarowania,
- istniejące przestrzenie (plac targowy, ul. Grzegórzecka) o niskich walorach estetycznych i funkcjonalnych.

W podobszarze rewitalizacji występują następujące potencjały:

- rejon pomiędzy ul. Kopernika a ul. Grzegórzecką dysponuje ogromnym potencjałem dla kreowania nowych, reprezentacyjnych przestrzeni publicznych,
- przestrzeń uwolniona pod estakadami, po zrealizowaniu tzw. parku kolejowego, stanowić będzie integrujący łącznik pomiędzy Wesołą, Grzegórkami a Kazimierzem.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze rewitalizacji występują takie problemy jak:

- niska jakość przestrzeni publicznych na Kazimierzu oraz deficyt terenów zielonych, brak m.in.: ogólnodostępnych terenów zieleni oraz miejsc do spędzania wspólnie czasu,
- niska jakość estetyki nowo instalowanych mebli miejskich,
- degradacja przestrzeni publicznych wywołana nadmierną eksploatacją przez funkcje komercyjne,
- zawłaszczanie przestrzeni publicznych, które zamiast miejscem społecznej integracji, stają się areną konfliktów społecznych.

W podobszarze rewitalizacji występują następujące potencjały:

- unikalny wyraz architektoniczno-urbanistyczny sprzyja kreowaniu niepowtarzalnych przestrzeni publicznych.

6.4. Brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość

Analiza ilościowa

Dla prawidłowego funkcjonowania każdej lokalnej społeczności konieczne jest zapewnienie odpowiedniego dostępu mieszkańców do dóbr i usług pierwszej potrzeby, odpoczynku oraz kultury i edukacji. Popyt na te usługi oraz ich podaż są zróżnicowane, co wpływa na kształtowanie poziomu jakości życia.

Dostępność usług określa się, jako potencjalną możliwość skorzystania z pewnego rodzaju usług przez mieszkańców określonego obszaru. W najszerszym ujęciu o dostępności decydują:

- istnienie/wielkość/struktura usług realizujących określone potrzeby na danym terenie (podaż usług),
- rozkład przestrzenny usług powiązany z możliwościami komunikacyjnym (dostępność przestrzenna usług).

Jako usługi publiczne przyjmuje się system usług komunalnych, społecznych i administracyjnych, który jest skierowany na zaspakajanie potrzeb społeczności lokalnych, a których zapewnienie spoczywa na podmiotach publicznych. Dla potrzeb niniejszej diagnozy

przyjęto model ograniczony do najważniejszych usług publicznych o charakterze podstawowym.

Zakres analizowanych usług publicznych obejmuje:

- Edukacja
 - przedszkole
 - szkoła podstawowa
- Zdrowie
 - żłobek
 - apteka
 - placówka podstawowej opieki zdrowotnej
 - placówka specjalistycznej opieki zdrowotnej
- Kultura
 - biblioteka,
 - dom/ośrodek kultury
 - instytucja kultury
- Komunikacja publiczna
 - przystanek komunikacji publicznej

Usługi publiczne - edukacja

Analizie poddane zostały następujące placówki usług edukacyjnych:

- przedszkole
- szkoła podstawowa

Tab. 6.5. Liczba placówek na obszarze rewitalizacji.

	podobszar Kazimierz-Stradom	podobszar Grzegórzki-Wesoła	podobszar „stara” Nowa Huta
przedszkole	6	1	16
szkoła podstawowa	5	2	8

Źródło: opracowanie PI UMK

Tab. 6.6. Liczba placówek/1 tys. mieszkańców na obszarze rewitalizacji.

	podobszar Kazimierz-Stradom	podobszar Grzegórzki-Wesoła	podobszar „stara” Nowa Huta
przedszkole	0,61	0,14	0,39
szkoła podstawowa	0,51	0,28	0,19

Źródło: opracowanie PI UMK

Szkoły podstawowe

W obszarze rewitalizacji zameldowanych jest 3 620 uczniów - dzieci w wieku 7-14 lat. Zlokalizowanych jest w nim 15 szkół publicznych, liczących od 84 do 536 uczniów (miejsc),⁴¹ w których uczy się 4 766 uczniów. Spośród nich 2 581 (54,15%) mieszka w obszarze rewitalizacji, 1 917 (40,22%) – mieszka w Krakowie poza obszarem rewitalizacji, natomiast 268 (5,62%) pochodzi spoza Krakowa.

Dodatkowo, w zasięgu pieszego dojścia z podobszaru Grzegórzki-Wesoła, na Starym Mieście zlokalizowane są dwie szkoły: Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi Nr 3 im. Andrzeja Frycza-Modrzewskiego oraz Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Komisji Edukacji

⁴¹ Na potrzeby dalszej analizy przyjęto wielkość szkół: małe do 100 uczniów (1), średnie (6) 100-300 uczniów, duże powyżej 300 uczniów (10)

Narodowej, które stanowią najbliższe, dostępne pieszo, placówki dla dzieci z Wesołej. (Zostały wyłączone z analizy danych)

Analizie dostępności pieszej placówek publicznych poddano szkoły publiczne, do których dzieci w wieku 7-14 lat zameldowane w obszarze rewitalizacji mają najbliżej, wg sieci pieszej.

Uwzględniono przy tym bezpośrednie sąsiedztwo podobszarów: Kazimierz-Stradom i Grzegórzki-Wesoła, a tym samym przepływy uczniów pomiędzy podobszarami oraz dwie szkoły, o których mowa powyżej. Stąd punktem odniesienia analizy w tym przypadku jest położenie szkół w obu podobszarach. Taka sytuacja nie zachodzi w „starej” Nowej Hucie.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze zameldowanych jest 2 645 uczniów – dzieci w wieku 7-14 lat.

Tab. 6.7. Dostępność szkół podstawowych na podobszarze „stara” Nowa Huta.

l p.	szkoła	liczba uczniów [*]	dostępność dla dzieci z OR ^{**}	liczba dzieci z OR ^{***}	% dzieci z OR ^{***}	wykorzystanie dostępności ^{****}	liczba dzieci spoza OR ^{*****}	
							% z Krakowa	% spoza Krakowa
1	Szkoła Podstawowa Nr 37 im. Juliana Tuwima	349	299	253	72,5 %	84,6 %	26,1%	1,1%
2	Szkoła Podstawowa Nr 88 im. Stefana Żeromskiego	447	473	387	86,6 %	81,8 %	12,1%	1,1%
3	Szkoła Podstawowa Nr 91 im. Janusza Kusocińskiego	516	371	290	56,2 %	78,2 %	40,9%	2,9%
4	Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi Nr 105 im. Ludwiki Wawrzyńskiej	322	208	252	78,3 %	121,2 %	21,4%	0,3%
5	Szkoła Podstawowa Nr 87 - Sportowa im. Dr. Henryka Jordana	300	286	164	54,7 %	57,3 %	36,7%	8,7%
6	Szkoła Podstawowa Nr 80 im. Wojciecha Bogusławskiego	388	598	281	72,4 %	47,0 %	26,8%	0,5%
7	Publiczna Szkoła Podstawowa im. św. Wincentego Pallottiego	536	292	229	42,7 %	78,4 %	45,0%	12,3%
8	Szkoła Podstawowa Nr 103 im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego	213	118	108	50,7 %	91,5 %	46,5%	2,8%
Podobszar		3071	2645	1964	64,0 %	74,3 %	31,9%	4,1%

* liczba uczniów w szkole

** liczba dzieci w OR, dla których szkoła jest najbardziej dostępna pieszo

*** % dzieci z OR uczęszczających do szkoły

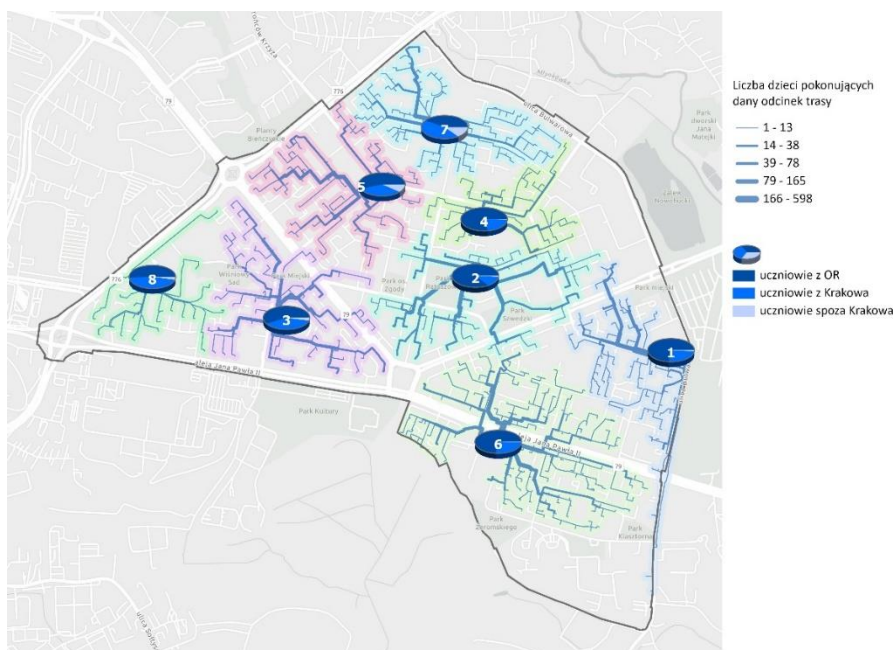
**** wskaźnik wykorzystania dostępności w OR: liczba dzieci uczęszczająca z OR/liczba dzieci, dla których placówka jest najbliższa

***** % dzieci spoza OR uczęszczających do szkoły

Źródło: opracowanie PI UMK

W podobszarze zlokalizowanych jest 8 szkół publicznych, głównie średniej wielkości i dużych, liczących od 213 do 536 uczniów (miejsc), w których uczy się 3 071 uczniów. Liczba miejsc w szkołach jest większa, niż zapotrzebowanie (liczba uczniów w podobszarze) - na jedno miejsce przypada 1,2 ucznia.

Spośród nich, 1 964 (64,02%) zamieszkałych jest w podobszarze, 979 (31,91%) – w Krakowie, ale poza podobszarzem, natomiast 125 (4,07%) pochodzi spoza Krakowa.

Rys. 63. Dostępność szkół podstawowych na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszkiej dla uczniów, sieć szkół w podobszarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą dla uczniów – 100% dzieci mieszka w zasięgu dojścia pieszego do najbliższej ze szkół.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszkiej dla uczniów, sieć szkół w podobszarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą dla uczniów – 100% dzieci mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do najbliższej szkoły, o długości dojścia w przedziale 98 – 1 140 m (średnia długość dojścia wynosi 406,0 m).

Nie oznacza to, że wszystkie dzieci uczęszczają do takiej szkoły - potencjał dostępności wykorzystany jest w 74,3% (wskaźnik wykorzystania dostępności szkół: liczba dzieci uczęszczająca z obszaru rewitalizacji/liczba dzieci, dla których placówka jest najbliższa).

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze zameldowanych jest 419 uczniów - dzieci w wieku 7-14 lat.

Tab. 6.8. Dostępność szkół podstawowych na podobszarze Grzegórzki-Wesoła.

lp.	szkoła	liczba uczniów*	dostępność dla dzieci z OR**	liczba dzieci z OR***	% dzieci z OR****	wykorzystanie dostępności*****	liczba dzieci spoza OR*****	
							% z Krakowa	% spoza Krakowa
6	Szkoła Podstawowa Nr 10 im. Marii Skłodowskiej-Curie	274	73	203	74,1%	278,1%	24,1%	1,8%
7	Publiczna Katolicka Szkoła Podstawowa im. św. Rity	84	223	6	7,1%	2,7%	73,8%	19,0%

Podobszar	358	296	209	58,38%	70,6%	35,75%	5,87%
-----------	-----	-----	-----	--------	-------	--------	-------

- * liczba uczniów w szkole
- ** liczba dzieci w OR, dla których szkoła jest najbardziej dostępna pieszo
- *** % dzieci z OR uczęszczających do szkoły
- **** wskaźnik wykorzystania dostępności w OR: liczba dzieci uczęszczająca z OR/liczba dzieci, dla których placówka jest najbliższa
- ***** % dzieci spoza OR uczęszczających do szkoły

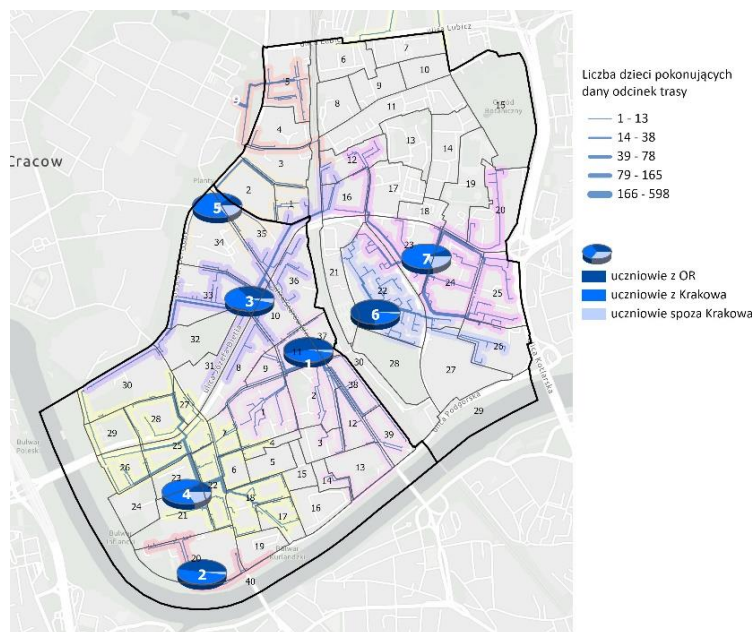
Źródło: opracowanie PI UMK

W podobszarze zlokalizowane są 2 szkoły publiczne, mała i średniej wielkości liczące odpowiednio: 84 i 274 uczniów (miejs), w których uczy się 358 uczniów. Liczba miejsc w szkołach jest mniejsza, niż zapotrzebowanie (liczba uczniów w podobszarze) - na jedno miejsce przypada 0,9 ucznia.

Spośród nich, 209 (58,38%) zamieszkałych jest w podobszarze, 128 (35,75%) – w Krakowie, ale poza podobszarem, natomiast 21 (5,87%) pochodzi spoza Krakowa.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszkiej, sieć szkół w podobszarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą - 100 % dzieci mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do szkoły o długości dojścia w przedziale 56 - 746 m (średnia długość dojścia wynosi 335,0 m).

Nie oznacza to, że wszystkie dzieci uczęszczają do takiej szkoły - potencjał dostępności wykorzystany jest w 70,6% (wskaźnik wykorzystania dostępności szkół: liczba dzieci uczęszczająca z obszaru rewitalizacji/liczba dzieci, dla których placówka jest najbliższa).

Rys. 64. Dostępność szkół podstawowych na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze zameldowanych jest 556 uczniów - dzieci w wieku 7-14 lat.

Tab. 6.9. Dostępność szkół podstawowych na podobszarze Kazimierz-Stradom.

lp.	szkoła	liczba uczniów [*]	dostępność dla dzieci z OR ^{**}	liczba dzieci z OR ^{***}	% dzieci z OR ^{****}	wykorzystanie dostępności ^{*****}	liczba dzieci spoza OR ^{*****}	
							% z Krakowa	% spoza Krakowa
1	Szkoła Podstawowa Nr 11 im. Józefa Dietla	220	153	118	53,6%	77,1%	43,6%	2,7%
2	Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi Nr 22 im. Mjr. Henryka Sucharskiego	321	33	152	47,4%	460,6%	50,2%	2,5%
3	Szkoła Podstawowa Nr 16 im. Jana Śniadeckiego	194	161	69	35,6%	42,9%	60,3%	4,1%
4	Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 160 Zgromadzenia Sióstr Augustianek	241	219	28	11,6%	12,8%	70,5%	17,8%
5	Szkoła Podstawowa Nr 159 Sióstr Urszulanek Unii Rzymskiej	364	60	41	11,3%	68,3%	73,1%	15,7%
Podobszar		1340	626	408	30,45%	65,2%	60,45%	9,1%

* liczba uczniów w szkole

** liczba dzieci w OR, dla których szkoła jest najbardziej dostępna pieszo

*** % dzieci z OR uczęszczająca do szkoły

**** wskaźnik wykorzystania dostępności w OR: liczba dzieci uczęszczająca z OR/liczba dzieci, dla których placówka jest najbliższa

***** % dzieci spoza OR uczęszczających do szkoły

Źródło: opracowanie PI UMK

W podobszarze zlokalizowanych jest 5 szkół publicznych, głównie średniej wielkości, liczących od 194 do 364 uczniów (miejsc) w których uczy się 1 340 uczniów. Łączna liczba miejsc w tych szkołach jest większa, niż zapotrzebowanie (liczba uczniów w podobszarze) - na jedno miejsce przypada 2,4 ucznia. Spośród nich 408 (30,45%) zamieszkałych jest w podobszarze, 810 (60,45%) - w Krakowie, ale poza podobszarem, natomiast 122 (9,1%) pochodzi spoza Krakowa.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszej, sieć szkół w podobszarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą - 99 % dzieci mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do szkoły o długości dojścia w przedziale 16 - 982 m (średnia długość dojścia wynosi 335,0 m).

Nie oznacza to, że wszystkie dzieci uczęszczają do takiej szkoły - potencjał dostępności wykorzystany jest w 73,4% (wskaźnik wykorzystania dostępności szkół: liczba dzieci uczęszczająca z obszaru rewitalizacji/liczba dzieci, dla których placówka jest najbliższa).

Przedszkola

W obszarze rewitalizacji zameldowanych jest 1 913 dzieci w wieku 3-6 lat. Zlokalizowanych jest w nim 26 przedszkoli publicznych, liczących od 30 do 136 dzieci (miejsc). Z uwagi na brak danych dotyczących dzieci uczęszczających z obszaru rewitalizacji, analizy obejmują jedynie aspekt dostępności do najbliższego przedszkola.

Analizie dostępności pieszej placówek publicznych poddano przedszkola publiczne, do których dzieci w wieku 3-6 lat zameldowane w obszarach rewitalizacji mają najbliższej, wg sieci pieszej. Uwzględniono przy tym bezpośrednie sąsiedztwo podobszarów: Kazimierz-Stradom i Grzegórzki-Wesoła, a tym samym przepływy dzieci pomiędzy podobszarami. Stąd punktem

odniesienia analizy w tym przypadku jest położenie przedszkoli w obu podobszarach. Taka sytuacja nie zachodzi w „starej” Nowej Hucie.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze zameldowanych jest 1 400 dzieci w wieku 3-6 lat.

Tab. 6.10. Dostępność przedszkoli publicznych na podobszarze „stara” Nowa Huta.

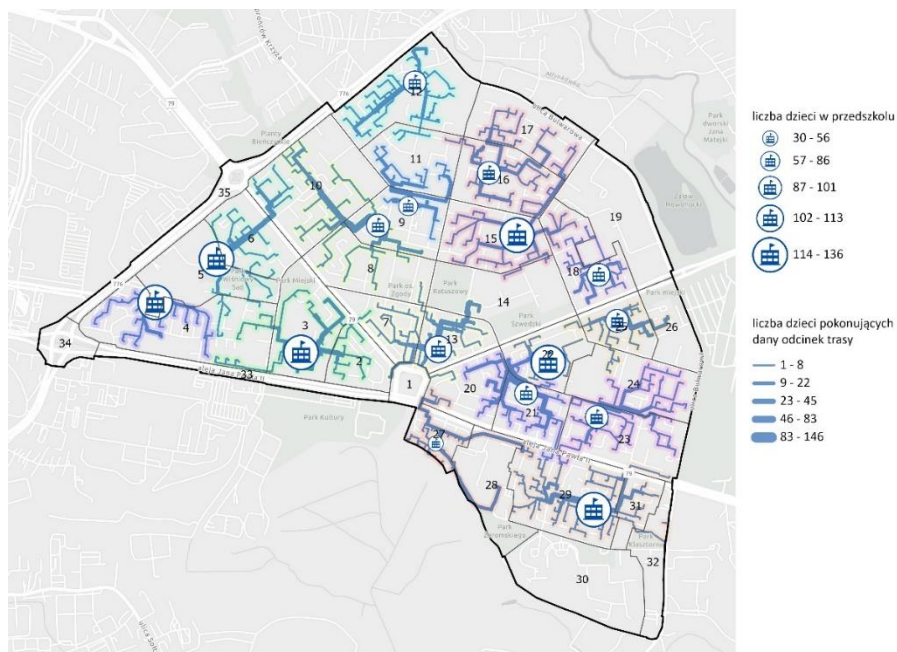
przedszkole	liczba dzieci*	dostępność dla dzieci z OR**
Samorządowe Przedszkole nr 110 im. Marii Kownackiej	136	65
Samorządowe Przedszkole nr 109	86	73
Samorządowe Przedszkole nr 99 "Zielony Motylek"	99	75
Samorządowe Przedszkole nr 93 im. Juliana Tuwima	98	81
Samorządowe Przedszkole nr 46 im. Carla Orffa	129	114
Samorządowe Przedszkole nr 98	110	148
Samorządowe Przedszkole nr 94 im. Janka Muzykanta	99	146
Samorządowe Przedszkole nr 108 "Kraina Tęczy"	123	92
Samorządowe Przedszkole nr 104 im. Małego Księcia	131	37
Samorządowe Przedszkole nr 96 "Pod Świerkami"	101	77
Samorządowe Przedszkole nr 105	131	93
Publiczne Przedszkole "Bajka"	99	102
Samorządowe Przedszkole nr 102	97	68
Publiczne Przedszkole "Bajkowa Dolinka"	30	76
Samorządowe Przedszkole nr 88 "Wesołe Ósemki"	98	70
Samorządowe Przedszkole nr 107 "Słoneczne Nutki"	125	83
Podobszar	1 692	1 400

* liczba dzieci w przedszkolu

** liczba dzieci w OR, dla których przedszkole jest najbardziej dostępne pieszo

Źródło: opracowanie PI UMK

W podobszarze zlokalizowanych jest 16 przedszkoli publicznych, liczących od 30 do 136 dzieci (miejsc), do których uczęszcza 1692 dzieci. Łączna liczba miejsc w tych przedszkolach jest większa niż zapotrzebowanie (liczba dzieci 3-6 lat) w podobszarze – na jedno miejsce przypada 1,1 dziecka.

Rys. 65. Dostępność przedszkoli na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze zameldowanych jest 215 dzieci w wieku 3-6 lat.

Tab. 6.11. Dostępność przedszkoli publicznych na podobszarze Grzegórzki-Wesoła.

przedszkole	liczba dzieci*	dostępność dla dzieci z OR**
Przedszkole nr 7 Zgromadzenia Sióstr Serafitek	56	19
Samorządowe Przedszkole nr 1 im. Stanisława Wyspiańskiego	90	60
Samorządowe Przedszkole nr 80	124	50
Samorządowe Przedszkole nr 90 im. Świętego Mikołaja	113	63
Podobszar	383	192

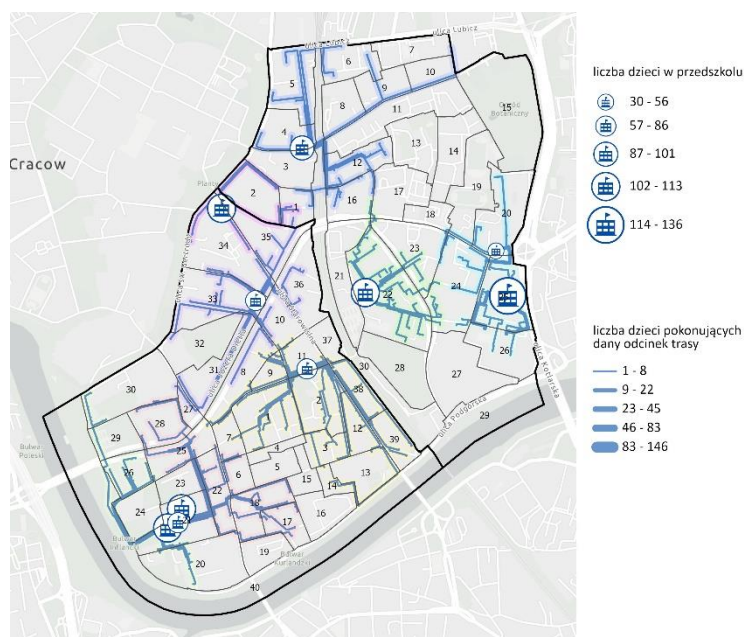
* liczba dzieci w przedszkolu

** liczba dzieci w OR, dla których przedszkole jest najbardziej dostępne pieszo

Źródło: opracowanie PI UMK

W podobszarze zlokalizowanych są 4 przedszkola publiczne, liczące od 56 do 124 dzieci (miejsc) do których uczęszcza 383 dzieci. Łączna liczba miejsc w tych przedszkolach jest większa niż zapotrzebowanie (liczba dzieci 3-6 lat) w podobszarze - na jedno miejsce przypada 1,7 dziecka.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszkiej, sieć przedszkoli w podobszarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą - 100 % dzieci mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do przedszkola o długości dojścia w przedziale 64 - 781 m (średnia długość dojścia wynosi 325,1 m).

Rys. 66. Dostępność przedszkoli na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze zameldowanych jest 298 dzieci w wieku 3-6 lat.

Tab. 6.12. Dostępność przedszkoli publicznych na podobszarze Kazimierz-Stradom.

przedszkole	liczba dzieci*	dostępność dla dzieci z OR**
Przedszkole nr 41 im. Aniołów Stróżów Zgromadzenia Sióstr Augustianek	111	0
Samorządowe Przedszkole nr 45 im. Kubusia Puchatka	106	49
Samorządowe Przedszkole nr 4	70	65
Przedszkole Publiczne nr 42 Zgromadzenia Sióstr Urszulanek Unii Rzymskiej	112	25
Samorządowe Przedszkole nr 17	74	79
Samorządowe Przedszkole nr 21 im. Józefa Dietla	79	103
Podobszar	552	321

* liczba dzieci w przedszkolu

** liczba dzieci w OR, dla których przedszkole jest najbardziej dostępne pieszo

Źródło: opracowanie PI UMK

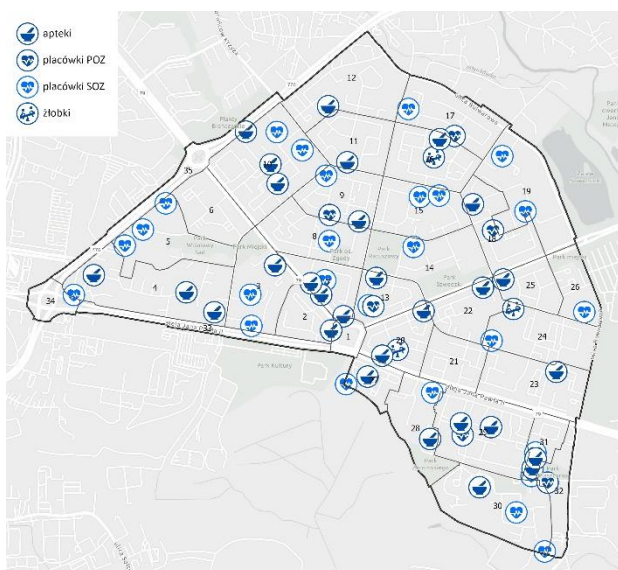
W podobszarze zlokalizowanych jest 6 przedszkoli publicznych, liczących od 74 do 112 dzieci (miejs) do których uczęszcza 552 dzieci. Łączna liczba miejsc w tych przedszkolach jest większa niż zapotrzebowanie (liczba dzieci 3-6 lat) w podobszarze- na jedno miejsce przypada 1,9 dziecka.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszkiej, sieć przedszkoli w podobszarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą – 98 % dzieci mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do przedszkola o długości dojścia w przedziale 34 - 1 006 m (średnia długość dojścia wynosi 370,0 m).

Usługi publiczne - zdrowie

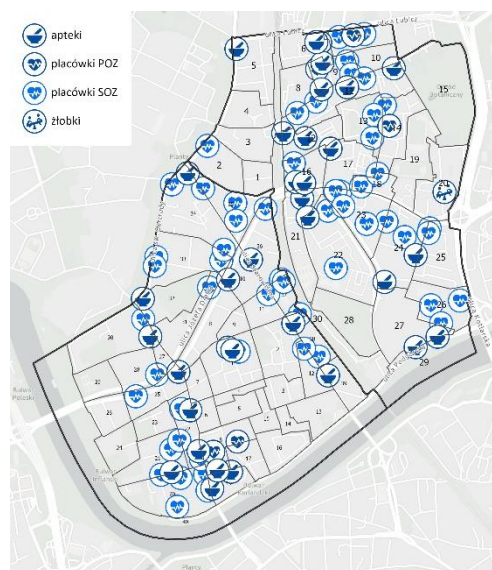
Usługi związane z ochroną zdrowia stanowią jeden z najważniejszych i jednocześnie najbardziej złożonych segmentów usług publicznych. Obejmują one w szczególności usługi związane z podstawową opieką zdrowotną, specjalistyczną opieką medyczną, a także z możliwością zakupu środków medycznych.

Dostępność świadczeń zdrowotnych jest wskaźnikiem zasobów oraz usług opieki zdrowotnej przy uwzględnieniu potrzeb jednostki lub całej społeczności. Dostęp należy rozpatrywać w kategoriach: – osiągalności, czyli relacji między strukturą i wielkością zasobów systemu ochrony zdrowia, a potrzebami zdrowotnymi oraz dostępności przestrzennej rozumianej, jako potencjalnej możliwości skorzystania z określonych usług” wyrażonej odległością do pokonania z miejsca zamieszkania, kosztem transportu lub czasem podróży.

Rys. 67 Rozmieszczenie placówek usług zdrowotnych na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

Rys. 68 Rozmieszczenie placówek usług zdrowotnych na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Miarę ilościową osiągalności (podaży) usług zdrowotnych może reprezentować liczba placówek świadczących zakres usług powszechnych i podstawowych. Analizie poddane zostały następujące placówki usług zdrowotnych:

- żłobek
- apteka
- placówka podstawowej opieki zdrowotnej (POZ)
- placówka specjalistycznej opieki zdrowotnej (SOZ)

Tab. 6.13. Liczba placówek usług zdrowotnych na obszarze rewitalizacji.

	podobszar Kazimierz-Stradom	podobszar Grzegórzki-Wesoła	podobszar „stara” Nowa Huta
żłobek	0	1	3
apteka	16	18	29
placówka podstawowej opieki zdrowotnej	4	5	11

placówka specjalistycznej opieki zdrowotnej	33	40	40
---	----	----	----

Źródło: opracowanie PI UMK

Liczba placówek usług zdrowotnych na 1 tys. mieszkańców:

Tab. 6.14. Liczba placówek usług zdrowotnych/1 tys. mieszkańców na obszarze rewitalizacji.

	podobszar Kazimierz-Stradom	podobszar Grzegórzki-Wesoła	podobszar „stara” Nowa Huta
żłobek	0,00	0,14	0,07
apteka	1,62	2,53	0,70
placówka podstawowej opieki zdrowotnej	0,41	0,70	0,27
placówka specjalistycznej opieki zdrowotnej	3,34	5,61	0,97

Źródło: opracowanie PI UMK

Drugim typem wskaźnika jest dostępność przestrzenna reprezentowana przez średnią pieszą odległość od miejsca zamieszkania do placówki opieki zdrowotnej.

Żłobki

W obszarze rewitalizacji zameldowanych jest 830 dzieci w wieku 0-2 lat. Zlokalizowane są w nim 4 żłobki (publiczne), liczących od 52 do 140 dzieci (miejsc). Dodatkowo, jeden żłobek zlokalizowany jest w odległości do 200 m od granicy obszaru rewitalizacji. Z uwagi na brak danych dotyczących dzieci uczęszczających z obszaru rewitalizacji, analizy obejmują jedynie aspekt dostępności do najbliższego żłobka.

Analizie dostępności pieszej placówek publicznych poddano żłobki (publiczne), do których dzieci w wieku 0-2 lat zameldowane w obszarach rewitalizacji mają najbliżej, wg sieci pieszej. Uwzględniono przy tym bezpośrednie sąsiedztwo podobszarów: Kazimierz-Stradom i Grzegórzki-Wesoła, a tym samym przepływy dzieci pomiędzy podobszarami. Stąd punktem odniesienia analizy w tym przypadku jest położenie przedszkoli w obu podobszarach. Taka sytuacja nie zachodzi w „starej” Nowej Hucie.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze zameldowanych jest 602 dzieci w wieku 0-2 lat.

Tab. 6.15. Dostępność żłobków na podobszarze „stara” Nowa Huta

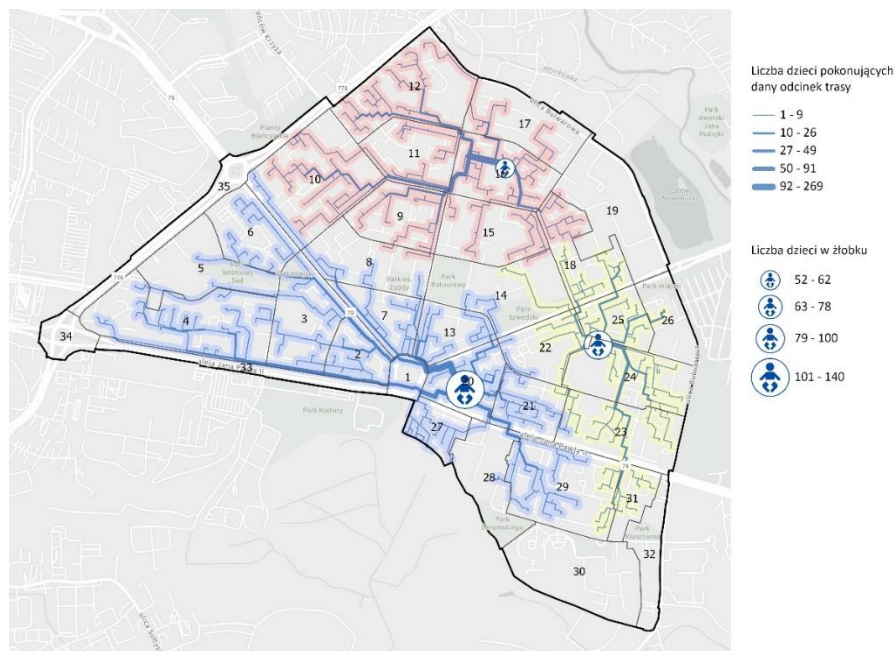
żłobek	liczba dzieci*	dostępność dla dzieci z OR**
Żłobek Samorządowy Nr 5	90	139
Żłobek Samorządowy Nr 7	62	194
Żłobek Samorządowy Nr 13	160	269
Podobszar	292	602

* liczba dzieci w żłobku

** liczba dzieci w OR, dla których żłobek jest najbardziej dostępny pieszo

Źródło: opracowanie PI UMK

W podobszarze zlokalizowane są 3 żłobki (publiczne), liczące 292 dzieci (miejsc). Łączna liczba miejsc w tych żłobkach jest mniejsza, niż zapotrzebowanie (liczba dzieci 0-2 lat) w podobszarze - na jedno miejsce przypada 0,5 dziecka.

Rys. 69. Dostępność żłobków na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszego, sieć żłobków w podobszarze zapewnia dość dobrą dostępność pieszą – 69 % dzieci mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do żłobka o długości dojścia w przedziale 79 - 1 698 m (średnia długość dojścia wynosi 655,5 m).

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze zameldowanych jest 104 dzieci w wieku 0-2 lat.

Tab. 6.16. Dostępność żłobków na podobszarze Grzegórzki-Wesoła.

	liczba dzieci*	dostępność dla dzieci z OR**
Żłobek Samorządowy Nr 33	78	91
Podobszar	78	91

* liczba dzieci w żłobku

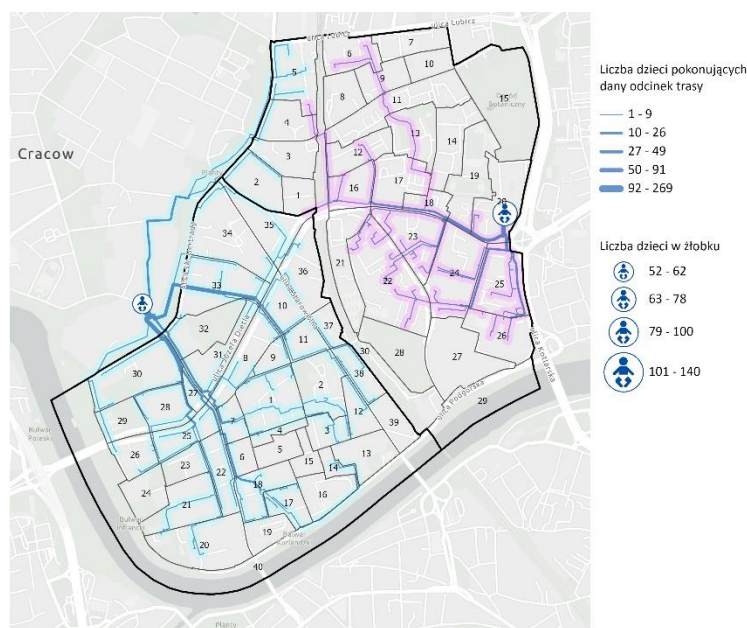
** liczba dzieci w OR, dla których żłobek jest najbardziej dostępny pieszo

Źródło: opracowanie PI UMK

W podobszarze zlokalizowany jest 1 żłobek (publiczny), liczący 78 dzieci (miejsc). Łączna liczba miejsc w tym żłobku jest mniejsza, niż zapotrzebowanie (liczba dzieci 0-2 lat) w podobszarze - na jedno miejsce przypada 0,8 dziecka.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszego dla dzieci, jedyny żłobek w podobszarze zapewnia dobrą dostępność pieszą – blisko 88% dzieci mieszka w zasięgu dojścia pieszego do tego żłobka.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszego, jedyny żłobek w podobszarze zapewnia dobrą dostępność pieszą – 72% dzieci mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do żłobka o długości dojścia w przedziale 217 - 1 468 m (średnia długość dojścia wynosi 722,2 m).

Rys. 70. Dostępność żłobków na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze zameldowanych jest 124 dzieci w wieku 0-2 lat.

Tab. 6.17. Dostępność żłobków na podobszarze Kazimierz-Stradom.

	liczba dzieci*	dostępność dla dzieci z OR**
Żłobek Samorządowy Nr 1	52	137
Podobszar	52	137

* liczba dzieci w żłobku

** liczba dzieci w OR, dla których żłobek jest najbardziej dostępny pieszo

Źródło: opracowanie PI UMK

W podobszarze brak jest żłobka, natomiast w bezpośrednim sąsiedztwie (Stare Miasto) zlokalizowany jest 1 żłobek (publiczny), dostępny także dla części dzieci z sąsiedniego podobszaru Grzegórzki-Wesoła (Wesoła Zachód) liczący 52 dzieci (miejsc). Łączna liczba miejsc w tym żłobku jest mniejsza, niż zapotrzebowanie (liczba dzieci 0-2 lat) w podobszarze - na jedno miejsce przypada 0,4 dziecka..

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszej, jedyny żłobek w sąsiedztwie podobszaru zapewnia słabą dostępność pieszą - jedynie 47% dzieci mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do żłobka o długości dojścia w przedziale 263 - 1 685 m (średnia długość dojścia wynosi 849,8 m).

Apteki

W obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest 40 aptek ogólnodostępnych, które obsługują 56 582 zameldowanych mieszkańców.

Z uwagi na brak danych dotyczących struktury klientów oraz wielkości aptek z obszaru rewitalizacji, analizy obejmują jedynie aspekt dostępności do najbliższej ogólnodostępnej apteki.

Analizie dostępności pieszej poddano apteki, do których mieszkańcy zameldowani w podobszarach rewitalizacji mają najbliżej, wg sieci pieszej. Uwzględniono przy tym bezpośrednie sąsiedztwo podobszarów: Kazimierz-Stradom i Grzegórzki-Wesoła, a tym samym

przepływy klientów aptek pomiędzy podobszarami. Stąd punktem odniesienia analizy w tym przypadku jest położenie aptek w obu podobszarach. Taka sytuacja nie zachodzi w „starej” Nowej Hucie.

Tab. 6.18. Dostępność aptek na obszarze rewitalizacji.

apteki	liczba mieszkańców*	Liczba aptek	Wskaźnik obsługi*
Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	40 156	20	2 008
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	6 378	8	798
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom	10 042	9	1 116
Obszar rewitalizacji	56 582	40	1 415

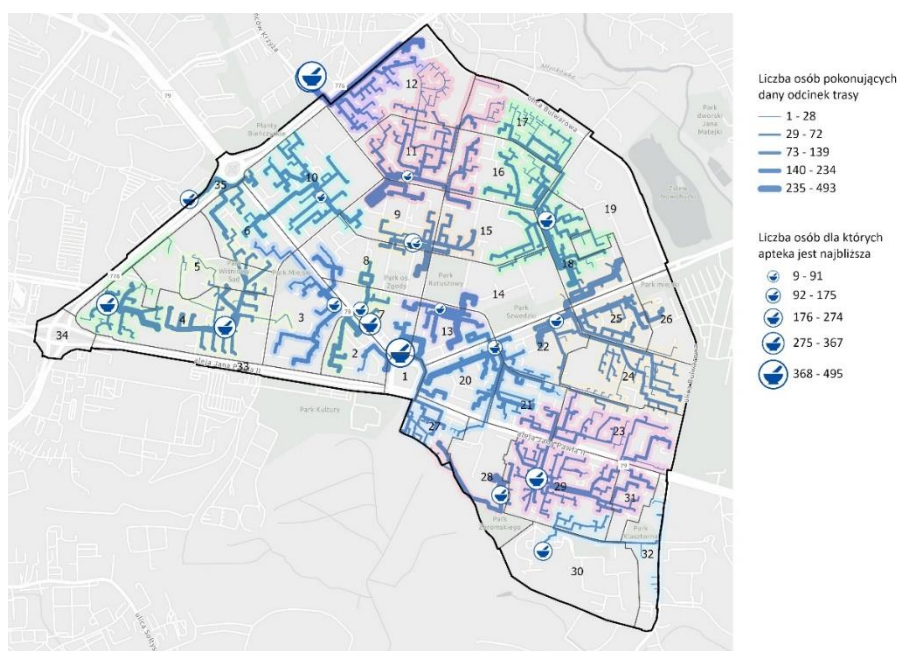
*Wskaźnik obsługi: liczba mieszkańców przypadająca na placówkę ⁴²

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze zlokalizowanych jest 20 aptek ogólnodostępnych, które obsługują 40 156 zameldowanych mieszkańców, dodatkowo w jego bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowane jest 1 apteka, dostępna także dla mieszkańców podobszaru. Tym samym średnio jedna apteka obsługuje 2 008 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszej, sieć ogólnodostępnych aptek w podobszarze zapewnia dobrą dostępność pieszą – 100 % mieszkańców mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do apteki o długości dojścia w przedziale 13 - 797 m (średnia długość dojścia wynosi 352,2 m).

Rys. 71. Dostępność aptek na podobszarze „stara” Nowa Huta.

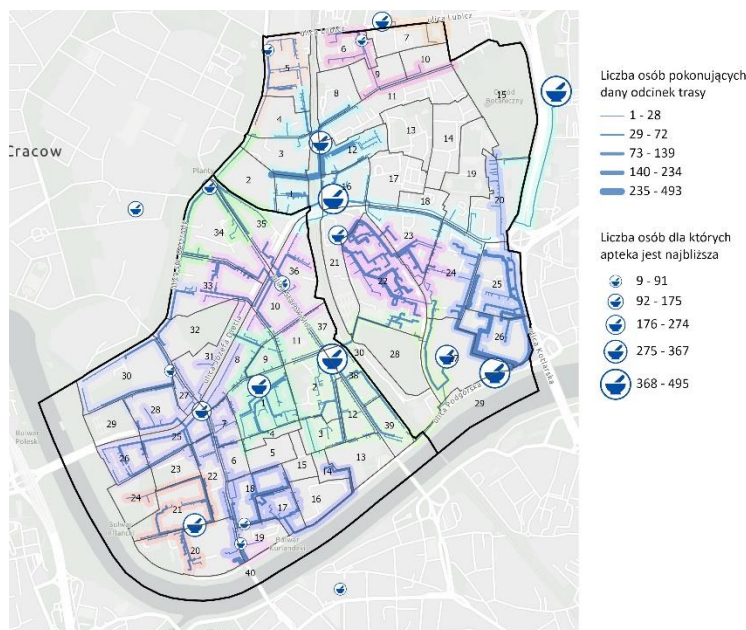
Źródło: opracowanie PI UMK

⁴² Wskaźnik dla województwa małopolskiego w 2020 = 3 254. Wg: Zdrowie i ochrona zdrowia w 2020 roku. Publikacja GUS 2020

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze zlokalizowanych jest 9 aptek ogólnodostępnych, które obsługują 6 378 zameldowanych mieszkańców, dodatkowo w jego bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowane są 2 apteki, dostępne także dla mieszkańców podobszaru. Tym samym średnio jedna apteka obsługuje 798 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszej, sieć ogólnodostępnych aptek w podobszarze zapewnia dobrą dostępność pieszą – 99,5 % mieszkańców mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do apteki o długości dojścia w przedziale 10 - 1001 m (średnia długość dojścia wynosi 328,5 m).

Rys. 72. Dostępność aptek na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze zlokalizowanych jest 9 aptek ogólnodostępnych, które obsługują 10 042 zameldowanych mieszkańców, dodatkowo w jego bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowane są 2 apteki, dostępne także dla mieszkańców podobszaru. Tym samym średnio jedna apteka obsługuje 1 116 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszej, sieć ogólnodostępnych aptek w podobszarze zapewnia dobrą dostępność pieszą – 100 % mieszkańców mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do apteki o długości dojścia w przedziale 8 - 727 m (średnia długość dojścia wynosi 231,5 m).

Podstawowa opieka zdrowotna (POZ)

W obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest 19 placówek podstawowej opieki zdrowotnej (POZ), świadczących usługi zdrowotne finansowane z NFZ, z których korzysta 56 582 zameldowanych mieszkańców.

Z uwagi na brak danych dotyczących struktury klientów oraz wielkości placówek z obszaru rewitalizacji, analizy obejmują jedynie aspekt dostępności do najbliższej ogólnodostępnej placówki POZ.

Analizie dostępności pieszej poddano placówki POZ, do których mieszkańcy zameldowani w podobszarach rewitalizacji mają najbliżej wg sieci pieszej. Uwzględniono przy tym placówki w

bezpośrednim sąsiedztwie obszaru rewitalizacji oraz bezpośrednie sąsiedztwo podobszarów: Kazimierz-Stradom i Grzegórzki-Wesoła, a tym samym przepływy klientów placówek POZ pomiędzy podobszarami. Stąd punktem odniesienia analizy w tym przypadku jest położenie placówek POZ w obu podobszarach. Taka sytuacja nie zachodzi w „starej” Nowej Hucie.

Tab. 6.19. Dostępność placówek POZ na obszarze rewitalizacji.

apteki	liczba mieszkańców*	Liczba POZ	Wskaźnik obsługi*
Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	40 156	9	4 462
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	6 378	7	911
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom	10 042	3	3 347
Obszar rewitalizacji	56 582	19	2 978

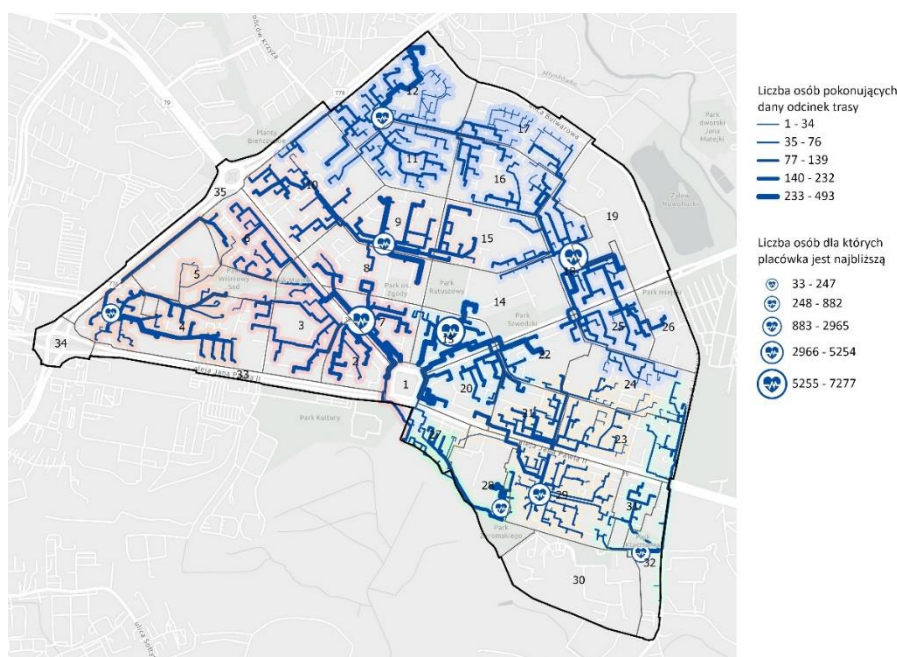
*Wskaźnik obsługi: liczba mieszkańców przypadająca na placówkę

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze zlokalizowanych jest 9 placówek POZ, które obsługują 40 156 zameldowanych mieszkańców. Tym samym jedna placówka POZ obsługuje średnio 4 462 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszkiej, sieć placówek POZ w podobszarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą – 98 % mieszkańców mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do placówki POZ o długości dojścia w przedziale 67 - 876 m (średnia długość dojścia wynosi 407,1 m).

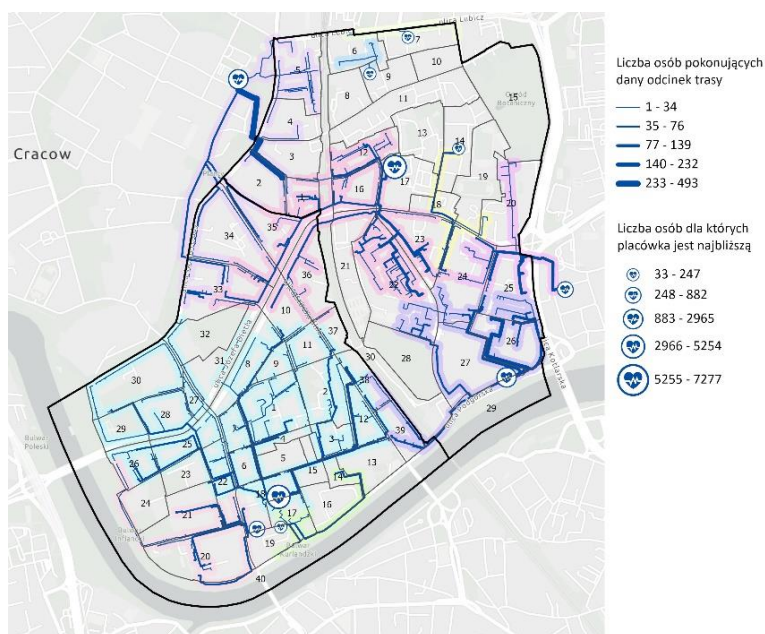
Rys. 73. Dostępność placówek POZ na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze zlokalizowanych jest 7 placówek POZ, które obsługują 6 378 zameldowanych mieszkańców, dodatkowo w jego bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowane jest 1 placówka (Stare Miasto), dostępna także dla mieszkańców podobszaru. Tym samym średnio jedna placówka POZ obsługuje 911 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszej, sieć ogólnodostępnych placówek POZ w podobszarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą – 100% mieszkańców mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do apteki o długości dojścia w przedziale 103 - 738 m (średnia długość dojścia wynosi 457,4 m).

Rys. 74. Dostępność placówek POZ na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze zlokalizowane są 3 placówki POZ, które obsługują 10 042 zameldowanych mieszkańców, dodatkowo w jego bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowane jest 1 placówka (Stare Miasto), dostępna także dla mieszkańców podobszaru. Tym samym średnio jedna placówka POZ obsługuje 3 347 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszej, sieć ogólnodostępnych aptek w podobszarze zapewnia nie najlepszą dostępność pieszą – jedynie 58 % mieszkańców mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do placówki POZ o długości dojścia w przedziale 27 - 1 147 m (średnia długość dojścia wynosi 601,6 m).

Usługi publiczne - kultura

Unia Europejska definiuje sektor kultury i kreatywny jako dziedzinę, której działalność opiera się na wartościach kulturowych lub na artystycznej i innej twórczej ekspresji, niezależnie od tego, czy ta działalność ma charakter zorientowany na rynek, bez względu na rodzaj struktury, w ramach której jest ona prowadzona, oraz niezależnie od sposobu finansowania tej struktury. Usługi kultury zalicza się do usług wtórnych, których źródłem są potrzeby nabyte, czyli potrzeby wyższego rzędu. Usługi te wpływają na jakość życia w zakresie zaspokajania potrzeb wyższego rzędu – duchowych, estetycznych, rekreacyjnych, kulturalnych, zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i społecznym. W rezultacie przyczyniają się do budowy kapitału społecznego i kulturowego, upodmiotowienia obywatelskiego społeczności lokalnych. Placówki kulturalne stanowią miejsca spotkań społeczności lokalnej, integracji i inkluzji społecznej, źródła budowania tożsamości oraz dumy lokalnej – a także źródła współpracy z organizacjami pozarządowymi i wolontariuszami.

Działalność kulturalna i jej formy nie są jednolite obejmując, poza instytucjami publicznymi (państwowymi, samorządowymi), także organizacje społeczne, podmioty komercyjne, czy grupy nieformalne. Rolą placówek jest upowszechnianie kultury – podejmowanie i inicjowanie wszelkich działań, w tym w obszarze edukacji kulturalnej, zmierzających do rozwijania potrzeb i zainteresowania kulturą. Łączy się to z popularyzacją kultury i jej udostępnianiem.

Jednym z ważniejszych, prócz dostępności programowej, ekonomicznej, czy społecznej, aspektów jest dystrybucja przestrzenna placówek zapewniając inkluzyjne warunki dostępu dla mieszkańców. W analizie uwzględniono następujące kategorie placówek kultury, zarówno publicznych, jak i niepublicznych

- biblioteka,
- ośrodek kultury/klub kultury,
- klub inny,
- muzeum,
- scena = teatr/sala koncertowa,
- kino.

Tab. 6.20. Liczba placówek usług kultury na obszarze rewitalizacji.

	podobszar Kazimierz-Stradom	podobszar Grzegórzki-Wesoła	podobszar „stara” Nowa Huta
placówki kultury	16	3	13

Tab. 6.21. Liczba placówek usług /1000 mieszkańców na obszarze rewitalizacji.

	podobszar Kazimierz-Stradom	podobszar Grzegórzki-Wesoła	podobszar „stara” Nowa Huta
placówki kultury	1,62	0,42	0,31

Źródło: opracowanie PI UMK

Do analiz pod kątem pieszej dostępności przyjęto placówki świadczące usługi o charakterze powszechnym i codziennym, tj. biblioteki wraz z ich filiami oraz ośrodki i kluby kultury.

W obszarze rewitalizacji i jego bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowanych jest 20 takich placówek: 13 ośrodków i klubów kultury oraz 7 filii Biblioteki Kraków, z których korzysta 56 582 zameldowanych mieszkańców.

Z uwagi na brak danych dotyczących struktury klientów oraz wielkości placówek z obszaru rewitalizacji, analizy obejmują jedynie aspekt dostępności do najbliższej ogólnodostępnej placówki kultury.

Analizie dostępności pieszej poddano placówki kultury, do których mieszkańcy zameldowani w podobszarach rewitalizacji mają najbliżej, wg sieci pieszej. Uwzględniono przy tym placówki w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru rewitalizacji oraz bezpośrednie sąsiedztwo podobszarów: Kazimierz-Stradom i Grzegórzki-Wesoła, a tym samym przepływy użytkowników placówek pomiędzy podobszarami. Stąd punktem odniesienia analizy w tym przypadku jest położenie placówek w obu podobszarach. Taka sytuacja nie zachodzi w „starej” Nowej Hucie.

Tab. 6.22. Dostępność placówek kultury na obszarze rewitalizacji.

placówki kultury	liczba mieszkańców	liczba bibliotek	liczba ośrodków kultury	liczba placówek	wskaźnik obsługi*	wskaźnik/1000
Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	40 156	4	6	10	4 016	0,25
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	6 378	1	1	2	3 189	0,31
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom	10 042	2	6	8	1 255	0,80
Obszar rewitalizacji	56 582	7	13	20	2 829	0,35

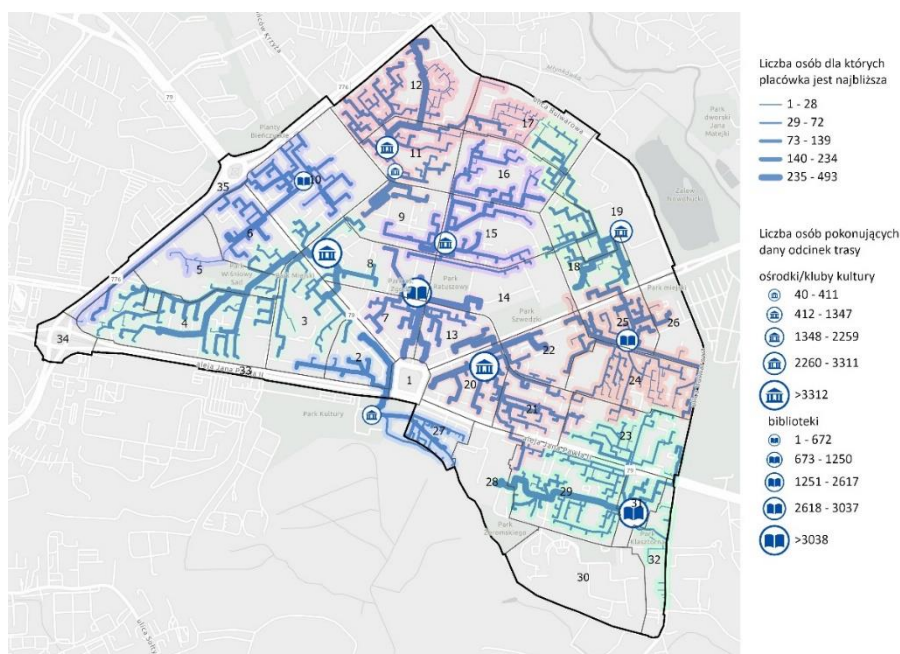
*Wskaźnik obsługi: liczba mieszkańców przypadająca na placówkę

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze zlokalizowane są 4 biblioteki publiczne i 6 ośrodków kultury, które obsługują 40 156 zameldowanych mieszkańców. Tym samym średnio jedna placówka kultury obsługuje nieco ponad 4 000 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszej, sieć placówek kultury w podobszarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą – 96% mieszkańców mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do placówki o długości dojścia w przedziale 16 - 1 230 m (średnia długość dojścia wynosi 411,2m).

Rys. 75. Dostępność placówek kultury na podobszarze „stara” Nowa Huta.

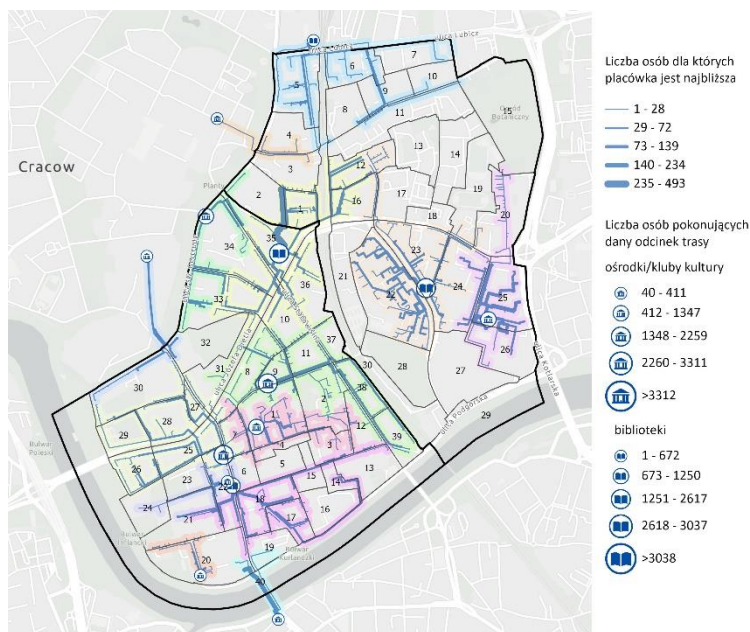
Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze zlokalizowana jest 1 biblioteka i 1 ośrodek kultury, które obsługują 6 378 zameldowanych mieszkańców, dodatkowo w jego bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowane są

2 ośrodki kultury (Stare Miasto i Podgórze), dostępne także dla mieszkańców podobszaru. Tym samym średnio jedna placówka kultury obsługuje około 3,2 tys. mieszkańców.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszkiej, sieć placówek kultury w podobszarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą – 100% mieszkańców mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do placówki o długości dojścia w przedziale 54 - 861 m (średnia długość dojścia wynosi 332,9 m).

Rys. 76. Dostępność placówek kultury na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze zlokalizowane są 2 biblioteki i 6 ośrodków kultury, które obsługują 10 042 zameldowanych mieszkańców, dodatkowo w jego bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowane są 2 ośrodki kultury (Stare Miasto i Podgórze), dostępne także dla mieszkańców podobszaru. Tym samym średnio jedna placówka kultury obsługuje 1 255 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszkiej, sieć ogólnodostępnych aptek w podobszarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą – 100 % mieszkańców mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do placówki kultury o długości dojścia w przedziale 11 - 888 m (średnia długość dojścia wynosi 291,4 m).

Usługi publiczne – komunikacja publiczna

Transport publiczny jest jedną z kluczowych usług zapewnianych przez gminę, kształtujących sposób funkcjonowania miasta i jego mieszkańców.

Z jednej strony prawidłowo funkcjonujący system sprzyja ograniczaniu użytkowania środków transportu indywidualnego, w szczególności samochodu, a co za tym idzie, przyczynia się do ograniczenia ich wpływu na środowisko, poprawę jakości powietrza oraz ograniczenie hałasu. Z drugiej zaś wpływa na zwiększenie mobilności osób o ograniczonych możliwościach poruszania się umożliwiając dostęp do miejsc pracy, edukacji, służby zdrowia oraz innych usług: publicznych i rynkowych.

Dostępność przystanków transportu publicznego jest kluczowym indykatorem odnoszącym się do jakości usługi. Obrazuje on udział osób mieszkających w odległości dojścia pieszego od przystanku w odniesieniu do ogółu mieszkańców.

W obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest 39 przystanków komunikacji publicznej (tramwaj, autobus), z których korzysta 56 582 zameldowanych mieszkańców.

Z uwagi na brak danych dotyczących struktury podróży, analizy obejmują jedynie aspekt dostępności do najbliższego, dostępnego przystanku.

Analizie dostępności pieszej poddano przystanki, do których mieszkańcy zameldowani w podobozarach rewitalizacji mają najbliżej wg sieci pieszej. Uwzględniono przy tym przystanki w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru rewitalizacji oraz bezpośrednie sąsiedztwo podobozarów Kazimierz-Stradom i Grzegórzki-Wesoła, a tym samym przepływy podróży pomiędzy podobozarami. Stąd punktem odniesienia analizy w tym przypadku jest położenie przystanków w obu podobozarach. Taka sytuacja nie zachodzi w „starej” Nowej Hucie.

Tab. 6.23. Dostępność przystanków komunikacji publicznej na obszarze rewitalizacji.

apteki	liczba mieszkańców	liczba przystanków	wskaźnik obsługi*
Podobzar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	40 156	25	1 606
Podobzar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	6 378	5	1 276
Podobzar rewitalizacji Kazimierz-Stradom	10 042	9	1 116
Obszar rewitalizacji	56 582	39	1 451

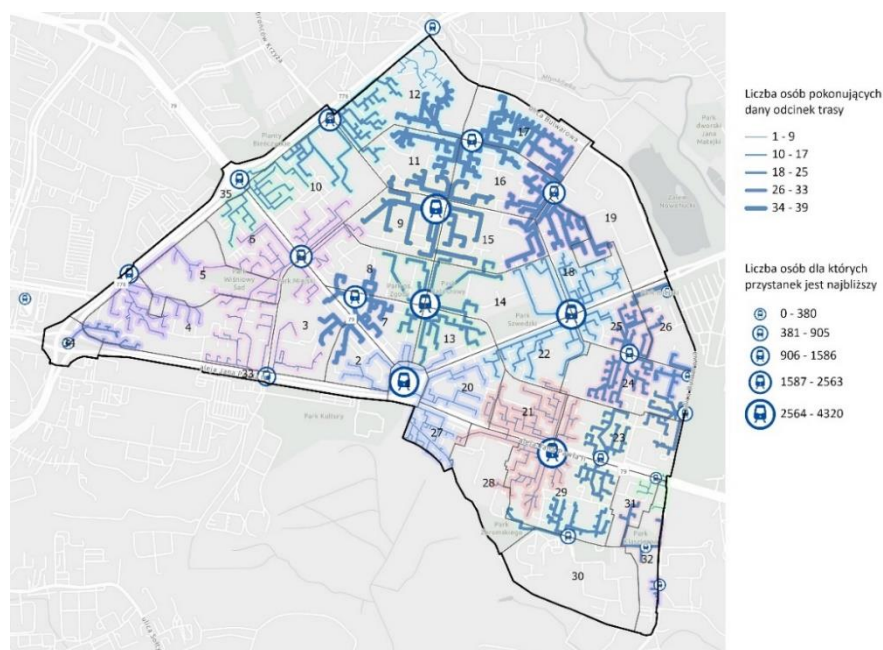
*Wskaźnik obsługi: liczba mieszkańców przypadająca na przystanek

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobzar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobozarze zlokalizowanych jest 25 przystanków, które obsługują 40 156 zameldowanych mieszkańców. Tym samym średnio jeden przystanek obsługuje 1 606 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszej sieć przystanków transportu publicznego w podobozarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą – 100 % mieszkańców mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszo do przystanku o długości dojścia w przedziale 19 - 533 m (średnia długość dojścia wynosi 257,6 m).

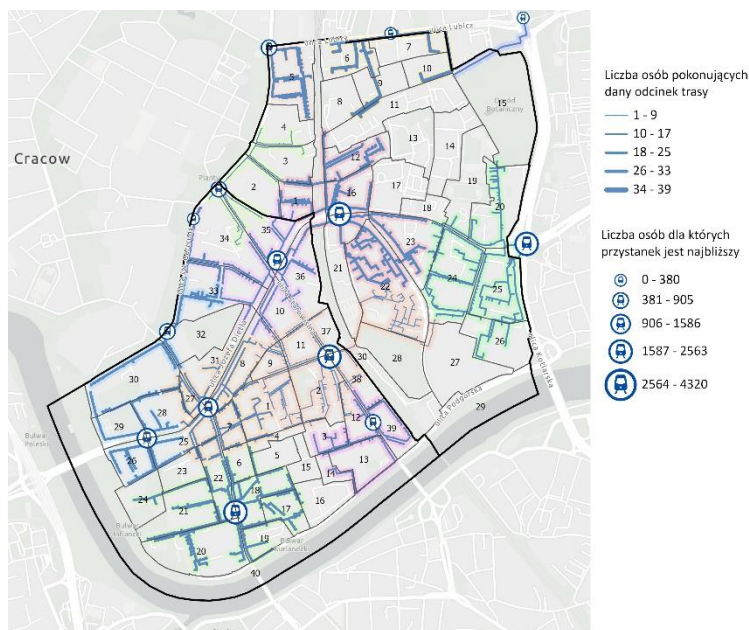
Rys. 77. Dostępność przystanków miejskiego transportu publicznego na podobozarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze zlokalizowanych są 4 przystanki, które obsługują 6 378 zameldowanych mieszkańców, dodatkowo w jego bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowane jest 1 przystanek, dostępny także dla mieszkańców podobszaru. Tym samym średnio jeden przystanek obsługuje 1 276 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszkiej sieć przystanków w podobszarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą – 100% mieszkańców mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do przystanku o długości dojścia w przedziale 67 - 698 m (średnia długość dojścia wynosi 336,4 m).

Rys. 78. Dostępność przystanków miejskiego transportu publicznego na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze zlokalizowanych jest 9 przystanków, które obsługują 10 042 zameldowanych mieszkańców. Tym samym średnio jeden przystanek obsługuje 1 116 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę kryterium dostępności przestrzennej/pieszkiej sieć przystanków w podobszarze zapewnia bardzo dobrą dostępność pieszą – 100 % mieszkańców mieszka w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do przystanku o długości dojścia w przedziale 11 - 594 m (średnia długość dojścia wynosi 216,0 m).

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Zdaniem mieszkańców na terenie podobszaru rewitalizacji brak jest bezpłatnej oferty spędzania czasu wolnego adresowanego do nowohuckiej młodzieży (zwłaszcza tej gorzej sytuowanej). W przeszłości tego typu usługi były dużo bardziej dostępne. Problem odpłatności za udział w różnych wydarzeniach uznano generalnie za pewną barierę, która zniechęca do udziału w nich wielu mieszkańców (niezależnie od grupy wiekowej). Zwrócono uwagę na potrzebę większej ilości zajęć bezpłatnych, jeśli nie całkowicie to przynajmniej na okres aktywizacji grupy docelowej.

Zdaniem mieszkańców podobszaru rewitalizacji na jego terenie szczególnie brakuje sklepów spożywczych (problematyczne zwłaszcza z punktu widzenia seniorów). Odczuwalny jest również problem ograniczenia liczby aktywnych rzemieślników (szewc, zegarmistrz itp.) Brakuje również, co szczególnie dotyczy seniorów, miejsc rozrywki, gdzie osoby te mogłyby się spotkać i potańczyć.

W większości przypadków nowohuckie szkoły zamykają boiska dla mieszkańców (po godzinach swojego funkcjonowania), co powoduje, że dzieci i młodzież mają utrudniony dostęp do infrastruktury rekreacyjnej. Mieszkańcy dostrzegają potrzebę zmiany tego stanu rzeczy - szczególnie w okresie wakacyjnym. Wyjątkiem są tu boiska XVI Liceum Ogólnokształcącego, które po godzinach pracy szkoły pozostają dostępne dla mieszkańców.

W szkołach prowadzone są również zajęcia dodatkowe (kółka) dla uczniów i dla mieszkańców, np. Szkoła Podstawowa nr 80 ściśle współpracuje przy organizacji zajęć dla seniorów z Centrum Aktywności Seniorów i świetlicą środowiskową.

W granicach podobszaru działają dzienne domy seniora, jednak ich oferta nie jest dostosowana do potrzeb wszystkich seniorów (zwłaszcza posiadających średnie lub wyższe wykształcenie). W trakcie spotkań z instytucjami odpowiedzialnymi za pomoc społeczną zwrócono uwagę na fakt, że Hospicjum św. Łazarza działające przy Arce, jest za małe w stosunku do rosnących potrzeb mieszkańców podobszaru.

Uczestnicy spotkań zwrócili uwagę na problem ograniczonej liczby imprez kulturalnych w plenerze, o zróżnicowanej charakterystyce, dla różnych grup odbiorców.

Uczestnicy spotkań uznali jako generalny problem podobszaru brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych. Najbardziej odczuwalne jest to wewnątrz kwartałów zabudowy. Ograniczona liczba miejsc parkingowych powoduje konflikty. Z miejsc parkingowych przeznaczonych dla mieszkańców korzystają osoby pracujące w pobliskich firmach oraz klienci korzystający z pobliskich usług. Mieszkańcy zwracali uwagę, że z jednej strony na nowohuckich parkingach brakuje wolnych miejsc, z drugiej zaś występuje duża liczba porzuconych pojazdów, które blokują możliwość parkowania mieszkańcom. Ich odholowanie nie jest prostym procesem i zdarza się, że obowiązek ten spada również na instytucje publiczne, takie jak szkoły.

W trakcie spotkania z mieszkańcami zwrócono uwagę na zły stan infrastruktury komunikacyjnej (chodniki i drogi), który utrudnia funkcjonowanie mieszkańcom (zwłaszcza seniorom, rodzinom z dziećmi). Niektórzy mieszkańcy czują się w Nowej Hucie jakby mieszkali w skansenie („ważniejsze eksponaty od ludzi, którzy wciąż w nich mieszkają”).

Mieszkańcy zwracali uwagę na niekorzystny układ linii autobusowych, który utrudnia seniorom poruszanie się po dzielnicy. Jako jeden z problemów uczestnicy spotkań wskazali słabą organizację ruchu (zwłaszcza w obrębie osiedli) - wąskie drogi, niewłaściwe (nieadekwatne) oznakowanie.

Istnieje problem z funkcjonowaniem przedszkoli położonych we wnętrzach kwartałów zabudowy. Zdaniem przedstawicieli tych placówek występują problemy z umożliwieniem dojazdu służb i dostawców zapewniających funkcjonowanie przedszkoli. Wskazano na brak współpracy w tym zakresie pomiędzy wspólnotami, spółdzielniami a przedszkolami. Zmienił się również profil rodzica oddającego dziecko do przedszkola. Obecnie nie są to osoby zamieszkujące najbliższe otoczenie przedszkola, mogące dojść do obiektu pieszo, a osoby dojeżdżające samochodem. Wobec tego rodzice oczekują możliwości podwiezienia dziecka pod same drzwi przedszkola. Nadmierny ruch samochodów i jego konsekwencje, budzą sprzeciw mieszkańców zamieszkujących sąsiadujące z przedszkolem budynki.

Za pewien problem uznano niefunkcjonalne wytyczanie ścieżek w nowohuckich parkach. Metodą na poradzenie sobie z tym problemem jest współprojektowanie przestrzeni publicznych z udziałem mieszkańców. Dzieci i młodzież coraz chętniej dojeżdżają do szkół na rowerach. W otoczeniu szkół najczęściej funkcjonuje infrastruktura rowerowa (stojaki).

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Mimo zachodzących dość znaczących, często rewolucyjnych, zmian w granicach podobszaru rewitalizacji wpływających na dotychczasowe zagospodarowanie podobszaru oraz funkcjonujące na nim podmioty, mieszkańcy wskazywali, że wciąż działa szereg podmiotów oferujących usługi dla mieszkańców.

Zdaniem pracowników socjalnych dostrzegalna jest ograniczona liczba placówek podstawowej ochrony zdrowia oraz ich dostępność z perspektywy osób o szczególnych potrzebach. Z uwagi na zmiany demograficzne wzrasta wśród seniorów zamieszkujących podobszar rewitalizacji zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze. Pracownicy socjalni wskazali, że na podobszarze Grzegórzki-Wesoła nie występuje na razie problem z deficytem miejsc w dziennych domach opieki seniora. Zidentyfikowano natomiast duży problem w zakresie dostępności do opieki paliatywnej.

Zdaniem mieszkańców, ale i instytucji działających na podobszarze, brakuje takich usług, jak np.: gastronomia, czy też sklepy w część północnej obszaru (Wesoła). Zdaniem jednej z uczestniczek dyskusji jedyna kawiarnia w tej części miasta działa na terenie Ogrodu Botanicznego, jednak aby z niej skorzystać należy zakupić bilet do ogrodu.

Szczególnym problemem jest brak toalet publicznych. Jest to szczególnie uciążliwe dla osób o szczególnych potrzebach, często uniemożliwiając im wyjście z domu. Obecność w okolicach Hali Targowej mieszkańców z różnych części podobszaru rewitalizacji oraz dzielnic sąsiadujących z nim uzasadnia konieczność funkcjonowania tego typu usług publicznych.

Mieszkańcy dostrzegają również deficyt terenów zieleni w podobszarze rewitalizacji. Dużym potencjałem obszaru są tereny po dawnych klinikach uniwersyteckich, stąd pomysł mieszkańców zgłoszony w trakcie spotkań, by w miejscu tym stworzyć duży miejski park.

Specyficzna sytuacja występuje w obszarze kompleksu dawnych klinik uniwersyteckich. Obszar ten przez lata był wyłączony z układu komunikacyjnego, tworząc zamkniętą enklawę.

W efekcie zdaniem mieszkańców nie jest powiązany komunikacyjnie z innymi częściami miasta (w tym zwłaszcza Starym Miastem). W obrębie tego terenu występują bariery architektoniczne, które mogą powodować ograniczenia w dostępie dla osób o szczególnych potrzebach.

W trakcie spotkania z mieszkańcami wskazano, że problemem Grzegórzek jest deficyt miejsc parkingowych dla mieszkańców (obecnie funkcjonują dzikie parkingi w okolicach estakad). Większość miejsc do parkowania zajmowana jest przez przyjezdnych (dojazdy do pracy w centrum).

Uczestnicy wyrazili również zaniepokojenie brakiem wystarczającej liczby urządzeń sprzyjających poruszaniu się osób o szczególnych potrzebach na nowym przystanku Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej na Grzegórkach (tylko jedna winda dla osób z niepełnosprawnościami).

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Zdaniem mieszkańców w granicach podobszaru rozwijana jest przede wszystkim infrastruktura na potrzeby obsługi ruchu turystycznego. Jedna z uczestniczek wskazała, że problemem Kazimierza jest nie tylko turystyfikacja, ale również „studentyfikacja”, czyli wysoki udział

studentów wśród osób bawiących się w tej części miasta. W konsekwencji lokalne usługi dostosowywane są do ich potrzeb.

Mieszkańców niepokoi zamykanie się lokalnych sklepików działających wiele lat, często prowadzonych przez osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji. W ich miejsce pojawiają się sieciówki, w których ceny są dużo wyższe niż w dawnych sklepach czy na targowiskach.

Mimo bogatej oferty kulturalnej podobszaru rewitalizacji, zdaniem jego mieszkańców oraz instytucji na co dzień tam działających, brakuje skutecznych kanałów promujących tego typu usługi zarówno wśród mieszkańców, jak i turystów. Wskazano na problem braku większej liczby punktów informacyjnych/ kiosków multimedialnych informujących o wydarzeniach dziejących się na Kazimierzu. Dzielnica nie powinna być kojarzona wyłącznie z pubami i barami, ale również z bogatą ofertą kulturalną, która obecnie jest zbyt słabo eksponowana (promowana).

Brak zieleni powoduje, że mieszkańcy Kazimierza (seniorzy) zostają w zasadzie pozbawieni możliwości posiadania czworonoga (jako towarzysza), brak bowiem miejsc, w których można wyprowadzić psa. To z kolei dodatkowo pogłębia problem ich samotności. Podobne stanowisko wyrażone zostało przez mieszkańców, przedstawicieli firm, instytucji i organizacji pozarządowych działających na terenie lub na rzecz podobszaru rewitalizacji w trakcie warsztatu zorganizowanego w ramach projektu pn. Klimatyczny Kwartal. Uczestnicy stwierdzili wówczas, że w podobszarze rewitalizacji brakuje niekomercyjnych przestrzeni publicznych, funkcjonujących głównie z perspektywy potrzeb mieszkańców (np. place zabaw). Istnieje potrzeba zwiększenia liczby ławek oraz dostępu do usług prorodzinnych. W przeprowadzonej w 2021 r. geoankiecie potrzebę zwiększenia ilości ławek zgłoszono w odniesieniu do takich miejsc, jak: plac Wolnica, plac Nowy czy też bulwary wiślane. Wiele osób widziało by ławki również na ulicy Szerokiej, na skwerze Berrecciego i ulicach Wawrzyńca oraz Mostowej.

Zdaniem mieszkańców, ale i przedstawicieli sektora edukacji, brakuje w granicach podobszaru większej liczby miejsc rekreacji dla dzieci, jako sposobu na aktywizację fizyczną i odciążenie od telefonów.

Zdaniem pracowników socjalnych istnieje duży problem w zakresie dostępności do opieki paliatywnej dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji. Jako pozytyw uczestnicy spotkania wskazali natomiast dobry dostęp do dziennych domów opieki seniora.

Zdaniem mieszkańców zmniejsza się liczba placówek podstawowej ochrony zdrowia, co przy ich ograniczonej dostępności stanowi duże wyzwanie dla seniorów. Zmniejsza się również oferta miejsc z tanimi obiadami (bary mleczne), z których często korzystają samotni seniorzy. W przeszłości miejscem aktywności społeczności Kazimierza był Klub Sportowy „Nadwiślan”. Dziś sytuacja finansowa klubu jest bardzo trudna, co przekłada się na degradację infrastruktury oraz ograniczenie zakresu działalności. Ze względu na depopulację obszaru niewiele dzieci korzysta dziś z obiektów klubu (większość użytkowników to osoby spoza podobszaru rewitalizacji). Klub prowadzi działalność komercyjną (udostępnianie kortów tenisowych, nie rzadko po stawkach niekomercyjnych). Klub mógłby stanowić miejsce spędzania czasu wolnego dla seniorów.

Z dyskusji przedstawicieli instytucji działających na terenie podobszaru wynika, że instytucje publiczne funkcjonujące na Kazimierzu w ograniczonym zakresie prowadzą działalność na rzecz lokalnej społeczności (po części wynika to z przepisów ustawy o VAT, która uniemożliwia organizację darmowych wydarzeń). Ze względu na komercjalizację działań

placówek, adresatem oferty tych instytucji są turyści i mieszkańcy całego miasta, a nie lokalna społeczność.

Obawy mieszkańców można tłumaczyć dominującym w Krakowie stylem zamieszkania. Według badania pn. Barometr Krakowski, 90% ankietowanych mieszkańców Krakowa robi zakupy i korzysta z usług we własnej dzielnicy. 70% korzysta z infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w obrębie własnej dzielnicy. Ponad połowa badanych korzysta z porad lekarza rodzinnego, lekarza pierwszego kontaktu również w dzielnicy. Zatem ograniczenie oferty handlowo-usługowej lub ograniczenie dostępu do usług publicznych jest dla nich bardzo odczuwalne.

Problemem dla mieszkańców Kazimierza jest nadmierny ruch samochodowy (zwłaszcza w weekendy, gdy dominują samochody na rejestracjach spoza Krakowa), który utrudnia lub wręcz uniemożliwia im poruszanie się samochodem. Zdaniem mieszkańców są oni: „więźniami swoje dzielnicy”. Jako istotny problem mieszkańcy wskazali również likwidację dedykowanych im miejsc parkingowych. W kontekście dużego ruchu samochodowego w trakcie weekendu, zwrócono uwagę na problem wyłączenia strefy płatnego parkowania w niedzielę (Kazimierz), co zachęca osoby przyjezdne do wykorzystania samochodu jako środka transportu.

Jedynym z nielicznych czynników wskazywanych w badaniu pn. Barometr Krakowski, który ogranicza zadowolenie z miejsca zamieszkania krakowian, jest brak dostępności do miejsc parkingowych (blisko 1/3 badanych).

Trudną sytuację parkingową potwierdzają przedstawiciele instytucji działających na podobszarze. Ich zdaniem brakuje miejsc parkowania dla mieszkańców. W pewnym stopniu ten problem łagodzi centralna lokalizacja podobszaru rewitalizacji w strukturze miasta. Dostęp mieszkańców do dużej liczby linii tramwajowych oraz linii kolei aglomeracyjnej ułatwia podróże mieszkańców do innych części miasta.

Istotnym problemem szkół zlokalizowanych w granicach podobszaru rewitalizacji jest brak miejsc do krótkotrwałego zatrzymania samochodu pod placówką umożliwiającą bezpieczne odwiezienie lub odbiór dziecka. Wskazywano również na problem parkowania pod szkołami zlokalizowanymi w centrum miasta (kadra szkoły, rodzice).

W trakcie spotkania z mieszkańcami zwracano uwagę, że dużym utrudnieniem dla prowadzenia działalności gospodarczej (sklepy, handel uliczny) stanowi istniejąca organizacja ruchu, wąskie ulice oraz źle parkowane przez gości samochody. Przedsiębiorcy mają problemy z dostarczeniem towarów do sklepów czy na targowiska. Zdaniem części uczestników zorganizowanych spotkań konieczne jest wyciszenie ruchu samochodowego i rozwijanie udogodnień dla rowerzystów i komunikacji publicznej na Kazimierzu.

Na zagrożenia związane z ograniczonym dostępem transportowym do sklepów i punktów usługowych zwracano uwagę już w 2021 roku w trakcie konsultacji projektu pn. Klimatyczny Kwartal. Wskazywano wtedy, że drastyczne ograniczenie możliwości dojazdu może przyczynić się do zaniku usług, a wprowadzenie woonerfów w podobszarze rewitalizacji może w praktyce doprowadzić do przejęcia przestrzeni ulic przez ogródki gastronomiczne.

Mieszkańcy krytycznie odnieśli się do pomysłu budowy kładki łączącej Kazimierz z Ludwinowem. Choć kładka ta poprawi dostępność obszaru od strony zachodniej, zdaniem mieszkańców jednocześnie pogłębi problem turystyfikacji (nadmierny ruch, hałas, komercjalizacja). Ponownie wskazano, że obecnie ruch turystyczny w dzielnicy jest nadmierny. Obawy w tym zakresie sygnalizowano już w 2021 roku w trakcie konsultacji projektu pn. Klimatyczny Kwartal. Wskazywano wtedy, że kładka na Ludwinów (połączenie zachodniej, mieszkaniowej części Kazimierza z okolicą Forum Przestrzenie na Ludwinowie) zwiększy ruch

pieszy i z tego powodu może stać się przyczyną uciążliwości dla mieszkańców rejonu ul. Wietora i ul. Skawińskiej. Może wystąpić podobny efekt do ul. Mostowej i Kładki Ojca Bernatka.

Uczestnicy spotkania z przedstawicielami placówek edukacyjnych dostrzegają, że dzieci coraz częściej korzystają z roweru jako środka komunikacji. Pod niektórymi szkołami brakuje infrastruktury rowerowej (stojaków) oraz przestrzeni, w której mogłaby ona zostać zainstalowana. Czynnikiem ograniczającym korzystanie przez dzieci z rowerów są kwestie związane z bezpieczeństwem m.in.: brak spójnej sieci rowerowej, śródmiejski charakter części dróg rowerowy (kontrapasy), brak kultury jazdy oraz agresywny stosunek do rowerzystów wielu kierowców. Z tego powodu wiele dzieci dojeżdża do szkół z wykorzystaniem komunikacji miejskiej.

Kluczowe problemy i potencjały w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Do najważniejszych problemów występujących w każdym z podobszarów rewitalizacji wynikających z ograniczenia lub braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości należy zaliczyć:

- niedostatek zieleni urządzonej i zaprojektowanych, przyjaznych użytkownikom przestrzeni publicznych, choćby o mniejszej skali,
- komercjalizacja usług spędzania czasu wolnego, kierowanie ich w pierwszym rzędzie do turystów i gości, ograniczona powszechna dostępność,
- zły stan infrastruktury komunikacyjnej, który utrudnia funkcjonowanie mieszkańcom (zwłaszcza seniorom, rodzinom z dziećmi),
- ograniczone możliwości poruszania się rowerami – brak bezpiecznej infrastruktury rowerowej,
- brak właściwych rozwiązań komunikacyjnych i parkingowych w szczególności dla mieszkańców podobszarów.

Do kluczowych potencjałów podobszarów należy zaliczyć:

- dobrą dostępność pieszą do usług publicznych - publicznych placówek edukacji, placówek kultury, transportu publicznego.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- niedostateczny poziom liczby i dostępności miejsc w żłobkach, wysoka liczba mieszkańców przypadających na placówkę podstawowej opieki zdrowotnej,
- komercjalizacja usług spędzania czasu wolnego, pierwotnie bezpłatnych, ograniczająca powszechną ich dostępność,
- infrastruktura edukacyjna nie jest udostępniana do powszechnego użytkowania na cele rekreacji, np. w okresie wakacyjnym,
- niski poziom infrastruktury edukacyjnej, niedostosowanie obiektów do współczesnych standardów użytkowych. Przepisy konserwatorskie i o parku kulturowym ograniczają możliwości inwestycyjne,
- nierozwiązany problem parkingowy, w szczególności miejsc dla mieszkańców, źle rozwiązana komunikacja wewnątrz kwartałów mieszkaniowych,
- zły stan infrastruktury komunikacyjnej, który utrudnia funkcjonowanie mieszkańcom (zwłaszcza seniorom, rodzinom z dziećmi), pomimo dobrej dostępności pieszej do przystanków,
- niekorzystny układ linii autobusowych zwłaszcza dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- ograniczona liczba i dostępność placówek podstawowej opieki zdrowotnej,
- niedostatek usług komercyjnych (gastronomia),
- brak toalet publicznych,
- deficyt zieleni urządzonej,
- ograniczona dostępność transportowa Wesołej wynikająca z dotychczasowych funkcji,
- deficyt parkingowy dla mieszkańców.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- ograniczony dostęp do usług publicznych w zakresie zdrowia – żłobków i placówek podstawowej opieki zdrowotnej,
- negatywny wpływ nadmiernego ruchu turystycznego (turystyfikacji, studentyfikacji) i wynikająca stąd struktura usług,
- brak właściwego marketingu usług kulturalnych i wpływ tego na niekorzystny wizerunek dzielnicy „imprezowej”,
- niedostatek zieleni urządzonej i zaprojektowanych, przyjaznych użytkownikom przestrzeni publicznych, choćby o mniejszej skali,
- ograniczony dostęp do placówek POZ,
- zanikanie lokalnego handlu i usług dla ludności,
- nadmierny ruch samochodowy (turyści i goście),
- ograniczenia dostępności komunikacyjnej dla dostawców placówek handlowych i usługowych ograniczające im możliwości funkcjonowania i rozwoju.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- funkcjonowanie, pomimo problemów finansowych, Klubu Sportowego „Nadwiślan”.

7. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk technicznych

Sfera techniczna dotyczy szeroko rozumianej substancji budowlanej i infrastrukturalnej, jako środowiska zapewniającego funkcjonowanie wszystkich systemów składających się na przestrzeń miasta. Środowisko to ma decydujący wpływ na jakość życia, zarówno w wymiarze indywidualnym – w przestrzeni osobistej, użytkowanej przez mieszkańca, jak i publicznej – zapewniającej funkcjonowanie społeczności lokalnej.

W świetle art. 9 ust. 1 pkt 4 ustawy o rewitalizacji, negatywne zjawiska techniczne stanowiące jedną z przesłanek do stwierdzenia na danym terenie stanu kryzysowego obejmują w szczególności:

- degradację stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym,
- niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w tym w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Tab. 7.1. Struktura zabudowy na obszarze rewitalizacji.

	pow. podobszaru [m ²]	pow. zabudowy		pow. zabudowy mieszkaniowej	
		[m ²]	udział %	[m ²]	udział %

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	3 204 688,56	1 241 186,60	39%	335 238,7	10,5%
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	1 352 539,00	336 648,90	25%	141 078,6	10,4%
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom	1 381 735,22	409 021,80	30%	277 541,9	20,1%
Obszar rewitalizacji	5 938 962,78	1 986 857,30	33%	753 859,2	12,7%

Źródło: opracowanie PI UMK

Analizując obszar rewitalizacji pod kątem stopnia zurbanizowania reprezentowanego przez intensywność zabudowy, tj. relację pomiędzy powierzchnią wszystkich budynków a powierzchnią obszaru, można zauważyć, że intensywność w poszczególnych obszarach mieści się w przedziale 25-39%, przy czym podobszar Kazimierz-Stradom charakteryzuje się niemal dwukrotnie większą gęstością zabudowy o funkcji mieszkaniowej w porównaniu do pozostałych podobszarów. Stanowi to istotne uwarunkowanie – świadczy o całkowicie odmiennym typie zabudowy, a co za tym idzie innych wyzwaniach z punktu widzenia technicznego i funkcjonalnego.

7.1. Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym

Istotnym elementem diagnozy pogłębionej jest ocena stopnia degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych. Niestety, brak jest dostępnych i wiarygodnych rejestrów oraz danych dostarczających informacji na temat stanu technicznego budynków, ich remontów i modernizacji, jak również zastosowanych w nich rozwiązań technicznych. W konsekwencji, nie jest możliwe zbadanie w sposób precyzyjny poziomu degradacji budynków, a w efekcie ich potencjału modernizacyjnego, jako zasobu rewitalizacyjnego.

Analiza ilościowa

Wiek budynków

Jednym z czynników mających istotny wpływ na stan techniczny obiektów budowlanych jest ich wiek, który determinuje stopień zużycia technicznego i funkcjonalnego, jak również wysokość koniecznych nakładów inwestycyjnych, zarówno bieżących, jak i odtworzeniowych. Według normy ISO 15686-1 (Budynki i budowle -- Planowanie okresu użytkowania), projektowany okres użytkowania dla większości budynków mieszkalnych i usługowych wynosi 50-99 lat. Przyjęto zatem wiek 50 lat jako wartość referencyjną.

Tab. 7.2. Bilans wieku budynków na obszarze rewitalizacji.

	budynki ogółem	w tym starsze niż 50 lat	budynki mieszkalne	w tym starsze niż 50 lat
Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	1 336	867	525	480
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	935	710	397	361
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom	1 291	1 205	749	714
Obszar rewitalizacji	3 562	2 782	1671	1555

Źródło: opracowanie PI UMK

Z zestawienia wynika, że w obszarze rewitalizacji dominują budynki starsze niż 50 lat, których średni udział wynosi 78%. Jeszcze bardziej niekorzystnie prezentuje się bilans dla budynków mieszkalnych, dla których średni udział budynków starszych niż 50 lat wynosi 93%.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się także znaczącym udziałem obiektów (budynków) zabytkowych – wpisanych zarówno do rejestru, jak i ewidencji zabytków, stanowiących ponad 50% istniejącej substancji. Sytuacja ta w sposób istotny wpływa na zakres i stopień trudności ewentualnych prac remontowych i modernizacyjnych, jak również na konieczne nakłady finansowe przy ich realizacji wraz z ograniczeniami o charakterze administracyjnym.

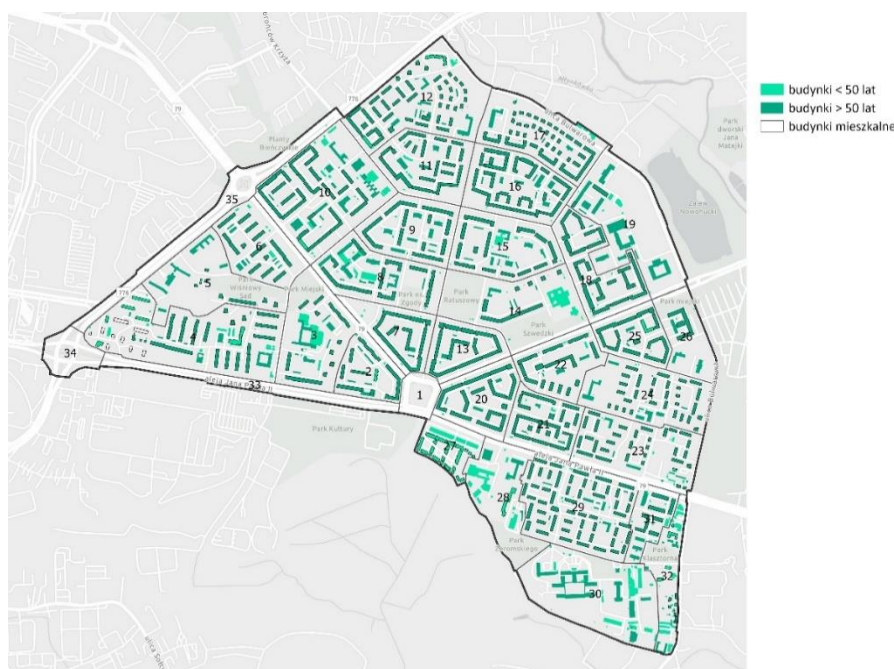
Tab. 7.3. Budynki zabytkowe na obszarze rewitalizacji.

	budynki ogółem	budynki w rejestrze	budynki w ewidencji	razem	%
podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	1 336	10	569	579	43,3%
podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	935	96	318	414	44,3%
podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom	1 291	215	706	921	71,3%
Obszar rewitalizacji	3 562	321	1 593	1 914	53,7%

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze dominują budynki starsze niż 50 lat, które stanowią 65% ogółu budynków w „starej” Nowej Hucie. Jeszcze bardziej niekorzystnie prezentuje się bilans dla ponad 50-letnich budynków mieszkalnych, dla których średni udział w substancji mieszkaniowej wynosi 91%. Jednocześnie odsetek budynków odnotowanych zarówno w rejestrze, jak i ewidencji zabytków, stanowi nieco ponad 43% ogólnej liczby.

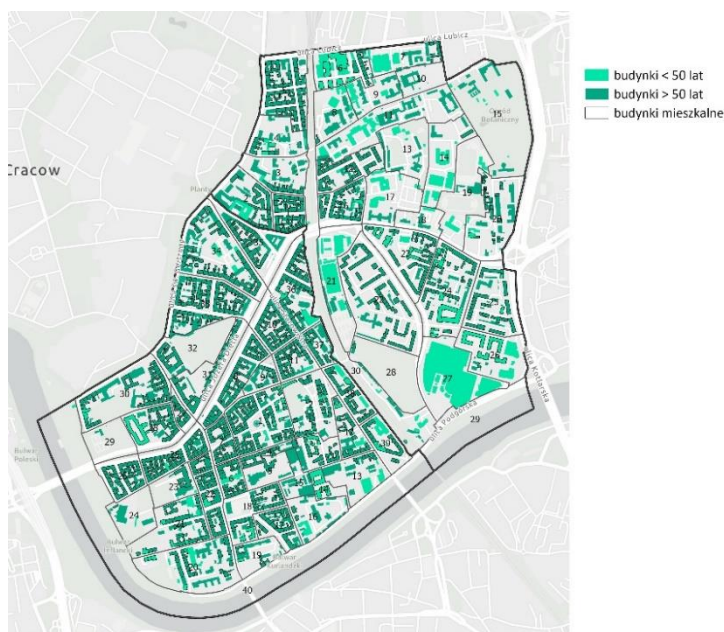

Rys. 79. Wiek budynków na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Podobszar znajduje się w nieco gorszej sytuacji niż „stara” Nowa Huta. Dzieje się to za sprawą przede wszystkim obszaru historycznego Wesołej. W nieco większym stopniu dominują starsze budynki – w udziale 76%, a w przypadku budynków mieszkalnych odsetek ten wynosi 91%. W podobszarze występuje także znacząca liczba zabytków, głównie w rejonie Wesołej, których odsetek wynosi nieco ponad 44% ogółu obiektów.

Rys. 80. Wiek budynków na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

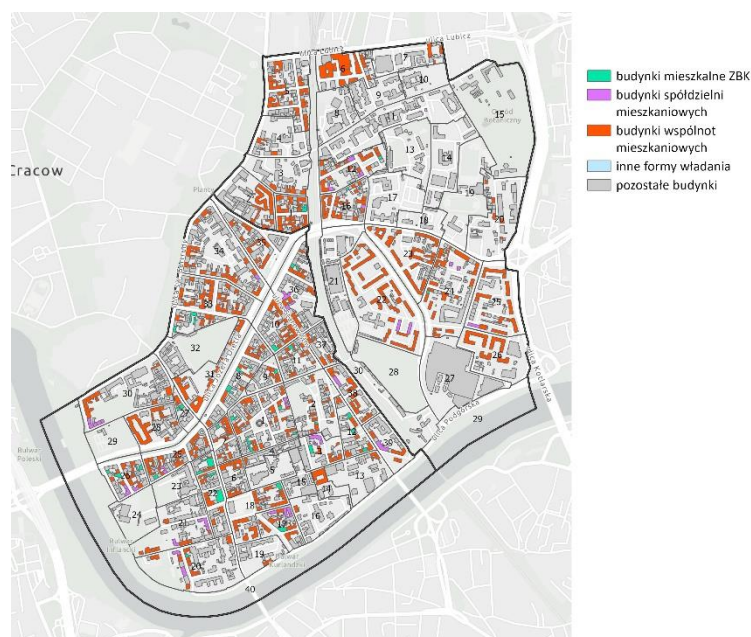
Ze względu na historyczne uwarunkowania zabytkowego układu urbanistycznego w tym podobszarze, aż 93% substancji stanowią budynki ponad 50-letnie, a jeżeli chodzi o budynki mieszkalne, ich udział wynosi nieco ponad 95%. Podobszar ten wyróżnia się pod względem ilości obiektów zabytkowych, stanowiących ponad 71% ogółu budynków.

Budynki mieszkalne - władanie

Należy podkreślić, że możliwość wpływania przez gminę na kształtowanie podaży w zakresie realizacji potrzeb mieszkaniowych jest ograniczony z uwagi na strukturę własnościową nieruchomości na terenie obszaru rewitalizacji. Dotyczy to zarówno możliwości dysponowania samymi lokalami mieszkalnymi dla najmu, jak i całymi nieruchomościami dla zapewnienia właściwego stanu technicznego poprzez przeprowadzanie remontów, modernizacji, czy wreszcie realizacji inwestycji mieszkaniowych, w tym społecznego budownictwa czynszowego.

Tab. 7.4. Struktura władania budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji.

	budynki mieszkalne	ZBK		spółdzielnie mieszkaniowe		wspólnoty mieszkaniowe		inne formy władania*	
Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	525	8	1,5%	36	6,9%	470	89,5%	11	2,1%
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	397	4	1,0%	9	2,3%	222	55,9%	162	40,8%

Rys. 82. Budynki mieszkalne – władanie – na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Na tym podobszarze, odwrotnie niż w na Grzegórkach i Wesołej, ponad połowa budynków mieszkalnych stanowi własność osób fizycznych i prawnych (52%), wspólnoty mieszkaniowe władają 40% obiektów, a pozostałe formy zarządzania to zaledwie 8%.

Budynki – stan techniczny

Na obszarze rewitalizacji liczba budynków z udziałem Gminy Miejskiej Kraków, zarządzanych przez Zarząd Budynków Komunalnych, stanowi zaledwie 2,2% ogółu obiektów (2,6 % budynków mieszkalnych). Największa koncentracja gminnych budynków mieszkalnych występuje w podobszarze Kazimierz-Stradom, podczas gdy najmniejsza ich liczba – w podobszarze „stara” Nowa Huta.

Tab. 7.5. Stan techniczny budynków zarządzanych przez ZBK na obszarze rewitalizacji.

stan techniczny	liczba budynków	dobry		średni		zadowolający		zły	
Podobszar "stara" Nowa Huta	31	11	35,5%	12	38,7%	8	25,8%	0	0,0%
w tym mieszkalnych:	5	5	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Podobszar Grzegórzki-Wesoła	6	2	33,3%	4	66,7%	0	0,0%	0	0,0%
w tym mieszkalnych:	4	1	25,0%	3	75,0%	0	0,0%	0	0,0%
Podobszar Kazimierz-Stradom	40	1	2,5%	32	80,0%	1	2,5%	6	15,0%
w tym mieszkalnych:	29	0	0,0%	24	82,8%	1	3,4%	4	13,8%
Obszar rewitalizacji	77	14	18,2%	48	62,3%	9	11,7%	6	7,8%
w tym mieszkalnych:	38	6	15,8%	27	71,1%	1	2,6%	4	10,5%

Źródło: opracowanie PI UMK

Są to w większości budynki mieszkalne starsze niż 50 lat, o zróżnicowanym stanie technicznym. Większość (niemal 81% ogółu obiektów) jest w dobrym i średnim stanie technicznym, natomiast stan niemal 8% z nich oceniono jako zły.

Podobszar „stara” Nowa Huta

W podobszarze są to w większości budynki starsze niż 50 lat o zróżnicowanym stanie technicznym. Większość (74%) jest w dobrym i średnim stanie technicznym, natomiast stan techniczny żadnego z nich nie oceniono jako zły. Wyróżniają się wśród nich budynki mieszkalne, których stan techniczny w 100% określono jako dobry.

Podobszar Grzegórzki-Wesoła

Podobszar ten charakteryzuje się stanem technicznym budynków ocenianym w 100%, jako dobry lub średni. Analogicznie rzecz ma się w odniesieniu do budynków mieszkalnych.

Podobszar Kazimierz-Stradom

W tym podobszarze stan techniczny budynków zarządzanych przez ZBK, podobnie, jak w „starej” Nowej Hucie, oceniany jako dobry lub średni, co odnosi się do około 80 % ogółu obiektów, natomiast status „zły” dotyczy 15% budynków. Nieco lepsza sytuacja jest w przypadku budynków mieszkalnych, których odsetek w stanie dobrym i średnim wynosi blisko 83%, a w stanie złym około 13%.

Gminny zasób mieszkaniowy

Według Raportu z gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Kraków oraz zasobem tymczasowych pomieszczeń za 2021 rok obejmującym realizację w roku 2021 Uchwały nr LIV/1486/21 Rady Miasta Krakowa z dnia 24 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Kraków oraz zasobem tymczasowych pomieszczeń na lata 2021-2025, gminny zasób mieszkaniowy obejmował 14 893 lokale mieszkalne oraz 150 lokali w zarządzie placówek oświatowych, KSOS, placówek opiekuńczo-wychowawczych, szpitali miejskich, żłobka oraz spółek z udziałem gminy (wg stanu na 31 grudnia 2021 r.).

Tab. 7.6. Gminny zasób mieszkaniowy na obszarze rewitalizacji.

podobszar	liczba lokali mieszkalnych	w tym w budynkach ZBK	%
Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	3197	163	5,10%
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	371	41	11,05%
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom	781	421	53,91%
Obszar rewitalizacji	4349	628	14,44%

Źródło: opracowanie PI UMK

Zasób mieszkaniowy Gminy w obszarze rewitalizacji ma charakter rozproszony. Zaledwie nieco ponad 14% lokali mieszkalnych znajduje się w budynkach zarządzanych przez ZBK – pozostałe (85,5% lokali gminnych) zlokalizowane są w budynkach w zarządzie podmiotów niepublicznych – w szczególności wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych. Stanowi to ograniczenie w zapewnieniu właściwych standardów mieszkaniowych.

Większość gminnych lokali mieszkalnych na obszarze rewitalizacji (90%) jest w dobrym i średnim stanie technicznym, natomiast stan 8% z nich oceniono jako zły. Stwierdzono też 2 pustostany (1 mieszkalny, 1 usługowy), które pozostają nieużytkowane z uwagi na zły stan techniczny budynków.

Tab. 7.7. Stan techniczny lokali mieszkalnych w gminnym zasobie mieszkaniowym na obszarze rewitalizacji.

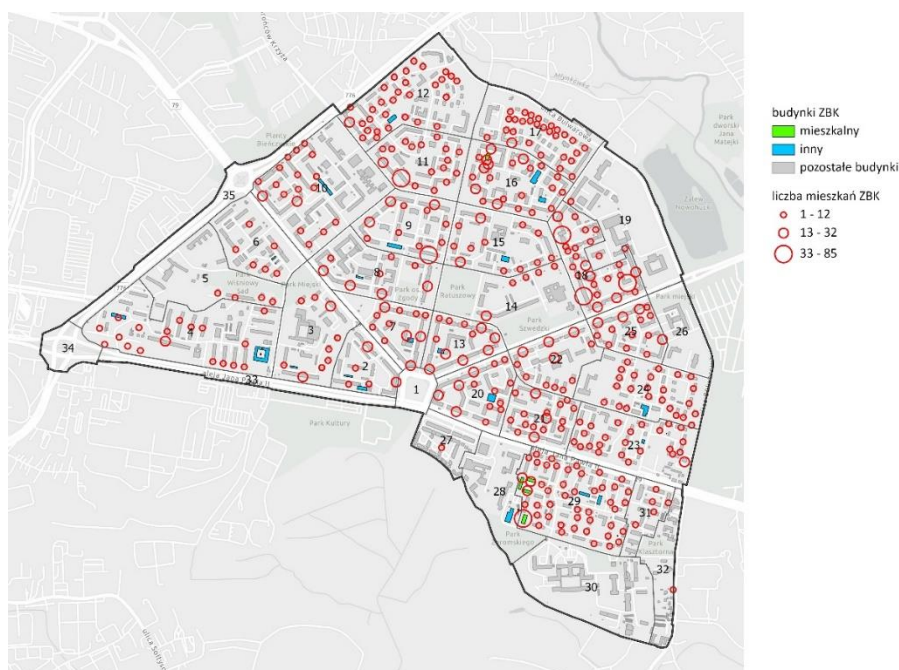
stan techniczny	liczba lokali mieszkalnych	dobry	średni	zadowolający	zły
-----------------	----------------------------	-------	--------	--------------	-----

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	163	161	98,8%	2	1,2%	0	0,0%	0	0,0%
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	41	2	4,9%	39	95,1%	0	0,0%	0	0,0%
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom	421	0	0,0%	361	85,7%	9	2,1%	51	12,1%
Obszar rewitalizacji	628	163	26,1%	402	64,0%	9	1,4%	51	8,1%

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar „stara” Nowa Huta

W podobszarze odsetek lokali mieszkalnych z zasobu mieszkaniowego gminy stanowi 21% ogólnej ich liczby, natomiast w budynkach ZBK w podobszarze zlokalizowanych jest zaledwie 5% lokali. Stan techniczny mieszkań oceniany jest w prawie wszystkich lokalach jako dobry.

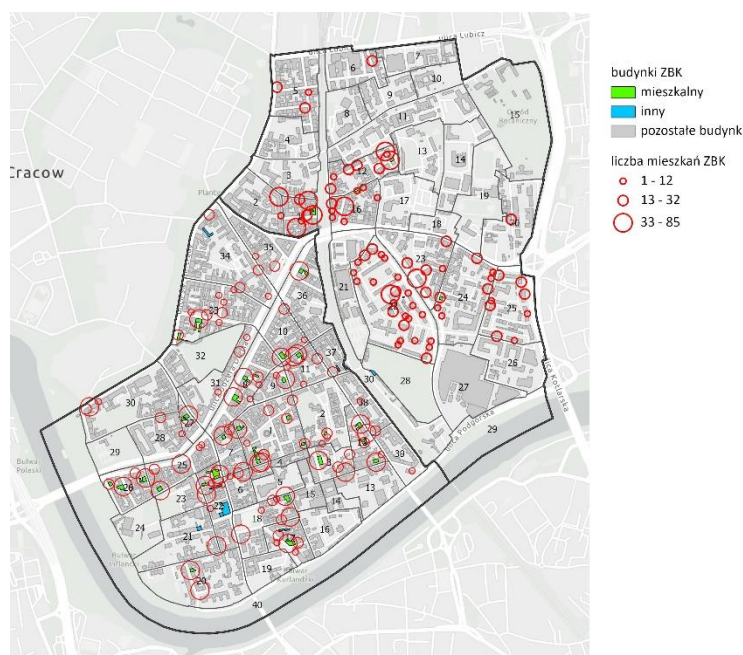

Rys. 83. Budynki w zarządzie ZBK i lokale mieszkalne w zasobie gminnym na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar Grzegórzki-Wesoła

Podobnie jak powyżej na tym podobszarze stan techniczny mieszkań oceniany jest we wszystkich lokalach jako średni (95%) lub dobry. Jednak wolumen mieszkań komunalnych stanowi zaledwie 2% ogółu mieszkań, a w budynkach ZBK usytuowanych jest ich zaledwie 11%.

Rys. 84. Budynki w zarządzie ZBK i lokale mieszkalne w zasobie gminnym na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar Kazimierz-Stradom

Odmienne niż w pozostałych podobszarach, w budynkach ZBK znajduje się blisko 54% komunalnych lokali mieszkalnych na tym podobszarze, przy 5% udziale ich liczby w skali miasta. Brak przy tym lokali o dobrym stanie technicznym – przeważa stan średni (86%) i zły (12%).

Analiza jakościowa

Podobszar „stara” Nowa Huta

Zdaniem pracowników socjalnych z uwagi na złą sytuację finansową wielu rodzin, znaczna liczba mieszkań od lat nie była remontowana. Dotyczy to również części wspólnych budynków (klatki schodowe, strychy).

Za problem uznano dewastację i okradanie z wyposażenia lokali socjalnych przez mieszkańców, którzy je otrzymali od Gminy Miejskiej Kraków.

Podobszar Grzegórzki-Wesoła

Zdaniem pracowników socjalnych część mieszkań zlokalizowanych w podobszarze jest niedoświetlona, nie posiada własnej łazienki, nie była remontowana przez wiele lat. Właściciele mieszkań (głównie ze względu na ich sytuację materialną) nie remontują samodzielnie mieszkań, co pogłębia problem degradacji zasobu. Często mieszkania są zagrazone i zagrzybione.

Części wspólne kamienic nie są remontowane ze względu na ich sytuację właścicielską (wielu właścicieli o sprzecznych wizjach, którzy często przebywają za granicą).

Podobszar Kazimierz-Stradom

Część mieszkań jest niedoświetlona, nie posiada własnej łazienki, nie była remontowana przez wiele lat. Właściciele mieszkań (głównie ze względu na ich sytuację materialną) nie remontują samodzielnie mieszkań, co pogłębia problem degradacji zasobu. Często mieszkania są zagrazone i zagrzybione.

Zdaniem mieszkańców problemem w części budynków (kamienic) na Kazimierzu jest ich położenie na podmokłym terenie (patrz np. Teatr Barakah). Występują lokalne podtopienia, wilgoć, co przy braku dobrej izolacji budynków prowadzi w efekcie do ich zagrzybienia.

Zły stan budynków utrudnia życie mieszkańcom oraz prowadzenie działalności przez zlokalizowane tam instytucje. Konieczne są remonty, na które zdaniem mieszkańców właściciele i użytkownicy nie mają wystarczających środków.

Kluczowe problemy i potencjały w sferze technicznej

Do najważniejszych problemów występujących w każdym z podobszarów rewitalizacji wynikających z degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, należy zaliczyć:

- wiek budynków, w zdecydowanej większości starszych niż 50 lat, a w konsekwencji stopień technicznego zużycia,
- brak dostępnych źródeł finansowania ogranicza potencjał inwestycyjny wspólnot mieszkaniowych,
- ochrona konserwatorska wpływająca na zakres i koszt niezbędnych prac oraz ograniczenia administracyjne,
- niewielki odsetek budynków gminnych,
- niewielki gminny zasób mieszkaniowy o charakterze rozproszonym,
- niekorzystna, rozdrobniona struktura władania budynkami mieszkalnymi.

Do kluczowych potencjałów w każdym z podobszarów rewitalizacji należy zaliczyć:

- dobry lub średni stan techniczny większości budynków i mieszkań pozostających w zarządzie ZBK

7.2. Niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w tym w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Miasto nie może funkcjonować bez infrastruktury komunalnej. Obiekty budowlane, w szczególności mieszkalne, nie mogą zapewnić właściwych standardów zamieszkania bez odpowiedniego dostępu do podstawowych sieci infrastruktury technicznej miasta, tj. sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i ciepłowniczej, szczególnie istotnej ze względu na konieczność ograniczenia niskiej emisji.

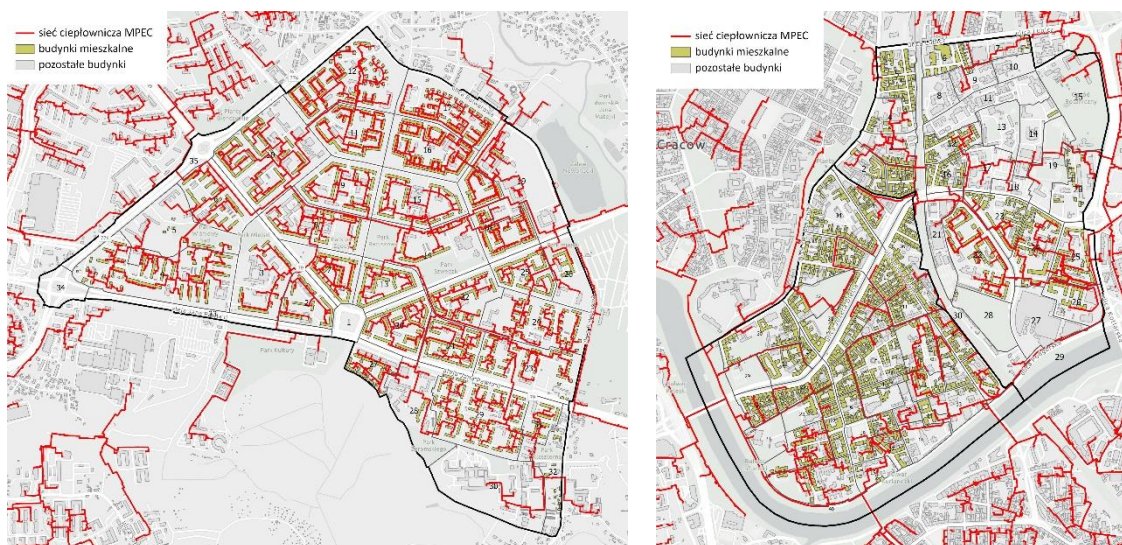
Analiza ilościowa

Według Raportu Roczego za rok 2020 spółki Wodociągi Miasta Krakowa S.A., 99,5% mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków posiada możliwość korzystania z istniejącej sieci wodociągowej, natomiast 98,5% z nich - z istniejącej sieci kanalizacyjnej, wobec czego należy uznać, że dostęp do tych mediów nie stanowi na obszarze rewitalizacji problemu wymagającego szczegółowej analizy.

Dostępność ciepła miejskiego

Ciepło sieciowe to najprostszy, najbezpieczniejszy i najbardziej ekologiczny sposób ogrzewania pomieszczeń i podgrzewania wody użytkowej w mieście. Redukuje niebezpieczeństwo

związane z użytkowaniem indywidualnych źródeł ciepła i ogranicza zanieczyszczenia powietrza pochodzące z indywidualnych kotłowni (tzw. niska emisja) w miastach.

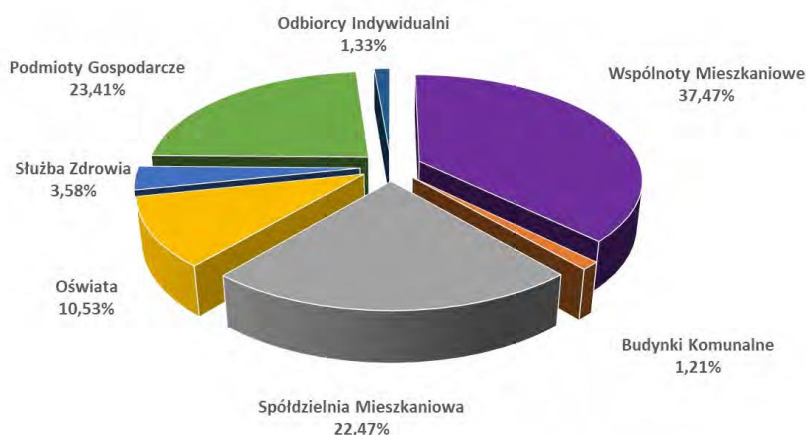

Rys. 85 Sieć ciepłownicza MPEC na podobszarach rewitalizacji.

Źródło: opracowanie PI UMK

We współczesnym mieście tzw. „ciepło miejskie” stało się jedną z dziedzin usług publicznych świadczonych na rzecz mieszkańców, a zakres jego dostępności staje się miarą standardu zamieszkania. Doprowadzenie ciepła miejskiego i wynikające z tego konieczności modernizacji i remontów, jest zarazem jednym z czynników wpływających pozytywnie na stan techniczny infrastruktury budynków.

W Krakowie miejski system ciepłowniczy zarządzany przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. zasilany jest z trzech źródeł: elektrociepłowni PGE Energia Ciepła S.A. w Krakowie, elektrowni CEZ Skawina S.A. oraz Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów oraz 46 lokalnych kotłowni opalanych tylko paliwami ekologicznymi. System liczy około 940 km sieci ciepłowniczych. Obecnie MPEC S.A. dostarcza energię ciepłą do ponad 10 tys. obiektów położonych w obrębie Krakowa, gm. Skawina i gmin ościennych. Zakłada się, że w roku 2027 ich liczba przekroczy 10,5 tys.

Rys. 86 Struktura odbiorców MPEC S.A. w Krakowie wg stanu na dzień 31.12.2022 r.

Źródło: MPEC

Największy udział w strukturze odbiorców w Krakowie ma sektor mieszkaniowy obejmujący spółdzielnie mieszkaniowe, budynki komunalne, wspólnoty mieszkaniowe i odbiorców

indywidualnych, których łączny udział wynosi obecnie 62,48%. Podmioty gospodarcze zamawiają 23,41% ciepła, a oświata 10,53%; najmniej służba zdrowia 3,58%.

Na obszarze rewitalizacji, liczba budynków mieszkalnych podłączonych do miejskiej sieci ciepłowniczej jest zróżnicowana dla każdego podobszaru.

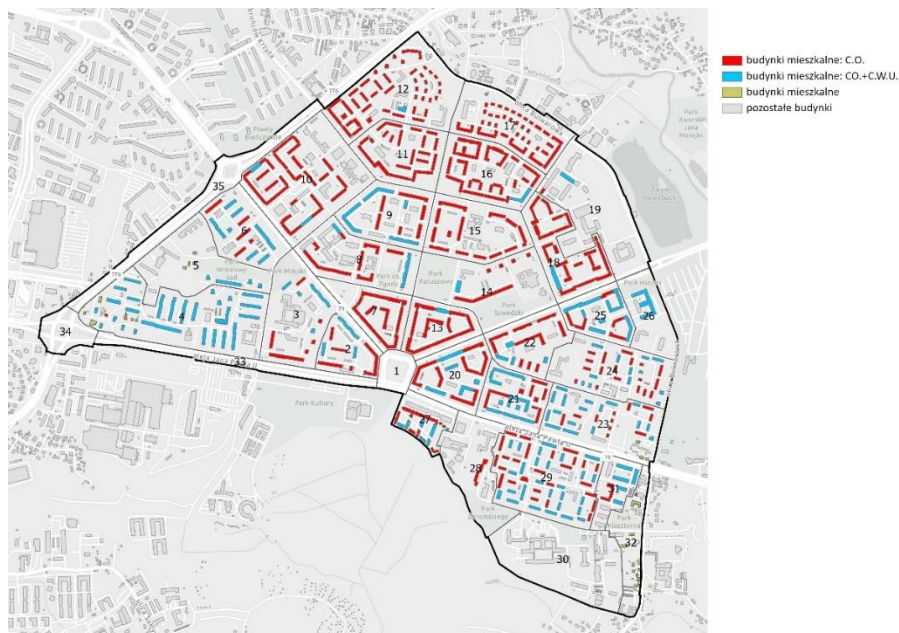
Tab. 7.8. Dostępność ciepła miejskiego na obszarze rewitalizacji.

	budynki mieszkalne	budynki z dostępem do ciepła miejskiego		mieszkańcy z dostępem do ciepła miejskiego	
Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	525	506	96,4%	39 665	98,8%
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	397	119	30,0%	3 635	57,0%
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom	749	145	19,4%	2 576	25,7%
Obszar rewitalizacji	1 671	770	46,1%	45 876	81,1%

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Najlepsza sytuacja występuje w „starej” Nowej Hucie, gdzie ponad 96% budynków mieszkalnych posiada dostęp do ciepła sieciowego, z czego 31% zarówno do celów grzewczych, jak i ciepłej wody użytkowej. Wynika to przede wszystkim z historii dzielnicy, zaprojektowanej i zrealizowanej od podstaw, jako jedno przedsięwzięcie o charakterze publicznym. Tym samym, 99% mieszkańców podobszaru mieszka w budynkach zasilanych ciepłem miejskim.

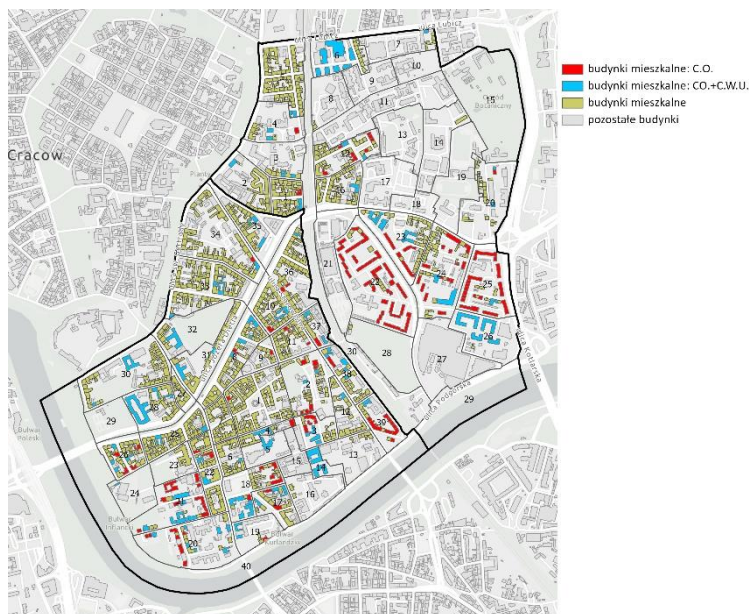

Rys. 87. Budynki mieszkalne zasilane w ciepło miejskie na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze mniej niż jedna trzecia (30%) budynków mieszkalnych zasilana jest z ciepła sieciowego, z czego 21% zarówno do celów grzewczych, jak i ciepłej wody użytkowej. Zlokalizowane są one przede wszystkim w młodszej, południowej części podobszaru – na terenie Grzegórzek. Oznacza to jednocześnie, że 57% mieszkańców podobszaru mieszka w budynkach zasilanych ciepłem miejskim.

Rys. 88. Budynki mieszkalne zasilane w ciepło miejskie na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz - Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Najgorsza sytuacja występuje w podobszarze Kazimierz-Stradom. Zaledwie niecałe 20% budynków mieszkalnych zasilana jest z ciepła sieciowego, z czego 10% zarówno do celów grzewczych, jak i ciepłej wody użytkowej. Budynki te stanowią pojedyncze obiekty rozproszone w granicy podobszaru. Oznacza to jednocześnie, że zaledwie jedna czwarta (26%) mieszkańców podobszaru mieszka w budynkach zasilanych ciepłem miejskim.

Wyposażenie budynków mieszkalnych w windy

W przeszłości obecność windy w budynku mieszkalnym utożsamiana była z dobrem luksusowym. Sprzyjały temu obowiązujące przepisy techniczno-budowlane, wedle których obowiązkiem instalowania dźwigów osobowych objęte były budynki liczące więcej niż cztery kondygnacje. Tymczasem coraz mocniej wybrzmiewa pojęcie „więźniów czwartego piętra”. Wyraża ono bariery na jakie natrafiają ludzie niepełnosprawni w swoich kontaktach ze światem. Ten syndrom dotyka wszystkich osób o szczególnych potrzebach – od osób z niepełnosprawnościami, poprzez rodziny z małymi dziećmi, aż po chyba największą grupę – seniorów. W budynkach o 4. lub 5. kondygnacjach wzniesionych przed 1990 r., osoby starsze stanowią niekiedy ponad połowę mieszkańców.

Tab. 7.9. Budynki mieszkalne nie wyposażone w windy na obszarze rewitalizacji.

podobszar	budynki ogółem	w tym mieszkalne wielorodzinne o 3 i więcej kondygn.	%	budynki mieszkalne wielorodzinne bez windy	%
-----------	-------------------	--	---	--	---

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	1 336	510	38,2%	420	82,3%
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	935	352	37,6%	305	86,6%
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom	1 291	733	56,8%	626	85,4%
Obszar rewitalizacji	3 562	1595	44,8%	1351	84,7%

Źródło: opracowanie PI UMK

Analiza wskazuje, że w obszarze rewitalizacji brak dźwigów osobowych stanowi istotny problem. W zdecydowanej większości budynki mieszkalne pozbawione są tego środka transportu (82% budynków wielorodzinnych w starej Nowej Hucie; nieznaczna różnica występuje w pozostałych podobszarach, gdzie odsetek budynków nie wyposażonych w windy oscyluje wokół 86%)...

W rezultacie grupa ponad 72% mieszkańców – seniorów w wieku powyżej 60. lat, stanowiących jedną czwartą (25%) ogółu mieszkańców, jest znacząco ograniczona w zakresie mobilności.

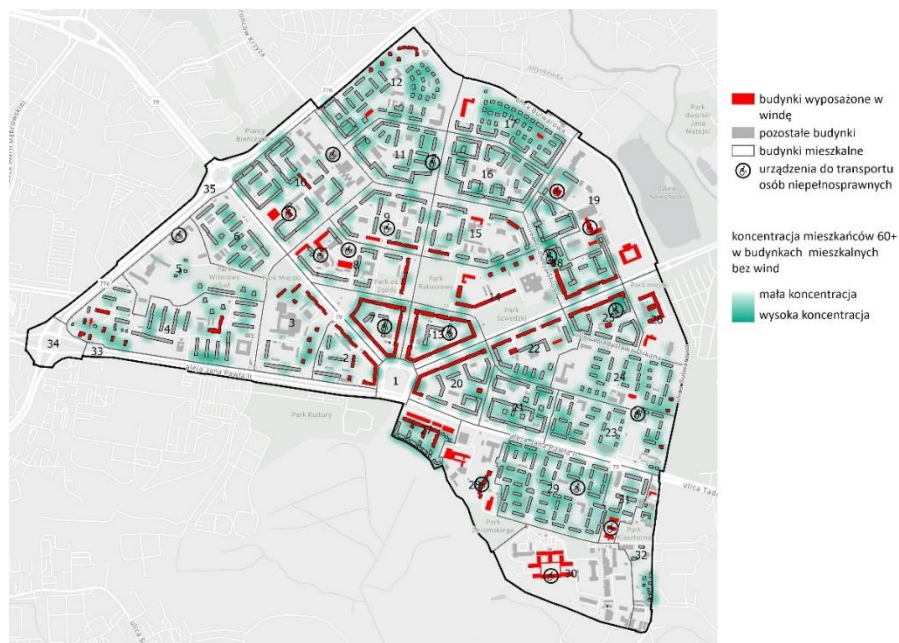
Tab. 7.10. Mieszkańcy w budynkach mieszkalnych bez windy na obszarze rewitalizacji.

podobszar	mieszkańcy ogółem	mieszkańcy 60+ ogółem	mieszkańcy 60+ w budynkach bez windy	%
Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta	40 156	14 054	9 918	70,57%
Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła	6 665	2 297	1 914	83,33%
Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom	9 761	3 499	2 778	79,39%
Obszar rewitalizacji	56 582	19 850	14 610	73,6%

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze ponad 82% budynków mieszkalnych wielorodzinnych nie jest wyposażona w dźwigi osobowe. W rezultacie blisko 70% mieszkańców – seniorów w wieku powyżej 60 lat, stanowiących jedną czwartą (25%) ogółu mieszkańców, jest zmuszona do korzystania ze schodów.

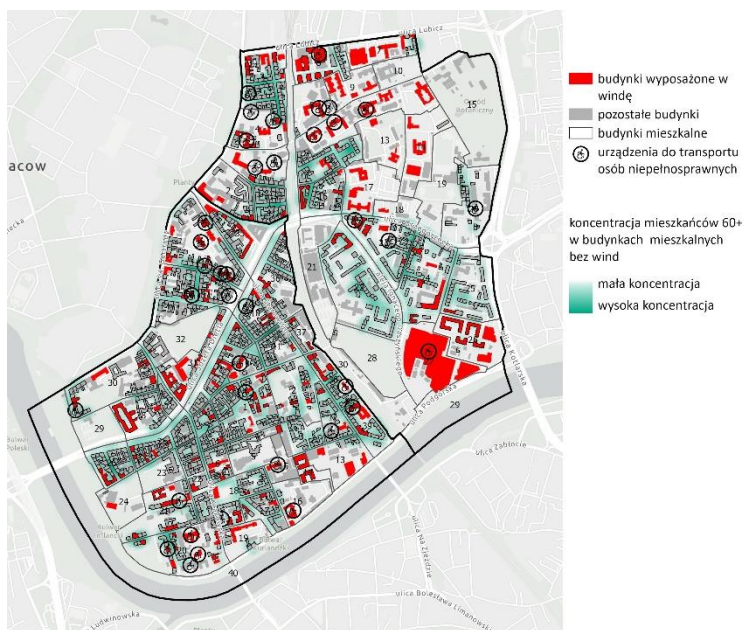

Rys. 89. Budynki mieszkalne wyposażone w windy na tle koncentracji osób 60+ na podobszarze „stara” Nowa Huta.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze blisko 87% budynków mieszkalnych wielorodzinnych nie posiada wind osobowych. Tym samym ponad 83% mieszkańców – seniorów w wieku powyżej 60 lat, stanowiących blisko jedną trzecią (29%) ogółu mieszkańców, jest zmuszona do korzystania ze schodów.

Rys. 90. Budynki mieszkalne wyposażone w windy na tle koncentracji osób 60+ na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.

Źródło: opracowanie PI UMK

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze ponad 85% budynków mieszkalnych wielorodzinnych pozbawiona jest dźwigów osobowych. W efekcie blisko 80% mieszkańców – seniorów w wieku powyżej 60 lat,

stanowiących blisko jedną trzecią (29%) ogółu mieszkańców, jest zmuszona do korzystania ze schodów.

Analiza jakościowa

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

Budynek Zespołu Szkół Mechanicznych nr 3 (podobnie jak większość budynków szkolnych w Nowej Hucie) wymaga termomodernizacji.

Ważnym problemem, na który zwrócili uwagę pedagodzy w kontekście zmian klimatycznych, jest brak urządzeń schładzających pomieszczenia w nowohuckich szkołach. W niektórych dostępna jest jedynie wentylacja grawitacyjna, która nie umożliwia obniżenia temperatury w budynku w trakcie okresów wysokiej temperatury. Zwracano uwagę, że działania konserwatora miejskiego znacząco utrudniają lub wręcz uniemożliwiają instalację klimatyzatorów w szkołach.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

Zdaniem uczestników dyskusji, jednym z największych wyzwań podobszaru rewitalizacji jest zagospodarowanie budynków poszpitalnych, przy jednoczesnym zachowaniu ich unikatowej architektury. Szczególną trudność, na jaką zwrócili uwagę uczestnicy spotkań, jest znalezienie nowych funkcji dla budynków, które z uwagi na swoją przeszłość skażone są drobnoustrojami. Niełatwe będzie również zadbanie o sprawność energetyczną budynków, z uwagi na objęcie ich ochroną konserwatorską.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

Z uwagi na charakter zabudowy (historyczne kamienice) na całym podobszarze występują duże potrzeby w zakresie termomodernizacji. Sprawę utrudnia ochrona konserwatorska większości budynków, która wyklucza zastosowanie prostych i tanich rozwiązań. Przy braku realnej pomocy zewnętrznej wykonanie tego typu prac staje się niemożliwe.

W trakcie spotkania z przedstawicielami placówek edukacyjnych zwrócono uwagę na postępującą degradację i duże potrzeby remontowe budynków szkolnych. W Szkole Podstawowej nr 22 konieczny jest remont przeciekającego dachu (woda w trakcie opadów leje się po jednej ze ścian budynku), występują problemy z instalacją elektryczną. W ZSP przy ul. Miodowej konieczne jest zainstalowanie dachówek fotowoltaicznych (konserwator nie wyraził zgody na instalację paneli), wymiana instalacji elektrycznej, czy też odnowienie dziedzińca wewnętrznego. Zdaniem uczestników spotkania przepisy konserwatorskie oraz sposób ich interpretacji i egzekwowania stanowią dużą przeszkodę utrudniającą, a czasami uniemożliwiającą, modernizację budynków szkolnych.

Kluczowe problemy i potencjały w sferze technicznej

Do najważniejszych problemów występujących w każdym z podobszarów rewitalizacji wynikających z nefunkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w tym w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami należy zaliczyć:

- zdecydowana większość budynków mieszkalnych wielorodzinnych pozbawiona jest wind,
- seniorzy w wieku powyżej 60 lat, stanowiący jedną czwartą (25%) ogółu mieszkańców, są znacząco ograniczeni w zakresie mobilności,
- ograniczone możliwości termomodernizacji budynków ze względu na ochronę konserwatorską.

Podobszar rewitalizacji „stara” Nowa Huta

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- większość budynków szkolnych w Nowej Hucie wymaga termomodernizacji,
- brak instalacji i urządzeń poprawiających komfort użytkowania w budynkach publicznych (wentylacja mechaniczna, klimatyzacja).

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- dobrze rozwinięta sieć ciepła MPEC,
- prawie wszystkie budynki mieszkalne i 99% mieszkańców korzystają z ciepła miejskiego.

Podobszar rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- niedostatecznie rozwinięta sieć ciepła MPEC, szczególnie w rejonie Wesołej,
- zaledwie 30% budynków jest podłączonych do miejskiej sieci MPEC - 67% mieszkańców korzysta z ciepła miejskiego,
- wątpliwości budzi stan i potencjalne skażenie budynków poszpitalnych na Wesołej oraz możliwości poprawy sprawności energetycznej ze względów konserwatorskich.

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto następujące potencjały:

- realizacja koncepcji zagospodarowania Wesołej – rejon ul. Kopernika, jako jeden, zintegrowany projekt miejski.

Podobszar rewitalizacji Kazimierz-Stradom

W podobszarze rewitalizacji występują ponadto takie problemy jak:

- niedostatecznie rozwinięta sieć ciepła MPEC,
- zaledwie 20% budynków jest podłączonych do miejskiej sieci MPEC - zaledwie co czwarty mieszkaniec korzysta z ciepła miejskiego.

Spis ilustracji

Rys. 91.	podział podobszaru „stara” Nowa Huta na jednostki funkcjonalne	10
Rys. 92.	podział podobszaru Grzegórzki-Wesoła: na jednostki funkcjonalne	11
Rys. 93.	podział podobszaru „Kazimierz-Stradom na jednostki funkcjonalne	12
Rys. 94.	Gęstość zaludnienia na podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta – koniec 2021 roku.	14
Rys. 95.	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym na podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta – koniec 2021 roku.	15
Rys. 96.	Piramida wieku i płci dla podobszaru rewitalizacji „stara” Nowa Huta.	16
Rys. 97.	Gęstość zaludnienia na podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła – koniec 2021 roku.	17
Rys. 98.	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w granicach podobszaru rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła – koniec 2021 roku.	18
Rys. 99.	Piramida wieku i płci dla podobszaru rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła.	19
Rys. 100.	Gęstość zaludnienia na podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom – koniec 2021 roku.	20
Rys. 101.	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w granicach podobszaru rewitalizacji Kazimierz-Stradom – koniec 2021 roku.	21
Rys. 102.	Piramida wieku i płci dla podobszaru rewitalizacji Kazimierz-Stradom.	22
Rys. 103.	Odsetek osób bezrobotnych wśród osób zameldowanych na pobyt stały w podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta – koniec 2021.	26
Rys. 104.	Struktura wykształcenia osób bezrobotnych w podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta – koniec 2021 r.	27
Rys. 105.	Odsetek osób bezrobotnych wśród osób zameldowanych na pobyt stały w podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła – koniec 2021.	28
Rys. 106.	Struktura wykształcenia osób bezrobotnych w podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła – koniec 2021 r.	29
Rys. 107.	Odsetek osób bezrobotnych wśród osób zameldowanych na pobyt stały w podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom – koniec 2021.	30
Rys. 108.	Struktura wykształcenia osób bezrobotnych w podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom – koniec 2021 r.	31
Rys. 109.	Pomoc społeczna w podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta – koniec 2020 r.	34
Rys. 110.	Pomoc społeczna w podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła – koniec 2020 r.	36
Rys. 111.	Pomoc społeczna w podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom – koniec 2020 r.	37
Rys. 112.	Koncentracja zgłoszonych zdarzeń - przestępstw w przestrzeni publicznej na podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta popełnionych w latach 2020-2022.	60
Rys. 113.	Koncentracja zgłoszonych zdarzeń - przestępstw w przestrzeni publicznej na podobszarze rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła popełnionych w latach 2020-2022.	61
Rys. 114.	Koncentracja zgłoszonych zdarzeń - przestępstw w przestrzeni publicznej na podobszarze rewitalizacji Kazimierz-Stradom popełnionych w latach 2020-2022.	62
Rys. 115.	Średni wynik z egzaminów ósmoklasisty (język polski, matematyka, język angielski) i ich zmiana na przestrzeni lat 2019-2022.	69
Rys. 116.	Średni wynik z egzaminów ósmoklasisty (język polski, matematyka, język angielski) i ich zmiana na przestrzeni lat 2019-2022.	70
Rys. 117.	Liczba organizacji pozarządowych na poszczególnych podobszarach rewitalizacji.	73
Rys. 118.	Koncentracja placówek gastronomii na tle usług komercyjnych na podobszarach rewitalizacji.	101
Rys. 119.	Koncentracja placówek handlu na tle usług komercyjnych na podobszarach rewitalizacji.	102
Rys. 120.	Liczba obiektów noclegowych turystycznych (innych niż hotele) i miejsc krótkotrwałego zakwaterowania na obszarze rewitalizacji.	104
Rys. 121.	Liczba zawieszonych działalności gospodarczych na tle ogólnej liczby podmiotów na obszarze rewitalizacji w latach 2020- 2022	106
Rys. 122.	Porównanie wartości indeksów ogólnej siły nabywczej ludności na podobszarach rewitalizacji (wartość średnia [100%] odniesiona względem Krakowa) oraz dla miasta Krakowa (wartość średnia [100%] odniesiona względem Polski).	108
Rys. 123.	Podstawowe systemy ogrzewania w podobszarach rewitalizacji.	112

Rys. 124.	Maksymalna wartość roczna z przekroczenia dobowego poziomu dopuszczalnego (PM10 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), o częstotliwości wystąpienia na stacji pomiarowej powyżej 35 dni w roku kalendarzowym. Wartości w wybranych stacjach pomiarowych w Krakowie.	113
Rys. 125.	Wartość średnia roczna stężenia PM2,5 na tle poziomu dopuszczalnego w wybranych stacjach pomiarowych w Krakowie.	114
Rys. 126.	Wartości średnie dobowe pyłu zawieszonego PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] na stacji pomiarowej przy ul. Bulwarowej.	115
Rys. 127.	Mapa hałasu drogowego i szynowego w podobszarze „stara” Nowa Huta.	116
Rys. 128.	Mapa hałasu drogowego i hałasu szynowego na podobszarach Grzegórzki-Wesoła i Kazimierz-Stradom.	117
Rys. 129.	Modelowe, prawdopodobne natężenie miejskiej wyspy ciepła w Krakowie, na tle położenia podobszarów rewitalizacji	119
Rys. 130.	Analiza przestrzenna obszarów narażonych na wysoką temperaturę na podobszarze „stara” Nowa Huta.	122
Rys. 131.	Tereny uszczelnione na podobszarze rewitalizacji „stara” Nowa Huta.	123
Rys. 132.	Analiza przestrzenna obszarów narażonych na wysoką temperaturę na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	124
Rys. 133.	Tereny uszczelnione na podobszarach rewitalizacji Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	124
Rys. 134.	Obszary narażone na niebezpieczeństwo występowania powodzi na podobszarze „stara” Nowa Huta.	126
Rys. 135.	Obszary narażone na niebezpieczeństwo występowania powodzi w scenariuszu zniszczenia budowli piętrzących	126
Rys. 136.	Obszary narażone na niebezpieczeństwo występowania powodzi na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	127
Rys. 137.	Środowisko przyrodnicze i formy ochrony przyrody na podobszarze „stara” Nowa Huta.	130
Rys. 138.	Środowisko przyrodnicze i formy ochrony przyrody na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	132
Rys. 139.	Zabytki na tle waloryzacji historycznej na podobszarze „stara” Nowa Huta.	136
Rys. 140.	Przeznaczenie terenów wg mpzp na podobszarze „stara” Nowa Huta.	137
Rys. 141.	Zabytki na tle waloryzacji historycznej na podobszarze Grzegórzki-Wesoła.	138
Rys. 142.	Przeznaczenie terenów wg mpzp na podobszarze Grzegórzki-Wesoła.	139
Rys. 143.	Zabytki na tle waloryzacji historycznej na podobszarze Kazimierz-Stradom.	141
Rys. 144.	Przeznaczenie terenów wg mpzp na podobszarze Kazimierz-Stradom.	142
Rys. 145.	Funkcje budynków na tle waloryzacji współczesnej na podobszarze „stara” Nowa Huta.	143
Rys. 146.	Funkcje budynków na tle waloryzacji współczesnej na podobszarze Grzegórzki-Wesoła	144
Rys. 147.	Funkcje budynków na tle waloryzacji współczesnej na podobszarze Kazimierz-Stradom.	145
Rys. 148.	Dystrybucja miejsc noclegowych na podobszarze Kazimierz-Stradom.	146
Rys. 149.	liczba miejsc noclegowych na 1 mieszkańca.	146
Rys. 150.	Intensywność oddziaływania lokali gastronomicznych na podobszarze Kazimierz-Stradom.	147
Rys. 151.	Przestrzenie publiczne na tle klasyfikacji wnętrz urbanistycznych na podobszarze „stara” Nowa Huta.	150
Rys. 152.	Przestrzenie publiczne na tle klasyfikacji wnętrz urbanistycznych na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	153
Rys. 153.	Dostępność szkół podstawowych na podobszarze „stara” Nowa Huta.	162
Rys. 154.	Dostępność szkół podstawowych na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	163

Rys. 155.	Dostępność przedszkoli na podobszarze „stara” Nowa Huta.	166
Rys. 156.	Dostępność przedszkoli na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	167
Rys. 157.	Rozmieszczenie placówek usług zdrowotnych na podobszarze „stara” Nowa Huta.	168
Rys. 158.	Rozmieszczenie placówek usług zdrowotnych na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	168
Rys. 159.	Dostępność żłobków na podobszarze „stara” Nowa Huta.	170
Rys. 160.	Dostępność żłobków na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	171
Rys. 161.	Dostępność aptek na podobszarze „stara” Nowa Huta.	172
Rys. 162.	Dostępność aptek na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	173
Rys. 163.	Dostępność placówek POZ na podobszarze „stara” Nowa Huta.	174
Rys. 164.	Dostępność placówek POZ na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	175
Rys. 165.	Dostępność placówek kultury na podobszarze „stara” Nowa Huta.	177
Rys. 166.	Dostępność placówek kultury na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	178
Rys. 167.	Dostępność przystanków miejskiego transportu publicznego na podobszarze „stara” Nowa Huta.	179
Rys. 168.	Dostępność przystanków miejskiego transportu publicznego na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	180
Rys. 169.	Wiek budynków na podobszarze „stara” Nowa Huta.	188
Rys. 170.	Wiek budynków na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	189
Rys. 171.	Budynki mieszkalne – władanie – na podobszarze „stara” Nowa Huta.	190
Rys. 172.	Budynki mieszkalne – władanie – na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	191
Rys. 173.	Budynki w zarządzie ZBK i lokale mieszkalne w zasobie gminnym na podobszarze „stara” Nowa Huta.	193
Rys. 174.	Budynki w zarządzie ZBK i lokale mieszkalne w zasobie gminnym na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	194
Rys. 175.	Sieć ciepłownicza MPEC na obszarze rewitalizacji.	196
Rys. 86	Struktura odbiorców MPEC S.A. wg stanu na dzień 31.12.2022 r.	196
Rys. 87	Budynki mieszkalne zasilane w ciepło miejskie na podobszarze „stara” Nowa Huta.	197
Rys. 88	Budynki mieszkalne zasilane w ciepło miejskie na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz - Stradom.	198
Rys.89	Budynki mieszkalne wyposażone w windy na tle koncentracji osób 60+ na podobszarze „stara” Nowa Huta.	200
Rys. 90	Budynki mieszkalne wyposażone w windy na tle koncentracji osób 60+ na podobszarach Grzegórzki-Wesoła oraz Kazimierz-Stradom.	200

Spis Tabel

Tab. 2.1.	Charakterystyka muzeów usytuowanych na podobszarze rewitalizacji	82
Tab. 4.1.	Struktura placówek usług komercyjnych w obszarze rewitalizacji.	100
Tab. 4.2.	Wskaźnik obsługi placówek usług komercyjnych w obszarze rewitalizacji.	100
Tab. 5.1.	Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów pyłu zawieszonego PM 10 na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia ludzi	112
Tab. 5.2.	Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów pyłu zawieszonego PM 10 na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia ludzi	113
Tab. 5.3	Wrażliwość obszaru rewitalizacji na zmiany klimatu	120
Tab. 5.4.	„stara” Nowa Huta - publiczne tereny zieleni	129
Tab. 5.5.	„stara” Nowa Huta – pomniki przyrody	129

Tab. 5.6.	Grzegórzki-Wesoła - publiczne tereny zieleni	130
Tab. 5.7.	Grzegórzki-Wesoła - pomniki przyrody	131
Tab. 5.8.	Kazimierz-Stradom - publiczne tereny zieleni	132
Tab. 6.1.	„stara” Nowa Huta: struktura przeznaczenia terenu wg mpzp.	137
Tab. 6.2.	Grzegórzki-Wesoła: struktura przeznaczenia terenu wg mpzp.	139
Tab. 6.3.	Kazimierz-Stradom: struktura przeznaczenia terenu wg mpzp.	142
Tab. 6.4.	Kazimierz-Stradom: struktura miejsc noclegowych.	147
Tab. 6.5.	Obszar rewitalizacji: liczba placówek	160
Tab. 6.6.	Obszar rewitalizacji: liczba placówek/1 tys. mieszkańców	160
Tab. 6.7.	„stara” Nowa Huta: dostępność szkół podstawowych.	161
Tab. 6.8.	Grzegórzki-Wesoła: dostępność szkół podstawowych.	162
Tab. 6.9.	Kazimierz-Stradom: dostępność szkół podstawowych.	164
Tab. 6.10.	„stara” Nowa Huta: dostępność przedszkoli publicznych.	165
Tab. 6.11.	Grzegórzki-Wesoła: dostępność przedszkoli publicznych.	166
Tab. 6.12.	Kazimierz-Stradom: dostępność przedszkoli publicznych.	167
Tab. 6.13.	Obszar rewitalizacji – liczba placówek usług zdrowotnych.	168
Tab. 6.14.	Obszar rewitalizacji – liczba placówek usług zdrowotnych/1 tys. mieszkańców.	169
Tab. 6.15.	„stara” Nowa Huta: dostępność żłobków.	169
Tab. 6.16.	Grzegórzki-Wesoła: dostępność żłobków.	170
Tab. 6.17.	Kazimierz-Stradom: dostępność żłobków.	171
Tab. 6.18.	Obszar rewitalizacji: dostępność aptek.	172
Tab. 6.19.	Obszar rewitalizacji: dostępność placówek POZ.	174
Tab. 6.20.	Obszar rewitalizacji – liczba placówek usług kultury.	176
Tab. 6.21.	Obszar rewitalizacji – liczba placówek usług /1000 mieszkańców.	176
Tab. 6.22.	Obszar rewitalizacji: dostępność placówek kultury.	177
Tab. 6.23.	Obszar rewitalizacji: dostępność przystanków komunikacji publicznej.	179
Tab. 7.1.	Obszar rewitalizacji: struktura zabudowy.	186
Tab. 7.2.	Obszar rewitalizacji: bilans wieku budynków.	187
Tab. 7.3.	Obszar rewitalizacji: budynki zabytkowe.	188
Tab. 7.4.	Obszar rewitalizacji: struktura władania budynków.	189
Tab. 7.5.	Obszar rewitalizacji: stan techniczny budynków.	191
Tab. 7.6.	Obszar rewitalizacji: gminny zasób mieszkaniowy.	192
Tab. 7.7.	Obszar rewitalizacji: stan techniczny lokali mieszkalnych w gminnym zasobie mieszkaniowym.	192
Tab. 7.8.	Obszar rewitalizacji: dostępność ciepła miejskiego.	197
Tab. 7.9.	Obszar rewitalizacji: budynki mieszkalne nie wyposażone w windy.	198
Tab. 7.10.	Obszar rewitalizacji: mieszkańcy w budynkach mieszkalnych bez windy.	198

Bibliografia

Opracowania eksperckie i raporty:

1. Degórska B. (red.), Baścik M. (red), *Środowisko przyrodnicze Krakowa. Zasoby – Ochrona – Kształtowanie*, Kraków 2013.
2. *Inwentaryzacja obszarów szczególnie wrażliwych (MWC) pod zalecenia z błękitno-zielonej infrastruktury*. Opracowanie wykonane przez Wydział Geodezji oraz Wydział Gospodarki Komunalnej i Klimatu Urzędu Miasta Krakowa. Opracowanie wykonane w ramach projektu LIFE-IP EKOMALOPOLSKA „Wdrażanie Regionalnego Planu Działań dla Klimatu i Energii dla województwa małopolskiego”, Kraków 2023.
Wyniki ekspertyzy dostępne pod linkiem:
https://msip.krakow.pl/mapy/273552.2051.komunikat.klimat_krakowa_i_mwc.html
3. *Klimatyczny Kwartał. Diagnoza*. Opracowanie A2P2 Architecture and Planning i Wolański sp. z o. o., Gdańsk 2021.
Opracowanie dostępne pod linkiem:
<https://ztp.krakow.pl/miasto-15-minutowe/klimatyczny-kwartal/materialy-do-pobrania>
4. *Klimatyczny Kwartał. Konsultacje*. Raport z konsultacji społecznych. Opracowanie A2P2 Architecture and Planning i Wolański sp. z o. o., Gdańsk 2021.
Opracowanie dostępne pod linkiem:
<https://ztp.krakow.pl/miasto-15-minutowe/klimatyczny-kwartal/materialy-do-pobrania>
5. Paradyś J., *Hybrydowa prognoza demograficzna dla Krakowa na lata 2020-2050 i dla 18 pomocniczych Dzielnic Miasta*. Ekspertyza na zlecenie Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji Urzędu Miasta Krakowa, Kraków 2020.
6. *Plan Adaptacji Miasta Krakowa do zmian klimatu do roku 2030*. Opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców. Ministerstwo Środowiska, Urząd Miasta Krakowa, Kraków 2019.
Opracowanie dostępne pod linkiem:
https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=114317&metka=1

7. *Raport o Stanie Gminy 2022*, Urząd Miasta Krakowa, Kraków 2023.
8. *Raport końcowy z konsultacji społecznych obchodów jubileuszu 70-lecia Nowej Huty*. Urząd Miasta Krakowa, Kraków 2018.
9. *Raport z konsultacji społecznych dotyczących zagospodarowania przestrzennego obszaru „Wesoła – rejon ulicy Kopernika”*. Opracowanie INQUISIOresearch, Kraków 2021.
10. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim. Raport wojewódzki za rok 2021*. GIOŚ - WIOŚ Kraków 2022.
11. *Stan zdrowia ludności Polski w 2014 roku*. Informacje i opracowania statystyczne. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016.
12. *Zdrowie i ochrona zdrowia w 2020 roku*. Analizy statystyczne. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, Kraków 2021.

Akty prawne:

1. Uchwała Nr XXXV/901/20 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 lutego 2020 r. w sprawie zatwierdzenia "Planu ochrony Parku Kulturowego Nowa Huta".
2. Uchwała Nr LXXXIII/2369/22 Rady Miasta Krakowa z dnia 27 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia "Planu ochrony Parku Kulturowego Kazimierz ze Stradomiem".